

# **A hulladékgazdálkodás jogi szabályozása az Európai Unióban és Magyarországon**

PhD. értekezés

Szerző: Dr. Marton Emőke  
egyetemi tanársegéd

2001.

## Tartalomjegyzék

|                                                                                                                  |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>BEVEZETÉS .....</b>                                                                                           | <b>4</b>  |
| A KUTATÁS CÉLJA .....                                                                                            | 4         |
| A KUTATÁS MÓDSZERE .....                                                                                         | 5         |
| <b>1. A HULLADÉKJOG MEGJELENÉSE AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS MAGYARORSZÁG JOGRENDSZERÉBEN.....</b>                         | <b>7</b>  |
| 1.1. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS JOGSZABÁLYI KÖRNYEZETÉNEK KIALAKULÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN .....                        | 7         |
| 1.2. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS JOGSZABÁLYI KÖRNYEZETÉNEK KIALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON.....                             | 16        |
| 1.3. KÖRNYEZETVÉDELMI JOGHARMONIZÁCIÓ MAGYARORSZÁG VONATKOZÁSÁBAN .....                                          | 21        |
| <b>2. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI .....</b>                                                         | <b>25</b> |
| 2.1. AZ EU HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI STRATÉGIÁJA.....                                                                 | 25        |
| 2.2. A HULLADÉK FOGALMA .....                                                                                    | 27        |
| 2.3. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS ALAPELVEI .....                                                                       | 31        |
| 2.4. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS STRUKTÚRÁJA.....                                                       | 39        |
| 2.5. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁSBAN MEGVALÓSÍTANDÓ FELADATOK - ÚJRAHASZNÁLAT, ÚJRAHASZNOSÍTÁS ÉS ÁRTALMATLANÍTÁS ..... | 40        |
| <b>2.5.1. Újrahasznosítás .....</b>                                                                              | <b>41</b> |
| <b>2.5.2. Hulladékártalmatlanítás .....</b>                                                                      | <b>52</b> |
| <b>3. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS MAGYARORSZÁGON .....</b>                   | <b>55</b> |
| 3.1. AZ EU HULLADÉKOKKAL KAPCSOLATOS KERETSZABÁLYA .....                                                         | 55        |
| 3.2. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS MAGYARORSZÁGON.....                                                    | 63        |
| <b>3.2.1. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény főbb jellemzői és kritikája .....</b>          | <b>63</b> |
| 3.2.1.1. Általános kérdések .....                                                                                | 63        |
| 3.2.1.2. A célok megfogalmazása .....                                                                            | 64        |
| 3.2.1.3. A fogalommeghatározás nehézségei és eredményei .....                                                    | 65        |
| 3.2.1.4. A törvény hatálya .....                                                                                 | 67        |
| 3.2.1.5. Általános rendelkezések.....                                                                            | 68        |
| 3.2.1.6. A hulladékgazdálkodás szervezése .....                                                                  | 70        |
| 3.2.1.7. Az engedélyezés.....                                                                                    | 71        |
| 3.2.1.8. A hulladékgazdálkodás igazgatása.....                                                                   | 73        |
| 3.2.1.9. A hulladékgazdálkodás finanszírozása és gazdasági feltételei.....                                       | 75        |
| <b>3.2.2. A prevenció biztosítása a hulladékjogban.....</b>                                                      | <b>78</b> |

|                                                                                                                      |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>4. A VESZÉLYES HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS MAGYARORSZÁGON .....</b>             | <b>82</b>  |
| 4.1. Az Európai Unió veszélyes hulladékokkal kapcsolatos irányelve .....                                             | 82         |
| 4.2. A veszélyes hulladékok helyzete és jogi szabályozása Magyarországon .....                                       | 86         |
| <b>4.2.1. Helyzetkép a veszélyes hulladékokról .....</b>                                                             | <b>86</b>  |
| <b>4.2.2. A szabályozás rövid története .....</b>                                                                    | <b>89</b>  |
| <b>4.2.3. A veszélyes hulladékokra vonatkozó hatályos szabályozás .....</b>                                          | <b>91</b>  |
| 4.2.3.1. A hulladékgazdálkodásról szóló törvény veszélyes hulladékokkal kapcsolatos rendelkezései .....              | 91         |
| 4.2.3.2. A rendelet hatálya .....                                                                                    | 92         |
| 4.2.3.3. Értelmező rendelkezések .....                                                                               | 93         |
| 4.2.3.4. A hulladék veszélyességének megállapítása .....                                                             | 95         |
| 4.2.3.5. A veszélyes hulladékok kezelésének általános szabályai .....                                                | 96         |
| 4.2.3.6. A veszélyes hulladékok gyűjtése, begyűjtése és tárolása .....                                               | 97         |
| 4.2.3.7. Szállítás .....                                                                                             | 99         |
| 4.2.3.8. Környezeti veszélyhelyzet .....                                                                             | 100        |
| 4.2.3.9. Engedélyezés .....                                                                                          | 101        |
| 4.2.3.10. Záró rendelkezések .....                                                                                   | 102        |
| <b>4.2.4. Az egyes hulladékkatalógusok, a szabályozás helyzete az Európai Unióban és nálunk.....</b>                 | <b>103</b> |
| <b>5. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS SPECIÁLIS TERÜLETEI... 108</b>                                            |            |
| 5.1. A CSOMAGOLÁSI HULLADÉKOK.....                                                                                   | 108        |
| <b>5.1.1. A csomagolás és hulladécai szabályozása az Európai Unióban.....</b>                                        | <b>108</b> |
| <b>5.1.2. Magyarország jelen helyzete a szabályozás terén.....</b>                                                   | <b>118</b> |
| <b>5.1.3. A készülő rendelettel szemben támasztott követelmények.....</b>                                            | <b>122</b> |
| 5.2. HULLADÉKÉGETÉS .....                                                                                            | 127        |
| <b>5.2.1. A hulladékégetés jogi szabályozásának rövid története és meghatározó tényezői az Európai Unióban .....</b> | <b>127</b> |
| <b>5.2.2. A hulladékégetés szabályozása az Európai Unióban.....</b>                                                  | <b>129</b> |
| <b>5.2.3. A hulladékégetés szabályozása Magyarországon.....</b>                                                      | <b>133</b> |
| <b>5.2.4. A készülő rendelettel szemben támasztott követelmények.....</b>                                            | <b>134</b> |
| 5.3. HULLADÉKLERAKÁS .....                                                                                           | 138        |
| <b>5.3.1. A hulladéklerakókra vonatkozó szabályozás az Európai Unióban .....</b>                                     | <b>138</b> |
| <b>5.3.2. A hulladéklerakás helyzete Magyarországon.....</b>                                                         | <b>143</b> |
| <b>5.3.3. A hulladéklerakás szabályozása Magyarországon.....</b>                                                     | <b>145</b> |
| 5.3.3.1. A rendelet hatálya.....                                                                                     | 147        |
| 5.3.3.2. Értelmező rendelkezések .....                                                                               | 147        |
| 5.3.3.3. A hulladéklerakás általános szabályai.....                                                                  | 148        |
| 5.3.3.4. A hulladéklerakó létesítésének engedélyezése.....                                                           | 150        |
| 5.3.3.5. A hulladéklerakó üzemeltetése.....                                                                          | 150        |
| 5.3.3.6. A hulladéklerakó lezárása és utógondozása .....                                                             | 152        |

|                                                                                  |            |
|----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEGZÉSE: KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....           | 153        |
| <b>MELLÉKLETEK.....</b>                                                          | <b>163</b> |
| 1. SZÁMÚ MELLÉKLET A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS CÉLKITŰZÉSEI, AKCIÓK ÉS IDŐKERETEK..... | 163        |
| 2. SZÁMÚ MELLÉKLET A CSOMAGOLÓESZKÖZÖK TERMÉKDÍJTÉTELEI .....                    | 164        |
| 3. SZÁMÚ MELLÉKLET A CSOMAGOLÓESZKÖZÖK KÖTELEZŐ KEZELÉSI ARÁNYA .....            | 164        |
| <b>FELHASZNÁLT IRODALOM .....</b>                                                | <b>165</b> |
| <b>FELHASZNÁLT MAGYAR JOGSZABÁLYOK .....</b>                                     | <b>180</b> |
| <b>EGYÉB FORRÁSOK.....</b>                                                       | <b>184</b> |
| <b>FELHASZNÁLT EURÓPAI UNIÓ-S JOGSZABÁLYOK.....</b>                              | <b>186</b> |
| <b>ÖSSZEFOGLALÁS.....</b>                                                        | <b>188</b> |
| <b>ZUSAMMENFASSUNG .....</b>                                                     | <b>191</b> |

## BEVEZETÉS

### A kutatás célja

Az 1990-es évek elejétől – Magyarországon - már igen sokat foglalkoztak a szakemberek az Európai Unió-hoz való csatlakozással, és azzal a kérdéssel, hogy melyik évben kerülhet rá sor. Az akkori, és azóta a jelen kormányzat is - az Unió iránymutatásait figyelembe véve - meghatározta azokat a legfontosabb területeket, ahol feladataink jelentkeznek, amelyek megoldása elengedhetetlen az uniós tagságunkhoz. Az egyik legsürgősebb megoldást igénylő terület a **környezetvédelem**, és még ma is ez az, amelynek a jogi szabályozásban is mutatkozó elmaradottsága, valamint maga a környezet katasztrófális állapota veszélybe sodorhatja a várható csatlakozásunk sikerét. Hangsúlyozni kell, hogy ez utóbbi megállapítás a környezetvédelem súlyponti területeire (víztisztaság, levegőtisztaság, hulladékgazdálkodás) igaz. Hazánkban ugyanakkor léteznek csak nálunk fellelhető növény- és állatfajok, és ez a tény előnyösen befolyásolja az EU-ba történő felvételünket.

Jelen értekezésben a környezetvédelem területén a **hulladékgazdálkodás** - ennek helyzete és a szabályozás irányai és eredményei - kerül részletesen megvizsgálásra, feltárva a hiányosságokat is. E hiányosságokat az Európai Unióhoz viszonyítva vizsgálja, a hatályos közösségi jogszabályokhoz való igazodásunkat, a jogharmonizáció menetét.

A dolgozat foglalkozik a hulladékokkal, a veszélyes hulladékokkal, a csomagolási hulladékokkal, a hulladékégetéssel és a hulladéklerakással, mert az Európai Unió vonatkozó jogalkotása (lásd. 6. környezetvédelmi akcióprogram) abba az irányba mutat, hogy ezek a fő területek jelölik ki a hulladékgazdálkodás rendszerét. Az elemzést követően nyílik lehetőség arra, hogy a dolgozat megvizsgálja, melyek Magyarország jogharmonizációs kötelezettségei. A csatlakozás időpontja bizonytalan, de nyomon kell követni, hogy milyen ütemben halad a hulladékjog területén megvalósuló jogalkotás, és az ennek során létrejövő joganyag mennyire felel meg az európai uniós előírásoknak, illetve a sajátos magyar viszonyoknak. Mennyire szolgálják ezek a környezet állapotának javulását, a hulladékok mennyiségének csökkenését.

Az értekezésnek tehát nem általában a környezetvédelem a témája, hanem annak csupán egy részterülete, a hulladékgazdálkodás. Ebből következően általános környezetvédelmi kérdésekkel csak érintőlegesen – a hulladékgazdálkodás környezetvédelmi vonatkozásainak megértéséhez szükséges mértékben – foglalkozik.

## A kutatás módszere

Az Európai Közösség jogrendszerében - **a környezetvédelem** - mintegy 15 éves múlttra visszatekintő jogterület, ezzel szemben a magyar jogi szabályozás 26 éves történelmet könyvelhet el magának. Ha ezt a **hulladékgazdálkodás** területén nézzük, azt láthatjuk, hogy a Közösségi szabályozás 26 éves időszaka áll szemben a magyar "szabályozással", amelynek a történelme még nem vizsgálható, lévén, hogy Hulladékgazdálkodási törvényünk 2001. január 1-én lépett hatályba.

A dolgozat felépítése azt a tematikát követi, hogy minden vizsgálat alá vont területet illetően ismerteti és elemzi az Európai Unió vonatkozó joganyagait, a harmonizáció megteremtéséhez szükséges előttünk álló feladatok szemszögéből (leíró módszer). A magyar vonatkozásokat illetően először szintén helyzetelemzést nyújt a dolgozat az adott terület helyzetét és hatályos szabályozását illetően, majd ahol van megfelelő szabály, ott azt ismerteti és kritikával illeti, ahol nincs, ott kijelöli a jogalkotás irányát, javaslatokat tesz, alternatívákat állít fel. (összehasonlító módszer)

A dolgozat az Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszékén készült, ennél fogva elsősorban jogi, és ezen belül is **közigazgatási jogi aspektusból** közelíti meg a kérdést. Azért csak „elsősorban”, mert a környezetvédelemnek, és ezen belül a hulladékgazdálkodásnak is számos olyan vonzata van, amely túllép a közigazgatási, sőt még a jogi szabályozás keretein is.

Az értekezés témájául választott hulladékgazdálkodás jelenleg igen dinamikusan és folytonosan fejlődő jogterület. Ebből az is következik, hogy a kutatások egy bizonyos időpontban (2001. november 30.) ugyan lezárásra kerültek, de ez

nem jelenti azt, hogy a későbbiekben olyan új jogszabályok ne születnének, amelyek a dolgozatban még nem szerepelnek, illetve említésükre sem került sor.

## 1. A HULLADÉKJOG MEGJELENÉSE AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS MAGYARORSZÁG JOGRENDSZERÉBEN

### 1.1. A hulladékgazdálkodás jogszabályi környezetének kialakulása az Európai Unióban

A környezetszennyezés egyidős az emberrel, ezzel szemben a **környezetvédelem** jellegzetesen a XX. század „terméke”. **A probléma persze nem csupán egy-egy országé.** Ekkora ugyanis globális, az egész világot érintő krízishelyzet alakult ki, amelyet kizárólagosan a belső jog eszközeivel nem lehet megoldani. Nemzetközi összefogásra, a nemzeti jogrendszerek közötti jogharmonizáció megteremtésére van szükség<sup>1</sup>.

Formázott

Az európai országok jogi és gazdasági együttműködésének kezdete 1951-re datálódik. Ha szakaszokra próbáljuk bontani az ezt követő időszakot, akkor a következő **5 periódus** különíthető el:

Formázott

Törölt: 4

- 1. szakasz: 1957-1972.
- 2. szakasz: 1972-1986.
- 3. szakasz: 1986-1992.
- 4. szakasz: 1992-2000<sup>2</sup>.
- **5. szakasz: 2001-2010.**

A 60-as években egyre többen kezdtek el foglalkozni a környezetvédelemmel, és arra a felismerésre jutottak, hogy a **határokon átnyúló szennyezés problémájának** megoldására nemzetközi összefogásra van szükség.

Formázott

<sup>1</sup> A hivatkozott forrás a környezetszennyezés rövid történetét vázolja fel az őskortól egészen a XX. századig, Markham, Adam: A Brief History of Pollution, London, Earthscan, 1994. 5-22. o.

<sup>2</sup> Sántha Attila: Környezetgazdálkodás, Akadémia Kiadó, Budapest 1993. 17-23. o.  
A környezetgazdálkodás I. című könyve a természeti elemek károsodásával, a II. a gazdasági tevékenységek károsító hatásaival, a III. a környezetvédelem főbb elveivel foglalkozik.  
Ezt a szakaszolást Sántha Attila: Környezetgazdálkodás I. című könyvében találhatjuk meg, időközben azonban az 5. szakasz megkülönböztetésére is szükség lett, mert a szerző szakaszolása csupán 2000-ig terjedt, jelenleg pedig 2002-t írunk.  
Ezt a szakaszolást tartalmazza a Környezetpolitika és uniós csatlakozás című mű is, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1998. 69-75. o.

A **nemzetközi összefogás** erejében bízva a század második felében jöttek létre az első európai szintű közösségek<sup>3</sup>.

Formázott

A 2. szakaszt az **1972. évi stockholmi környezetvédelmi világkonferencia** fémjelzi, amely az **Ember és környezet (bioszféra)** címet viselte, és 113 állam képviseltette magát. Az értekezlet alapját **Barbara Ward - René Dubos: Csak egyetlen Föld van** című munkája jelentette<sup>4</sup>. Ez a könyv az ENSZ környezetvédelmi konferenciája főtárgyának megbízásából készült nem hivatalos beszámolót tartalmazza. A 8. fejezet A föld helyes és helytelen használata címet viseli, és ebben első helyen a hulladékokkal kapcsolatban felmerülő problémákat részletezi. Főleg az Amerikai Egyesült Államokból vett példákon keresztül elemzi a felmerülő nehézségeket és ezek fő okait. Legjelentősebb megállapításai a következők:

- a hulladékokra vonatkozó adatok szinte alig felmérhetőek,
- a szemét végső elhelyezése megoldatlan,
- tovább kellene fejleszteni a visszaváltható göngyölegekre való áttérés módozatait,
- az újrafelhasználást kell preferálni,
- meg kell teremteni a komposztálás feltételeit,
- a hulladékégetést úgy kell végezni, hogy a levegőszennyezés a lehető legkisebb mértékű legyen.

A stockholmi világkonferencián fogalmazódott meg stratégiai célként a környezetvédelem<sup>5</sup>, s ezt követően erősödtek fel az **ún. Zöld mozgalmak** tevé-

Formázott

<sup>3</sup> Időrendi sorrendben az elsőt 1951-ben Franciaország, Németország, Olaszország és a három Benelux állam (Belgium, Hollandia és Luxemburg) hozta létre **Európai Szén- és Acél Közösség** (ESZAK) elnevezéssel. Ezt követte az **Európai Gazdasági Közösség** (EGK) 1957-ben történő létrehozása, amelyet a **Római Szerződés** hívott életre. A Római Szerződéssel egyidejűleg került sor az **Európai Atomenergia Közösség** (EURATOM) létrehozásáról szóló Római Szerződés aláírására is, amely az atomenergia békés felhasználását szolgálta.

Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról 3. kiad., Magyar Országgyűlés 1999. 15-20. o.

<sup>4</sup> A könyv magyar nyelven is olvasható: Barbara Ward-René Dubos: Csak egyetlen Föld van, Közgazdasági- és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1975.

A hulladékok problémája a könyv 153-167. oldalán olvasható.

<sup>5</sup> A tagállamok állam és kormányfői a következőket deklarálták: „A gazdasági fejlődés nem önmagáért való cél, ... az élet minőségének, valamint az életszínvonalnak a javulását kell eredményeznie.” Környezetvédelem az Európai Unióban, [www.mta.gov.hu/euanyag/szi/eu/Bros/18kornyez.htm](http://www.mta.gov.hu/euanyag/szi/eu/Bros/18kornyez.htm)

kenységei olyannyira, hogy nem egy közülük politikai párttá is alakult<sup>6</sup>. Szintén a stockholmi értekezlet javaslatára jött létre az **ENSZ Környezetvédelmi Programja**, az **UNEP**, amely az ENSZ szakosított szerveként működik.

Az Európai Bizottság 1972. tavaszán elkészítette az **1. környezetvédelmi akcióprogram**<sup>7</sup>jának tervezetét, majd 1972. októberében Párizsban formálisan is létrehozták azt<sup>8</sup>. A benne foglalt célok megvalósításának időtartamát 5 évben határozták meg, tehát a Program 1972-1977-ig élt<sup>9</sup>. Olyan jelentős környezetvédelmi alapelvek jelentek meg benne, mint a megelőzés, a szennyező fizet, valamint az együttműködés elve és a következő jogszabályok születtek:

- a Tanács 75/439/EGK irányelve a hulladékolajok ártalmatlanításáról,
- a Tanács 75/442/EGK irányelve a hulladékokról,
- a Bizottság 76/431/EGK határozata a Hulladékgazdálkodási Bizottság létrehozásáról.

1977-ben adták ki a **2. környezetvédelmi akcióprogramot**. Érvényességi ideje 1977-1981-ig tartott. A Tanács 78/176/EGK irányelve a titán-dioxid ipar hulladékairól, valamint a Tanács 81/972/EGK ajánlása a hulladékpapír újrafelhasználásáról és az újrahasznosított papír használatáról szóló jogforrások ebben az időszakban jöttek létre.

A **3. környezetvédelmi akcióprogram** 1982-1986-ig megvalósítandó feladatokat jelölt ki. Ebben az időszakban kaptak nagyobb hangsúlyt azok a problémák, amelyeket a mai napig nem sikerült megoldani, ezért a legnagyobb kihívást és feladatot jelentik a Közösség számára. Ilyen terület a fokozódó savasodás, a

<sup>6</sup> Példaként Németország említhető, ahol a Zöld Párt vezetője, Joschka Fischer jelenleg a szövetségi kormány külügyminisztere.

<sup>7</sup> „Az akcióprogramok a Közösség normativitást nélkülöző dokumentumai, melyek meghatározzák a közösségi környezetpolitika céljait és prioritásait, globális összefüggéseiben és általánosságban rögzítik az adott időszakra tervezett intézkedéseket és nem utolsósorban kijelölik a fejlődés új irányait.” Fodor László: Kezünkben a jövőnk – az Európai Közösség 6. környezetvédelmi akcióprogramja, Európai Jog 2001/4. 12-21. o.

<sup>8</sup> Az Európai Közösség környezetvédelmi politikájának célja: „A Közösség polgárai életkörülményeinek, életminőségének, környezetének és életfeltételeinek javítása...” Fazekas István: Az Európai Unió környezetpolitikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó Debrecen 2001. 7. o.

<sup>9</sup> Az akcióprogramok érvényességi idejét különböző művek, különbözőképpen jelölik meg például Az Európai Közösségek környezetvédelmi joga című tanulmány az 55. oldalon az 1. környezetvédelmi akcióprogram érvényességi idejét 1974-1976 közötti időszakban határozza meg. A dolgozat megírása során a Környezetpolitika és uniós csatlakozás (Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1998.) című műben található szakaszolást fogadtam el.

sokasodó **hulladékgondok, különös tekintettel a veszélyes hulladékokra.** Erre az időszakra a Tanács 82/883/EGK irányelve a titán-dioxid ipar hulladékainak környezeti megfigyeléséről és monitorozásáról, valamint a Tanács 83/29/EGK irányelve a 78/176/EGK tanácsi irányelv módosításáról és a 86/278/EGK irányelv a szennyvíziszapok elhelyezéséről tehető.

1987. január 1-én, majd július 1-én léptek hatályba az **Egységes Európai Okmány** egyes részei<sup>10</sup>. Az Okmány megteremtette az alapot a környezetpolitika kidolgozásához és eszközöket biztosított a megvalósításához.

A 3. periódus másik jelentős dokumentuma a **4. környezetvédelmi akció-program** (1987-1992). A program a következő prioritási területeket emelte ki a Közösség környezetpolitikájában:

- a közösségi jog alkalmazásának és érvényre juttatásának szükségessége,
- az anyag - és forrásorientált megközelítés a környezetpolitikában,
- a környezettel kapcsolatos információhoz történő szabad hozzájutás és a környezetállapotról szóló jelentések elkészítése minimum 3 évenként,
- a környezetvédelem és a munkahely kapcsolatrendszerének megteremtése,
- a létező jogi szabályozás kiegészítése új típusú eszközökkel, elsősorban közgazdasági és ún. kommunikatív eszközökkel (pl. oktatás, tájékoztatás)<sup>11</sup>.

A jogalkotás erre az időszakra érezhetően felgyorsult. Az időszak eredményeként említhetők a következő jogforrások:

- a Tanács 87/101/EGK irányelve a 75/439/EGK tanácsi irányelv módosításáról,
- a Tanács 89/429/EGK és 89/369/EGK irányelvei a települési hulladékok égetéséről,
- a Tanács 89/C 9/01 állásfoglalása a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításáról harmadik országba,
- a Tanács 90/C 122/02 állásfoglalása a hulladékpolitikáról,
- a Tanács 91/156/EGK irányelve a 75/442/EGK tanácsi irányelv módosításáról,

<sup>10</sup> Ekkor még a fő kihívást az áruk, személyek, szolgáltatások és a tőke szabad mozgása jelentette, szemben a napjainkban megvalósítandó fenntartható fejlődés követelményével. Környezetvédelem az Európai Unióban, [www.mta.gov.hu/euanyag/szi/eu/Bros/18kornyez.htm](http://www.mta.gov.hu/euanyag/szi/eu/Bros/18kornyez.htm).

<sup>11</sup> Környezetpolitika és uniós csatlakozás, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1998. 72. o.

- a Tanács 91/692/EGK irányelve az egyes környezetvédelmi irányelvek végrehajtásáról szóló beszámolók egységesítéséről és racionalizálásáról,
- a Tanács 91/689/EGK irányelve a veszélyes hulladékokról,
- a Tanács 91/157/EGK irányelve az egyes veszélyes anyagokat tartalmazó elemekről és akkumulátorokról,
- a Tanács 92/112/EGK irányelve a titán-dioxid ipar hulladékai okozta szennyezés csökkentési és megszüntetési programjainak összehangolásáról.

Erre az időszakra tehető még az **Európai Környezeti Hivatal** létrehozása Koppenhága székhellyel. Az intézmény fő feladata a környezet állapotával kapcsolatos adatok, információk gyűjtése, elemzése és rendszeres környezeti állapotjelzések készítése. A Hivatal létrehozó rendelet<sup>12</sup> 1993-ban lépett hatályba.

1992-ben ismét egy nagyszabású konferenciát hívtak össze **Rio de Janeiro-ban**, az **ENSZ Környezet- és Fejlődés Világkonferencia**<sup>13</sup> elnevezéssel, amelyen egy 27 pontból (elvből) álló **kompromisszumos megállapodás** született.

1992. február 7-e az **Európai Unió** létrehozásának napja, ami új fejezet kezdetét jelentette a környezetpolitikában is. Ekkor írták alá ugyanis az érintett állam - és kormányfők a **Maastrichti Szerződést**<sup>14</sup>, amely nem csak létrehozta az Európai Uniót, hanem módosította az RSz. 130.r cikkelyt is. A Szerződés további 4 környezetvédelmi alapelvet fogalmazott meg és az Európai Közösség általános politikai elvévé tette a **szubszidiaritás elvét**. A 4 alapelv a következő volt:

- fenntartható fejlődés<sup>15</sup>,
- környezetvédelem tervszerű alakítása,

<sup>12</sup> A Tanács 1990. május 7-i 1210/90. számú rendelete az Európai Környezeti Hivatal és az Európai környezeti információs és megfigyelő hálózat létrehozásáról.

<sup>13</sup> Feladatok a XXI. századra, az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencia dokumentumai és egyezményei, Felelős Kiadó: Föld napja Alapítvány, Budapest 1993.

<sup>14</sup> A Maastrichti Szerződést 1992. február 7-én a hollandiai Maastricht-ban írták alá és 1993. november 1-én lépett hatályba.

<sup>15</sup> A fenntartható fejlődés mint cél már korábban megjelent, mégpedig a Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-es ún. Brundtland Jelentésében, majd ezt követően a Közösségek állam és kormányfői 1990-es dublini csúcstalálkozóján: „Tisztában vagyunk azzal, hogy saját polgáraink és a tágabb világ környezetéért különleges felelősséggel tartozunk. Vállaljuk, hogy fokozzuk erőfeszítéseinket a Közösség és az egész világ – amelynek a Közösség részét képezi – természeti környezetének megóvásáért. A Közösség és tagállamaink ezen akcióját egyeztetett alapon, a fenntartható fejlődés, a megelőzés és az elővigyázatosság elvének megfelelően szándékozunk megvalósítani...” Környezetvédelem az Európai Unióban, [www.mta.gov.hu/euanyag/szi/eu/Bros/18kornyez.htm](http://www.mta.gov.hu/euanyag/szi/eu/Bros/18kornyez.htm) 9. o

- maximális védelem,
- elővigyázatosság elve.

1992-ben megszületett az **5. környezetvédelmi akcióprogram**<sup>16</sup> is, amely minden fő kérdéshez hosszútávú célokat, vagy a fenntartható fejlődést szolgáló ösztönzőket rendelt. 2000-ben megállapításra került, hogy az 5. Környezetvédelmi Akcióprogramban foglaltakat még mindig meghaladja a keletkezett hulladék mennyisége, erre tekintettel az alábbi kulcsfontosságú kérdések rendezése szükséges:

- szabályozni kell a veszélyes hulladék elhelyezését, illetve az ilyen célra szolgáló területek felhasználásának feltételeit,
- a szeméttégetés során a levegőszennyezés határértékeit,
- az egyre növekvő közúti szállítás feltételeit<sup>17</sup>.

Tekintsük át ezt az időszakot tekintve is azokat a jelentősebb jogforrásokat, amelyeket a hulladékgazdálkodás területén alkotott a közösség a tárgyalt nyolc év alatt (a felsorolás természetesen nem teljes):

- a Tanács 97/C 76/01 állásfoglalása a közösségi hulladékgazdálkodási stratégiáról,
- a Bizottság 2000/532/EK határozata a 75/442/EGK tanácsi irányelv 1(a) bekezdése szerint a 94/3/EK határozattal létrehozott hulladéklista, valamint a 91/689/EGK tanácsi irányelv 1(4) bekezdése szerint a Tanács 94/904/EK határozatával létrehozott veszélyes hulladék lista helyettesítéséről,
- a Bizottság 2001/118/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról,
- a Bizottság 2001/119/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról,
- a Tanács 94/31/EK irányelve a 91/689/EGK tanácsi irányelv módosításáról,
- a Tanács 259/93/EK rendelete a hulladék Európai Közösségen belüli illetve onnan ki – és oda beszállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről,
- a Tanács 93/98/EGK határozata a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának és ártalmatlanításának ellenőrzéséről szóló Bázeli Egyezménynek

---

<sup>16</sup> Hulladékgazdálkodás az Európai Unióban és Magyarországon, Magyar Kereskedelmi és Ipar-kamara, Budapest 1999. 10-16. o.

<sup>17</sup> Environmental signals 2000, EEA, Copenhagen 2000. 71. o.

- a Közösség nevében történő elfogadásáról,
- a Tanács 97/640/EK határozata a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának és ártalmatlanításának ellenőrzéséről szóló Bázeli Egyezménynek a Részesek Konferenciája III/1 határozata szerinti módosítása elfogadásáról,
  - az Európai Parlament és a Tanács 94/62/EK irányelve a csomagolásról és a csomagolási hulladékokról,
  - a Tanács 96/59/EGK irányelve a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek ártalmatlanításáról,
  - a Tanács 1999/31/EK irányelve a hulladéklerakásról,
  - az Európai Parlament és a Tanács 2000/53/EK irányelve a kiselejtezett gépjárművekről,
  - az Európai Parlament és a Tanács 2000/76/EK irányelve a hulladékok égetéséről.

Az Európai Bizottság 2000. májusában megkezdte az új 6. környezetvédelmi akcióprogram (6EAP) kidolgozását.

Törölt: 1

Amennyiben a program német nyelvű változatát vesszük alapul, akkor a 6. Akcióprogram címe: **Környezet 2010 – Kezünkben a jövőnk**<sup>18</sup>, amennyiben viszont az angol változatot tekintjük, akkor: Környezet 2010 – A mi jövőnk, a mi választásunk tükröfordítást kapjuk<sup>19</sup>.

Már a program címe is sokat elárul. A Közösség tovább kívánja hangsúlyozni a környezetpolitikai feladatok megoldásának szükségességét, amely jogalkotást és a létrejött jogforrások hatékony – még hatékonyabb – végrehajtását egyaránt jelenti. **Az akcióprogram egyes területeknek különös prioritást biztosít.** Ezek a területek:

1. az éghajlatváltozás megállítása,
2. a természetvédelem, a biológiai sokféleség megőrzése,
3. a környezet-, egészségvédelem, humán egészségügy,

<sup>18</sup> Umwelt-Allgemeine Bestimmungen: Sechtes Aktionsprogramm für die Umwelt 2010: Unsere Zukunft liegt in unserer Hand, [http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)

<sup>19</sup> Fodor László: Kezünkben a jövőnk – az Európai Közösség 6. környezetvédelmi akcióprogramja, Európai Jog 2001/4. 12-21. o.

4. a természeti erőforrások megőrzése fenntartható használata és a hulladékgazdálkodás<sup>20</sup>.

Az, hogy a 4. pontban kiemelt három célt együtt említi a program, azt is jelenti, hogy ezek együttes megvalósítását a Közösség lehetségesnek ítéli, méghozzá úgy, hogy egyúttal a gazdasági növekedés is megvalósuljon. **A 6. akcióprogram hulladékgazdálkodási prioritási sorrendje:**

- megelőzés,
- újrahasználat,
- újrahasznosítás,
- égetés,
- lerakás.

Ezen sorrend felállítása egy régi bizonytalanságra is megoldást jelent. Sokáig nem volt egyértelmű, hogy a Közösség az égetést, avagy a lerakást preferálja a hulladékkezelési tevékenységek közül. Az égetésnek a lerakás elé helyezése tehát azt jelenti, hogy csökkenteni kell a lerakással kezelendő hulladékok mennyiségét, amely csak akkor valósulhat meg, ha egyre növekvő százalékát a hulladékká vált anyagoknak újrahasználják, újrahasznosítják, vagy elégetik.

A célok eléréséhez:

- módosítani kell a szennyvíziszapokra vonatkozó direktívát,
- ki kell dolgozni a szerves anyagokra vonatkozó jogszabályokat,
- a hulladékgazdálkodás alapelvei prioritási sorrendjét, valamint a természeti erőforrások fenntarthatóság elvének megfelelő felhasználását integrálni kell a termékpolitikában,
- visszavételi-, váltási kényszer kimondása a veszélyes anyagok és termékek, valamint az ezeket tartalmazó berendezések vonatkozásában.

A dolgozat egyes fejezetei követik a 6. környezetvédelmi akcióprogram prioritási sorrendjét, ezért a következőkkel foglalkozik, a következő sorrendben:

- hulladékok,
- veszélyes hulladékok,

---

<sup>20</sup> Fazekas István: Az Európai Unió környezetpolitikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001. 51. o.

- csomagolási hulladékok,
- hulladékégetés,
- hulladéklerakás.

## 1.2. A hulladékgazdálkodás jogszabályi környezetének kialakulása Magyarországon

Törölt: 1

Az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény tartalmazott először hulladékokra vonatkozó rendelkezéseket, miszerint azokkal nem szabad a környezetet szennyezni, valamint gondoskodni kell a megfelelő kezelésükről. A környezetpolitika fejlődése és közelítése az EU elvárásaihoz azonban új szabályozást igényelt.

Az Európai Megállapodásról szóló 1994. évi I. törvény 68. cikkelye határozza meg a jogszabályok közelítésének területeit, amelyek között a környezetvédelemmel kapcsolatos szabályok is szerepelnek. A csatlakozási tárgyalások alapját képező lista értelmében 24 hulladékgazdálkodással kapcsolatos EU szabályt érint a jogharmonizációs kötelezettség.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 30.§ (1) bekezdése értelmében

*"A hulladékok környezetre gyakorolt hatásai elleni védelem kiterjed mindazon anyagokra, termékekre - ideértve azok csomagoló- és burkolóanyagait is, - amelyeket tulajdonosa eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud, vagy nem kíván felhasználni, illetve, amely azok használata során keletkezik.  
(2) A környezethasználó köteles a hulladék kezeléséről (ártalmatlanításáról, hasznosításáról) gondoskodni.*

*(3) A hulladékok kezelésére (ártalmatlanítására, hasznosítására) vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a különböző tisztítási, bontási műveletek során leválasztott, illetőleg elkülönülő anyagok, a hulladékká vált szennyezett föld, továbbá a bontásra kerülő vagy bontott termékek esetében is."*

A fent ismertetett szabályozás meglehetősen szűkre sikerült, tulajdonképpen csak fogalommeghatározást ad, és csupán nagy vonalakban jelöli ki a kereteket a részletes szabályozás számára. Erre a szükségszerűságra azonban a törvény indokolása ad magyarázatot, miszerint

*"A Javaslat nem törekszik az egyes környezeti elemek, illetve az azokat veszélyeztető tényezők sajátosságainak megfelelő szakterületi részletes szabályok megalkotására, de megadja a környezeti elemek környezetvédelmi szempontú értelmezését, valamint néhány, az elemek védelmét szolgáló, eddig nem szabályozott alapkövetelményt..."*

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény hatálybalépését követően az Országgyűlés határozatot hozott (108/1995. (XI.9.) OGY. határozat) a törvény egyes rendelkezéseinek érvényesítése érdekében

szükséges jogalkotási feladatokról. Ebben a határozatban az Országgyűlés felkérte a Kormányt, hogy dolgozzon ki, és nyújtson be 1996. során egy törvényjavaslatot a hulladékokról. Ebben az évben azonban ilyen irányú lépések nem történtek.

1997-ben a Parlament elfogadta a Nemzeti Környezetvédelmi Programot, amelyben összegezték Magyarország környezeti állapotát, s egyben 6 éves időtartamra 2002-ig kijelölték azokat a területeket, ahol a legfontosabb feladatok mutatkoznak. A hulladékok kezelésével kapcsolatosan a Program a következő megállapításokat tette:

- "A hulladékgazdálkodással kapcsolatban általános gondot jelent, hogy**  
**a) nincs átfogó, valamennyi hulladékfajtára kiterjedő hulladékgazdálkodási törvény;**  
**b) nincs a különböző hulladékokra vonatkozó, megbízhatóan működő információs rendszer."**<sup>21</sup>

A születendő törvénnyel szemben alapvető követelmény volt, hogy elegendő alapot adjon a hulladékgazdálkodás minden területét és a hulladékok minden típusát érintő jogi szabályozás megalkotásához. Ennek megfelelően rendeznie kellett:

- a hulladék viszonyát a környezethez,
- a felelősség kérdéseit,
- a viselkedési normákat, főbb típusait,
- a hulladékkezelési lehetőségeket és követelményeket,
- a jogi, pénzügyi és technikai feltételeket.

A törvény megalkotásának célja volt a természeti és épített környezet megóvása, a fenntartható fejlődés biztosítása. (A Hulladék Munkaszövetség (HuMuSz<sup>22</sup>) véleménye szerint a „fenntartható fejlődés” és a hasonló kifejezések „a jogszabály teljes lejáratását szolgálják”, és csupán „üres szóvirágok”<sup>23</sup>.)

<sup>21</sup> 83/1997. (IX.26.) OGY határozat a Nemzeti Környezetvédelmi Programról

<sup>22</sup> A Hulladék Munkaszövetség (HuMuSz) 1994. decemberében alakult meg, de már 4 évvel korábban elkezdte a hulladékgazdálkodással kapcsolatos tevékenységek koordinálását. Legfontosabb feladatának a lakosság hulladékgazdálkodással kapcsolatos szemléletformálását tartja. 18 magyar környezetvédő szervezetet fog össze. 1995. nyarán adta ki először a KukaBúvár című lapját, amely országos terjesztésű, rendszeresen megjelenő lap. Hulladék Munkaszövetség, Központ, 9024 Győr, Bartók Béla u. 7., <http://www.humus.hu/bemutakozas/bemut.html>

<sup>23</sup> Véleményünk a hulladékos törvény tervezetéről, Hulladék Munkaszövetség 1999. május 20.

A hulladékgazdálkodás magyar szabályozásakor is felállíthatunk egy **prioritási sorrendet**, amelynek értelmében az elsődleges cél a megelőzés, második helyet foglalja el a hasznosítás, újrahasználat, újrafelhasználás, anyag-visszanyerés, a harmadik pedig az ártalmatlanítás, illetve az energiavisszanyerés.

A HuMuSz javaslata értelmében a születő jogszabályban kellett volna szerepelnie a **visszaváltási (-fogadási) kényszernek, a választékbantartási és szaggyűjtési kötelezettségnek** is. A Szövetség szorgalmazta, hogy a szelektív hulladékgyűjtést a törvényben kell előírni, természetesen kötelező módon, egyfajta fokozatosságot engedve a bevezetés során. Az **ipar anyagi felelősségét** úgy kellett volna előírni, hogy ezek alapvető finanszírozási forrásként jelenjenek meg, és érvényesüljön a „szennyező fizet” és a „termelő felelősségének elve”.

A törvény csak akkor tudja a kívánt eredményt realizálni, ha **megfelelő adatbázis** áll a jogalkalmazók rendelkezésére a szükséges tevékenységek tervezéséhez, a tények és igények összevetéséhez. A feladatokat egyéni, helyi, területi és országos szinten össze kell hangolni, illetve megfelelő szintre kell helyezni. A helyi önkormányzatok az országos **hulladékgazdálkodási tervek**hez igazodóan kötelesek elkészíteni a saját helyi terveiket. Nem elegendő azonban a terveket elkészíteni, az is szükséges, hogy az önkormányzatok **megfelelő jogi eszközökkel** rendelkezzenek. Az egyes feladatok meghatározását, a végrehajtás módját és ütemét, a különböző szintek konkrét tevékenységeit hulladékgazdálkodási tervek rendszerébe kell foglalni. Ezeknek a terveknek ugyanakkor az a feladata, hogy kidolgozza a Nemzeti Környezetvédelmi Program által kitűzött célok megvalósításának módozatait.

Ha már rendelkezünk megfelelő tervekkel és programokkal, a következő követelmény, hogy ezek **megvalósítása garantált** legyen. Ehhez pedig megfelelő és hatékony jogérvényesítő felépítmény szükséges, amelynek feladata kell hogy legyen az engedélyezések, ellenőrzések következtetés végigvitele a hatósági munkamegosztás figyelembevételével. A **hatékony végrehajtás** minden jogszabály érvényesülésének alapvető feltétele, ugyanis csak annyit ér minden rendelkezés, amennyi megvalósul belőle, a megvalósítás pedig **megfelelő apparátus** létét feltételezi, amely a jogszabályban előírt felhatalmazás és eszközök birtokában képes a feladatok, kitűzött célok elérésére.

A szabályozás fő elvét képezte annak előírása, hogy **a környezeti költségek elsősorban a hulladék előállítását terheljék**, valamint hogy **a hulladékgazdálkodási szolgáltatás költségeit az azt igénybevevők viseljék**. Egyes költségek megosztása vagy csökkentése érdekében szükség van az állam szerepvállalására is, ennek módjait is tartalmaznia kell egy hulladékgazdálkodási törvénynek.

A hulladékgazdálkodásról szóló törvényt az Országgyűlés 2000. május 23-án fogadta el és 2001. január 1-én lépett hatályba, a szükséges jogszabályok létrehozása, illetve módosítása jelenleg is folyamatban van<sup>24</sup>. **A már létrejött jogszabályok a következők:**

- 98/2001. (VI.15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről (2002. január 1-től lépett hatályba)
- 241/2000. (XII.23.) Korm. rendelet a hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről,
- 242/2000. (XII.23.) Korm. rendelet a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szabályairól,
- 16/2001. (VIII.18.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről,
- 4/2001. (II.23.) KöM rendelet a hulladékolajok kezelésének részletes szabályairól,
- 5/2001. (II.23.) KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és a poliklórozott terfenilek és az azokat tartalmazó berendezések kezelésének részletes szabályairól,
- 9/2001. (IV.9.) KöM rendelet az elemek és akkumulátorok, illetve hulladékaik kezelésének részletes szabályairól,
- 22/2001. (X.10.) KöM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről,
- 50/2001. (IV.3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól,
- 213/2001. (XI.14.) Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről,

---

<sup>24</sup> Szalóki Gyula: Az ezredforduló szülötte a hulladékgazdálkodásról szóló törvény, Ma és holnap, Környezetvédelmi és Területfejlesztési folyóirat, 2001. február I. évfolyam 1. szám 16-17. o.

- 2001. évi LXIII. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény módosításáról.

### 1.3. Környezetvédelmi jogharmonizáció Magyarország vonatkozásában

Magyarország a teljes jogú EK tagságra való felkészülés részeként 1991. december 16-án Brüsszelben aláírta a Társulási Szerződést, vagy más elnevezéssel **Európai Megállapodást**<sup>25</sup>, amelyet az 1994. évi I. törvénnyel hirdetett ki. Ebben vállalta a magyar jogrendszeren belül a környezetvédelmi jog területén is a jogharmonizáció megteremtését a közösségi és a nemzeti jogi szabályok között, „amennyire lehetséges”.

Az 1997-ben a Tanács elé terjesztett - Magyarországról első ízben készített - országvéleményben a Bizottság javasolta a csatlakozási tárgyalások megkezdését hazánkkal<sup>26</sup>. 1997. decemberében az Európai Tanács Luxemburgban tartott tanácskozásán azt a döntést hozta, hogy a segítségnyújtás valamennyi formáját magában foglaló rendszert hoz létre, amelynek a **Csatlakozási Partnerség** elnevezést adta. Az így kialakított rendszer feladata tehát, hogy meghatározza azokat a területeket, amelyek további fejlesztést igényelnek, illetve az ezekhez biztosítható pénzforrásokat, valamint az odaítélés feltételeit.

A Csatlakozási Partnerség alapján Magyarországnak már 1998-ra rövid és középtávú feladatként is meghatározták a környezetvédelmi jogharmonizáció megteremtését. A középtávú céloknál kimondta az Unió, hogy különös hangsúlyt kell fektetni a szennyvízre, a hulladékgazdálkodásra, a légszennyezésre<sup>27</sup>. 1998. március 31-én Brüsszelben kezdődtek meg a csatlakozási tárgyalások az EU és Magyarország között.

Az Európai Unió-hoz csatlakozni szándékozó államok kormányai számára talán a környezetvédelemmel kapcsolatos feladatok jelentik a legösszetettebb problémát. A csatlakozás ebben a vonatkozásában igényli mind a jogi szabályozás

---

<sup>25</sup> 1994. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kiadásáról.

<sup>26</sup> Az országvéleményben a Bizottság megállapította, hogy a környezetvédelemre vonatkozóan nincs megfelelő szabályozás, illetve a hatályos szabályozás betartása sem elégséges. Fazekas István: Az Európai Unió környezetvédelmi politikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001. 75. o.

<sup>27</sup> Magyarország: Csatlakozási Partnerség, <http://www.euinfo.hu/szerver/csatl/csatpart.htm>

és a döntési mechanizmusok harmonizálását, mind az intézményrendszer kompatibilitásának megteremtését is<sup>28</sup>.

Nem vitatja senki, hogy a **volt szocialista országoknak** ez a legsürgősebb megoldást igénylő, ugyanakkor legköltségesebbnek ígérkező öröksége. A környezeti károk felszámolása, illetőleg az EU által is elfogadható környezeti állapot létrehozása több ezer Milliárd forintba kerülne hazánknak.

A csatlakozás feltételül állított jogharmonizáció<sup>29</sup> a környezetvédelmet illetően mintegy 300 jogszabály (irányelvek, rendeletek, döntések) honosítását jelenti<sup>30</sup>. Ez a követelmény a jelenlegi felfogás értelmében egyfelől a direktívákhoz való alkalmazkodást, másfelől a környezetvédelmi programok összehangolását jelenti. Jogszabályainkat és közigazgatási eljárásainkat úgy vagyunk kötelesek átalakítani, hogy azok megfeleljenek az *acquis communautaire*-ben (közösségi vívmányokban) foglaltaknak. Ez a kötelezettség természetesen nem csak a csatlakozásig terhel bennünket, hanem azt követően is, ezért nagyon fontos, hogy a jogharmonizáció folyamatként kialakítsuk a megfelelő intézményi és eljárási rendet, felkészítsük a köztisztviselői kart az EU-ban bevett jogalkotási és jogalkalmazói gyakorlat adaptálására.

A **jogharmonizáció** a környezetvédelmet illetően is **3 fő elemből** áll:

- a nemzeti jognak a közösségi joghoz igazítása,
- a harmonizált jogszabályok végrehajtása, tehát az intézményi háttér és pénzeszközök biztosítása, valamint a szankcionálás lehetőségének megteremtése,
- a jogi előírások kikényszerítése, amely megfelelő ellenőrzést is feltételez.

A jogharmonizációhoz és a gyakorlati feladatok megoldásához szükséges **anyagi eszközöket** Magyarország nem tudja saját erejéből előteremteni. A 10 csatlakozni kívánó ország számára 2000-től évente 1 milliárd EURO-t biztosít az Európai Bizottság (ISPA – Instrument for Structural Policies for Pre-Accession),

<sup>28</sup> Láng István: EU csatlakozásunk környezeti szempontból, Európai tükr, 1998. III. évfolyam 2. szám április 11-21. o.

<sup>29</sup> Futó Péter: Jogharmonizáció a környezetvédelemben, Európai Tükr, 1998. III. évfolyam 3. szám június 31-46. o.

Kupper Zsuzsanna: Környezetvédelmi jogharmonizáció, Zöld Jog, Környezetvédelmi Hírlevél 1999. március, II. évfolyam 3. szám 4-6. o.

<sup>30</sup> Fazekas István: Az Európai Unió környezetvédelmi politikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001. 71-72. o.

de ezt az összeget nem egyenlően elosztva. Azt mondja ugyanis, hogy amennyiben valamelyik ország nem tud megfelelő számú és jó projektet benyújtani, a fennmaradó összeget egy másik ország megkaphatja. 2000-ben kaptuk a támogatás első részét, azaz optimális esetben 24 milliárd forintot. Ennek a fele a közlekedésre költendő, a másik fele pedig a környezetvédelem súlyponti területeire: a szennyvíztisztításra és a **hulladékkezelésre** fordítandó.

Az Unió 1999. februárjában vizsgálatot tartott, amelynek a tétje a nevezett Európai Unió-s környezetvédelmi támogatás odaítélése volt. Ennek viszont az volt a feltétele, hogy meg kellett volna győzni a brüsszeli szakembereket, hogy Magyarországon olyan professzionista környezetvédelmi kormányzat és program működik, amely képes legalább a legégetőbb környezeti gondok megoldására. A **környezetvédelmi átvilágítás**<sup>31</sup> a magyar környezetvédelmi joganyagot vetette össze az EU joganyagával. Ennek a vizsgálatnak az eredményeként tették a szakemberek azt a megállapítást, hogy a környezetvédelmi projektünk nem felel meg az elvárásoknak. (A csatlakozásig Magyarország - a 2000-es kormányzati felfogás szerint - csak a jogharmonizációt és az intézményi feltételek megteremtését teljesíti, s a problémák tényleges megoldása az Unió által - már mint tagállamnak - kedvezőbb feltételekkel nyújtandó támogatásokból a csatlakozás megtörténte után kezdődne. A **Zöld mozgalom** tagjai ezzel természetesen nem értenek egyet. Szerintük azonnal kellene elkezdeni a környezetvédelmi beruházásokat, és nem egy beláthatatlan jövőbeli időpontban.) 2000-ben végül mégis sikerült olyan eredményeket felmutatnunk, amely meggyőzte az Unió szakembereit, hogy folyósítsák hazánk számára a fent megjelölt összeget. A csatlakozás szempontjából súlyponti területek - így a környezetvédelemé is - átvilágítása azonban folyamatosan zajlik az Unió részéről, ami azt jelenti, hogy az ígért támogatásokat évről-évre „ki kell érdemelni”, megfelelő jogalkotási terveket és kész jogszabályokat kell felmutat-

---

<sup>31</sup> A **környezetvédelmi átvilágítások** a hivatalosan screening listákban megadott alfejezetek szerint folynak. Ezen listák közül a C. pontban szerepel a Hulladékgazdálkodás. A Bizottság szakértői és a magyar kormány képviselői a megjelölt szabályozási csoportokban az ott előre megjelölt témák és menetrendszerint megvizsgálják, hogy Magyarország jogrendszere mennyiben felel meg az EU által támasztott követelményeknek.

nunk annak érdekében, hogy a csatlakozási folyamat ne rekedjen meg<sup>32</sup>.

Már nem látszik valósnak az a korábbi elképzelés, amelynek értelmében az **esseni Fehér Könyv**-höz történő igazodás, az annak való megfelelés a környezeti szektort illetően elegendő az EU számára. Tudomásul kell vennünk, hogy 2000 után mi nem ebbe a – „2000-es” – Unióba fogunk belépni. A Közösség ugyanis elkezdte a **reformját** és ennek egyik fő területe a környezetvédelem. Napirendjén van a **„fenntartható fejlődés”** tényleges megvalósítása, a környezetvédelem beépítése majd valamennyi érintett szektorba.

Azt is el kell döntenünk, hogy a csatlakozásra történő felkészülésünk során a ma még hatályos, de éppen változó jogszabályokat, vagy pedig függetlenül az EU-ban folyó környezetvédelmi jogalkotási munkától, a jelenleg hatályos *acquis* (közel 70 jogszabály) vesszük figyelembe. A csatlakozási tárgyalásoknak ez utóbbi képezi az alapját, így ennek alapulvétele is elengedhetetlen a magyar jogalkotás meghatározásánál, ugyanakkor a fejlődés irányát nem szem előtt tartó jogalkotási munka eredményeképpen azt érhetjük el, hogy a csatlakozást követően azonnal módosíthatjuk harmonizált jogszabályaink jelentős részét, mert azok akkorra már nem lesznek eurokonformok<sup>33</sup>.

A környezetvédelmi joganyag átvilágítása 1999 őszén ért véget, a tárgyalások pedig 1999. december 7-től 2001. június 1-ig tartottak.

---

<sup>32</sup> A magyar derogációs igények:

- csomagolás 2005 végéig,
- veszélyes hulladékok égetése 2005 közepéig,
- települési szennyvíztisztítás 2015,
- integrált szennyezéscsökkentés a 2002. január 1-ig építendő létesítményekre 2007. október végéig.

Figyelő, 2000/9. szám március 2-8., Földön, vízen, levegőben. 26. o.

<sup>33</sup> Dr. Bándi Gyula: A környezetvédelmi jogközelítés nehézségei, Európai Jog 2001/3. szám 28-31. o.  
Európai integráció: Hogyan áll Magyarország a környezetvédelmi jogharmonizáció és a környezet állapota tekintetében, Figyelő (melléklet) 2001/11. szám március 15-21. 19-26. o.

## 2. A HULLADÉKGAZDÁLKODÁS ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI

### 2.1. Az EU hulladékgazdálkodási stratégiája

Az 1989-ben megállapított Hulladékgazdálkodási Stratégiáját az Európai Bizottság felülvizsgálta, és 1995. november 8-án jelentést nyújtott be az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz a hulladékgazdálkodási politikára vonatkozóan. A Tanács ennek eredményeképpen – figyelembe véve az 5. Környezetvédelmi Akcióprogramban foglaltakat a Tanácsnak a hulladékkal kapcsolatos politikáról szóló 1990. május 7-i állásfoglalását, illetve az Európai Parlamentnek az erre vonatkozó 1991. február 19-i és 1994. április 22-i állásfoglalását, a 75/442/EGK tanácsi irányelvet a hulladékokról, a 91/689/EGK tanácsi irányelvet a veszélyes hulladékokról, valamint a 259/93/EGK tanácsi rendeletet az Európai Közösségen belüli, a Közösségbe és onnan kifelé irányuló hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről, a 93/98/EGK tanácsi határozatot a veszélyes hulladékok országhatárokon át történő szállításának ellenőrzéséről és azok ártalmatlanításáról szóló Egyezménynek a Közösség részéről történő aláírásáról és a 94/67/EK tanácsi irányelvet a veszélyes hulladékok égetéséről – a következő tartalmú **állásfoglalást** alkotta meg 1997. február 24-én:

50 pontban kijelölte az Unió tagállamai számára azokat a szabályozási elveket, amelyeket ezt követően ajánlott figyelembe venni. Elismerte **a korábbi közösségi hulladékgazdálkodási stratégia átgondolásának szükségességét**, ugyanis a hulladékok mennyisége a jelentős jogi, gazdasági és műszaki haladás ellenére nőtt, és ezzel együtt nőtt a lakosság aggodalma is. Az állásfoglalás felhívja a Bizottság figyelmét és egyben feladatává teszi, hogy biztosítsa a hulladékgazdálkodásra vonatkozó közösségi jogszabályok végrehajtását és kikényszerítését, valamint felhívja a Bizottságot az **együttműködés elősegítésére** az egyes tagállamok közötti viszonylatban.

Feladatként jelöli meg **az egységes fogalmi meghatározások szükségességét** a magasabb fokú harmonizáció elérése érdekében, és ezzel összefüggésben módosítani javasolja az Európai Hulladék Katalógust és a Veszélyes Hulladékok Listáját.

**Rendszeres adatszolgáltatási kötelezettség** előírását tartja szükségesnek, valamint, hogy ez az adatgyűjtés közös terminológián, definíciókon és osztályozáson alapuljon.

A Tanács felkéri a Bizottságot, hogy **a szennyező fizet elv**ét figyelembe véve és megerősítve biztosítsa, hogy a gazdasági szereplők felelőssége szigorúan kerüljön szabályozásra, figyelembe véve természetesen a végrehajtás rugalmasságának szükségességét.

Megismétli azt az 1989-ben is megfogalmazott és első helyre rangsorolt elvet, amely **a megelőzésre helyezi a hangsúlyt** az összes többi kezelési mód között.

Kimondja a **szelektív hulladékgyűjtés** és a **környezeti nevelés** fontosságát, és az ezzel kapcsolatos feladatok teljesítésének szükségességét.

A Tanács minden olyan tagállamot és gazdasági szereplőt támogatni javasol, amely a hulladékok mennyiségének csökkentését, valamint az újrafelhasználás arányának növelését, a visszaforgatási, begyűjtési és hasznosítási rendszerek kiépítését tűzte ki célul.

Előtérbe kell helyezni a **hulladékgazdálkodási tervek készítését** helyi, regionális és országos szinten, valamint a tagállamok közötti viszonylatban egyaránt.

**Kijelöli a feladatokat a hulladéklerakókra és az égetőművek létesítésére vonatkozóan**, a régi lerakók és égetőművek felülvizsgálatának szükségességét illetően.

A Tanács állásfoglalása kijelöli azokat a fontosabb területeket, amelyek tagállami és azokat, amelyek közösségi feladatként jelentkeznek. Ezen belül egységes szabályozás szükségességét sürgeti, a **tagállamok együttműködését** ennek megvalósítása érdekében. Az egységes szabályozás csak **egységesen megalkotott és értelmezett definíciókra** épülve jöhet létre. Az egyféleképpen értelmezett definíciók pedig azért is nagyon fontosak, mert a nagy számú közösségi szabályok mellett még nagyobb számú tagállami joganyagra van szükség, amelyek csak akkor alkalmazhatóak a közösséggel párhuzamosan, ha egységes definíciókra épülnek.

Végül az állásfoglalás utolsó pontjaiban kerül lefektetésre a hulladékkezelési módok, módszerek hierarchiája, ez pedig a következő: elsődlegesen a hulladék keletkezésének megelőzésére, illetve csökkentésére, következésként a hulladék újrafelhasználására (illetve anyagában történő újrafelhasználására, amely általában energia újrafelhasználást is jelent), végül a hulladékok ártalmatlanítására kell törekedni<sup>34</sup>. (A hulladékgazdálkodásra vonatkozó célkitűzések, akciók és időkeret áttekintését a 1. számú melléklet tartalmazza.)

## 2.2. A hulladék fogalma

Törölt: 1

Törölt: 1

Anélkül, hogy a hulladék fogalmának végleges meghatározására törekednék, inkább azt szeretném szemléltetni, hogy mennyire sokféle definíciója létezhet a hulladéknak.

„**Hulladék** az az anyag, amely az ember termelő-fogyasztó tevékenysége folyamán keletkezik, és amelyet az adott műszaki, gazdasági és társadalmi feltételek mellett tulajdonosa sem felhasználni, sem értékesíteni nem tud, illetve nem kíván és ezért kezeléséről - a környezet szennyezésének megelőzése érdekében - gondoskodni kell.”<sup>35</sup> Egy további lehetséges **hulladék definíciót**: „hulladéknak tekinthetünk minden olyan, az emberi életet, termelő- és fogyasztó tevékenysége során keletkező anyagot (keveréket, vegyületet, anyagmaradványt, terméket, tárgyat), amely közvetlenül a keletkezés folyamatában nem hasznosítható, azaz a keletkezés helyéről (hasznosítás vagy ártalmatlanítás végett) el kell távolítani.”<sup>36</sup> Egyszerűbb fogalmat ad **Bakács Tibor**: „hulladékon azt a szilárd, cseppfolyós vagy gáznemű halmazállapotú anyagot érti, ami a termelési vagy fogyasztási tevékenység során felhasználatlanul és értékesítetlenül marad vissza.” A **környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény** hulladék fogalmát a dolgozat már tartalmazza. A **Hulladék Munkaszövetség** 1998-ban ja-

<sup>34</sup> Lásd: A Tanács 1997. február 24-i állásfoglalása a hulladékgazdálkodás közösségi stratégiájáról

<sup>35</sup> Láng István: Környezetvédelmi lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest 1993. I. kötet 396-397. o.

<sup>36</sup> Tények könyve: Zöld, Greger-Delacroix Kiadó, Budapest 1998. 137-138. o.

vaslatot tett egy megfelelőbb hulladékfogalomra vonatkozóan. A javasolt definíció a következő volt: „hulladék az az anyag, melyet az adott műszaki, gazdasági és társadalmi feltételek között tulajdonosa (birtokosa) sem felhasználni, sem értékesíteni nem tud, illetve nem kíván, és ezért kezeléséről a környezet szennyezésének elkerülése érdekében gondoskodni kell.”<sup>37</sup> **Bándi Gyula** a hulladék fogalmát így határozná meg: „mindazon anyag és termék, továbbá azok csomagoló és burkolóanyaga, melyet a tulajdonos (használó, kezelő) eredeti rendeltetésének megfelelően vagy más hasonló célra nem tud, vagy már nem kíván felhasználni, értékesíteni.”<sup>38</sup> A Szövetség, és Bándi Gyula által javasolt definíciót a törvény végleges szövegének megfogalmazása során nem vették figyelembe, bár - ha nem is teljes egészében történő átvétele - egyes elemeinek a fogalomba integrálása indokolt lett volna.

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény hulladék fogalma pedig a következő:

**„Hulladék bármely, az 1. számú melléklet szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles.”**<sup>39</sup>

A **hulladékok csoportosítása** többféle szempont alapján történhet. Környezetvédelmi szempontból a legfontosabb a **veszélyesség szerinti osztályozás**, mikoris az anyagi összetétel vagy valamely komponens biológiai hatása miatt egy hulladék lehet veszélyes, vagy nem veszélyes hulladék. Ezt a jelleget az határozza meg, hogy egy adott hulladék mutat-e legalább egyet az ún. veszélyességi jellemzők közül (91/689 EKG számú direktíva III. melléklet, honosítva a Hgt. 2. számú mellékletében).

A hulladékok egyéb szempont szerinti osztályozása lehet a **keletkezési hely szerinti osztályozás**, így beszélhetünk termelési és szolgáltatási tevékenységek során keletkező, illetve lakossági fogyasztás során keletkező hulladékról, vagy pedig települési (kommunális, városi, háztartási), ipari, mezőgazdasági és speciá-

<sup>37</sup> Bakács Tibor: Magyar környezetjog, Springer-Hungarica, Budapest 1992. 68. o.

Véleményünk a hulladékos törvény tervezetéről, Hulladék MunkaSzövetség 1999. május 20., <http://www.humusz.hu/mixed/hullavelemen.html>

<sup>38</sup> Bándi Gyula: A hulladékgazdálkodás jogi szabályairól, Magyar Közigazgatás, 1995. 5. szám

<sup>39</sup> 2000. évi XLIII. törvény a hulladékgazdálkodásról 3.§ (1) bekezdés a) pontja

lis hulladékokról. Halmazállapot szerint pedig szilárd, folyékony vagy iszapjellegű hulladékokat lehet megkülönböztetni<sup>40</sup>. Eszerint „a **hulladék** minden olyan gáznemű (hulladékgáz), folyékony (folyékony hulladék) vagy szilárd anyag (szilárd hulladék), amely keletkezése helyén haszontalan vagy felesleges, zavarja az emberi tevékenységet, esetleg veszélyezteti vagy károsítja az ember egészségét és környezetét (veszélyes hulladék).”<sup>41</sup>

A települési hulladék fogalma már a hulladékok kezelésének szempontjából jelentkezik, hiszen települési hulladékon a háztartásokból származó, illetőleg például intézményi tevékenység során keletkező, de a háztartási hulladékokhoz hasonló jellegű és összetételű, azzal együtt kezelhető hulladékot értjük. A fentiek alapján **ötféle hulladékfajtát** kell megkülönböztetni egymástól:

- települési (kommunális) hulladék,
- nem veszélyes hulladék, amely a termelési hulladékokat is magába foglalja,
- veszélyes hulladék,
- inert hulladék és
- radioaktív hulladék (de a dolgozat témáját tekintve ez utóbbival egyáltalán nem foglalkozom).

**A települési hulladék két fajtáját kell elkülöníteni** egymástól. Létezik ugyanis települési szilárd és települési folyékony hulladék. A települési hulladék fogalma a Hgt.-ben:

**„a háztartásokból származó szilárd vagy folyékony hulladék, illetőleg a háztartási hulladékhöz hasonló jellegű és összetételű azzal együtt kezelhető más hulladék.”**

A **települési szilárd hulladék** a háztartásokban képződő és az egyéb, nem a termelési technológiák alkalmazása során keletkező hulladék. Jogszabályi megfogalmazása nem a Hgt.-ben, hanem a 213/2001. (XI.14.) Kormányrendeletben található. Eszerint:

**„a) Települési szilárd hulladék:**

**aa) háztartási hulladék: az emberek mindennapi élete során a lakásokban, valamint a pihenés, üdülés céljára használt helyiségekben és a lakóhá-**

<sup>40</sup> Dr. Móser Miklós – Dr. Pálmai György: A környezetvédelem alapjai, Tankönyvkiadó, Bp. 1984 214. o.

<sup>41</sup> Kerényi Attila: Általános környezetvédelem, Globális gondok, lehetséges megoldások, Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1998.

*zak közös használatú helyiségeiben és területein, valamint az intézményekben keletkező,*

*ab) közterületi hulladék: közforgalmú és zöld területen keletkező,*

*ac) háztartási hulladékhoz hasonló jellegű és összetételű hulladék: gazdasági vállalkozásoknál keletkező – külön jogszabályban meghatározott – veszélyesnek nem minősülő szilárd hulladék.”*

A **települési folyékony hulladék** szintén kommunális és nem technológiai eredetű hulladék anyag, ami ideiglenes tárolókból, szennyvíztisztítókból és gazdasági szervezetektől származó szennyvíziszapot jelent<sup>42</sup>. A 2000. évi XLIII. törvény a következőképpen fogalmazza meg:

**„az a hulladékká vált folyadék, amelyet nem vezetnek el és nem bocsátanak ki szennyvízelvezető hálózaton illetve szennyvíztisztító telepen keresztül.”**

A 213/2001. (XI.14.) Kormányrendelet a települési folyékony hulladék fogalmát tovább konkretizálja:

**„b) Települési folyékony hulladék: a szennyvízelvezető hálózaton illetve szennyvíztisztító telepen keresztül el nem vezetett szennyvíz, amely**

**ba) emberi tartózkodásra alkalmas épületek szennyvíztároló létesítményeinek és egyéb helyi közműpótló berendezéseinek üritéséről,**

**bb) a nem közüzemi csatorna- és árokrendszerekből, valamint**

**bc) a gazdasági, de nem termelési, technológiai eredetű tevékenységből származik.**

A **termelési hulladékok**ra vonatkozóan nincs fogalommeghatározás.

A **veszélyes hulladékok** fogalmi meghatározása korábban a 102/1996. (VII. 12.) Kormányrendeletben volt megtalálható, jelenleg pedig a 2000. évi XLIII. törvény 3.§ (2) bekezdése tartalmazza. Ennek megfelelően veszélyes hulladék:

**„a Hgt. 2. számú mellékletében felsorolt tulajdonságok közül eggyel vagy többel rendelkező, illetve ilyen anyagokat vagy összetevőket tartalmazó, eredete, összetétele, koncentrációja miatt az egészségre, a környezetre kockázatot jelentő hulladék.”**

A **nem veszélyes hulladék** minden, ami nem hulladék és nem veszélyes hulladék, ezen belül találhatóak a termelési hulladékok, ide az ipari, mezőgazdasági, közlekedési hulladékok tartoznak<sup>43</sup>.

<sup>42</sup> Magyarországi résztanulmányok, Végleges változat: Péteri Gábor, Budapest 1998. szeptember 6. old., PHARE HU 9402-01-02-L4

<sup>43</sup> Fodor László: Hulladékszabályozás Magyarországon a főbb kodifikációs tennivalók nemzetközi kitekintés tükrében, Ünnepi Tanulmányok Prugberger Tamás professzor 60. születésnapjára, a Miskolci Egyetem ÁJK Ünnepi Tanulmányok sorozatának III. kötete, Novotni Alapítvány, Miskolc 1997. 113. o.

Az **inert hulladék** fogalmát a Hgt. nem tartalmazza, de amennyiben elfogadjuk, hogy az inert hulladék semleges hulladék, akkor a következőt jelenti: az a hulladék, amely nem megy keresztül jelentős fizikai, vegyi, vagy biológiai átalakuláson, valamint amely nem oszlik fel, nem éghető, fizikai vagy kémiai hatást nem mutat, biológiai úton nem bomlik le, más anyaggal keveredve nem károsítja azt<sup>44</sup>.

A Kormány 213/2001. (XI.14.) Kormányrendelete a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről 3.§ c) pontja értelmében inert hulladék:

*„az a hulladék, amely nem megy át jelentős fizikai, kémiai vagy biológiai átalakuláson. Jellemzője, hogy vízben nem oldódik, nem ég, illetve más fizikai vagy kémiai módon nem reagál, nem bomlik le biológiai úton, vagy nincs kedvezőtlen hatással a vele kapcsolatba kerülő más anyagra oly módon, hogy abból környezetszennyezés vagy emberi egészség károsodása következne be, továbbá csurgaléka és szennyezőanyag-tartalma, illetve a csurgalék ökotoxikus hatása jelentéktelen, így nem veszélyeztetheti a felszíni vagy felszín alatti vizeket.*

Bármennyire törekszünk a hulladék és az egyes hulladékfajták fogalmának pontosítására, nem tudunk olyan komplex definíciót alkotni, amely minden – a gyakorlatban is felmerülő – esetre megoldásul szolgál. Arra kell törekedni, hogy a jogszabályban meghatározott fogalmakat a hulladéklista és a – remélhetőleg egyre meghatározóbbá váló – környezetvédelmi bírói joggyakorlat ki fogja tölteni tartalommal, és ezáltal válik pontosabbá a fogalmak tartalma.

### 2.3. A hulladékgazdálkodás alapelvei

Az alapelvek szerepe kettős értelemben vizsgálható. Egyrészt iránymutatást adnak a jogalkotás számára, másrészt a jogalkotói szándék értelmezését segítik, ezt főleg az egyes alkotmánybíróságok működésén keresztül<sup>45</sup>. A hulladékgazdál-

<sup>44</sup> Hulladékos keretszabályozás tanulmány: Készült a KTM részére, Budapest 1998. április

Javaslat a hulladékgazdálkodásról szóló törvénytervezet elkészítéséhez

<sup>45</sup> A Magyar Alkotmánybíróság a 28/1994. (V.20.) AB határozat a környezetvédelmi területek privatizációja kapcsán, a 48/1998. (XI.23.) AB határozat a magzati életvédelem kapcsán, a 48/1997. (X.6.) AB határozat a természetvédelmi oltalom kapcsán tulajdonképpen a környezet-hez való alkotmányos jogot értelmezte.

kodás alapelveit a környezetvédelem alapelvei, valamint a hulladékgazdálkodás speciális alapelvei alkotják.

A környezetvédelmi politikában is szerepet játszanak az Európai Unió Bírósága által az egyes ítéletekben kialakított és megfogalmazott alapelvek, amelyek a következők:

- tiszta és egészséges környezethez való jog,
- meghallgatás joga,
- arányosság alapelve,
- jogbiztonság,
- állami felelősség,
- diszkrimináció tilalma,
- szubszidiaritás elve.

**Környezetvédelmi alapelveket** először az 1. környezetvédelmi akcióprogram tartalmazott, szám szerint 11-et:

- a szennyezést forrásánál kell leküzdeni,
- a környezeti hatásokat a műszaki, tervezési és döntéshozatali folyamatokban a legkorábbi stádiumban már figyelembe kell venni,
- az ökológiai egyensúlyt kell előtérbe helyezni, a természet vagy a természeti erőforrások jelentős kárt okozó hasznosítási eljárásaival szemben,
- a környezeti nevelést széles körben eszközölni kell,
- a szennyező fizet elvet hatékonyan kell érvényesíteni,
- meg kell akadályozni az országhatárokon átnyúló szennyezések bekövetkezését,
- az egyes tagállami környezetpolitikák kialakításakor a fejlődő országok érdekét is szem előtt kell tartani,
- hosszú távú koncepcióban kell rögzíteni a globális környezetpolitikában való részvételt, a felelősség és az elkötelezettség módjait,
- javítani kell a tudományos és technológiai ismeretek szintjét,
- arra kell törekedni, hogy a környezetszennyezések kapcsán mindig a megfelelő szint tegye meg az intézkedéseket,

- harmonizálni kell a nemzeti és az uniós környezetvédelmi programokat<sup>46</sup>.

1986-ban az **Egységes Európai Okmány** 130r cikkelyében erősítették meg először a környezetpolitika két legjelentősebb alapelvét, nevezetesen, hogy a környeztkárosodást a forrásánál kell megelőzni, valamint hangsúlyozottabban a szennyező fizet elvét. Ez a dokumentum terjesztette ki a szubszidiaritás általános elvét a környezetpolitikára is.

Ezen túlmenően **1986-ot követően** kerültek be olyan további alapelvek a Római Szerződésbe, mint:

- a környezetvédelmi szempontok integrálásának elve,
- az állami felelősség- és kötelezettségvállalás elve,
- a nemzetközi együttműködés elve,
- az egyéni és kollektív részvétel elve,
- az együttműködés elve,
- a távlati gondolkodás elve, valamint
- a partneri viszony alapelve, amely a Közösség 5. környezetvédelmi akcióprogramjában került kidolgozásra.

A **Maastrichti Szerződés** módosította a 130r-t szakaszokat és új alapelveként fogalmazta meg:

- a fenntartható fejlődés,
- a környezetvédelem tervszerű alakítása,
- a maximális védelem és elővigyázatosság elveket, valamint ez a szerződés emelte a szubszidiaritás elvét a közösségi politika alkotmányos elvévé, majd az **Amszterdami Szerződés** a fenntartható fejlődés és az integrativitás elvét emelte ilyen rangra<sup>47</sup>.

Az idők során egyes alapelvek, legalábbis a megfogalmazásukat tekintve egybeesődtak, vagy új elnevezést kaptak. **Ma a Közösség a következő alapelveket nevesíti:**

- magas szintű védelem elve,

---

<sup>46</sup> Környezetpolitika és uniós csatlakozás, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1998. 70-71. o.

<sup>47</sup> Fazekas István: Az Európai Unió környezeti politikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001. 10. o.

- elővigyázatosság elve,
- megelőzés elve,
- szennyező fizet elve,
- integrálás elve,
- szubszidiaritás elve,
- fenntartható fejlődés elve,
- partnerség elve.

**Magyarország** vonatkozásában környezetvédelmi alapelveket először a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben találunk. Ezek a következők:

- elővigyázatosság elve, megelőzés elve, helyreállítás elve 6.§,
- környezeti károkozásokért fennálló felelősség elve 9.§,
- a környezetvédelmi együttműködés elve 10-11.§,
- a tájékozódás, a tájékoztatás és a nyilvánosság elve 12.§.

A Kvt. a **környezeti károkozásért fennálló felelősségre** vonatkozóan nem tartalmaz részletes szabályokat. A Ptk. 339.§-ban foglalt vétkességen alapuló kár-felelősség a környezeti károkozás esetén értelemszerűen alkalmazható kiegészítve a Ptk. 345.§-ban megfogalmazott objektív veszélyességi üzemi felelősség szabályaival.

A 10-11.§ tulajdonképpen az állami szerveket, az önkormányzatokat, a természetes személyeket és a gazdálkodó és nem gazdálkodó érdekvédelmi szervezeteket, valamint a különböző intézményeket kötelezi együttműködésre.

A 12.§ alapján az illetékes állami és önkormányzati szervek kötelesek lehetővé tenni mindenki számára a környezetkárosítás körülményeinek, az összefüggéseinek, a következmények hatását és veszélyeinek megismerését<sup>48</sup>.

A környezetvédelmi alapelveket részletesen nem kívánom elemezni, felsorolásukra azért volt szükség, mert a hulladékgazdálkodás alapelvei ezekkel kiegészülve együttesen érvényesülnek.

---

<sup>48</sup> Fodor László-Prugberger Tamás: A környezetjog rendszere, elméleti és gyakorlati kérdések, Budapest 1996. 61-68. o.

A magyar hulladékgazdálkodásról szóló **2000. évi XLIII. törvény** meghatározza a megelőzés (integrációs szennyezés megelőzés), az elővigyázatosság, a gyártói felelősség, a megosztott felelősség, az elvárható felelős gondosság, az elérhető legjobb eljárás, a szennyező fizet, a közelség és a regionalitás elveket, mint speciális hulladékgazdálkodási elvek.

Lényeges hibának tartom, hogy hiányzik a szubszidiaritás, a nyilvánosság, valamint az együttműködés elve, igaz a tervezetben még nem szereplő példamutatás elve bekerült a végleges szövegbe ugyanúgy, ahogy a megosztott felelősség, az elvárható felelős gondosság, a fokozatosság valamint a költséghatékonyság elvek.

**Bándi Gyula** egy - fentebb már meghivatkozott - 1995-ben megjelent cikkében még egy olyan alapelv törvényszövegbe iktatását is javasolta, amely megfontolásra érdemes lett volna, mégpedig a **bölcsőtől a sírig** alapelv, amely az angol from cradle to grave fogalomból fordítható át, és a hulladék teljes életciklusa során történő egységes kezelésének igényét fejezi ki a termelők részéről. A törvényben ez az alapelv sem szerepel.

Elsődlegességük és meghatározó szerepük miatt **a következő alapelvekkel kívánok foglalkozni részletesebben:**

1. megelőzés,
2. szennyező fizet,
3. szubszidiaritás,
4. legjobb elérhető technika,
5. integrálás,
6. fenntartható fejlődés elvek.

**1. Megelőzés elve:** a lehetséges környezeti szennyező hatásokat a szennyezés forrásánál kell megszüntetni. Ez tágabb értelemben azt jelenti, hogy minden termelő, szolgáltató, forgalmazó fogyasztási tevékenységet, amely hulladék keletkezésével jár, vagy járhat, oly módon kell végezni, hogy abból lehetőleg ne származzon hulladék, vagy a keletkezett hulladék mennyisége a lehető legkisebb legyen és ez eredményezze azt, hogy csökkennek a környezeti ártalmak és egyúttal a forrásokkal való takarékoság is megvalósuljon. A megelőzés fontosabb eszkö-

zei: környezeti hatásvizsgálat, környezeti hatástanulmány és környezeti felülvizsgálat.

**2. Szennyező fizet elv:** a környezeti kár költségeit a kár okozója viselje. Különböző értelmezésekben a szennyező fizet elv egyrészt a hatályos környezeti normák betartásának költségeit jelenti, más esetekben a szennyezés által okozott károk megtérítését. Amikor ez az alapelv OECD ajánlásként megfogalmazódott, még csak az első fordulatát jelentette. A szennyező fizet elv legelőször 1975-ben a 75/436/Euratom, ECSC, EGK irányelvben jelent meg:

**„A szennyezésért felelős természetes és magánjogi vagy közjogi jogi személyek megfizetni tartoznak mindazon intézkedések költségeit, melyek azért szükségesek, hogy a szennyezést megszüntessék vagy csökkentsék és ennek révén megfeleljenek az állami szervek által megállapított határértékeknek vagy ezzel egyenértékű elvárásoknak.”<sup>49</sup>**

A szennyezés által okozott károk megtérítését és az eredeti állapot helyreállítását csak 1986 után integrálták a fogalomba<sup>50</sup>. Az egységes európai okmány 130r. szakasz (2) bekezdése:

**„A Közösség környezetre vonatkozó aktusai a következő elveken kell alapuljanak: megelőző intézkedéseket kell tenni, a környezeti károkat elsősorban azok forrásánál kell kezelni és a szennyező fizessen. A környezetvédelmi követelmények a Közösség egyéb politikáinak részét kell alkossák.”**

A szennyező fizet elvvel kapcsolatban felmerül azonban néhány probléma, amelyekből itt most csak kettőt említenék meg:

- A szennyező fizet elvből még nem következik egyenesen az, hogy a kibocsátó köteles lenne a kibocsátás csökkentése érdekében megelőző intézkedések megtételére.
- A szennyező fizet elv nem jelöli ki azt, hogy a környezeti károk megtérítésére kötelezés felróhatóságon vagy objektív felelősségen alapul-e<sup>51</sup>.

<sup>49</sup> Bándi Gyula: A „szennyező fizet” elv és a környezetre veszélyes tevékenységgel okozott károkra vonatkozó felelősségi szabályok európai trendjei. Összevetés a hazai helyzettel, Nyugat-Európai hatások a magyar jogrendszer fejlődésében II. kötet, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán készült tanulmányok, Budapest 1994. 143. o.

<sup>50</sup> Fazekas István: Az Európai Unió környezetpolitikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001. 10-12. o.

<sup>51</sup> Ludwig Krämer: Focus on European Environmental Law, Sweet & Maxwell, London, 1992. 263-264. o.

**3. Szubszidiaritás elve:** ezen elv alapján az EU csak akkor cselekszik, ha a felmerült problémát közösségi szinten lehet hatékonyabban kezelni, nem pedig tagállami szinten. A szubszidiaritás elve ezen túl azt is jelenti, hogy a nemzeti vagy a regionális hatóságok is a lehető leghatékonyabb munkamegosztás szerint kell, hogy eljárjanak. Ez tulajdonképpen a szubszidiaritás elvének gyakorlati megjelenését jelenti a közösségi környezetpolitikában a megosztott felelősség koncepciója elnevezéssel<sup>52</sup>.

**4. Legjobb elérhető technika:** 1994-ben a Közösség elfogadta az Integrált Szennyezési és Megelőzési Ellenőrzési Irányelvet (Integrated Pollution Prevention and Control - IPPC), amely a kibocsátások olyan ellenőrzési rendszerét vezette be, amely az „elérhető legjobb technikák” (Best Available Techniques - BAT) használatán alapszik. Eszerint a környezeti szempontból leghatékonyabb megoldást kell választani minden esetben úgy, hogy az ne eredményezzen indokolatlanul nagy költségráfordítást.

„Az üzemeltetőknek... meg kell tenniük minden megfelelő intézkedést a (levegőt, a vizet és a földet érintő) környezetszennyezés elkerülésére, ezentúl sem szabad jelentős környezetszennyezést okozniuk, a hulladékok keletkezését el kell kerülniük, illetve a keletkezett hulladékokat fel kell dolgozniuk, az energiafelhasználás során hatékonyan (takarékosan) kell eljárniuk, minden szükséges lépést meg kell tenniük a balesetek megelőzése és a következmények elhárítása érdekében, végül pedig a környezetszennyezés elkerülése és a telephely környezetének megnyugtató helyreállítása érdekében a tevékenység végleges felhagyása esetén is meg kell tenniük a kellő lépéseket.”<sup>53</sup>

**5. Integrálás elve:** röviden azt jelenti, hogy a környezetvédelmi szempontokat a gazdasági-társadalompolitikai döntések meghozatala során figyelembe kell venni.

„Az integráció kifejezés mindig olyan folyamatot jelöl, melyben egy jelenség egy másik jelenség részévé válik. Az integrációnak a környezetvédelmi sza-

---

<sup>52</sup> Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1998. 59-60. o.

<sup>53</sup> Fodor László: Integratív környezetjog, Bíbor Kiadó, Miskolc 2000. 106. o.

bályozásban különböző viszonylatokban lehet illetve van értelme, ami az integratív környezetjog fogalmának határait bizonytalanná teszi. Az integráció egész- illetve részelemének, tehát más és más tényezők tekinthetők, maga a környezetvédelem lehet, hogy az egész (a nagyobb egység), de lehet, hogy a rész (az integrálandó) szerepét tölti be.”<sup>54</sup>

Az **Amszterdami Szerződés** értelmében: „A környezetvédelmi követelményeket integrálni kell a Közösség 3. cikkelyben megjelölt politikái és tevékenységei meghatározásába, különösen a fenntartható fejlődés előmozdítása céljából.”

**6. Fenntartható fejlődés elve:** a Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-es Brundtland Jelentésben jelent meg először a fogalma, eszerint olyan fejlődés, amely úgy elégíti ki a jelen nemzedékek igényeit, hogy az ne akadályozza a jövő nemzedékek képességét saját igényeik kielégítésében<sup>55</sup>.

**A fenntartható fejlődésnek a következő jellemzőit** kell megemlíteni:

- fenntartja az élet általános minőségét,
- biztosítja a természeti erőforrások folyamatos elérhetőségét,
- elkerüli a tartós környezeti károkat<sup>56</sup>.

A fenntartható fejlődés egyensúlyt teremt az ökológiai, a gazdasági és a társadalmi értékek között, de valójában senki sem tudja, mit jelent ez a fogalom, mert a gazdagabb iparosodott társadalmak nem ismerik a fenntarthatóság fogalmát<sup>57</sup>.

<sup>54</sup> Fodor László: Integratív környezetjog, Bíbor Kiadó, Miskolc 2000. 14. o.

„Az integratív környezetjog kifejezés használatának gyakorisága és jelentésének tisztázottsága egymással fordított arányban áll.” Fodor László: Az EU környezetjoga és a magyarországi jogharmonizáció feladatai a jogalkotás, valamint a jogalkalmazás terén, Európát kutatva, Kutatási Konferencia 200. november 82. o.

<sup>55</sup> Elliott, Jennifer: An Introduction to Sustainable Development. The Developing World, London, New York, NY: Routledge, 1994. 7. o.

<sup>56</sup> Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása

Környezetvédelmi Kiskönyvtár 8. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1998. 56. o.

<sup>57</sup> Muschett, F. Douglas (ed): Principles of Sustainable Development, Delray Beach, FL, St. Lucie Press 1997. 17-20. o.

## 2.4. A hulladékokra vonatkozó szabályozás struktúrája

Az EU hulladékokat érintő szabályozása az elsődleges jogforrásokon, irányelveken, néhány rendeleten és kevés számú ajánláson, véleményen, valamint az Európai Unió Bírósága vonatkozó ítéletein alapul. A **szabályozás sajátossága**, hogy keretirányelvekben rendezi a fontosabb kérdéseket, értelemszerűen átfogó jelleggel. A **keretszabályozás** szükségességét az alapozza meg, hogy közvetlen rendelkezéseket tartalmaz a lakosságra, az önkormányzatokra, és az állami szervekre egyaránt. A keretszabályozás során minden egyes szabályozási terület kérdéseire átfogó választ kell adni.

A hulladékok területén, a hulladékokról szóló keretirányelv, és a veszélyes hulladékokról szóló irányelv tartalmazza az EU által felépített kereteket a hulladék kezeléséhez, és az egyéb hulladékokkal foglalkozó speciális jogszabályokhoz.

A hulladékgazdálkodás EU jogi szabályozásába tartozik szervesen a hulladékok határon túli szállításának kérdéseiről, a hulladéklerakókról és a hulladékégetésről szóló szabályanyag is. A keretirányelvek átfogó rendelkezéseit egészíti ki a közösségi hulladéklista, amely a hulladékok tételes felsorolását adja<sup>58</sup>.

Tendenciaként mutatkozik a hulladékokkal kapcsolatos jogalkotásban, hogy az új, vagy módosított szabályok a nem veszélyes és a veszélyes hulladékokat egy szabályban rendezik, például a hulladéklerakókról szóló 1999-es irányelv és a hulladékégetőkre vonatkozó 2000/76/EK irányelv.

**Az EU hulladékgazdálkodása jelenleg négy fő területet ölel fel:**

- **a hulladékokra vonatkozó keretszabályok:** a hulladékgazdálkodási keretirányelv (75/442/EGK) és a veszélyes hulladékokról szóló keretirányelv (91/689/EGK).
- **a speciális hulladékokra vonatkozó szabályok például:** titánium-dioxid 78/178/EGK, a csomagolóanyagokról rendelkező 94/62/EK, a hulladékolajok 75/439, a PCB és PCT 96/59/EK, akkumulátorok és elemek 91/86/EGK, a szennyvíziszap 86/278/EGK irányelvek,

---

<sup>58</sup> Hochreiter, Werner: Abfallwirtschaft und EU, Wien 1994. 25-29. o.

- **feldolgozó és ártalmatlanító létesítmények:** a 2000/76/EK irányelv a hulladékok égetéséről, a lerakóhelyekről szóló javaslat COM/97/105, 1999/31/EK irányelv a hulladéklerakókról, az integrált szennyezés-ellenőrzés és megelőzés 96/61/EK irányelvek,
- **a hulladék szállítására vonatkozó szabályok,** pl. a 259/93/EGK rendelet<sup>59</sup>.

## 2.5. A hulladékgazdálkodásban megvalósítandó feladatok - újrahasználat, újrahasznosítás és ártalmatlanítás

A fejezetnek a dolgozat ezen részében történő elhelyezését az itt tárgyalandó kérdések – a hulladékgazdálkodás szempontjából – alapvető jelentősége indokolja. Az újrahasználat, az újrahasznosítás, valamint az ártalmatlanítás olyan alapvető jelentőségű fogalmak, amelyek a későbbi fejezetekben fognak előfordulni, de pontosan azért, hogy ne kelljen minden alkalommal külön értelmezni azokat, indokolt velük itt foglalkozni.

A dolgozat jelen fejezete ugyanakkor nem ad a fogalmakat tekintve teljes képet, csupán kiemeli a főbb problémákat a keretszabályokban megfogalmazott jogszabályi előírásokat, de a részletes – immár specialításokat is tartalmazó – elemzésre a csomagolási hulladékokról, az égetésről, illetve a lerakásról szóló fejezetben kerül sor. **A hulladékgazdálkodás prioritási sorrendje a 6. környezetvédelmi akcióprogram szerint: megelőzés, újrahasználat (Reusing), újrahasznosítás (Recovery), égetés és lerakás.** Amennyiben a megelőzés, tehát a hulladékok keletkezésének megakadályozása sikertelen, akkor kerülnek előtérbe az egyes – a prioritási sorrendben is szereplő – hulladékkezelési módok. Ezek a kezelési módszerek további tevékenységeket (gyűjtés, begyűjtés, szállítás) feltételeznek, amelyek egy hulladékkezelési rendszer elemeit alkotják.

---

<sup>59</sup> Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása, Környezetvédelmi kiskönyvtár 8., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1999. 459-468. o.

Mind a hulladék termelőjének, mind a hulladékkezelést végzőnek törekednie kell arra, hogy a „hulladékot” újra fel lehessen használni. A Hgt. 3.§ (i) pontja megadja az **újrahasználat fogalmát**:

***“A terméknek az eredeti célra történő ismételt felhasználása; a többször felhasználható, újratölthető termék a forgási ciklusból történő kilépésekor válik hulladékká.”***

Ennek megfelelően itt még, az újrahasználat során nem is beszélhetünk hulladékról, ez tehát nem is tekinthető hulladékkezelési módnak, hanem inkább a megelőzés egyik formájának. Követelmény- és feltételrendszere az újrahasznosítással egyezik meg, ezért ezzel együtt kerül elemzésre.

### **2.5.1. Újrahasznosítás**

A 75/442/EGK irányelv a hulladékokról 3. cikkelyében a tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy megteszik a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy ösztönözzék:

- a hulladékok előállításának és azok veszélyességének megelőzését vagy csökkentését oly módon, hogy a természetes nyersanyag forrásokat takarékosabban felhasználó tiszta technológiákat fejlesztenek ki, a termékek kifejlesztése és forgalmazása útján arra törekednek, hogy a gyártás, a felhasználás és a végső elhelyezés során nem növelik vagy a lehető legkevesbé növelik a hulladékok mennyiségét vagy veszélyességét és a környezetszennyezés veszélyeit,
- törekednek arra, hogy a hulladékokat felújítsák, újrafelhasználják vagy másodlagos nyersanyag kinyerése érdekében újrafelhasználják,
- törekednek a hulladék energiaforrásként történő felhasználására.

Az Európai Unió előírta, hogy 2001-re 50-65% közötti hasznosítási arányt, 25-45%-os újrafeldolgozási hányadot kell elérni<sup>60</sup>. Ezek az előírások a csomago-

---

<sup>60</sup> „A hulladék kérdés végső és teljes megoldása a szemét komplex hasznosítása, amelynek eredményeként annak minden alkotórészből újra hasznosítható nyersanyag lesz: nem csak a szerves anyagot kell visszatéríteni a természetbe, hanem minden anyagféleséget a termelés-fogyasztás-elhasználódás-újrahasznosítás körforgásába.” Moser Miklós-Pálmai György: A környezetvédelem alapjai, Tankönyvkiadó, Budapest 1984. 231. o.

lási hulladékokra vonatkoznak, illetőleg a 94/62/EGK számú irányelv tartalmazza. A tagállamokban működtetett csomagolási, hulladékkezelési módszerek jellemzői:

- a szennyező fizet elv maradéktalan teljesítése,
- a beszedett díjakat nem az állam kapja, hanem erre a célra létrehozott nonprofit szervezetek, amelyek meghatározott célra fordítják a befolyt összeget.

Az EU Környezetvédelmi Bizottsága mellett működik az **Európai Környezetvédelmi Iroda** (European Environmental Bureau - EEB), ahol az egyes országok nem kormányzati szervei találkoznak, és érdekegyeztetést kísérelnek meg. Ezen fórum **1999-ben tartott konferenciáján hangzottak el a következő megállapítások.**

Az EU igen radikális változtatásokra készül a környezetvédelem legsürgősebb beavatkozást igénylő területein, mint a levegőtisztaság, a szennyvízgazdálkodás és a hulladékkezelés.

Megvitatták a következő kérdéseket:

- a hulladékmegelőzés,
- a betétdíjas csomagolási rendszerek helyzete az Unióban,
- a csomagolási direktíva várható módosításai,
- a lerakási, az égetési, a komposztálási és az elektroszemét kezelésére vonatkozó direktívatervezet.

Elhangzott, hogy hulladékgazdálkodási szempontból az EU tagállamai 3 csoportba sorolhatók:

- Az **első csoport**ba azok az országok tartoznak, amelyek a hulladékaik jelentős, számottevő hányadát csak lerakják, és semmilyen figyelmet nem szentelnek az előkezelésre vagy az ártalmatlanításra, az újrahasznosítás területén pedig csupán 20%-os arányt produkálnak. (Egyesült Királyság, Spanyolország, Portugália, Olaszország, Írország, Görögország, Finnország),
- A **második csoport**ba azok az országok tartoznak, amelyek az elégetésben látják a hulladékkezelés, a hulladék ártalmatlanításának megoldását. (Belgium, Franciaország, Svédország),
- Sajnos még igen kis számban, de vannak olyan országok is, amelyek felismerték a hulladékok mennyiségének növekedésével felmerülő gondokat, problé-

mákat, és hajlandóak áldozni a környezet megóvása, a környezeti károk felszámolása vagy csökkentése érdekében. Ezen államok számára a prioritási sorrendben a megelőzés az első, ezt követi az újrahasznosítás, és végül az égetéssel történő ártalmatlanítás zárja a sort. Németország, Hollandia, Dánia és Ausztria a hulladék újrahasznosítása területén mintegy 50% feletti arányt értek el<sup>61</sup>.

A **hulladékok újrahasznosításának fogalma** meghatározásakor induljunk ki megint a Hgt. definíciójából:

***“hasznosítás: a hulladéknak vagy valamely összetevőjének a termelésben vagy a szolgáltatásban – a 4-es számú mellékletben felsorolt eljárások valamelyikének alkalmazásával – történő felhasználása. Az újrafelhasználás jelentheti a hulladéknak a termelésben történő ismételt felhasználását, illetve a termék előállítása során történő hasznosítást egyaránt.”***

Akkor van értelme, ha:

- ökológiailag előnyös,
- technikailag és technológiailag lehetséges,
- a felmerülési költségek ésszerűek,
- társadalmi szempontból új érték jön létre,
- a létrejött termék felvevő piaca biztosított.

Az újrafelhasználás és az újrahasznosítás a hulladékok kezelésének hosszú távú megoldása. Az újrafelhasználható hulladékok visszagyűjtéséhez a jelenleg meglévő ösztönző rendszerek bővítése szükséges. Elő kell segíteni és támogatni kell a műanyag és üveghulladékok begyűjtését és újrahasznosítását, amelyhez az új termékek létrehozásán túlmenően új hasznosító üzemek is szükségesek. Át kell alakítani a jelenlegi termékdíjrendszert olyan módon, hogy ösztönözze a másodlagos nyersanyagként hasznosítható hulladékok visszagyűjtését. Már 2001-ben is a korábbi évekhez képest magasabb állami támogatásban részesültek a csomagolóanyag, a hulladékok begyűjtésével, újrafeldolgozásával és hasznosításával foglalkozó vállalkozások. A termékdíjköteles áruk hulladékainak begyűjtésére és hasznosítására a környezetvédelmi alap céllelőirányzat támogatásával programgazda rendszer jött létre 1996-1997 folyamán, amely program 2001-ben tovább folytató-

---

<sup>61</sup> Bödecs Barnabás: Az EU és a hulladék, KukaBúvár 15. szám 1999. tavasz

dott. Ennek keretén belül bizonyos fejlesztésekhez, a hulladékanyagok visszagyűjtését és hasznosítását szolgáló rendszerekhez egyszeri támogatás kérhető, valamint egyszeri és rendszeres támogatás igényelhető például a hulladék gumiabroncsok őrléséből készterméket gyártó technológiák bevezetésére, a használt, valamint a hulladékká vált csomagolóeszközök újrafelhasználására<sup>62</sup>. Az elkövetkező 12 évben megközelítőleg 400-700 milliárd forint értékű beruházást kell eszközölni hazánknak annak érdekében, hogy az újrahasznosítás terén utolérjük az EU jelenlegi szintjét<sup>63</sup>. Természetesen 12 év alatt az EU is javítani fog a jelenlegi 50-65%-os újrahasznosítási arányon, ezért 12 év múlva sem érjük utol az EU-t, csupán az EU 2001-es állapotának megfelelő mutatókat érhetünk el.

A Hgt. 5.§ (3)-(5) bekezdése az alábbi megállapításokat tartalmazza:

***“(3) a hulladékban rejlő anyag és energia hasznosítása érdekében törekedni kell a hulladék legnagyobb arányú ismételt felhasználására, a nyersanyagoknak hulladékkal történő helyettesítésére, valamint – ha ezek nem megoldhatóak – a hulladék energiahordozóként való felhasználására.***

***(4) A keletkezett hulladékot, ha az ökológiailag előnyös, műszakilag lehetséges és gazdaságilag megalapozott, hasznosítani kell.***

***(5) Amennyiben a hasznosítás gazdasági és technológiai feltételei adottak, a hulladékot a hasznosítás elősegítése érdekében a hasznosítási lehetőségeknek megfelelően elkülönítve kell gyűjteni (szelektív hulladékgyűjtés).”***

2000-ben egy belga szervezet, **Városok az Újrafeldolgozásért** végzett egy felmérést, amelyben azt vizsgálták, hogy 40 európai városban hogyan alakul a háztartási hulladék szelektív gyűjtése. Az eredmény azt mutatta, hogy átlagosan a háztartási hulladékok 26%-át gyűjtik szelektíven. Hulladékképzés szempontjából Salzburg városát emeli ki a tanulmány, mint az a város, ahol a legkevesebb hulladék keletkezik, de Saarbrücken is közel ilyen pozitív eredménnyel büszkélkedhet<sup>64</sup>.

A következőkben vizsgáljuk meg, hogyan lehet a szelektív hulladékgyűjtést megvalósítani, milyen hazai és külföldi példát tudunk felsorakoztatni a rendszer létjogosultsága és működőképessége mellett.

<sup>62</sup> Kezdeményezett hulladékhasznosítás, <http://www.cegnet.hu/gazdert/2000/14/cikk12.html>

<sup>63</sup> <http://www.cegnet.hu/gazdert/2000/31/cikk10.html>

<sup>64</sup> Melléklet: Szemét egy helyzet, A szelektív hulladékgyűjtés térhódítása Európában, KukaBúvár 20. szám, 2000 nyár

A fejlett nyugati országokban már létezik a szelektív hulladékgyűjtésnek 3, a gyakorlatban kialakuló módszere, amelyet hazánkban csak igen kis számban alkalmaznak:

1. járdaszéli gyűjtés,
2. konténerszigetes gyűjtés,
3. állandóan működő rendszer<sup>65</sup>.

1. Ez a módszer úgy működik, hogy külön edényben gyűjtik a különböző típusú szemetet, és ezeket egy előre meghatározott napon ki kell a ház elé készíteni. Speciálisan kialakított, osztott rakterű járművek gyűjtik össze az ily módon szelektíven gyűjtött hulladékot. Ebben a rendszerben csak a „hagyományos” hulladék elszállításáért kell szemétdíjat fizetni, a válogatott egyéb hulladék elszállítása, ha úgy vesszük, ingyenes, de természetesen benne foglaltatik a veszélyes hulladék elszállításáért fizetett összegben.

2. Ebben az esetben nagyméretű konténerekbe kell a szelektíven begyűjtött hulladékot hordani. A konténereket ún. gyűjtőpontokon helyezik el, pl. bevásárlóközpontok, nagyobb benzinkutak közelében.

A **hátránya** ennek a módszernek, hogy a lakosság, még akár megfelelő közreműködési szándék mellett sem lehet sikeres, ha nincs megfelelően felkészítve. A rendszer ellenzői azt is megemlítik, hogy a szükséges konténerek esztétikailag rontják a település képét.

**Előnyként** lehet megemlíteni, hogy az előző rendszerrel ellentétben ez a megoldás nem igényel nagy munkaráfordítást, és könnyebb bevezetni a mennyiségarányos díjfizetési rendszert is.

3. A rendszer működéséhez ún. hulladékudvarokat kell létrehozni. „A hulladékudvar a település egy vagy több pontján kialakított, rendezett, bekerített telep, ahová a lakosság meghatározott hulladéktípusokat a nyitvatartási idő alatt beszálíthat.”<sup>66</sup>

A telepen alkalmazottak dolgoznak, akik segítenek a beszállítóknak.

---

<sup>65</sup> Szelektív hulladékgyűjtési körkép (KukaBúvár melléklet),  
<http://www.kukabuvár.hu/kb14/kbm14-02.html>

<sup>66</sup> Lásd: 65. lábjegyet

A rendszer **előnyeként** említhető meg, hogy egyszerű, és sok hulladékfajta gyűjthető szelektíven, egy helyen (papír, vas, fém, műanyag, gumi akkumulátor egyéb veszélyes hulladék).

A hulladékudvaroknak az lehet a **hátránya**, hogy csak lakott területtől távol épülhetnek fel, éppen ezért nehéz a lakosságot meggyőzni, hogy a jelenlegi magas benzinárak mellett autójával szállítsa ide a szemetét. Ehhez olyan magas fokú környezeti tudatosság szükséges, amely csak évtizedek alatt alakulhat ki, és talán egy egész nemzedékváltás szükséges hozzá.

Egy **negyedik**, ma még a legkevésbé elterjedt megoldás szerint csak a veszélyes hulladékokra vonatkozóan az év néhány előre meghatározott időszakában működnének ilyen speciális lerakók.

A rendszer előnye, hogy nincs fenntartási költség, mivel állandó létesítmények sincsenek, hátránya pedig, hogy gondos előkészítést és alapos meghirdetést igényel, ami szintén költségigényes.

Most pedig lássunk néhány hazai és nemzetközi példát a szelektív hulladékgyűjtés megvalósításáról:

**Németországban** a hulladék gyűjtése az ún. három-kuka-rendszerben (3-Tonnen-System) történik, ami azt jelenti, hogy a papírt, a szerves anyagokat, és a maradék szemetet külön kukákba kell gyűjteni. A tárolókat szín szerint lehet megkülönböztetni, tehát vannak kék, barna és szürke színűek. Az egyéb problémás anyagok és az üveg, valamint a fém gyűjtésére hulladékudvarokban, vagy hulladékszigeteken kerül sor.

A fent ismertetett rendszer pénzügyi fedezete a következőképpen alakul. A papír és a biokukákat ingyen elviszik, illetőleg ezek elszállításának a költsége is beletartozik a 3. kukáért számított összegbe. (Ha belegondolunk, ez egy nagyon okos megoldás, hiszen így a szelektív gyűjtésre lehet ösztönözni a lakosságot.) Ez a költség háztartásonként egy 110-120 literes kukát feltételezve, hetenkénti ürítéssel, évi 510 márkát (55.000 forint) jelent.

Hulladékudvarokban gyűjtik a használt hűtőket, TV-t, veszélyes hulladékot, a sittet és a kerti hulladékot is saját költségükre. Az ide bekerülő, és még használható hulladékokra a telep dolgozóinak elővételi joga van. Létezik emellett a gube-

ráló látogatók számára az ún. ócskás csarnok (Trödelhalle), ahová a még használható tárgyak széles skálája kerül<sup>67</sup>.

**Norvégiában**, falun sokkal nagyobb tudatossággal történik a szelektív hulladékgyűjtés. Külön gyűjtik az üveget, a papírt, a műanyagot, valamint a veszélyes hulladékok, autógumik és az akkumulátorok gyűjtése is külön történik.

A háztartási gépeket a gyártó szállítja el és újrahasznosítja, mivel ezekből főleg skandináv gyártmányút vásárolnak, és sűrűbben cserélik a magyar viszonyokhoz képest.

A városokban a szelektív hulladékgyűjtés nem nevezhető sikeresnek. Oslóban például az égetésben látják a megoldást<sup>68</sup>.

**A hollandiai Wageningen** Gödöllő testvérvárosa. Több tekintetben is hasonlítanak egymásra például nagyságukat, valamint lakosságszámukat tekintve. A két település szerkezete is hasonló, kb. 8427 családi ház és 3539 lakás található a vizsgált városban. A családi házas övezetben lakosonként két kis méretű konténer van rendszeresítve hulladékgyűjtésre. A lakótelepes részen 1 m<sup>3</sup>-es konténerek vannak kihelyezve, 383 darab égethető házi hulladéokra, valamint 210 darab komposztálható szerves hulladékra.

A rendszerhez tartozik még a város több pontján kihelyezett papír és üveggyűjtő konténer, a mérgező, a háztartási anyagok és eszközök, a hűtőszekrények és fémek begyűjtésére szervezett gyűjtő utak, valamint a hulladékudvar, ahová évi 10 alkalommal nagyobb mennyiségű hulladékot lehet szelektíven elhelyezni. A rendszer ellenőrzését és működését egy mágneskártya segíti, amelyet a hulladékudvar használat mellett a város területén parkolásra és egyéb célokra lehet felhasználni. A lakosság pontos tájékoztatást kap előre a begyűjtő körutak időpontjáról<sup>69</sup>.

<sup>67</sup> Nagy Tamás: Müncheni kukaviziten, <http://www.kukabuvár.hu/kb09/kb09-08.html>

<sup>68</sup> Molnár Attila: Kukás szemmel Norvégiában, KukaBúvár IV. évfolyam 3. szám 1998. ősz

<sup>69</sup> Hartman Mátyás: Hulladékgazdálkodás holland módra?, KukaBúvár IV. évfolyam 2. szám 1998. nyár

#### **Szemétdíj Wageningenben**

Ha valaki egyedül él: 273,6 NLG (29.000).

Közös háztartás, vagyis egy család: 435,6 NLG (46.170) hulladékdíjat fizet évente.

1996-ban az összes bevétel: 5.023.150 NLG (532 Millió) volt.

Egy wageningeni lakosra 433 kg/év települési hulladék jut.

Lásd: Beker, D: Sanitary landfilling in the Netherland, International perspectives on municipal solid wastes and sanitary landfilling, Academic Press, London 1990. 139-155. o.

1997. közepén kezdődött **Pécs**ett a szelektív hulladékgyűjtésre való felkészülés. Június 16-án indult a program kísérleti jelleggel, először a pécsi Kertvárosban. A lakosok megkapták a hulladékok szelektálásához szükséges zsákokat, amelyeket speciális gépkocsi gyűjt össze 85 megállóhelyen. A teljes infrastruktúra kiépítése 2000-re megvalósult, a lakosság szemléletváltása azonban a környezet tisztulásának a függvényében várható csak el<sup>70</sup>.

**Budapesten** 5 helyen működik hulladékudvar a FKf. Rt. tulajdonában:

- XV. ker. Károlyi s. u. 119.
- XIII. ker. Tatai u. 96.
- XI. ker. Bánk Bán u. 8-10.
- IX. ker. Ecseri u. 9.
- X. ker. Fehér köz 2.

A Fehér közben található a FKf. Rt. egyik hulladékudvara. A tapasztalatok alapján a lakosság még nem készült fel egy ilyen jellegű hulladékgyűjtésre, és amennyiben nem teremti meg a kormányzat a megfelelő anyagi érdekeltséget, akkor a rendszer nem fog működni. A vizsgálatok azt bizonyítják, hogy kevés az Rt. pénze a propagandára, így a nagyon drágán létrehozott udvarok igencsak kis hatékonysággal működnek.

Pedig a telepen elhelyezett konténerekben lerakott hulladékot megfelelően, szelektíven gyűjtik. Ily módon kerül lerakásra a papír, fehér- és színes üveg, fém italos doboz, azaz műanyagot nem lehet a telepre vinni, viszont a szárazelemet le lehet adni<sup>71</sup>.

A Hgt. a gyártó, a forgalmazó, a fogyasztó, valamint a hulladék termelőjének és birtokosának kötelezettségei között ír elő újrafelhasználással és hasznosítással kapcsolatos szabályokat. E szerint a **gyártó** a terméket és csomagolását úgy köteles kialakítani, hogy az az elérhető leghatékonyabb anyag és energiafelhasználást tegye lehetővé és segítse elő a termék újrahasználatát, valamint hulladékká válás esetén a hulladék kezelését, hasznosítását, valamint ártalmatlanítását. A gyártás során arra kell törekedni, hogy az azonos célra szolgáló nyers- és alap-

<sup>70</sup> M.A.: Szétválogatják Pécs piszkát, <http://www.baranyanet.hu/dn/97jun/970604-4.htm>

<sup>71</sup> Munkácsy Béla: Hulladékudvar-teszt Budapesten, KukaBúvár III. évfolyam 3. szám 1998.

anyagok, félkésztermékek, az azokból készült termékek, továbbá csomagolóeszközök közül az alacsonyabb anyag és energiaigényűt részesítsék előnyben. Az így elkészült termékeknek, illetve a csomagolóeszközöknek tartósaknak, többször használhatónak kell lenniük. A gyártó köteles az általa belföldön alkalmazott termékből származó hulladékot, illetőleg a még hulladékká ugyan nem vált, de használt terméket a forgalmazótól, valamint a fogyasztótól visszafogadni, illetőleg visszaváltani az újrahasználat, hasznosítás vagy ártalmatlanítás érdekében. Ez a kötelezettség kiegészülhet azzal, hogy a gyártó a termékének forgalombahozatalát olyan feltételhez kötheti, amely alapján a forgalmazó kötelezettséget vállal a termék elhasználódása után betétdíj vagy letéti díj ellenében történő begyűjtésre. Ez utóbbit jogszabály kötelezővé is teheti. A forgalmazó köteles gondoskodni a fenti tartalmú megállapodás esetén az érintett termékek illetőleg csomagolásuk hulladékainak fogyasztóktól történő visszafogadásáról, a szelektív gyűjtéséről, valamint az arra feljogosított hulladékkezelőnek történő átadásáról. A forgalmazó a fenti megállapodás hiányában is visszafogadhatja illetőleg visszaválthatja az általa forgalmazott használt terméket, csomagolását, valamint azok hulladékait, amennyiben a hulladékok kezeléséről és hasznosításáról a vonatkozó jogszabályi előírások szerint gondoskodni tud.

A **fogyasztó** köteles a szervezett hulladékbegyűjtést igénybe venni, a szelektív hulladékbegyűjtési rendszereket is ide értve. Törvényben meghatározott esetekben a hulladékká vált terméket vissza kell szolgáltatnia annak, aki a visszavételre kötelezett vagy arra feljogosított.

A **hulladék termelője és birtokosa** minden, a birtokában lévő hulladékot gyűjteni, továbbá hasznosításáról vagy ártalmatlanításáról gondoskodni köteles.

A Hgt. 18.§-a rendelkezik a **hulladékhasznosításról**. Három módszert nevesít: az **újrafeldolgozást**, amely a hulladék anyagának termelésben, szolgáltatásban történő ismételt felhasználását jelenti, a **visszanyerést**, amely a hulladék valamely újrafeldolgozható összetevőjének leválasztásával és alapanyaggá alakításával kíván célt elérni, valamint az **energetikai hasznosítást**, amely a hulladék energiatartalmának kinyerése.

A biológiailag lebomló szerves anyagok további felhasználása is hasznosítás. Ez tulajdonképpen **komposztálást** jelent, amelynek azonban jogszabályi hát-

tere nincs. A komposztálásnak az a célja, hogy a szemétben természetes körülmények között lassan lezajló folyamatokat meggyorsítva a szemét szerves anyag tartalmából olyan terméket (komposztrágya) állítson elő, amelyet talajjavító, humuszvisszapótló anyagként a talajba visszajuttat<sup>72</sup>. A szerves anyagú hulladékok kezelésének mind aerob, mind anaerob módszerei terén jelentős kutatási és fejlesztési tevékenységre lesz szükség annak érdekében, hogy az egyes részfeladatokat jobban megismerhessük és lehetővé váljon a tervezés.

A 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet rendelkezik a veszélyes hulladékok hasznosításáról. Meghatározza a **veszélyes hulladék hasznosításának fogalmát** is:

**„18.§ (1) A veszélyes hulladék hasznosítása olyan kezelési tevékenység, melynek révén a kezelésnek alávetett veszélyes hulladékot alapanyaggá, illetve alapanyagból előállított termékkel egyenértékű terméké alakítják át. Hasznosításnak minősül a veszélyes hulladék környezetvédelmi szempontból biztonságosan végzett égetése során keletkezett hő felhasználása is.”**

Kimondja a kormányrendelet – nagyon helyesen – hogy az energetikai (tehát égetéssel történő) hasznosításra csak akkor kerülhet sor, ha az alapanyag illetve termék formájában történő hasznosítás nem lehetséges. Ez megegyezik a Község által felállított azon szabállyal, hogy a prioritási sorrendet olyannyira be kell tartani, hogy amíg a sorban előrébb lévő megoldás alkalmazható, addig az azt követő nem kerülhet előtérbe. Igaz, hogy a fenti – magyar – szabály a prioritási sorrend egyik elemén belüli prioritási sorrend, a szabály alkalmazása itt is természetesen indokolt.

Hasznosítás csupán a környezetvédelmi felügyelőség engedélye alapján működő hasznosító létesítményben végezhető. **Hasznosítás céljából** (kísérlet vagy próbaüzem céljára nem) **külföldről is behozható veszélyes hulladék**, de csak ha az alábbi négy feltétel együttesen teljesül:

- „a) a hasznosító létesítmény a veszélyes hulladék teljes mennyiségének hasznosításához szükséges időtartamot meghaladó érvényességű működési engedéllyel rendelkezik,**
- b) a hasznosítás környezetvédelmi érdeket nem sért,**
- c) az ország területén keletkezett és/vagy tárolt azonos, az adott létesítményben kezelhető veszélyes hulladék hasznosítása elsődlegességének**

---

<sup>72</sup> Moser Miklós-Pálmai György: A környezetvédelem alapjai, Tankönyvkiadó, Budapest 1984.

- biztosítása mellett a létesítménynek a behozatalra tervezett hulladék hasznosítására bizonyítottan szabad kapacitása van,**  
**d) az előállítani tervezett termék illetve alapanyag a 18.§ (1) bekezdésében előírt feltételnek megfelel.”**

A kormányrendelet nem mondja ki, hogy a fenti feltételeknek együttesen kell fennállniuk. Ez mindenképpen hiba, mert nevezetesen ha valaki bizonyítja, hogy a hasznosítás nem sért környezetvédelmi érdeket, akkor behozhatja a veszélyes hulladékot a másik három feltétel nem teljesülése esetén is? További kérdésként merül fel, hogy hogyan lehet bizonyítani azt, hogy a környezetvédelem érdeke nem fog sérülni? Ez a feltétel olyan megfogalmazásban került a jogszabály szövegébe, amelynek konkrét tartalma nincs, ezért értelmezhetetlen és ebből következően alkalmazhatatlan is. Az már csak egy újabb gondolat a részemről, hogy nem tudok olyan veszélyes hulladék hasznosítási módszerről, amely nem sértene környezetvédelmi érdeket, mert bármennyire biztonságos a kezelés és a hasznosítás módszere, egy bizonyos mértékű környezetszennyezést mindenképpen okoz (az égetés során a kibocsátott gázok vagy a maradékanyagok)<sup>73</sup>.

#### Az újrafelhasználás és újrahasznosítás módjai egyes anyagoknál

| anyag              | újrafelhasználás és újrahasznosítás                                                              |
|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| papír              | bezúzva, karton, papíripari termékek gyártása, égetéssel történő hőenergia nyerés                |
| szerves anyag      | komposztálás vagy égetéssel történő hőenergia nyerés                                             |
| ruhák és textíliák | összezúzva, fonal vagy kötél készítése, vagy égetéssel történő hőenergia nyerés                  |
| üveg               | visszaváltás esetén újratölthető vagy bezúzás után új üveg gyártása illetőleg aszfaltba keverése |
| fémek              | újraolvasztva konténerek, építőipari és egyéb fémeszközök készítése                              |

Forrás: Daniel D. Chiras: Environmental Science – Action for a Sustainable Future, 3rd ed., The Benjamin/Cummings Publishing Company, Inc. 1991. 445. o.

<sup>73</sup> Az 55/1987. (X.30.) MT rendelet az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról további rendelkezéseket tartalmaz például az engedély megszerzésének elmulasztására vagy az engedélyben meghatározottaktól eltérő behozatal vagy felhasználás eseteire vonatkozóan.

### 2.5.2. **Hulladékártalmatlanítás**

Az **ártalmatlanítás** a hulladék biológiai, termikus, kémiai, fizikai eljárásokkal történő kezelése. Legismertebb és „legkedveltebb” módszere az égetés, ezt követi a lerakás illetve az egyéb (fizikai, kémiai, biológiai) eljárások. Bármelyik módszert is alkalmazzuk, arra kell törekedni, hogy a veszélyes hulladék anyagi minősége úgy változzon, hogy az ártalmatlanított anyagnak megszűnjön a veszélyessége és az ártalmatlanítás során keletkezett anyagok veszélyessége kisebb legyen, mint az eredeti hulladék veszélyessége<sup>74</sup>.

A 75/442/EGK irányelv 4-5. cikkelye a következő rendelkezéseket tartalmazza:

- a tagállamok minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy a hulladékokat olyan módon helyezték el, hogy az emberek egészségét ne veszélyeztesse,
- olyan eljárásokat és módszereket alkalmaznak, amelyek során a következő feltételek teljesülnek:
  - nem kerülnek veszélybe a víz, a levegő, a talaj, a növények és az állatok,
  - nem okoznak kellemetlenséget a zajok és bűzök,
  - nem éri zavaró hatás a különleges érdekléssel bíró tájakat vagy helyeket,
- minden szükséges intézkedést megtesznek a tagállamok – egymással együttműködve – a hulladék elhelyezésére szolgáló telepek összefüggő és megfelelő hálózatainak létrehozása érdekében,
- ennek során törekednek az önellátásra és arra, hogy a meghatározott fajta hulladék számára speciális telepeket létesítsenek,
- törekednek a hulladéklerakás esetén is a közelség elvének maradéktalan betartására.

A Hgt. a hulladékártalmatlanítás három módját ismeri

- lerakás,
- termikus ártalmatlanítás,

---

<sup>74</sup> Lábod József: Veszélyes hulladékok égetése, korszerű égetőművek üzemeltetése I. kötet, NETI Kft., Budapest 2000. 34. o.

- más kémiai, biológiai és fizikai eljárások.

Az 5.§ (6) bekezdése értelmében ártalmatlanításra csak az a hulladék kerülhet, amelynek anyagában történő hasznosítására, esetlegesen energiahordozóként való felhasználására a műszaki, valamint a gazdasági lehetőségek még nem állnak rendelkezésünkre, vagy a hasznosítás költségei aránytalanul magasak az ártalmatlanítás költségeihez képest.

Hasonlóan a hulladékhasznosító művekhez, az ártalmatlanítás is csupán engedély alapján létesített üzemben folytatható, viszont új hulladéklerakó csak térségi célokra építhető, illetve ide is csak olyan hulladék rakható le, amelynek az előkezelése megtörtént.

Az **előkezelés** is megvalósulhat fizikai, kémiai és biológiai eljárás útján egyaránt. Szilárd hulladékok esetén ez történhet darabolás, őrlés, sajtolás, bálázás, csomagolás, folyadékok esetén térfogatcsökkentés, bepárlás, iszapoknál sajtolás, víz- vagy oldószer mentesítés, csomagolás, gázoknál gyűjtés, tisztítás, elnyeletés, nyomásnövelés útján<sup>75</sup>.

A **98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet 20.§-a** két ártalmatlanítási módot fogalmaz meg:

- a végleges lerakást és
- a kémiai eljárásokat.

Ez utóbbit tovább differenciálja égetéssel vagy termikus eljárással, különböző fizikai, kémiai eljárásokkal, valamint biológiai eljárással történő ártalmatlanításra. Ez a felsorolás nagyjából megegyezik a Hgt.-ben foglalt ártalmatlanítási módokkal, csupán egy kicsit át lett variálva. Nem hiszem, hogy szükség volt erre, a tartalma ugyanis nem változott, akkor pedig érdemes lett volna a Hgt.-ben foglalt megfogalmazást figyelembe venni. Nagyobb hiba azonban, hogy sem a Hgt., sem a kormányrendelet nem veszi figyelembe a Közösség 6. környezetvédelmi akcióprogramjában felállított sorrendet. Itt ugyanis az égetés a lerakás előtt szerepel, és ez – mint már említettem – alkalmazási sorrendet is jelent. A lerakásnak az

---

<sup>75</sup> Faragó Lajos: Környezetvédelem-környezetgazdálkodás, 3. átd. kiad., Műszaki Könyvkiadó, Budapest 2000. 140. o.

égetés elé helyezése mindenképpen hibás, módosítása a lehető leghamarabb szükséges lenne.

Az ártalmatlanítás két módjának, az égetésnek és a lerakásnak a vizsgálatára itt most a dolgozat nem tér ki. Ennek az a magyarázata, hogy az értekezés ezekkel külön fejezetben foglalkozik.

|

Törölt: ¶

### **3. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS MAGYARORSZÁGON**

#### **3.1. Az EU hulladékokkal kapcsolatos keretszabálya**

Törölt: Oldaltörés  
3. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS MAGYARORSZÁGON ¶

Törölt: ¶

1975. július 15-én született meg az EU Tanácsának 75/442/EGK számú irányelve a hulladékokról. Azóta ez a jogszabály számos módosításon ment keresztül, jelenleg a 91/156/EGK irányelvvel módosított szabályanyag hatályos.

A preambulum értelmében **szükség van egységes hulladékdefinícióra** a Közösségen belül, főleg az egységes jogértelmezés előmozdítása érdekében. A tagállamoknak biztosítaniuk kell:

- a hulladékok megfelelő szállítását, visszanyerését,
- a hulladéktermelés korlátozását,
- a tiszta termékek és technológiák és olyan termékek támogatását, amelyek később a termelőfolyamatokba visszavezethetők és újrahasználhatók,
- az önellátóvá válást ezen a területen,
- a hulladékgazdálkodási tervek mielőbbi elkészítését,
- a hulladékok szállításának csökkentését,
- a hulladék ártalmatlanítását és hasznosítását végző vállalatok működésének engedélyeztetését és ellenőrzését,
- a hulladékok kezelésével foglalkozó vállalatok nyilvántartásba vételét, és fokozott ellenőrzését.

Törölt:

Az irányelv meglehetősen rövid joganyag, mindössze 18 cikkben foglalja össze az EU által fontosnak tartott szempontokat. Egyben kijelöli a tagállamok számára – és természetesen a csatlakozásra váró országok számára is – a követendő utat.

**Az 1. szakasz definíciókat tartalmaz,** így meghatározza a hulladék, az előállító, a birtokos, a kezelés, az elhelyezés, újrafelhasználás, a hulladék összegyűjtése fogalmakat. A hulladék fogalmát a következőképpen határozza meg: "**hulla-**

**dék"** alatt értendő az 1. számú melléklet csoportosításában összefoglalt minden olyan anyag vagy tárgy, amelyet a birtokosa kiselejtezi illetve szándékában áll, vagy köteles kiselejtezni.

A **hulladék definíciója** folyamatos változtatáson megy keresztül, rendszeresen átgondolják, hogy melyek legyenek a tartalmi elemei. Segítséget nyújthat, de akár össze is zavarhatja a szakembereket az Egységes Hulladék Katalógus, és az, hogy az EU Bírósága nem egyszer új értelmezését adta az egyes esetek kapcsán a hulladék fogalmának. A C-207/88. számú ügyben a bíróság véleményét kérték ki a **G. Vessoso és G. Zanetti hulladékgyűjtők büntetőügyében**. A büntetőügy során két Európai Unió-s irányelv értelmezésére került sor:

- 75/442/EGK számú irányelv a hulladékokról,
- 78/319/EGK számú irányelv a mérgező és veszélyes hulladékokról.

**Az eset a következő** volt: nevezett vádlottak hulladék gyűjtésével, szállításával, tárolásával foglalkoztak anélkül, hogy az olasz jogszabályok által az uniós előírásoknak megfelelően megkövetelt engedélyt beszerezték volna. Az olasz jog értelmében ők bűncselekményt követtek el, bár a vádlottak azt hozták fel a mentésükre, hogy nem bűnösök, mert ők nem hulladékokkal foglalkoztak, hanem továbbhasznosításra, újrahasznosításra alkalmas anyagokkal. A Bíróság az 1990-ben megszületett döntésében azt mondta, hogy a vizsgált direktívák szerint minden hulladéknak tekinthető, amelytől a birtokosa vagy tulajdonosa meg akar szabadulni, vagy köteles megszabadulni. Az így keletkezett hulladékot szükség szerint gyűjteni, tárolni, kezelni kell, de attól még, hogy ezeket a későbbiekben újrahasználgják, vagy hasznosítják, még nem szűnnek meg hulladéknak lenni.

A jogeset tanulsága, hogy **a közösségi jog csak egyfajta keretet teremt a nemzeti jogalkotás számára, amely utóbbinak a feladata a további pontosítás**<sup>76</sup>.

A problémát az is okozza, hogy nyersanyagnak vagy hulladéknak fogjuk fel az újrafelhasználásra vagy anyagában történő hasznosításra kerülő használt anyagot. Elfogadhatónak tűnik az a nézet is, hogy az anyag nem válik soha hulladékká az újrahasznosításban vagy felhasználásban játszott szerepe miatt, addig, amíg a

---

<sup>76</sup> Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása (szerk: Bándi Gyula) Környezetvédelmi Kis-könyvtár 8., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1999. 475-476. o.

ciklikus folyamatban részt vesz, de elfogadható az ezzel ellentétes felfogás is. Erre szolgál példaként a következő két jogeset:

Az Európai Unió Bírósága az 1997. december 18-án született **C-129/96-os számú ítélet**ében kimondta, hogy egy anyag azért, mert közvetlenül vagy közvetve bekerült egy gyártási (ipari) folyamatba, még nem biztos, hogy már nem minősül hulladéknak.

A **C-418/97-es számú ítélet**et a Bíróság 2000. június 15-én hozta meg. A holland vegyipari ARCO Kft. és a Lakásügyi, Területrendezési és Környezetvédelmi Minisztérium közötti jogvitában kellett döntenie. A tényállás a következő volt: A holland ARCO Kft. az ún. „LUWA-Bottom” anyag (a cementiparban használják) Belgiumba történő szállításának engedélyezését kérte az illetékes minisztériumtól. A Kft. szakemberei szerint a szállítandó anyag nem minősül hulladéknak, ennek ellenére a hulladékok szállítására vonatkozó közösségi jogszabály (a Tanács 1993. február 1-jei, 259/93/EGK számú rendelete a Közösségen belül, a Közösségbe és a Közösségről történő hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről) szerint kérte az engedély megadását. A hatóság csak egy éves időtartamra engedélyezte a szállítást. Ez ellen a Kft. fellebbezést nyújtott be és kérte, hogy az engedélyben szereplő időtartamot hosszabb időintervallumban határozza meg a minisztérium. A hatóság a fellebbezést elutasította. Ezt követően a Kft. keresetet nyújtott be az illetékes bírósághoz, amely azonban az eljárását felfüggesztette és az Európai Unió Bíróságához az alábbi kérdéseket intézte:

1. Abból a körülményből – hogy a nevezett anyagot egy olyan eljárásnak vetik alá, amely eljárás a 75/442/EGK számú irányelv 2. számú mellékletében (az újrafelhasználás érdekében végzett műveletek) szerepel – lehet-e arra következtetni, hogy ez az anyag a 75/442/EGK számú irányelv szerint hulladék.
2. Ha az első kérdésre „nem” a válasz, akkor annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy a nevezett anyag tüzelőanyagként való felhasználása újrafelhasználásnak, illetve újrahasznosításnak tekinthető-e, függ-e attól,
  - a) hogy az anyag a társadalmi felfogás szerint hulladék és jelentős-e az a tény, hogy ezt az anyagot feldolgozás nélkül és az emberi egészséget és környezetet nem veszélyeztető módon hasznosítják tüzelőanyagként,

- b) hogy az anyag tüzelőanyagként való felhasználása a hulladékok hasznosításának szokásos módjával is megegyezik,
- c) hogy főtermék vagy melléktermék (maradékanyag) használatáról van-e szó.

Az első kérdésre a Bíróság azt válaszolta, hogy abból, hogy a 75/442/EGK számú irányelv 2. számú mellékletében szereplő újrafelhasználási vagy újrahasznosítási eljárásnak vetnek alá egy anyagot még nem következik szükségszerűen az, hogy az anyag hulladék.

A második kérdés a) pontjára adott válaszában a Bíróság kimondta, hogy az, hogy az anyagot feldolgozás nélkül és az emberi egészséget és a környezetet nem veszélyeztető módon tüzelőanyagként hasznosítják nem minősül különösen jelentős ténynek az ügy eldöntése során.

A b) pontra adott válaszban pedig kifejtette, hogy az sem minősül az ügy eldöntése során jelentős ténynek, hogy az anyag tüzelőanyagként való felhasználása a hulladékok hasznosításának szokásos módjával megegyezik.

A c) pont esetében pedig azt a megállapítást tette, hogy azok a körülmények – hogy egy tüzelőanyagként felhasznált anyag egy gyártási eljárásnak a maradványa, illetve, hogy az anyagnak nem lehetséges más felhasználási módja, csak a megsemmisítés illetőleg újrahasznosítás, és hogy ennek az anyagnak az összetétele az egyéb módon történő felhasználásra nem alkalmas, valamint ez a felhasználás különleges környezetkímélő óvintézkedések mellett történik – kiindulópontok lehetnek abban a tekintetben, hogy a tulajdonos az irányelv 1. cikkely a) pontja értelmében ezt az anyagot vagy tárgyat kiselejtezi illetve szándékában áll vagy köteles kiselejtezni.

Hogy az irányelv szerint valóban hulladékról van szó, azt a fentiekben túlmenően az összes körülményt megvizsgálva kell megállapítani, az irányelv célkitűzéseit kell figyelembe venni, és vigyázni kell arra, hogy az irányelv hatékonysága ne csorbuljon<sup>77</sup>.

---

<sup>77</sup> C-418/97. számú ítélete

Természetesen vannak olyan esetek, amikor az elhasznált anyag olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amely lehetetlenné teszi a hasznosítását, így egyértelműen hulladékká válik, és szükséges az ilyen módon történő kezelése.

Törölt: 47

A hulladékfogalom minél pontosabb meghatározása mellett az irányelv további fogalmakat tartalmaz, hol pontos definícióval, hol pedig mellékletekre, összetevőkre utalással.

Az „**előállító**” alatt bárki értendő, aki a tevékenységével hulladékot hoz létre (eredeti előállító) és/vagy bárki, aki előzetes feldolgozást, keverést vagy egyéb olyan műveletet végez, ami ennek a hulladéknak a tulajdonságaiban vagy összetételében változást eredményez.

A „**birtokos**” jelenti a hulladék előállítóját vagy azt a természetes vagy jogi személyt, akinek az a birtokában van.

A „**kezelés**” alatt értendő a hulladékok összegyűjtése, szállítása, újrafelhasználása és elhelyezése, beleértve az ilyen műveletek ellenőrzését és a hulladéklerakó létesítmények utógondozását is.

Az „**elhelyezés**” bármely olyan műveletet jelent, amit a 2.A melléklet felsorol. (A 2.A mellékletben **felsorolt műveleteket a magyar törvényben szereplő műveletekkel összehasonlító táblázatát a** dolgozat 3. számú melléklete tartalmazza.) A 15 pontból álló felsorolás kapcsán meg kell jegyezni, hogy nem csak az egyes eljárások (kezelés, gyűjtés stb.) között szükséges különbséget tennünk, és felállítanunk egy prioritási sorrendet, hanem pl. az elhelyezésre szolgáló műveletek egyes módosatai között is. Ez utóbbiak esetében is nagyon fontos lenne az alkalmazási sorrend felállítása, - ezt az irányelv nem teszi meg - ugyanis nem mindegy, hogy szennyezzük e a tavakat, tengereket, ha más, az emberiséget kevésbé veszélyeztető megoldást is találhatunk.

A „**újrafelhasználás**” bármely olyan műveletet jelent, amit a 2.B melléklet felsorol, itt 13 pontban foglalja össze az irányelv a lényeges eljárásokat.

**Az irányelv 4. szakasza** tartalmazza az alapvető alkalmazási követelményeket az elhelyezés és az újrafelhasználás kapcsán. Ezek szerint törekedni kell

arra, hogy a nevezett eljárások ne veszélyeztessék az emberi egészséget, és környezetet, különös tekintettel a vizekre, levegőre, növényekre és állatokra.

A „**hulladék összegyűjtése**” jelentése a hulladék elszállítás céljából történő összegyűjtése, osztályozása és/vagy keverése.

**A 2. cikkely értelmében az irányelv szabályozási köréből ki kell zárni:**

- a levegőbe kibocsátott gáznemű anyagokat, illetve
- a következőket, ha egyéb jogszabályok hatálya alá tartoznak:
  - a radioaktív hulladékokat,
  - az ásványi erőforrások kutatása, fejlesztése, kezelése és tárolása hulladékait,
  - valamint a kőfejtés eredményeként jelentkező hulladékot,
  - illetve az állati tetemeket és a következő mezőgazdasági hulladékokat:
  - ürülék anyag és egyéb természetes, nem veszélyes anyagok, amelyeket a mezőgazdaságban használnak,
  - a szennyvizet a folyékony hulladékok kivételével,
  - a leszerelt robbanóanyagokat.

A fent felsorolt hulladékfajtákkal kapcsolatos eljárásokat vagy már más rendeletek szabályozzák, vagy pedig más rendeletek kiegészíthetik az ebben az irányelvben foglaltakat.

Általános gyakorlat az EU direktívákban, hogy minden tagállamnak meg kell jelölnie azt a hatóságot, amely felelős lesz a hulladékos jogszabályokban foglaltak érvényesítéséért.

A kijelölendő hatósággal szemben csak **két követelményt** támaszt az Unió:

- kormányzati szerv legyen, vagy ha ez nem lehetséges,
- legyen független a Kormánytól.

Az **elsőként megfogalmazott megoldás**, - miszerint a tagállamokban kormányzati, tehát központi szinten működne a hulladékgazdálkodással kapcsolatban kijelölt hatóság - azért tűnik ésszerűbbnek, mert ha helyi szintre telepítjük ezt a jogkört, akkor nehezen születnének esetlegesen népszerűtlen döntések. A **közpon-**

**ti szintre utalás ellen szól** viszont az a követelmény is, hogy a hulladékokkal

**Törölt:** viszont

kapcsolatban meghozandó döntéseket ne befolyásolja a politika, bár ez a veszély a helyi politikát illetően a helyi önkormányzatok esetén is fennállhat<sup>78</sup>.

Törölt: 48

A hatóság feladatai:

- megfogalmazza a hulladékgazdálkodási tervet,
- megvizsgálja az engedély iránti kérelmeket,
- ellenőrzi a hulladékös szabályokat és azok végrehajtását.

Az egyes tagállamoknak **hulladékgazdálkodási terveket** kell készíteniük, amelyeknek ki kell terjedniük a hulladékok mennyiségére, minőségére, eredetére, a megfelelő létesítmények helyére, az engedéllyel rendelkező jogi személyekre, természetes személyekre, a költségekre, az „ésszerű” kezelés feltételeire. A hulladékgazdálkodási terveket természetesen a többi tagországgal egyeztetve és velük folyamatosan együttműködve kell elkészíteni, és intézkedéseket kell tenniük annak érdekében, hogy az elkészített tervekkel ellentétes mozgását a hulladékoknak megakadályozzák.

Az irányelv igen nagy jelentőséget tulajdonít az **engedélyezésnek**, ugyanis csak szigorúan szabályozott módon és megfelelő ellenőrzés mellett válhat a hulladékgazdálkodás átlátható rendszerré. Hulladékkezelés tehát csak engedély alapján végezhető. Ennek érdekében **az engedélynek tartalmaznia kell:**

- a hulladék típusát, mennyiségét,
- a műszaki követelményeket,
- a szükséges biztonsági intézkedéseket,
- a lerakóhelyet,
- a kezelés módszerét.

Az engedélyeket az illetékes hatóságok kiadhatják meghatározott időre, és természetesen feltételek is kiköthetők, illetőleg a környezetvédelmi előírásoknak nem megfelelő kérelmek kiadását megtagadhatják.

Az engedélyezés megkövetelése lehetővé teszi, hogy a hulladékgazdálkodással foglalkozó vállalatokat, cégeket **nyilvántartásba** vegyék, és folyamatosan ellenőrizzék a tevékenységüket.

<sup>78</sup> Hulladékös keretszabályozás tanulmány: készült a KTM részére, Budapest 1998. április

<sup>79</sup> Bándi Gyula: A környezetvédelmi jogközelítés nehézségei, Európai Jog 2001/3. szám 29. o.

Ezzel párhuzamosan valamennyi engedélyesnek feljegyzéseket kell készítenie az 1. számú mellékletben Q1-Q16 alatt felsorolt hulladékok mennyiségéről, tulajdonságairól, eredetéről, szállítás módjáról, kezelési módszeréről, valamint a két további mellékletben ismertetett műveletekről.

Az ismertetett szabályok mellett az irányelv **flyamatos együttműködést** ír elő a tagállamok részére, és **egymás ellenőrzésére** is felszólítja a részes országokat.

1995. április 1-től **a tagállamoknak minden harmadik évben jelentést kell készíteniük** a Bizottságnak az irányelv végrehajtása érdekében tett intézkedésekről, a Bizottság pedig 1996. április 1-től minden harmadik évben egy összesített jelentést készít, és ezt nyilvánosságra hozza.

Törölt: 49

Az Európai Unió Bírósága **C-230/00 számú ítéletében** arra láthatunk példát, hogy a tagállamok az irányelv végrehajtása érdekében kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket. Az ítélet 2001. június 14-én született. Belgium jogalkotásában 1998-ban a Bizottság hiányosságot talált, ugyanis a tagállam nem hozta meg a 75/442/EGK számú irányelv 9. cikkelyének megfelelő nemzeti jogi rendelkezéseket (amely az engedély tartalmi elemeire és az engedély időbeli hatályára vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza). A Bíróság az eljárása során a fentieket bizonyítottan találta és kötelezte Belgiumot a hiányzó jogszabályok megalkotására.

### 3.2. A hulladékokra vonatkozó szabályozás Magyarországon

Törölt: 11

#### 3.2.1. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény főbb jellemzői és kritikája

##### 3.2.1.1. Általános kérdések

Egy új magyar jogszabály megalkotásakor, ha egy olyan területről van szó, amelyet korábban még nem szabályoztak, akkor az első lépés annak megvizsgálása, hogy találunk-e nemzetközi példákat. A jogharmonizációs kötelezettségeink miatt főleg annak a vizsgálata szükséges, hogy az EU és tagállamai hogyan rendezik az adott kérdést, melyek azok a főbb előírások, amelyeket a magyar jogszabály megszövegezésekor feltétlenül figyelembe kell venni. **A következő eszközök révén csökkenthető a gyors átvétellel együtt járó kockázat:**

Törölt: hat

Törölt:

- elsőként a jogalkalmazási rendszert kell meghatározni,
- be kell vonni az érdekelteket, ez pedig jelenti a területi és helyi hatóságokat, az ipart és a társadalmat, valamint az érintett minisztériumokat egyaránt,
- meg kell határozni a kereteket, mielőtt a részletekről rendelkezünk, valamint elsőként keretjellegű jogszabályokat kell alkotnunk, amelyek meghatározzák a közigazgatás rendszerét, az alapvető jogokat és kötelezettségeket és csak ezt követően lehet a részletes jogszabályokat megalkotni<sup>79</sup>.

A Hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény esetében a 75/442/EGK direktívát a hulladék keretszabályozásáról, valamint a Közösség új Hulladékstratégiáját (a Tanács 1997. február 24-i állásfoglalása) a Bizottság 2000/532/EK irányelvét (és ennek módosításait) az egységes hulladékkatalógusról volt érdemes és szükséges figyelembe venni.

Meg kellett határozni a hulladékgazdálkodással kapcsolatos szereplők főbb kötelezettségeit és jogait, a felelősségvállalás formáit, valamint az igazgatási szabályokat. A pénzügyi, gazdasági hátteret a kötelezettségekhez kapcsolódóan szintén rendezni kellett, és természetesen a végrehajtáshoz szükséges jogi és intézményi kereteket is.

### 3.2.1.2. A célok megfogalmazása

A törvény céljainak megfogalmazása, átgondolt megszövegezése azért nagyon fontos, mert a szabályozás lényegét, egész szellemiségét ez határozza meg. Éreztetnie kell a törvény kettősségét: a környezetvédelmi és gazdálkodási szempontok esetén<sup>80</sup>.

Törölt: 68

Az EU szabályok által meghatározott alapvető célok között elsősorban a fenntartható fejlődést, a környezetvédelem magas fokát, a hulladékkezelés megelőzését, és a termelő háttér-felelősségét kell megjelölni. A fenti céloknak értelemszerűen a törvény egészét át kell hatniuk, ezeket minden jogintézmény szabályozásánál szem előtt kell tartani.

**Az EU által 1996-ban újrafogalmazott hulladékgazdálkodási stratégia** az egyes hulladékkezelési módok, illetőleg a hulladékgazdálkodás egészében érvényesítendő **prioritási sorrendet állított fel**, így a magyar jogalkotók előtt csak az a feladat állt, hogy ezt a hierarchiát átvegye és beépítse a hulladékos kerettörvénybe. Az így meghatározandó **sorrend** a következő:

Formázott

- megelőzés,
- hulladékhasznosítás,
- hulladék anyagában történő hasznosítása,
- hulladék energianyeréssel történő hasznosítása,
- hulladék ártalmatlanítása,
- hulladék égetése,
- hulladék lerakása.

(Ez a prioritási sorrend megfelel a 6. környezetvédelmi akcióprogramban foglaltaknak is.)

<sup>80</sup> Bándi Gyula: A hulladékgazdálkodás jogi szabályairól, Magyar Közigazgatás, 1995. 5. szám 301-308. o.

### 3.2.1.3. A fogalom meghatározás nehézségei és eredményei

A törvény kerettörvény, ezért minden olyan fogalmat tartalmaznia kell, amely a további speciális hulladékokat és hulladékkezelési módokat tartalmazó jogszabályok alkalmazása szempontjából releváns.

Meg kellett határozni a megelőzés, a hulladék, a veszélyes hulladék, az inert hulladék, a települési folyékony és szilárd hulladék, a gyártó, a termelő, a hulladékkezelő, a hulladékgazdálkodás, az újrahasználat, a hasznosítás, az ártalmatlanítás, a kezelés, a gyűjtés, a begyűjtés, a szállítás, az előkezelés, a tárolás, a forgalmazó, a hulladékégetés, a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakó fogalmát, mert ezek nélkül a törvény alkalmazási köre, -területei váltak volna kérdésessé. A fogalmak megalkotása során arra kellett törekedni, hogy azok minél egyszerűbbek, és általános tartalmúak legyenek. Az iménti felsorolásból hét fogalmat kiemelnék: ezek a megelőzés, a veszélyes hulladék, az inert hulladék, a települési folyékony és szilárd hulladék, a hulladéklerakás, a hulladéklerakó, valamint a hulladékégetés. A törvény hiányossága, hogy a fogalmak között a **megelőzés** nem szerepel. Meghatározása azért lenne nagyon fontos, mert a Közösség által meghatározott és a magyar jogalkotás során is elfogadott hulladékgazdálkodási prioritási sorrendben a prevenció az első helyen kiemelt fogalom, jogintézmény, valamint alapelv egyaránt, így fogalmi tisztázása akár alkalmazásának is előfeltételét képezheti. A törvény célja címszó alatt a megelőzésnek szerepel egyfajta fogalma

**„a természettől elsajátított anyag minél teljesebb felhasználása, hosszú élet-tartalmú és újrahasználatú termékek kialakítása.”**

A 4.§ a) pontjában pedig, mint alapelv kerül megfogalmazásra:

**„a megelőzés, ezen belül az integrált szennyezésmegelőzés elve alapján legkisebb mértékűre kell szorítani a képződő hulladék mennyiségét és veszélyességét a környezetterhelés csökkentése érdekében.”**

A további hat fogalommal kapcsolatban két megoldást lehet alkalmazni. Az egyik, hogy valamennyit elhelyezem a Hgt.-ben, mint kerettörvényben. A másik, hogy a kerettörvényben speciális fogalmakat nem definiálok, hanem azokat a vonatkozó speciális jogszabályban helyezem el. Úgy gondolom az első megoldás a

leghelyesebb. Ha nem ezt alkalmazzuk, nem tekinthető nagy hibának a második megoldás sem, de bármelyiket is választjuk legyünk következetesek. A jelen helyzet ugyanis az, hogy a veszélyes hulladék fogalmát a Hgt. 3.§ b) pontja tartalmazza. Az inert hulladék fogalma a 213/2001. (XI.14.) Kormányrendelet (a települési hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről) 3.§ c) pontjában került megfogalmazásra.

A települési folyékony hulladék fogalma a Hgt. 3.§ d) pontjában, míg a települési hulladék fogalma a c) pontban található, a települési szilárd hulladék fogalma azonban nem került meghatározásra. Ezt a 212/2001. (XI.14.) Kormányrendelet 3.§ a) pontja tartalmazza. A hulladékégetés fogalma szintén nem szerepel a jogszabályban a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakó definíciója pedig a 22/2001. (X.10.) KöM rendelet 2.§ a)-b) pontjában található. Látható, hogy a Hgt.-ből alapvető fogalmak hiányoznak, illetve a jogalkotók nem követték a fent röviden vázolt egyik megoldást sem. Mindkét hiba a hulladékgazdálkodással kapcsolatos – egymást kiegészítő és egymással szoros összefüggésben lévő – jogszabályok alkalmazását nehezíti.

Még egy megjegyzés: helyesnek és igazolhatónak tartom azt a jogalkotói megoldást, hogy amennyiben egy – a Hgt.-ben szereplő –fogalom további pontosítása érdekében szükséges, a speciális jogszabályban ezt meg kell tenni. Ez a megoldás jelenik meg például a hasznosítás fogalmánál, ugyanis ez a Hgt. alapvető fogalmai között szerepel és szerepel a 9/2001. (IV.9.) KöM rendelet 2.§ d) pontjában is. Itt ugyanis az elemek és akkumulátorok illetve hulladékaik kezelésének szempontjából alkalmazandó hasznosítási módokról külön kell rendelkezni, mert a Hgt. 4-es számú mellékletében felsorolt eljárások közül nem mindegyik alkalmazható.

### 3.2.1.4. A törvény hatálya

A törvény hatályánál<sup>81</sup> kerülnek meghatározásra azon hulladékok köre, amelyek a törvény szabályozási körébe tartoznak és azok, amelyek nem tartoznak ide.

A **2068/1998.(III.25.) Kormányrendelet** írta elő, hogy **a radioaktív hulladékok<sup>82</sup> kivételével a törvénynek valamennyi hulladékfajta le kell fednie,**

tehát a tárgyi hatálynak ki kell terjednie minden hulladékra, hulladékkal kapcsolatos tevékenységre, valamint a hulladékgazdálkodási eszközökre, a hulladéktermelő és kezelő technológiákra és eljárásokra, valamint a kezelési feladatot jelentő termékekre. Ezek nélkül ugyanis többek között a megelőzés, a termékfelelősség, valamint a szelektív hulladékgyűjtés megvalósíthatatlan feladatok lennének. Nem tartom ugyanakkor indokoltnak a törvény tárgyi hatálya alá vonni a köztisztasági, településtisztasági feladatokat, a közterületek, utak, parkok tisztántartásának kérdéseit, mert ezek önálló, speciális jogszabályban történő elhelyezése lenne helyes. (Ezért a dolgozat a települési hulladékokra vonatkozó IV. fejezetet nem elemzi, mert a keretszabályozás elveivel ellentétben állónak tartom a Hgt.-ben való szabályozását.)

**Szubszidiárius jelleggel,** tehát csupán eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában **terjed ki a törvény** a 2.§ (2) bekezdés a)-d) pontjában felsoroltakra:

- „a) az ásványi nyersanyagok kitermelése során vagy azzal együtt kitermelt, azoktól fizikai módszerekkel leválasztott anyagokra,**
- b) az állati hulladékokra (beleértve az állati tetemeiket, a trágyát), valamint más természetes, a mezőgazdaságban felhasználható nem veszélyes anyagokra,**
- c) a szennyvizekre, kivéve a folyékony hulladékokat,**
- d) a hatástalanított robbanóanyagokra.”**

**A törvény hatálya** a fent már említett radioaktív hulladékokon túl **nem terjed ki** a levegőtisztaságvédelmi jogszabály hatálya alá tartozó, a levegőbe kibocsátott anyagokra.

<sup>81</sup> A 2000. évi XLIII. törvény 2.§ (1) bekezdése tartalmazza

<sup>82</sup> 1996. évi CXVI. törvény a radioaktív hulladékokról

Formázott

Formázott

Törölt: 71

A törvény hatálya körében csak a tárgyi hatályra vonatkozó rendelkezéseket találjuk meg. A személyi hatályra csak következtetni lehet.

A **személyi hatálynak** minden személyre és szervezetre ki kell terjedni jogi státuszuktól függetlenül, tehát mindazokra, akik a hulladék teljes életciklusa során a hulladékkal valamilyen módon kapcsolatba kerülnek. Ide kell érteni a termék előállítóját, forgalmazóját és fogyasztóját, valamint a már létrejött hulladék termelőjét, kezelőjét és a kettejük közötti közvetítőket.

### 3.2.1.5. Általános rendelkezések

Az **általános rendelkezések feladata**, hogy minden tevékenységre és személyre kötelező, a Környezetvédelmi törvény előírásaival összhangban álló, általános normarendszer alapjait adja meg. A törvény ebben a részben tehát általános parancsokat fogalmaz meg, de természetesen egyes rendelkezései a későbbi részekben részletesen is kifejtésre kerülnek.

A hulladékgazdálkodás általános szabályai körében rendelkezik a törvény a hulladékhasznosítás alapvető szabályairól. Lefektet a szelektív hulladékgyűjtés és a környezeti nevelés szabályait.

A **környezeti nevelés** és a **szelektív hulladékgyűjtés** - igaz nem jogi fogalmak - nem valósulhat meg a jog kötelező ereje nélkül, azaz jogi előírások hiányában. **Törvényi szinten kell előírni** a nevelés, képzés kötelezettségét, és ugyanígy törvényben kell rendelkezni a szelektív hulladékgyűjtésről is. A részlet-szabályok, mint például a források biztosításának módja, vagy a feltételrendszer kiépítése már megjelenhetnek kormányrendelet vagy miniszteri rendelet formájában is (ilyenek még nem léteznek).

Ezt felismerve a **Hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény 5.§-a elrendeli a szelektív hulladékgyűjtési kötelezettséget** a hasznosítás elősegítése érdekében. Kimondja, hogy amennyiben a hasznosításnak a gazdasági és technikai feltételei adottak, a hulladékot a hasznosítás elősegítése érdekében elkülönítve, azaz szelektíven kell gyűjteni. Ez a kötelezettség a hulladék forgalmazóját, a termelőjét és a birtokosát, valamint a fogyasztót is terheli<sup>83</sup>. Az 53.§ (3) be-

Törölt: 72

kezdés d) pontja kimondja, hogy kötelező jelleggel közmeghallgatást kell tartani akkor, ha a közgyűlés a települési hulladékok fajtánként elkülönített gyűjtéséről kíván döntést hozni.

A hivatkozott törvény 54. §-a **A hulladékgazdálkodással kapcsolatos képzés, nevelés** cím alatt a környezeti nevelés alapszabályait fekteti le, nevezetesen, hogy

- oktatni kell a hulladékgazdálkodással kapcsolatos ismereteket, valamint
- ezeket az ismereteket a NAT részévé kell tenni.

A társadalom környezeti kultúrájának növelését eredményező feladatok megvalósítása, valamint a szelektív hulladékgyűjtés megismertetését és népszerűsítését célzó programok elkészítése a Környezet - és Természetvédelmi Főfelügyelőség és a környezetvédelmi felügyelőségek, valamint más államigazgatási szervek, a települési önkormányzatok, valamint az érintett társadalmi és gazdálkodó szervek feladatai.

Az EU állásfoglalása szerint az általános rendelkezéseken belül kell elhelyezni a közelség elvének tételes szabályait, a BAT (best available technologie - elérhető legjobb technika) által előírt általános követelményének megfelelő rendelkezéseket. Ki kellene, kellett volna mondani azt az elvet is, hogy a hatóság ne engedélyezzen túl közeli hasonló tevékenységet végző hulladékkezelési létesítményeket, mert ezzel az országon belüli szállítások számának növekedése járna együtt. Ez a követelmény, illetve az ennek való megfelelés szubjektív döntések meghozatalához vezethet. Ez elkerülendő, és ennek érdekében meg kell teremteni a diszkrecionális kereteket is.

### 3.2.1.6. A hulladékgazdálkodás szervezése

A törvény A hulladékgazdálkodás szervezése fejezetcím alatt tartalmazza a **hulladékgazdálkodási tervek** elkészítésének kötelezettségét és alapvető feltételeit. Elméletileg ez a kötelezettség több szinten jelenhet meg. A helyi önkormányzatok készíthetnek hulladékgazdálkodási tervet, a következő a megyei hulladékgazdálkodási tervek szintje lehet, és ez utóbbiakból tárcaközi egyeztetést követően alakítható ki az országos hulladékgazdálkodási terv. A fent vázolt elméleti modell egy logikus, egyszerű és a helyi viszonyokat központi szinten figyelembe vevő helyzetet teremthetett volna.

Formázott

A **hatályos magyar szabályozás** nem a fenti modellt vette alapul. A Nemzeti Környezetvédelmi Program részeként készül el az Országos Hulladékgazdálkodási Terv (OHT). Az OHT az elérendő célokat és a célok eléréséhez szükséges cselekvési programot tartalmazza. Biztosítja az EU-nak is megfelelő hulladékgazdálkodás megvalósítását, a prioritások érvényesülését. Ennek érdekében a következő célok megfogalmazása szükséges:

- hulladékkeletkezés megelőzése,
- hulladékok mennyiségének és veszélyességének minimalizálása,
- hulladékhasznosítás,
- hulladékártalmatlanítás<sup>84</sup>.

Az OHT alapján készülnek majd el a törvényben meghatározott időn belül a területi és a helyi tervek, a megyei tervek elkészítésére vonatkozóan csak lehetőség van, nem kötelezés.

A **rendszer tehát fentről lefelé építkezik**, ami nem feltétlenül a legjobb megoldás.

Az EU szakembereinek a véleménye, hogy a **hatósági tervek elkészítését kötelező jelleggel kell előírni**, de a további, nem hatósági tervek esetén ez nem feltétlenül szükséges, főleg nem ezek hatósági jóváhagyáshoz kötése.

<sup>84</sup> Holéczy Gézáné (KGI): Országos Hulladékgazdálkodási terv, Környezetvédelmi ipar megyei fejlesztési lehetőségei konferencia, Készült PHARE támogatásával (HU 9507 0103-L001/4) 1999. november 29-30. Miskolc, 5-6. o.

A hulladékgazdálkodási terveket - következően abból, hogy az Országos Hulladékgazdálkodási Terv a Nemzeti Környezetvédelmi Program részét képezi, és ez utóbbi 6 évre szól - 6 évre készítik, és 2 évente történő felülvizsgálata szükséges a törvény értelmében. Ezen kötelezettség előírása szintén megfelelést biztosít az EU elvárásokkal szemben.

A 6 évre szóló terv mintegy 330 milliárd forintos költségigénnyel készült.

- 33,5 milliárd – a regionális hulladéklerakók létesítése,
- 24,5 milliárd – a kommunális hulladék gyűjtésének teljeskörű megszervezése, korszerűsítés a szelektív hulladékgyűjtés feltételrendszerének kialakítása, a hasznosítás előkészítése,
- 23 milliárd – a komposztálás feltételeinek megteremtése,
- 19,5 milliárd – a fővárosi hulladékégető korszerűsítése,
- 18,5 milliárd – a régi hulladéklerakók felszámolása, rekultiválása,
- 17 milliárd – a csomagolási hulladékok hasznosítása,
- 75 milliárd – a nem veszélyes ipari és mezőgazdasági hulladékok mennyiségének csökkentése, a nagyarányú hasznosítás, az ártalmatlanítás korszerűsítése,
- 7 milliárd – a veszélyes hulladékok keletkezésének megelőzése, a veszélyességi fok csökkentése, hasznosítás,
- 90 milliárd – országos veszélyes hulladékkezelő hálózat kialakítása<sup>85</sup>.

### 3.2.1.7. Az engedélyezés

**Az engedélyezésnek alapvetően kétlépcsős folyamatnak kell lennie:**

- keretengedély, amely általában jogosít hulladékkezelési, hulladékhasznosítási tevékenységre,
- az illetékes önkormányzat vagy felügyelőség által kiadott működési engedély.

A keretengedély kiadásának feltételei között elő kell írni:

- a pénzügyi garancia meglétének igazolását,

---

<sup>85</sup> Elkészült az Országos Hulladékgazdálkodási Terv  
<http://www.kancellaria.gov.hu/tevekenyseg/hirlap/kornyezet/hulladek/>

- az általános és speciális feltételeknek való személyi megfelelést,
- a szakértelemről szóló igazolást.

A keretengedélynek az egész ország területére érvényesnek kell lennie, ugyanakkor még nem jogosít tevékenység végleges folytatására. Csupán a működési engedély birtokában, amely akkor adható ki, ha:

- a kérelmező rendelkezik keretengedéllyel,
- a kérelmező az önkormányzati rendeletben foglalt feltételeknek megfelel, illetve amennyiben pályázat kiírására került sor, megnyerte a pályázatot (például: szolgáltatási tevékenység esetén).

A keretengedély és a működési engedély meghatározott hulladéktípusra illetve kezelési módra, valamint meghatározott időtartamra kellene, hogy vonatkozzon.

Valamennyi hulladékkezelési tevékenység főszabályként csak engedély alapján végezhető. A törvénynek ezért tartalmaznia kellene az engedélyköteles tevékenységek felsorolását, illetve azon tevékenységeket, amelyek engedély nélkül végezhetők. A szabályozásnak ki kellene terjednie az engedélyező hatóság megjelölésére, valamint az eljárás alapvető kérdéseire.

#### **Az engedélynek tartalmaznia kellene:**

Törölt: ene

- a hulladék fajtáját, mennyiségét,
- a műszaki követelményeket,
- a biztonsági intézkedéseket,
- az engedélyezett tevékenység ellátásának helyét és időtartamát,
- a szükséges képesítéseket (akár az engedélyt kérő, akár alkalmazottja vonatkozásában),
- a hulladékkezelés módját,
- a szükséges garanciákat.

Az EU új hulladékstratégiája szerint **hulladékkezelő tevékenység megállapodáson alapuló hatósági határozat alapján is végezhető**, amely közigazgatási szerződés formájában jelenhet meg. Ennek feltételeit külön jogszabályokban kell rendezni.

A magyar megoldás a hagyományos engedélyezés mellett tette le a voksot. A törvény nagy hiányossága azonban az, hogy az engedélyezés szabályai nincse-

nek egy külön fejezetben, vagy legalább alcímben összefoglalva, hanem a törvény egyes rendelkezéseinél elszórva találhatóak meg, pl. a VII. a Hulladékgazdálkodás igazgatása című fejezetben. Azért is tartom nagy hibának a szabályozásnak ezt a módját, mert a felelősségi kérdések – amelyek a VIII. fejezetben kerülnek részletesen szabályozásra – az engedélyezés szabályaiból lennének levezethetők. Kérdés, hogy a jogalkotók miért nem fektettek ilyen hangsúlyt az engedélyezésnek is.

Törölt: e

Törölt: le

### 3.2.1.8. A hulladékgazdálkodás igazgatása

A tervekben és programokban foglaltak hatékony végrehajtása az egész hulladékgazdálkodásban eljárni jogosult **hatékony jogérvényesítő szervezetrendszer** létét feltételezi. Az első fokon eljárni jogosult szervnek a környezetvédelmi hatóságnak kell lennie.

**Hulladékkezelő szakvállalkozói tevékenységet** csak a fent nevezett környezetvédelmi hatóság engedélyével, megfelelő szakképesítéssel, felszereltség és telephely megléte esetén lehet végezni.

A hulladéktároló - kezelő létesítmények létesítése, üzemeltetése az **építésügyi hatóság** jogkörébe tartozik, de a környezetvédelmi hatóság itt is részt vesz az eljárásban, mint szakhatóság.

Indokolt a középszint, tehát a **megyei önkormányzatok feladathoz juttatása** is, amely magában foglalhatja a helyi önkormányzatok tevékenységeinek koordinálását, együttműködésük elősegítését.

Egyes **speciális hatósági jogköröket** (pl. a termékek környezetvédelmi minősítését, valamint a regionális és országos hulladékgazdálkodási tevékenységi engedélyek kiadását) indokolt egy központi vagy országos hatáskörű szervhez telepíteni, mint pl. a Környezetvédelmi Főfelügyelőség.

Az **ellenőrzést** a tevékenységet vagy működést engedélyező hatóság lássa el, ennek során azonban nem csak a jog betűinek szigorú betartását kell vizsgálni, hanem a vizsgálat alá vont területek szakmai vetületeit is.

A fent vázolt követelményeknek a Hulladékgazdálkodásról szóló törvény vonatkozó rendelkezései mindenben megfelelnek.

Az állam hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatainak ellátását több szerv végzi, így az Országgyűlés, a Kormány, a környezetvédelmi miniszter és az önkormányzatok.

A törvény értelmében **első fokú hatóság a környezetvédelmi felügyelőség vagy az illetékes jegyző**, egyes esetekben a **Környezet és Természetvédelmi Főfelügyelőség**. Ez utóbbi jár el **első fokon** pl. akkor, ha az ország egészét, vagy valamely térségét kiszolgáló hulladékkezelő létesítmény vonatkozásában kell engedélyt kiadni, vagy ki kell jelölni a létesítmény területét. A **környezetvédelmi felügyelőség** készíti a területi hulladékgazdálkodási tervet, és ezen túlmenően különösen engedélyezési hatáskört gyakorol pl.:

- engedélyt ad a hulladékgazdálkodási tevékenység végzésére,
- szakhatósági hatáskört gyakorol,
- a törvényben szereplő körben felügyeleti, ellenőrzési jogokat gyakorol,
- kötelez, tilalmakat állapít meg, korlátozásokat rendel el,
- közigazgatási szankciókat érvényesít,
- ellátja a nyilvántartás vezetéssel kapcsolatos feladatokat, és gyűjti a vonatkozó adatokat.

A **jegyző** államigazgatási hatáskörei a hulladékgazdálkodás területén pl.:

- a hulladékgazdálkodási szolgáltató tevékenység ellenőrzése,
- hulladékkezelési létesítmény engedélyezése az adott településen,
- illetékességi területén ellenőrzi a hulladékkezelési létesítmények üzemeltetését,
- más szerv hatáskörébe tartozó eljárást kezdeményez,
- szankciót alkalmaz.

Ha körzeti jellegű szolgáltatást végző létesítmény engedélyezéséről van szó, az ezzel kapcsolatos hatáskört a telephely szerint illetékes **megyei főjegyző** gyakorolja.

Formázott

### 3.2.1.9. A hulladékgazdálkodás finanszírozása és gazdasági feltételei

Ez a fejezet nem tárgyalható a Hgt. alapulvételével, mert a közösségi támogatások nélkül a feladatok megvalósítása nem lenne lehetséges. Ezért e két – közösségi és magyar – feltételrendszert egyaránt fel kell vázolni.

Az Európai Unióban az Európai Bizottságnak a feladata, hogy a tagországok számára biztosítsa az azonos élet- és munkakörülményeket, és a gazdasági versenyképesség erősítését. Az Unió bővítésének elhatározása után ez a feladat kiterjed a csatlakozni vágyó országokra is, miszerint ezek számára is a fenti feltételeket kell biztosítani.

Ennek keretében 1990. és 1998. között a Környezetvédelmi Minisztérium, illetve jogelődje mintegy 82,7 millió EURO értékben használt fel Phare forrásokat. Az 1994-ben indított **környezetvédelmi Phare program**<sup>86</sup> célja az volt, hogy az EU-hoz való csatlakozást elősegítse. Az 1995-ben indított, és jelenleg is futó program a **Phare Előcsatlakozási Stratégiával** van összhangban, és szintén a csatlakozásra való felkészülést segíti elő. 1997-ben az „Új Irányvonal” kezdte éreztetni hatását, ennek pedig az volt a jelentősége, hogy az EU-hoz csatlakozás alapvető feltételévé tette az “acquis communautaire” átvételét. Az 1998. évi Phare támogatások ezt a célt segítik elő, a csatlakozásra váró országokban. Fő területei:

- a jogharmonizáció,
- a Központi Környezetvédelmi Alap (ma már KAC-Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat) korszerűsítése, valamint
- a Környezetvédelmi Felügyelőségek laboratóriumainak eszközfejlesztése.

Az 1999-es Phare program is ezeknek a céloknak a megvalósítását szolgálta.

2000. január 1-étől új előcsatlakozási program jött létre, az **ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession)**<sup>87</sup>, mely a csatlakozásra váró 10 állam környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúrájának felzárkóztatásához nyújt segítséget. Az odaítélés feltétele, hogy a megvalósítandó terv beruhá-

<sup>86</sup> Hulladékgazdálkodás az Európai Unióban és Magyarországon, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest 1999. 68-76. o.

<sup>87</sup> Lásd 86. lábjegyzet 78-80. o.

zási igénye legalább 5 millió EURO legyen, de az ISPA az összes közkiadásoknak csak a 75%-át fedezi, tehát önerő is szükséges. Az ISPA a hulladékgazdálkodás, a szennyvíz és csatornázás, ivóvíz, levegőtisztaság-védelem területén kíván segítséget nyújtani. 2000-ben hozott, de már a 2001-es ISPA keretre vonatkozó döntés szerint Miskolc is nyert egy ISPA pályázatot: regionális hulladékgazdálkodási rendszerre 9 millió Euro-t<sup>88</sup>.

2000-től a Phare nem támogat környezetvédelmi beruházásokat, csak intézményfejlesztésre lehet igénybe venni<sup>89</sup>.

**A Kormány 1064/2000. (VII.26.) Korm. határozata (az ISPA program lebonyolításával kapcsolatos egyes feladatokról)** alapján a Kormány felhatalmazza a PHARE programért felelős tárcanélküli minisztert, a pénzügyminisztert, illetve azokat a személyeket, akiket ezzel ők megbíznak hogy a Magyar Kormány és az EU Bizottsága közötti ISPA Igénybevételéről Szóló Megállapodást és a Nemzeti Programengedélyezőt, valamint az általa kijelölt személyt, hogy az ISPA Pénzügyi Megállapodásokat aláírja.

Ezt követően előterjesztést kell készíteni a Megállapodások jóváhagyása és kihirdetése, valamint végrehajtása érdekében.

A Hgt.-ben foglalt rendelkezések csak akkor érik, érhetik el a kitűzött célokat, ha azokhoz a **gazdasági érdekeltségek** és a piaci mechanizmusok is megvalósulnak. Olyan gazdasági szabályokat kell megalkotni, amelyekkel a hulladékkezelés költségei teljes mértékben fedezhetők, egyben azok a megoldások legyenek a gazdaságosak, amelyek környezetvédelmileg is előnyösek. Az egyik megoldás lehet ehhez az egyes környezetkímélő eljárások és termékek adókedvezménnyel való támogatása.

A **szennyező-fizet elvből** kiindulva a hulladékkezelés költségeit az előállítónak kellene megfizetnie, természetesen a gyártóval együtt.

---

<sup>88</sup> Európai integráció: Hogyan áll Magyarország a környezetvédelmi jogharmonizáció és a környezet állapota tekintetében, Figyelő (melléklet) 2001/11. szám 22. o.

<sup>89</sup> Jász-Suba Lajos: EU projekt támogatások a környezetvédelemben  
Környezetvédelmi ipar megyei fejlesztési lehetőségei, Konferencia, Készült a PHARE támogatásával 1999. november 29-30. Miskolc 3-4. o.

**Támogatni kell a szelektív hulladékgyűjtést** díjkedvezménnyel vagy díjmentességgel, illetve a díjat úgy kell megállapítani, hogy az arányban legyen a kevert hulladék mennyiségével és összetételével.

Az önkormányzatok által kötelező közszolgáltatásként ellátandó települési hulladékgyűjtés és kezelés egy része a közszolgáltatás díjából fedezhető, de a teljes összeget nem lehet a lakosságra hárítani. Mindenképpen szükséges a költségvetés hozzájárulása is a költségekhez **normatív fejkvóta alapján**. A támogatás összegében különbség tehető aszerint, hogy milyen korszerű a kezelési rendszer, van-e szelektív gyűjtés, illetve milyen mértékű és arányú a hasznosítás.

Indokolt a **címzett és céltámogatási rendszer fenntartása**, és továbbfejlesztése (bővítése), ugyanígy a **termékdíjrendszer** is.

2000. évi költségvetésről szóló törvény a települési, igazgatási, kommunális és sportfeladatok ellátásához 12.814,4 millió forint hozzájárulást adott az önkormányzatoknak lakosságszám szerint. E **normatív állami támogatás** a 2001-2002 évi költségvetés értelmében 2001-re 14.361,7 millió forint, 2002-re 15.989,1 millió forint lesz.

Ezen túlmenően a működési kiadásokhoz a 2000. évi költségvetési törvény szerint **kötött felhasználású támogatás** igényelhető, ez pedig a lakossági folyékony hulladék köbmétere szerint illeti meg az önkormányzatokat. A támogatás mértéke köbméterenként 100 forint. 2001-ben és 2002-ben ez az összeg nem emelkedik.

A központi támogatások mellett az önkormányzatok a **megyei decentralizált alapokból** is igényelhetnek. Ennek két fajtája van: a céljellegű decentralizált támogatás és a területi kiegyenlítést szolgáló fejlesztési célú támogatás. A **céljellegű decentralizált támogatás** 2001 és 2002-ben egyaránt 6.543,9 millió forint lesz, melyből 6.300 millió forint a címzett és céltámogatási törvény szerint kerül elosztásra normatív módon a megyék között. A fennmaradó összeg központi vis maior tartalékot képez. A **területi kiegyenlítést szolgáló fejlesztési célú támoga-**

tás a települési infrastruktúra különbségek mérséklésére hivatott. 2001-2002-re 10.573 millió forint áll majd rendelkezésre<sup>90</sup>

Formázott

Törölt: ¶

A támogatások mellett értelemszerűen olyan eszközök is szükségesek, amelyek a kármegelőzés, valamint a kárfelszámolás-kártérítés céljainak megvalósítását szolgálják. A **kárrendezés** pl. kártalanítási alap létrehozásával, céltartalékképzéssel, vagy felelősségbiztosítással oldható meg.

A Kormány a regionális hulladékkezelő létesítmények beruházásait eddig is támogatta címzett és céltámogatás formájában, valamint a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzatból.

Jelenleg a hatályos szabály lehetővé teszi az üzemeltetés feladathoz kötött támogatását, de - mert ez a diszkrimináció tilalmába ütközik az EU szerint - ez a csatlakozás után nem lesz fenntartható<sup>91</sup>

Törölt: 73

### 3.2.2. A prevenció biztosítása a hulladékjogban

Jelenleg nincs olyan eszköz, amely megakadályozná korszerűtlen technikák alkalmazását és a következményeket. Kizárólag a veszélyes hulladékok kezelési technológiájánál került előírásra a legjobb elérhető technika alkalmazásának kötelezettsége. A fő termelési folyamatoknál alkalmazott technológiák felülvizsgálásával és engedélyezési rendszerének kialakításával jelentősebb eredményeket lehetne elérni. Ugyanígy jogi eszközökkel korlátozható lenne a használt termékek behozatala, hiszen egy termék, amelyik életciklusának a végéhez közeledik, lehet, hogy még termékként használható, de sokkal hamarabb válik hulladékká, mint egy új termék, összességében tehát több hulladék keletkezik.

<sup>90</sup> Nagy György: Hulladékgazdálkodási feladatok és támogatások,  
<http://www.net.hu/Magyar/onkorkep/10-12/kotelezoen.html>

<sup>91</sup> Hulladékos keretszabályozás tanulmány: készült a KTM részére, Budapest 1998. április  
Javaslat a hulladékgazdálkodásról szóló törvénytervezet elkészítéséhez

<sup>92</sup> **Letéti-visszatérítési rendszer:** az a rendszer, amelynek keretében a vásárló a termék megvásárlásakor letéti díjat fizet az eladónak, amelyet visszakap, mielőtt az elhasznált terméket visszaadta.

A KöM az EU szabályoknak való megfelelés érdekében kormányrendelet megalkotását tartja szükségesnek az egyes termékek hulladékká válásának megelőzésére, illetve hasznosításának előmozdítására vonatkozóan.

A készülő rendelet megalkotása során a következő uniós szabályokat érdemes figyelembe venni:

- a Tanács 1991. március 18-i, 91/157/EGK sz. irányelve egyes veszélyes anyagokat tartalmazó elemekről és akkumulátorokról<sup>1</sup>,
- a Bizottság 1993. október 4-i, 93/86/EGK sz. irányelve a Tanács 91/157/EGK sz. egyes veszélyes anyagokat tartalmazó elemekről és akkumulátorokról szóló irányelvnek a technikai haladáshoz való hozzáigazításáról.

A szabályozás szükségességét az adja, hogy egyes veszélyes anyagok alkalmazása, illetve veszélyes hulladékká váló termékek használata során a prioritási sorrend minél tökéletesebb megvalósítására kell törekedni. Nem elégséges azonban csupán jogi szabályok felállítása, ugyanis a társadalmi tudatformálás (környezeti nevelés), kampányok szervezése, az ipari és kereskedelmi háttér biztosítása, valamint az ösztönzőrendszer kialakítása nélkül a prevenció és az újrahasznosítás, újrahasználat terén nem várható eredmény.

A **társadalmi felvilágosításról**, illetve az ehhez szervesen kapcsolódó környezeti nevelésről már volt szó a dolgozatban, ezért itt ezt nem ismétli meg.

A készülő jogszabállyal szemben a legfontosabb követelmény, hogy biztosítsa a gyűjtés, begyűjtés, visszagyűjtés feltételeit, ami pl. betétdíj alkalmazását jelenti. Ez az egyes termékek termelőire és forgalmazóira vonatkozó kötelezettséget jelent, a **letéti - visszatérítési rendszer**<sup>92</sup> **létrehozására és működtetésére** vonatkozóan.

A HuMuSz 1998-ban azt javasolta, hogy a betétdíj szabályait a hulladékgazdálkodásról szóló törvényben kellene elhelyezni. Azt mondta, hogy garantálni kell a betétdíjas termékek díjának visszatérítését visszaváltás útján, amely kötelezettség a visszaváltási kényszer elnevezést kaphatná. Ezen túlmenően el kellene rendelni a **választékbantartási kötelezettséget** egy előre meghatározott időtartamig, és a forgalomból történő kivonás időpontját úgy kellene bejelenteni, hogy a

Törölt: 74

Formázott

lakosság még időben „meg tudjon szabadulni” az esetlegesen hulladékká vált csomagolóanyagoktól. Természetesen amennyiben a visszaváltási vagy választékbantartási kötelezettségének a termelő vagy a forgalmazó nem tesz eleget, megfelelő szankcionálásra kell, hogy sor kerüljön, ennek szabályait is a törvénynek kellene (kellett volna) szabályozni<sup>93</sup>.

A hulladékgazdálkodásról szóló törvény keretjellege azonban nem teszi lehetővé az ilyen részletszabályok rendezését. Helyesebb megoldás a KöM által is javasolt külön kormány- vagy miniszteri rendelet megalkotása a betétdíj-rendszer kialakítása során is, mert ha a törvényben szabályozta volna a jogalkotó, az már szétfeszítette volna a keretszabályozás terjedelmét.

Meg kell határozni a **termékre vonatkozó szabályokat**, például a forgalombahozatalt illetően, de ezt is csupán a speciális rendelkezések, mint például az egészségvédelmi feltételek tekintetében, ugyanis az általános szabályokat a hulladékos kerettörvény már tartalmazza. A termékekre vonatkozó előírásoknak ki kell terjednie:

- a termékek forgalmazásának tilalmára vagy korlátozására,
- a forgalmazás alapvető szabályaira,
- a termék jelölésére,
- a letéti-visszatérítési, valamint a gyűjtési rendszerek kialakítására.

Annak érdekében, hogy a szabályozás elérje a célját, **a kormánynak vagy az érintett minisztériumoknak programokat kell kidolgozniuk**. Ezeknek a programoknak tartalmazniuk kell a felhasználás tilalmát vagy korlátozását, valamint ezek részletes szabályait, a helyettesíthető, kevesebb környezeti veszélyt jelentő termékek gyártásának és forgalmazásának alapvető előírásait, az erre vonatkozó kutatások támogatásának feltételeit. Az így elkészített programokat legalább 4 évenként felül kell vizsgálni, és a fogyasztókat a programok tartalmáról folyamatosan tájékoztatni kell.

A jogszabályban foglalt rendelkezések megfelelő érvényesülését a **környezetvédelmi és fogyasztóvédelmi felügyelőségek ellenőrizhetik**, és ideiglenes

Formázott

Formázott

Formázott

<sup>93</sup> Véleményünk a hulladékos törvény tervezetéről, Hulladék Munkaszövetség, 1999. május 20.  
<http://www.humusz.hu/mixed/hullavelemen/html>

intézkedéseket (felfüggeszthetik a termék gyártását, a termék forgalmazását, a forgalmazó működését) tehetnek, bírságot szabhatnak ki, vagy eljárást kezdeményezhetnek, feljelentést tehetnek. A környezeti bírság összegét meghatározza a termék mennyisége, veszélyessége, a jogsértés gyakorisága és esetleges ismételt volta.

A hulladékanyagok gyűjtése, begyűjtése, a nyilvántartás és tájékoztatás, az ártalmatlanítás kapcsán a hulladékos kerettörvény teljes egészében alkalmazható, ugyanígy az engedélyezés, nyilvántartás kapcsán is. Csupán a termékminősítés rendszerének kialakítása igényel külön szabályozást a hatósági oldalt tekintve. Az így létrehozott jogszabály keretszabályként funkcionálhatna, az egyes veszélyes hulladékká váló anyagok ártalmatlanításáról szóló rendelettel együtt az egyes anyagokra és termékekre vonatkozó különös szabályokhoz<sup>94</sup>.

Törölt: 75

<sup>94</sup> Hulladékos keretszabályozás tanulmány: készült a KTM részére, Budapest 1998. április  
 Javaslat kormányrendeletre (esetleg IKIM-KTM együttes rendeletre) egyes termékek hulladékká  
 válásának megelőzésére, illetve hasznosításának előmozdítására

<sup>95</sup> Gefährliche Abfälle: Kontrollierte Entsorgung gefährlicher Abfälle

#### 4. A VESZÉLYES HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ JOGI SZABÁLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓBAN ÉS MAGYARORSZÁGON

##### 4.1. Az Európai Unió veszélyes hulladékokkal kapcsolatos irányelve

A Bizottság 91/689/EGK. irányelve szól **a veszélyes hulladékokról**, amelyet a Bizottság a 94/31/EK irányelvvel 1994. június 27-én módosított<sup>95</sup>.

Törölt: .

Az irányelv egyik legfőbb ismérve, hogy a veszélyes hulladékok kezelésére is alkalmazni kell a hulladékokról szóló 75/442/EGK sz. irányelv rendelkezéseit, de természetesen további szigorú szabályok alkalmazása is szükséges.

Az irányelv tételes szabályai között a legfontosabbak a következők:

**„4. A jelen irányelvben a „veszélyes hulladék” kifejezés a következőt jelenti:**

**- legkésőbb 6 hónappal a jelen Irányelv bevezetése előtt a 75/442/EGK számú irányelv 18. Cikkelyében lefektetett eljárás szerint, a jelen irányelv I. számú és II. számú melléklete alapján összeállítandó listán feltüntetett hulladékokat. Az ilyen hulladékoknak a III. sz. mellékletben megadott tulajdonságok közül eggyel vagy többel rendelkezniük kell. A lista összeállításánál figyelembe kell venni a hulladék eredetét és összetételét, valamint - amennyiben szükséges - a koncentráció határértékeit. A listát ugyanazon eljárásban rendszeresen felül kell vizsgálni.**

**- Bármely tagállam véleménye szerint a III. számú mellékletben megadott tulajdonságok bármelyikével rendelkező minden egyéb hulladékot. Az ilyen esetekről a Bizottságot tájékoztatni kell, és a 75/442/EGK sz. irányelv 18. Cikkelyében lefektetett eljárás szerint, a lista módosításának szempontjából felül kell vizsgálni.**<sup>96</sup>

Törölt: 76

Alapvető követelmény lenne egy egységesebb, pontosabb veszélyes hulladék fogalom meghatározása, amely azonban az irányelvből – a fenti idézetből is látszik – hiányzik. Ezt a hiányt az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata próbálja pótolni. A Bíróság 2000. június 22-én hozta meg a **C-318/98. számú ítéletét** G. Formasar, A. Strizzoló, G. Toso, L. Mucchino, E. Peressutti és Sante Chiarcosso büntetőügyében.

1994. 03. 11-én egy olasz kft. szemétlerakóján gyanús illat – amely egy szemétkupacból származott – ütötte meg az olasz ellenőrök orrát egy rutinellenőrzés során. A szállítólevél tanúsága szerint az itt található szemét nem mérgező és nem veszélyes hulladékként került a telepre, és ez a minősítés a hatályos jogszab-

<sup>96</sup> A Bizottság 91/689/EGK számú irányelve a veszélyes hulladékokról 1. Cikkely 4.

bályoknak is megfelelt. A szemét között néhány ólomtartályt és egy hordót is találtak, amelyben Diphenyl-methan-Diisocyanat-ot és egyik izomerét fedezték fel. Az eljárás során a Bíróság utalt arra, hogy ezek az anyagok az emberi egészségre nagymértékben veszélyesek.

Jelen esetben megállapítást nyert, hogy a vizsgált anyag hulladékkénti besorolása mind az olasz vonatkozó törvény, mind a 91/689/EGK számú irányelv I.B mellékletének 20. pontja értelmében azonos. Annak érdekében, hogy tisztázni lehessen, hogy a vizsgált anyag veszélyes hulladék-e, a Bíróságnak a következő kérdésben kellett döntenie: amennyiben valamely tagállam egy anyagról azt mondja, hogy az veszélyes hulladék, ez jelentheti-e azt, hogy ezzel az anyaggal a 91/689/EGK számú irányelv I., II. és III. melléklete automatikusan kiegészül.

A Bíróság ítéletében kimondta, hogy a tagállamoknak joguk van arra, hogy olyan hulladékokat is veszélyesnek minősítsenek, amelyek nem szerepelnek a 94/904/EK tanácsi, a veszélyes hulladékok listájáról szóló irányelvben. Ezek a hulladékok azonban csak akkor lesznek az irányelv részei, ha a tagállamok a 91/689/EGK számú irányelv szerint a veszélyes hulladékká minősítést bejelentik a Bizottságnak.

Az irányelv főbb szabályainak áttekintését folytatva a következőket érdemes kiemelni.

**A kommunális hulladékokra nem vonatkoznak az irányelv rendelkezései.**

A 75/442/EGK irányelv 13. cikkelyének rendelkezéseit kell alkalmazni azokra, akiknél a veszélyes hulladékok keletkeznek. A hivatkozott cikkely **ellenőrzési kötelezettséget** ír elő az illetékes hatóságoknak, azon létesítmények vagy vállalatok vonatkozásában, amelyek hulladékkezelési tevékenységet végeznek engedély alapján, és amelyeket a hatóság nyilvántartásba vett.

Formázott

Törölt:

Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a veszélyes hulladék ne ellenőrizetlenül keletkezzen és ne legyenek illegális lerakatok. Ennek elkerülése érdekében minden keletkezett veszélyes hulladékra **bejelentési és nyilvántartási kötelezettséget** ír elő az irányelv.

A tagállamok közösségi szinten is hangsúlyozzák a **szelektív hulladékgyűjtés** fontosságát és kötelezettségét. A szelektív hulladékgyűjtési kötelezettség alóli

kivételként fogható fel az a lehetőség, hogy amennyiben a tagállamok biztosítani tudják a hulladék újrafelhasználását, és ártalmatlanítását az emberi egészséget és környezetet nem veszélyeztető módon, úgy a veszélyes hulladékokat más veszélyes hulladékokkal illetve egyéb hulladékkal vagy anyaggal lehet keverni. Ezekkel az eljárásokkal kapcsolatos műveleteket a 75/442/EGK sz. irányelv 9., 10. és 11. cikkelyében szabályozott **engedélyeztetési eljárás** szerint kell végezni.

**Törölt:** , vagyis:

**Az engedélynek ki kell terjednie:**

- a hulladék fajtájára és mennyiségére,
- a műszaki követelményekre,
- a biztonsági intézkedésekre,
- az ártalmatlanítás helyére,
- a kezelés módszerére.

A megadott engedély határozott időre szól, megújítható, valamint feltételek meghatározására is sor kerülhet. Az engedély megadása meg is tagadható.

**A veszélyes hulladékok keletkezését folyamatosan ellenőrizni kell,** a keletkezett veszélyes hulladékokról **nyilvántartást** kell vezetni, a hatóság részére az erre vonatkozó információkat hozzáférhetővé kell tenni. A tagállamok kötelesek a veszélyes hulladékaikat megfelelően csomagolni és jelölni, főképpen a veszélyes hulladékok eredetére és rendeltetésére tekintettel.

A veszélyes hulladékok kezelésére vonatkozóan az egyes tagállamok illetékes hatóságainak **terveket kell kidolgoznia** és közzétennie. A Bizottság ezeket a terveket megvizsgálja, összehasonlítja és véleményét közli a tagállamok illetékes hatóságaival.

Előfordulhatnak olyan helyzetek, amelyek az irányelv rendelkezésének ideiglenes figyelmen kívül hagyását teszik szükségessé: ilyen a vészhelyzet vagy a súlyos veszéllyel fenyegető helyzet.

A tagállamok 3 évenként kötelesek **beszámolni** a jelen irányelv rendelkezéseinek megtartásáról. Ezen jelentések alapján a Bizottság is szintén 3 évenként beszámol az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.

Az irányelv a tagállamok kötelezettségévé teszi, hogy 1994. december 12-ig valamennyi veszélyes hulladék elhelyezését és/vagy kinyerését 3. fél részére vég-

**Törölt:** A 75/442/EGK direktíva 11. szakasz 1. bekezdésének b. szakasza szerint a spanyol és portugál kiegészítő törvény alapján kivétel tehető az engedélyezési feltételek alól azon létesítmények és vállalkozások esetében, amelyek a hulladék visszanyerését végzik: " - . amennyiben a tagállam elfogadja hulladéktípus és mennyiség felsorolásának általános szabályait, és speciális követelményeket (a hulladék veszélyes anyagtartalmára vonatkozó határértékek, kibocsátási (emissziós) határértékek, a tevékenység típusa), valamint más szükséges követelményeket állapít meg a kinyerés különböző formáinak végzésére: " - . amennyiben a hulladék típusai és mennyiségei, valamint a kinyerés módszerei olyanok, hogy elegendesnek a 75/442/EGK sz. irányelv 4. Cikkelyében előírtaknak. "¶

ző vállalatra és vállalkozásra vonatkozóan közölni kell a Bizottsággal a következőket:

- név és cím,
- a hulladék kezelésére használt módszer,
- a hulladék típusai és mennyisége, amelyet kezelni tud.

Ha a fenti adatokban bármilyen változás áll be, erről a Bizottságot évente egyszer informálni kell, és ez a szerv ezeket a változásokat közli a tagállamok illetékes hatóságaival. Az **adatszolgáltatási kötelezettséget** eredetileg az irányelv 8. cikkely (3) bekezdése írta elő. A Bizottság 1996. április 17-i határozata – a veszélyes hulladékokról szóló 91/689/EGK tanácsi irányelv 8. cikkének (3) bekezdése szerinti adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének módjáról 96/302/EK – tartalmazza a szükséges nyomtatványt, amelyen a fenti kötelezettségnek eleget kell tenni.

A tárgyalta irányelv 3 mellékletet tartalmaz. Az I. számú melléklet a folyadék, iszap vagy szilárd állapotú hulladékokat tartalmazza. A I.A melléklet ezen belül azokat a hulladékokat sorolja fel 1-18 pontban, amelyek "a III. számú mellékletben megadott tulajdonságok bármelyikével rendelkező hulladékok..."

A I.B melléklet 19-40. pontban sorolja fel azokat a hulladékokat, amelyek a II. számú mellékletben felsorolt anyagok bármelyikét tartalmazza, és a III. számú mellékletben megadott tulajdonságok bármelyikével rendelkezik.

A II. számú melléklet az I.B melléklet hulladékait veszélyessé tevő alkotórészeket sorolja fel C1-C51-ig, amelyek a III. számú mellékletben megadott tulajdonságokkal rendelkeznek. Ennek megfelelően a III. számú melléklet tartalmazza a hulladékokat veszélyessé tevő tulajdonságokat H1-H14-ig.

## 4.2. A veszélyes hulladékok helyzete és jogi szabályozása

### Magyarországon

Törölt: 11

11

#### 4.2.1. Helyzetkép a veszélyes hulladékokról

A veszélyes hulladékokat hazánkban az ún. HAWIS rendszerben tartják nyilván. Az itt szereplő adatok szerint az évente keletkező veszélyes hulladéknak kb. a 30%-a olyan fűtőértékű, hogy elégethető, 700ezer tonna körüli mennyiség hasznosítható, egy része fizikai, kémiai vagy biológiai ártalmatlanítást igényel, és csak kis részét kell szakszerűen lerakni.

A legtöbb veszélyes hulladék Budapesten, Pest és Veszprém megyében termelődik. Európát tekintve a középmezőnyben foglalunk helyet<sup>97</sup>.

A veszélyes hulladékokat 2002. január 1-ig 3 veszélyességi osztályba sorolhattuk.

Az I. osztályba tartoztak a legveszélyesebbek, és kb. 40%-ot tettek ki, bár az utóbbi időben csökkenő tendenciát mutattak.

A II. osztályba a fokozottan veszélyes hulladékok tartoztak, a legmeghatározóbb ebben a kategóriában a vörösiszap.

A III. veszélyességi osztályba a mérsékelt veszélyes hulladékok tartoztak.

A fenti besorolás jogszabály alapján előírt minősítési vizsgálatok alapján történt.

#### A veszélyes hulladékokkal kapcsolatos problémák okai:

- a szabályozás hiányossága,
- nem kielégítő a gazdasági ösztönzés,
- hiányoznak a megfelelő ártalmatlanítási kapacitások.

#### A fentiekből is következően a legfontosabb tennivalók:

- a nemzetközi egyezményekből és programokból adódó feladatok végrehajtása, a jogharmonizáció megteremtése (az új kormányrendelettel részben megvalósult),
- programot kell kidolgozni a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos helyzet felmérésére,

<sup>97</sup> Veszélyes hulladékok – A KukaBúvár melléklete, KukaBúvár III. évfolyam 3. szám 1997. ősz

- növelni kell a veszélyes hulladék hasznosítás arányát,
- csökkenteni kell a veszélyes hulladékok mennyiségét, főleg technológia és termékváltás útján,
- az átmeneti tárolókat fel kell számolni,
- a termikus hulladék ártalmatlanítást kell előtérbe helyezni a lerakással szemben,
- a kórházi hulladékok ártalmatlanítására regionális kezelőrendszereket kell létrehozni.

Átfogó képet nyújtani a Magyarországon jelenleg létező veszélyes hulladékokról teljességgel lehetetlen. A szakértők folyamatosan tárnak fel újabb és újabb **veszélyes hulladék lerakókat**, amelyek leginkább **illegálisan jöttek létre**. Bár a 102/1996. (VII.12.) kormányrendelet a veszélyes hulladékokról értelmében minden keletkezett veszélyes hulladékról nyilvántartást kellett vezetni, még hozzá központilag. Ez **bejelentési kötelezettséget** feltételezett, amely azonban nem működött megfelelően. A hulladék előállítója nem tett eleget ezen kötelezettségének, és ha rátalált a hatóság, akkor inkább kifizette a környezetterhelési bírságot vagy pedig eltűnt, mielőtt bármilyen intézkedést lehetett volna vele szemben fogantatni.

A helyzet jellemzésére szolgáljon példaként két **büntetőügyben hozott bírósági döntés** is, amely szintén azt jelzi, hogy sürgős változtatásokra – elsősorban szigorításokra – van szükség. A tényállás a következő: Az I. r. vádlott által kibocsátott körlevél alapján a II. r. vádlott által vezetett telep gyűjtötte és szállította az akkumulátorokat. A telepen az összegyűjtött akkumulátor-hulladékot – az arra vonatkozó előírások ellenére – a földön tárolták, itt bontották, majd az erősen porzó hulladékot gépkocsira rakták és a közeli vasútállomásra szállították, ahol a földre borították. Innen történt markológépekkel a vagonba rakodás.

A cukorgyár ugyanezen vasútállomáson történt átrakással több mezőgazdasági termelőszövetkezet részére folyamatosan szállított cukorrépát. Ebben az időszakban négy alkalommal párhuzamosan történt a takarmány szállítása, és az akkumulátor-hulladék vagonba rakása. A porzó akkumulátor-hulladék szennyezte az állati takarmányt, ennek eredményeként a két termelő szövetkezetben tömeges állat-megbetegedés lépett fel, és a tenyésztett szarvasmarhák elhullottak. Az egyik

tsz-nél 826.144 Ft, a másikonál 636720 Ft kár keletkezett, ezt meghaladóan az elmaradt haszon 1.124.000 Ft-ra illetőleg 958.000 Ft-ra tehető. Megállapítást nyert, hogy az állatok elhullása az ólomtartalmú mérgező takarmány miatt következett be.

Az akkumulátor-hulladék ezen felül jelentősen szennyezte a telep és a vasútállomás területén a talajt, az ólompor a talajba beszivárgott, és nyolc kút vizét megmérgezte, így azok azonnali lezárására került sor. A további talajszennyeződés megakadályozása érdekében kb. 2000 köbméter föld kitermelése vált szükségessé, amelynek várható költsége 2.350.000 Ft-ra tehető.

A megyei bíróság a Btk. 280.§ (1) és (3) bekezdése, valamint a 324.§ (1) és (6) bekezdése és a 12.§ (1) bekezdése alapján az I. r. és a II. r. vádlottakat bűnösnek mondta ki gondatlanságból elkövetett környezetkárosítás vétségében, ezért – halmazati büntetésül – az I. rendű vádlottat 6 hónapi szabadságvesztésre és 7.000 Ft pénzmellékbüntetésre, a II. rendű vádlottat 6 hónapi szabadságvesztésre és 6.000 Ft pénzmellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtását mindkét vádlott esetében 2 évi próbaidőre felfüggesztette, egyben a vádlottakat előzetes mentesítésben részesítette<sup>98</sup>.

A Btk. a 281/A.§-ban szabályozza a környezetre veszélyes hulladék jogellenes elhelyezésének törvényi tényállást<sup>99</sup>.

Ezt a törvényi tényállást alkalmazta a Kaposvári Városi Bíróság a 2.B 948/1998-as számú ítéletének meghozatala során. A tényállás a következő volt:

Az illetékes hatóság észlelte, hogy I. és II. rendű vádlottak az YY termelőszövetkezet korábbi sertésvágóhídjának szűrő-boncoló helyiségeiben engedély

<sup>98</sup> Sopovné Bachmann Katalin: A környezet védelme bírói szemmel, II. Környezetvédelmi Igazságügyi Szakértői Kamarai Konferencia, 1998. szeptember 27-28., Tata 18-21. o.

<sup>99</sup> „(1) Aki jogszabályban meghatározott engedély nélkül, illetve jogszabályban vagy végrehajtható hatósági határozatban megállapított kötelezettsége megszegésével gyűjt, tárol, kezel, elhelyez, illetve szállít olyan anyagot tartalmazó hulladékot, amely alkalmas arra, hogy

a) az ember életét, testi épségét, egészségét veszélyeztesse,

b) a vizet, a levegőt, vagy a talajt szennyezze, vagy ezekben tartós elváltozásokat okozzon,

c) az állatokat vagy a növényeket veszélyeztesse,

büntettet követel el és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a jogszabályban meghatározott engedély nélkül helyezett el robbanásveszélyes, gyúlékony vagy az egészségre, illetve a környezetre veszélyes radioaktív anyagot tartalmazó hulladékot.

(3) Aki az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

nélkül veszélyes hulladékot tároltak. A környezetvédelmi hatóság kötelezte vádlottakat, hogy a veszélyes hulladékot 60 napon belül ártalmatlanítsák. A kötelezésnek nevezettek nem tettek eleget, ezért a hivatal őket 8.000 Ft végrehajtási bírsággal sújtotta. Több, egymást követő ellenőrzés során a hatóság továbbra is azt tapasztalta, hogy a veszélyes hulladék a telepen maradt. Az illetékes megyei főügyészség pert indított a helyi bíróság előtt. A bíróság a környezetszennyező tevékenységtől eltiltotta az alpereseket, egyben kötelezte őket arra, hogy a veszélyes hulladékot 90 napon belül szállítsák el. A kötelezésnek kötelezettek a polgári ítéletet követően is csak részben tettek eleget, ezért büntetőeljárásra került sor. A büntetés kiszabása során a bíróság súlyosító körülményként vette figyelembe, hogy a vádlottak a környezetet veszélyeztető helyzetet igen hosszú ideig fenntartották és végeredményben szabadságvesztés büntetés mellőzésével a Kaposvári Városi Bíróság a Btk. 51.§ (1)-(2) bekezdése alapján pénzbírságot szabott ki<sup>100</sup>.

A bekövetkezett kár mértékét és a pénzösszegben is nevesített károsodás nagyságrendjét összehasonlítva a kiszabott büntetéssel egyértelmű, hogy a büntetés nem megfelelő. Addig, amíg több milliós károkozások esetén csupán pár ezer forintos pénzmellékbüntetések szab ki a bíróság, addig a Btk.-ban történő szabályozás önmagában nem lesz megfelelő visszatartó erő. Nagyobb szigorral kellene fellépni a környezetkárosító magatartásokkal szemben, és legalább a hatályos törvényben meghatározott büntetési tételeket következetesen alkalmazni kellene, a szabadságvesztés büntetéseket nem felfüggesztve, hanem igenis végrehajtva kiszabni.

#### **4.2.2. A szabályozás rövid története**

A veszélyes hulladékok szabályozásának története az 1970-es években kezdődött, de még nem önálló jogszabályi keretek között, hanem nemzetközi egyezmények ratifikálásával: elsőként a Hulladékokkal és egyéb anyagokkal való ten-

---

<sup>100</sup> Környezetvédelmi jogesetek és a szakértői tevékenység, Környezetvédelmi Kiskönyvtár 10., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 2001.

gerszennyezés megelőzéséről szóló egyezményhez csatlakoztunk 1976. február 5-én, majd a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz 1979. július 19-én.

Az első önálló jogszabály, amely ennek a területnek az átfogó szabályozását vállalta fel, 1981-ben született meg a **veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és azok ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységekről szóló 56/1981. (XI.18.)MT rendelet** útján.

**Jelentősége** volt a rendeletnek, hogy meghatározta a veszélyes hulladékok körét, és definiálta az egyes tevékenységeket és főbb fogalmakat. Bevallási, illetőleg bejelentési kötelezettséget írt elő annak érdekében, hogy a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tervszerű gazdálkodás megvalósulhasson. Létrehozott egy - mai szemmel már elavult - információs rendszert az ellenőrzés segítésére.

Törölt: i

A rendelet **hibájának** tekinthető, hogy a veszélyes hulladékok listája nem volt átgondolt, számos hulladékfajtáról nem tett említést sem.

Formázott

1996-ig egy széttagolt rendszer működött, mert a rendelet végrehajtására számos miniszteri rendelet, ágazati rendelet, utasítás, közlemény szolgált.

Nem lehetett sokáig halogatni a módosítást, és 1996-ban ez meg is történt, és megszületett a **102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet a veszélyes hulladékokról**. A rendelet szövegének kidolgozásakor a jogalkotók figyelembe vették a Bázeli Egyezmény szövegét, az EU valamint az OECD és az US-EPA előírásait, de természetesen a speciális magyar hulladék helyzetet is. Erre szolgálhat példaként az, hogy Magyarország él a Bázeli Egyezményben biztosított azon joggal, hogy megtiltsa külföldről származó veszélyes hulladék behozatalát (ez kizárólag hasznosítás céljából lehetséges).

A veszélyes hulladékokról szóló kormányrendelet általános jelleggel szabályozott **(keretjogszabályként)**, az egyes speciális esetek külön szabályozást igényelnek. Így pl. önálló jogszabályt kellett alkotni

- az akkumulátorokat,
- a hulladékolajok ártalmatlanítását,
- a PCB és PCT kezelését, vagy
- az azbesztet illetően.

A rendelet tartalmazta a veszélyes hulladékok listáját, és az EU mintáját követve ezt folyamatosan karbantartotta és korrigálta az ezzel megbízott szakértő testület. A környezetvédelmi miniszter a listát évente felülvizsgálta, és intézkedett a módosítás ügyében<sup>101</sup>

**Törölt:** 83

A jogharmonizációnak azonban a - uniósnak megfelelő - hulladéklista létrehozása, valamint a kormányrendelet módosítása elengedhetetlen feltétele lett. Mindkét terület meglehetősen sok problémát okozhat, ha nem megfelelően és körültekintően szabályozza a jogalkotó, mert mindkét jogszabály eurokonform megalkotása előfeltétele a közösségen belüli egységes jogalkalmazásnak.

Ennek jegyében történt meg a veszélyes hulladékokról szóló kormányrendelet módosítása a 98/2201. (VI.15.) Kormányrendelet útján, amely a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről rendelkezik, valamint 2002. január 1-én hatályba lépett a 16/2001. (VII.18.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről.

**Törölt:** 1998-ban még úgy tűnt elégséges a kormányrendelet kisebb módosítása a jelenlegi szerkezet változatlanul hagyása mellett. 2000 év végére elkészült a szakmai koncepció is, amely még szintén ezt a tematikát követi. 2001 elejére viszont az a tendencia és követelmény alakult ki a veszélyes hulladékokról szóló kormányrendelettel szemben, hogy csupán keretszabályként készüljön el és működjön. Ez azt jelenti, hogy a 2001 elejé

#### **4.2.3. A veszélyes hulladékokra vonatkozó hatályos szabályozás**

##### **4.2.3.1. A hulladékgazdálkodásról szóló törvény veszélyes hulladékokkal kapcsolatos rendelkezései**

A törvény V. fejezete tartalmaz rendelkezéseket a veszélyes hulladékokra vonatkozóan, ezen belül a veszélyes hulladék birtokosának kötelezettségeiről szóló részben jelen vannak a veszélyes hulladékokra vonatkozó általános szabályokon túl a termelőre, valamint a szállítóra vonatkozó szabályok is.

Az ismeretlen összetételű hulladékokat az összetétel megállapításáig veszélyes hulladéknak kell tekinteni. Tilos a veszélyes hulladékokat összekeverni más hulladékkal vagy anyaggal.

<sup>101</sup> Kézikönyv a veszélyes hulladékokról Környezetvédelmi kiskönyvtár 3., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1996.

<sup>102</sup> A Bizottság 94/37/EK határozata a 75/442/EGK irányelv 1. Cikkelyének a) pontja szerinti hulladékjegyzékről

A veszélyes hulladékokról a birtokos nyilvántartást köteles vezetni. A termelő hulladékgazdálkodási tervet köteles készíteni, a veszélyes hulladékot szelektíven gyűjteni, ennek feltételeit megteremteni.

Veszélyes hulladékok kezelése csak hatósági engedély alapján végezhető, a szállításukra pedig a Bázeli Egyezmény rendelkezései az irányadóak.

Törölt: 84

#### 4.2.3.2. A rendelet hatálya

A 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet hatálya a Hgt.-ben meghatározott veszélyes hulladékokra, valamint minden veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységre, illetve az ilyen tevékenységet végző természetes és jogi személyre, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetre kiterjed.

A **veszélyes hulladék fogalmát** a Hgt. a 3.§ b) pontja tartalmazza. A veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenység meghatározása azonban sem a Hgt. alapfogalmai között nem szerepel, sem pedig a kormányrendelet értelmező rendelkezéseiben.

**Veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenység** a megelőzés, és az ennek érdekében kifejtett valamennyi tevékeny magatartás vagy pedig éppenséggel a „nemtevés”, de a sikertelen megelőző fázist követő immár kizárólag tevőleges magatartást feltételező hulladékkezelés is. A hulladékkezelés magában foglalja a gyűjtést, a begyűjtést, tárolást, szállítást, előkezelést, hasznosítást, valamint az ártalmatlanítást. Amennyiben a kormányrendelet készítői a fenti tevékenységek mindegyikét a fogalom részének tekintik, akkor ez így helyes. De a fogalmi tisztázás mindenképpen hiányzik a jogszabályból, mert ennek hiányában a hatály kérdése nyitva marad. Nem mindegy ugyanis, hogy a megelőzést csupán alapelvnek vagy kötelezettségnek is tekintjük. Alapelveként ugyanis nem fűződhet hozzá jogkövetkezmény, míg a kötelezettség megszegését szankcionálni lehet, illetve lehet kötelezni a jogszabályban előírtak teljesítésére.

**Természetes és jogi személyre, jogi személyiség nélküli szervezetre, akkor terjed ki a kormányrendelet hatálya, ha ezek a veszélyes hulladék birtokosai.** A jogszabály ezzel a hulladék birtoklását helyezte előtérbe a tulajdonlással

szemben, és ennek a legfontosabb indoka, hogy a felelősség egyértelműen megállapítható legyen. Márpedig sok esetben a birtokost egyszerűbb megtalálni és vele szemben jogkövetkezményeket alkalmazni, mint a sokszor háttérbe húzódó tulajdonost.

A kormányrendelet értelmében **veszélyes hulladéknak minősülnek** a 16/2001. (VII.18.) KöM rendeletben feltüntetett veszélyes hulladékok, valamint azok a hulladékok, amelyek a fenti jegyzékben nem szerepelnek ugyan, de bizonyítottan rendelkeznek a Hgt. 2-es számú mellékletében meghatározott veszélyességi jellemzők bármelyikével. Ez utóbbi szabály felvet egy kérdést, mégpedig: ha egy hulladékot a Hgt. 2-es számú mellékletében meghatározott veszélyességi jellemzők bármelyikének fennállása esetén veszélyesnek lehet és kell minősíteni, akkor van-e értelme egységes hulladék lista létrehozásának? Nem lenne-e elég akkor csupán hulladéklistát összeállítani és azt mondani, hogy az ebben szereplő anyagok hulladékok, valamint minden egyéb hulladék, ha a veszélyességi jellemzők közül eggyel vagy többel rendelkezik veszélyes hulladék (kizáró lista). Félő, hogy a veszélyes hulladékok körét ilyen módon végteleníteni visszaélésekre adhat okot, illetve a kormányrendelet végrehajthatósága válna kérdésessé. Véleményem szerint a kormányrendelet vonatkozó részét olyan módon kellene kiegészíteni, hogy ha egy hulladékról bebizonyosodik, hogy a veszélyességi jellemzők bármelyikével rendelkezik, akkor a hulladék veszélyességének megállapítását követően kerüljön be az egységes hulladéklistába.

#### 4.2.3.3. Értelmező rendelkezések

A kormányrendelet meglehetősen kevés fogalmat definiál és talán ezek sem mind itt kellett volna, hogy helyet kapjanak. A hulladékkezelési technika, az elérhető legjobb technika fogalmakat indokoltabb lett volna a Hgt.-ben elhelyezni. A munkahelyi gyűjtőhely, az üzemi gyűjtőhely, a hulladékgyűjtő udvar és a tároló telep sem olyan speciális létesítmények, amelyek fogalmi meghatározása egy veszélyes hulladékos kormányrendeletben való elhelyezést tenne szükségessé. Egyedül talán a speciális gyűjtőhely az, amelynek a fogalmi tisztázása ebben a

jogszabályban indokolt. El lehet gondolkozni azon is, hogy a veszélyes hulladék fogalmát viszont a Hgt. fogalmai közül ide helyezzük át, ugyanúgy ahogy a veszélyességi jellemzők jegyzékét tartalmazó 2-es számú törvényi mellékletet is. A Hgt. megalkotását és hatálybalépését követően úgy gondoltam – tudván, hogy a veszélyes hulladékos kormányrendelet módosítására 2001-ben sor fog kerülni, – hogy a törvényben csak a módosítás hatályba lépéséig kapott helyet az V. fejezet, ezt követően hatályát fogja veszteni. Erre azonban a kibocsátott kormányrendeletben nem találtam utalást.

Következetlenség a jogalkotók részéről az is, hogy az elérhető legjobb technikát a kormányrendeletben a fogalmak között, míg a Hgt.-ben az elérhető legjobb eljárásként az alapelvek között említik. A meghatározás a két jogszabályban – alapvető tartalmát tekintve – nagyjából megegyezik azzal a különbséggel, hogy a kormányrendelet már a megelőzés követelményét is a definíció részévé tette:

Hgt. 4.§ f):

***“elérhető legjobb eljárás elve alapján törekedni kell az adott műszaki és gazdasági körülmények között megvalósítható leghatékonyabb megoldásra; a legkíméletesebb környezet igénybevételével járó, anyag- és energiatakarékos technológiák alkalmazására, a környezetterhelést csökkentő folyamat-irányításra, a hulladékként nagy kockázatot jelentő anyagok kiváltására, illetve a környezetkímélő hulladékkezelő technológiák bevezetésére.”***

Kormányrendelet 2.§ b):

***“Az elérhető legjobb technika: a korszerű technikai színvonalnak megfelelő módszer, üzemeltetési eljárás, berendezés, amelyet a kibocsátások, környezetterhelések megelőzése és – amennyiben az nem valósítható meg – csökkentése, valamint a környezet egészére gyakorolt hatás mérséklése érdekében alkalmaznak, és amely a kibocsátások határértékének illetve mértékének megállapítása alapjául szolgál.”***

Korábban már említésre került, hogy az alapelveknek nincs kötelező erejük, illetve az alapelveknek nem megfelelő magatartást – ma még – nem lehet szankcionálni. Ez még inkább így van akkor, ha a vonatkozó jogszabályban az alapelvet érvényesíteni hivatott rendelkezések nincsenek. Ez a helyzet a Hgt. esetén. A kormányrendelet elérhető legjobb technika fogalma, a rendelet szövegében többször visszaköszön, konkrét kötelezettségek, előírások kapcsán például a hulladékkezelési technológia minősítésénél.

#### 4.2.3.4. A hulladék veszélyességének megállapítása

A kormányrendelet egy jogszabályi vélelmet állít fel a 4.§ (1) bekezdésében, ahol kimondja, hogy az ismeretlen összetételű hulladékot veszélyes hulladéknak kell tekinteni. Ezt a szabályt véleményem szerint sokkal hangsúlyosabban kellene kimondani, nem csupán a hulladék veszélyességének megállapítása egyik eseteként. A vélelem felállítása messzemenően indokolt, ugyanis ezzel megelőzhetjük, hogy az ismeretlen összetételű anyagot az egyéb például kommunális hulladékkal együtt kezeljék. Ha ugyanis később nyer csak megállapítást a hulladék veszélyessége, annak beláthatatlan következményei lehetnének. (Ez a szabály a Hgt. V. fejezetében is megtalálható, ami szintén megerősíti azt a véleményemet, hogy legalább a 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet hatálybalépését követően hatályon kívül kellett volna helyezni az egész V. fejezetet, mert így most a „kétszerszabályozás” valósult meg.)

**A hulladék veszélyességének megállapítását** a hulladék termelője vagy kezelője kérheti a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőségtől. Az eljárás szabályozása talán túl bonyolultra sikerült. A döntő szót, a határozatot a Környezet és Természetvédelmi Főfelügyelőség mondja és adja ki, de az eljárásban részt vesznek szakértők, hulladékok vizsgálatára akkreditált szervezetek, valamint ezek véleményét összegző és állásfoglalássá formáló **Hulladékminősítő Bizottság**. Ez utóbbinak két feladata van. Egyrészt a hulladékok veszélyességének megállapítása, másrészt a hulladékkezelő technológia minősítése során ad ki állásfoglalást. **A Bizottság tagjai:** az elnök a KöM képviselője, az elnökhelyettes az EüM képviselője. A Bizottság elnökét, elnökhelyettesét és öt tagját a környezetvédelmi miniszter kéri fel és nevezi ki. Összetétele jelzi a környezetvédelmi és egészségügyi érdekek szoros összefüggését, azonban a KöM meghatározó befolyását is.

**A Bizottság működési rendjét** a kormányrendelet 1-es számú melléklete tartalmazza. Anélkül, hogy ezt részletesen ismertetném csupán egy alapvető hibára szeretném felhívni a figyelmet.

***“A veszélyesnek minősített hulladéknak azonosító számot kell adni. Azt a hulladékot, amelynek a Bizottság nem ad azonosító számot, a hulladék nevén kell nyilvántartani.”***

Az EU tagállamai arra törekednek, hogy minél pontosabb hulladéklistát alkossanak tagállami és közösségi szinten egyaránt. Folyamatosan felülvizsgálják és korrigálják a jegyzékeket, annak érdekében, hogy az egységes jogalkalmazás megvalósulhasson. Ezzel szemben a kormányrendelet azt mondja, hogy vannak olyan veszélyessé nyilvánított hulladékok, amelyeket nem látnak el azonosító számmal, csupán elég a nevét ismerni. Ha ugyanis betesszük a hulladékjegyzékbe, csillaggal megjelöljük, akkor mindenki számára egyértelmű lesz, hogy veszélyes hulladékról van szó, és ennek megfelelően kell kezelni. Ha azonban ezt nem tesszük meg, akkor hogyan derül ki arról a bizonyos hulladékról, hogy veszélyes? Esetleg alkotunk egy olyan hulladékkatalógust is, amelyben azok a hulladékok szerepelnek, amelyet nem láttak el kódszámmal? Nem látom a fent ismertetett szabályozás indokát, ugyanis nekünk már csak egy – a Közösség által már jól kitaposott – utat kellene követnünk. Nem nekünk kell kitalálnunk az azonosítási rendszerét a hulladékoknak, csupán adaptálnunk kellene az ott alkalmazott megoldást. Az egyes hulladéklisták egymásnak való megfelelése elemi érdeke a nemzeti közösségnek, amelynek mi is tagjai vagyunk. Akkor pedig tegyük meg az ehhez szükséges lépéseket következetesen. Ha egy hulladékról bebizonyosodik, hogy az veszélyes hulladék, akkor adjunk neki kódszámot, és helyezzük el a hulladékjegyzékben. Egyidejűleg pedig értesítsük a Bizottságot, hogy a Közösség is lépni tudjon az adott hulladék veszélyessé minősítése ügyében. (Lásd a Bíróság C-318/98. számú ítélete.)

#### 4.2.3.5. A veszélyes hulladékok kezelésének általános szabályai

A részletes elemzés mellőzésével itt is csupán a problémákra, hibákra vagy esetleges hiányosságokra hívom fel a figyelmet.

A kormányrendelet alapvető hibája, hogy **túl sok határozatlan jogfogalommat használ**, amelynek később sem tisztázza a tartalmát. Ebből következik, hogy számos olyan kötelezettséget fogalmaz meg, amelynek a megvalósítása sem követhető nyomon.

Kimondja, hogy a veszélyes hulladék keletkezését eredményező tevékenység során arra kell törekedni, hogy a veszélyes hulladék mennyisége illetve veszélyessége a lehető legkisebb legyen. Mit jelent, hogy lehetőleg kisebb? Az adott műszaki színvonalon a legjobb elérhető technika mellett? Kimondja, hogy a veszélyes hulladék hasznosítását minél nagyobb mértékben segítse elő. Mi az a minél nagyobb mérték? Miért nem lehet kimondani, hogy 20-30-40-50%-ban kell újrahasznosítani? Kimondja, hogy a veszélyes hulladék kezelése a munkaegészségügyi és munkabiztonsági szabályok maradéktalan betartásával történjen. Alapvető feltételek hiányoznak a felsorolásból, mert nem csupán munkaegészségügyi és munkabiztonsági, hanem környezetvédelmi, egészségügyi, épített környezet védelmét szolgáló szabályok maradéktalan betartására is kell törekedni.

A következő amit hibának tekintek az az 5.§ (4) bekezdésében megfogalmazott kötelezettség.

***„A veszélyes hulladékot kezelő tevékenység végzése során a leghatékonyabb megoldást, illetve a külön jogszabályban meghatározott esetekben az elérhető legjobb technikát kell alkalmazni.”***

Az elérhető legjobb technika egy olyan alapvető követelmény bármilyen hulladékkal kapcsolatos tevékenység során, amely nem mellőzhető egyetlen esetben sem. Ebből viszont az is következik, hogy nem lehet azt mondani, hogy külön jogszabályban meghatározott esetekben, hanem azt kell hangsúlyozni, hogy minden esetben erre kell törekedni. A leghatékonyabb megoldás ugyanis nem jelenti feltétlenül az elérhető legjobb technikát is. Ezért pontosan arra kell törekedni, hogy a leghatékonyabb megoldás egészüljön ki a fenti követelménnyel és nem csak egyes esetekben, hanem mindig.

#### **4.2.3.6. A veszélyes hulladékok gyűjtése, begyűjtése és tárolása**

A 10.§ (4) bekezdése a következő szabályt tartalmazza:

***„Amennyiben a veszélyes hulladék termelőjének több telephelyén keletkezik veszélyes hulladék, e veszélyes hulladékok egy telephelyen is gyűjthetők, fel-***

***téve, hogy a keletkezési hely és az átvételre jogosult kezelő létesítménye közötti távolság nagyobb, mint a két telephely közötti távolság.”***

Úgy gondolom, hogy a jogalkotó jónak látta, ha a veszélyes hulladékokat nem több kis helyen, hanem egy nagyobb befogadóképességű telepen gyűjti a termelő. Talán csak abba nem gondolt bele, hogy a veszélyes hulladék szállítása önmagában is egy veszélyes tevékenység. A hulladékot fel kell rakni, az állomás-helyen le kell rakni. Ha viszont már felrakták egy szállítójárműre, csupán „benzinkérdés”, hogy hová kerül a hulladék. Legalább egy lerakodást és egy felrakodást meg lehetne spórolni, ha a szállítmány közvetlenül a veszélyes hulladék átvételére jogosult kezelő létesítménybe kerülne. Valószínű emellett az is, hogy a termelőnél kevésbé állnak fenn a szükséges eszközök és helyek a tárolásra, mint ott, ahol ezzel engedély alapján, főtevékenységként foglalkoznak.

Ugyanez a probléma – nevezetesen a „kétszerszállítás” – köszön vissza a 11.§ (4) bekezdésében is:

***„Ha a begyűjtő – indokolt esetben (már megint egy határozatlan jogfogalom) – a begyűjtött hulladékokat nem közvetlenül a kezelőnek szállítja, akkor saját, üzemi gyűjtőhelynek tekintett telephelyére viheti és ott tarthatja. Ebben az esetben a gyűjtés időtartama négy hét.”***

Könnyű felismerni, hogy a több ki-berakodás több környezeti kockázatot jelent. Nem kellene jogi úton erre lehetőséget biztosítani.

A hivatkozott jogszabályhely második mondata azonban további kérdéseket vet fel: nevezetesen ebben az esetben a gyűjtés időtartama négy hét. Ez azt jelenti, hogy a hulladékot négy héten keresztül lehet az üzemi gyűjtőhelyen gyűjteni, és aztán az „ide gyűjtést” be kell fejezni, vagy pedig azt, hogy négy héten át lehet a hulladékot a tároló helyen tartani és aztán az arra jogosult kezelőnek átadni? Én úgy gondolom, hogy a jogalkotó ez utóbbi esetet kívánta szabályozni, a megfogalmazásból azonban nem ez tűnik ki. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a 13.§ (1) bekezdésében a következő szabály került megfogalmazásra:

***„Az üzemi gyűjtőhelyen tovább nem tartható, de igénybe vehető hulladékkezelői kapacitás hiánya miatt átmenetileg nem kezelhető veszélyes hulladékok legfeljebb három évig tartó tárolására tárolótelephely létesíthető.”***

Ennek értelmében ugyanis az üzemi gyűjtőhelyről a négy hét eltelte után egy tárolótelepre – és még mindig nem a hulladékkezelőhöz – kerül a veszélyes hulladék, amely újabb szállítást, ebből következően újabb ki-berakodást eredményez.

A veszélyes hulladékok gyűjtésének és tárolásának részletes szabályait a kormányrendelet 3-as számú melléklete tartalmazza. Különösen technikai kérdések találhatók itt, illetve az egyes tároló helyek kialakítására vonatkozó feltételek, valamint műszaki védelmi előírások.

#### 4.2.3.7. Szállítás

A kormányrendelet 14-15.§-a a szállításról és begyűjtésről együttesen rendelkezik, ami messzemenően indokolt. Éppen ezért az is indokolt volna, hogy a 10-13.§ rendelkezései közül a szállításra és begyűjtésre vonatkozó szabályokat itt helyezték el.

**A szállítás jogszabályi rendezése igen összetett feladat.** A szállítás feltételei között számos kérdésre ki kell térni:

- a szállítás általános szabályai,
- a szállítás útvonalának kijelölése,
- határátkelőhelyek,
- a szállítmány csomagolása, jelölése,
- a szállítójárművel szemben támasztott követelmények,
- a veszélyes hulladékok határokon túlra történő szállítása.

**A veszélyes hulladékok belföldi szállításának általános szabályait** a kormányrendelet 14-15.§-ai, valamint a 2-es számú melléklet tartalmazzák ugyanúgy, ahogy a szállítmány csomagolását és kódszámait is.

**A szállítójárművek útvonalának kijelöléséről és a határátkelőhelyekről** a 122/1989. (XII.5.) MT rendelet rendelkezik, **a szállítójárművel szemben támasztott követelményeket** pedig a 1979. évi 19. törvényerejű rendelet a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás kihirdetéséről B Melléklete szól.

A veszélyes hulladékok országhatárokon át történő szállításának feltételeit a **Bázei Egyezmény** (101/1996. (VII.12.) Kormányrendelet) tartalmazza, **az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról** pedig az 55/1987. (X.30.) MT rendelet tartalmaz szabályokat.

A 2002. január 1-én hatályát veszített 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet 8-as számú melléklete a Vámúttá nyilvánított **határátkelőhelyek** jegyzékét tartalmazta közúti, vasúti, vízi illetve légi szállítás esetén. A 122/1989. (XII.5.) MT rendelettel már ekkor sem állt fenn a megfelelés, s mivel 2002. január 1-től a minisztertanácsi rendelet lesz az irányadó, csupán a közúti határátkelőhelyekről lesz jogszabályi rendelkezés.

| <b>102/1996. (VII.12.)<br/>Kormányrendelet</b> | <b>122/1989. (XII.5.)<br/>Minisztertanácsi rendelet</b> |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| Hegyeshalom                                    | Hegyeshalom                                             |
| Letenye                                        | Letenye                                                 |
| Nagylak                                        | Nagylak                                                 |
| Tompa-Kelebia                                  | Rábafüzes                                               |
| Vámosszabadi                                   | Parassapuszta                                           |
| Rédics                                         | Rajka                                                   |
| Záhony                                         | Záhony                                                  |
|                                                | Röszke                                                  |

Gondolom, hogy – mert a hatályát veszített kormányrendeletben megjelölt határállomások is rendelkeznek olyan feltételekkel, amelyek a veszélyes hulladékok ki- és beléptetését lehetővé teszik – úgymond a „szokásjog” alapján a rendszer működni fog, de a jogszabály hiánya visszaélésekre adhat alapot, „kiskaput biztosít” az ügyeskedők számára. A lehető leghamarabb be kell tölteni a joghézagot, vagy pedig a kormányrendelet vagy annak vonatkozó része hatályon kívül helyezését kellett volna egy későbbi időpontra tenni.

#### **4.2.3.8. Környezeti veszélyhelyzet**

A kormányrendelet 23-24.§-a **üzemzavar vagy már rendkívüli eseményre vonatkozó rendelkezéseket** tartalmaz. Azt mondja, hogy ezek az alkalmazandó intézkedések minden veszélyes hulladékkezelési tevékenység végzése során felmerült üzemzavar esetén alkalmazandók, kivéve a szállítás. Azt értem, hogy innen a jogalkotó a szállítás esetét azért vette ki, mert az arra vonatkozó szabályokat a kormányrendelet 14.§ (1) bekezdése már tartalmazza. Azt, hogy ez miért van így, azt viszont már nem. A veszélyes hulladék kezelési tevékenységek végzése

során a felmerülő környezeti veszélyhelyzetről rendelkezik a kormányrendelet vonatkozó része, akkor a szállítás is ide kell, hogy tartozzon és a vonatkozó rendelkezéseket is itt kellene elhelyezni. A jogszabály csak így, ilyen módon lehet egységes, átlátható és gyorsan alkalmazható. A lefektetett szabályok egyébként helyesek és logikusak:

- előírják az üzemeltető azonnali intézkedési kötelezettségét,
- a környezetvédelmi hatóság kötelezettségeit, eljárását, az alkalmazandó eszközöket.

#### 4.2.3.9. Engedélyezés

A Hgt. vonatkozó fejezetében már kritikaként fogalmaztam meg, hogy nincs külön fejezet az engedélyezés szabályainak összefoglalására. A 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet tartalmazza azokat a szabályokat is, amelyeket egy keretszabálynak kellene. Szintén említettem az előbb említett fejezetben, hogy a hulladékkezelés engedélyezésének kétlépcsős folyamatnak kellene lennie:

- egyrészt keretengedély,
- másrészt működési engedély.

A Kormányrendelet 25.§ (1) bekezdés a)-e) pontjában meghatározott és felsorolt feltételek egy hulladékkezelési keretengedély megadásának feltételei és jogszabályi elhelyezése a Hgt.-ben volna indokolt:

**“25.§ (1) Hulladékkezelést az a gazdálkodó szervezet vagy külföldi vállalkozás Magyarországon nyilvántartásba vett fióktelepe végezhet, aki/amely**  
**a) érvényes cégbejegyzéssel vagy vállalkozói engedéllyel rendelkezik,**  
**b) biztosítani tudja a kezelés azon személyi és tárgyi feltételeit, amelyek garantálják a környezetvédelmi előírásoknak eleget tevő hulladékkezelést,**  
**c) rendelkezik az adott hulladékkezelési tevékenységre vonatkozó környezetvédelmi és más hatósági engedélyekkel,**  
**d) külön jogszabályban meghatározottak szerint megfelelő mértékű biztosíték, pénzügyi garancia meglétét igazolja, valamint**  
**e) a hulladékkezelési tevékenység jellege által meghatározott körben telephellyel rendelkezik.”**

A Kormányrendelet 26.§ (1) bekezdés a)-j) pontjainak sem mindegyike feltétlenül a kormányrendeletben történő elhelyezést indokolna, így például:

**„25.§ (1) A veszélyes hulladék kezelésére irányuló engedély iránti kérelemnek tartalmaznia kell:**

- a) a kérelmező nevét, KSH azonosító számát, telephelyének címét, helyrajzi számát, tevékenysége műszaki és környezetvédelmi szempontból lényeges leírását.”**

A 27.§ (1) bekezdése az engedély kötelező tartalmi elemeit sorolja fel, amely felsorolásnak az elemei a c)-f) pont kivételével szintén nem tartalmaznak olyan elemeket, amelyek miatt a 98/2001. (VI.15.) Kormányrendeletben kellene szabályozni ezeket. Az itt felsoroltak mindegyike (az említett kivétellel) a Hgt.-ben szabályozandó, mert a keretengedély elemei:

- „27.§ (1) Az engedélynek tartalmaznia kell:**  
**a) az engedélyes nevét és KSH azonosító kódját,**  
**b) telephelyének címét és helyrajzi számát,**  
**g) az engedély érvényességi idejét (...) és érvényességi területét.”**

Ugyanez mondható el a 27.§ (2) bekezdése kapcsán. A keretengedélyben utalni kell arra, hogy az engedély határozatlan időre szól, amely három évnél hosszabb kell legyen.

Az engedéllyel rendelkező hulladékkezelőket a környezetvédelmi felügyelőség a 28.§ alapján nyilvántartásba veszi. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell:

- „a) az engedély számát,**  
**b) az engedélyes nevét, címét,**  
**c) a telephely címét, ha nem azonos a b) pontban megjelölttel.”**

A nyilvántartással kapcsolatos rendelkezéseknek szintén a Hgt.-ben történő elhelyezése volna indokolt. A törvény IX. fejezete egyébként is tartalmaz vonatkozó rendelkezéseket, így a Kormányrendelet 28.§ (1)-(4) bekezdései a Hgt. 51.§ (4)-(7) bekezdéseibe történő áthelyezését érdemes volna megfontolni. De ezt is csak addig, amíg a hulladékok nyilvántartásával és adatszolgáltatásával kapcsolatos külön jogszabályt meg nem alkotja az illetékes minisztérium.

#### **4.2.3.10. Záró rendelkezések**

A kormányrendelet 2002. január 1-én lépett hatályba. Rendelkezéseit a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell, ami egyfajta visszamenőlegessé-

get jelent a jogalkalmazásban. A 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet alapján kiadott szállítási engedélyek a bennük meghatározott időpontig, de legkésőbb 2002. december 31-ig érvényesek. 2001. december 31-ig volt érvényben az I-II-III. veszélyességi osztályba sorolása a veszélyes hulladékoknak, ezt követően ez a besorolás is megszűnt.

**„Jelen rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, ..., 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3.§-ával összhangban a Tanács veszélyes hulladékokról szóló 91/689/EGK irányelvvel részlegesen összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.”**

A csatlakozásnak és az egységes jogalkalmazásnak nem a részleges, hanem a teljes összeegyeztethetőség a feltétele. A Kormány a 2004. január 1-ei csatlakozást tűzte ki céljául. Ha eddig az időpontig az összeegyeztethető jogszabályt meg akarjuk alkotni, akkor az várható, hogy a most hatályba lépett veszélyes hulladékos kormányrendelet módosítására a közeljövőben sor fog kerülni. Reméljük, hogy az már teljesen összeegyeztethető lesz a vonatkozó közösségi jogszabállyal.

#### 4.2.4. Az egyes hulladékkatalógusok, a szabályozás helyzete az Európai Unióban és nálunk

A veszélyes és nem veszélyes hulladéklisták a hulladék és a veszélyes hulladék fogalmát pontosítják. A listák lehetnek **kizáró listák**, amelyek értelemszerűen azokat a hulladékokat tartalmazzák, amelyek nem minősülnek veszélyesnek. Így szabályoz az Egyesült Királyság. Az így elkészített listák **előnye**, hogy a veszélyes hulladékok köre nyitva marad, de nem is marad ki belőle semmi. **Hátránya** lehet, hogy sok olyan hulladék is veszélyesnek minősül, amelyekben a káros komponensek nem indokolnák ezt.

Szélesebb körben elterjedt az a megoldás, amely szerint a **veszélyes hulladékokat sorolják fel a listákban**, pl. Belgium, Dánia, Németország, Hollandia, Svédország. Az így elkészített listák eredménye a WHO (Világegészségügyi Szervezet) szerint, hogy ennek során megfelelő mennyiségű adat - és információ-

Formázott

Formázott

Formázott

Formázott

mennyiség gyűlt össze a veszélyes hulladékok mennyiségéről, minőségéről és eredetéről.

Az EU-ban 2000-ig két hulladéklista létezett: az Európai Hulladék Lista (EWC)<sup>102</sup> valamint a veszélyes hulladékok listája<sup>103</sup>. **A Közösség 2000-ben új, immár egységes hulladéklistát alkotott<sup>104</sup>**, amely a régi veszélyes hulladéklistával mutat hasonlóságot azzal a különbséggel, hogy kb. 30 hulladékfajtaival többet tartalmaz. A fő csoportosítások és kategóriák nem változtak és a jelölések sem. A katalógus preambulájában szerepel, hogy az egyes tagállamok rendelkezhetnek úgy is, hogy olyan hulladékot is veszélyes hulladékként kezelnek, ami a listán nem szerepel, illetőleg olyan hulladékot, amely a listán veszélyes hulladékként szerepel, nem tekintenek annak. Erről azonban éves jelentést kötelesek benyújtani a Bizottságnak. A listát 2002. január 1-ig kell a tagállamoknak bevezetniük, ami Magyarországra számára azt jelentette, hogy a csatlakozásig nekünk is fel kell készülnünk az új hulladékkatalógus létrehozására és alkalmazására.

**A 2212/1998. (IX.30.) Kormányhatározat** a 2002. december 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan 2000-ben jelölte meg a hulladéklista létrehozásának végső határidejét. A megjelenési formája a Hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény felhatalmazása alapján miniszteri rendelet lett volna, 2000 év folyamán azonban a rendelet kidolgozása lassan haladt. A hivatkozott kormányhatározat a lista összeállításához a Bizottság 94/37/EK határozata a 75/442/EGK irányelv 1. cikkelyének a) pontja szerinti szerint hulladék jegyzékről, valamint a

Törölt: 95

Törölt: 96

Törölt: 97

Törölt:

Törölt: sz

Törölt: még

Törölt: nem kezdődött meg

Tanács 1994. december 22-i, 94/904/EK sz. határozata a Tanács 91/689/EGK sz. irányelve 1. cikkelyének (4) bekezdése értelmében a veszélyes hulladékok listájának összeállításáról szóló két jogszabály figyelembevételét jelölte meg. Ez a jelen helyzetben úgy módosult, hogy - mert azóta az Unióban új szabály született, és a csatlakozásig az alkalmazására is sor fog kerülni - az új, egységes lista figyelembevétele tűnt indokoltnak.

2001. év elején lépett hatályba az 1/2001. (I.24.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről. A hulladékgazdálkodásról szóló törvény I. számú mellékletében szereplő hulladékkategóriákba tartozó hulladékok felsorolása ebben a rendeletben történik, és az itt található hulladékok illetve anyagok csak akkor minősülnek hulladéknak, ha a törvény 3.§ a) pontjában foglalt feltételeknek is megfelelnek.

A hulladékok nyilvántartását és bejelentését – ideértve a veszélyes hulladékokat is – a jegyzékben található kódszámok alapján kell elkészíteni.

A rendelet a 94/3/EK határozatra hivatkozik illetve a 75/442/EGK irányelvre, bár időközben az EU 2000/532/EK irányelve is megszületett, majd (két ízben) módosítására is sor került.

Még ugyanebben az évben 2001-ben az 1/2001. (I.24.) KöM rendelet módosítására is sor került, a 16/2001. (VII.18.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről 2002. január 1-én lépett hatályba. A korábbi lista nem jelölte külön a veszélyes hulladékokat, ezért módosítása messzemenően indokolt volt. Az új rendelet alapját már a 2000/532/EK határozat, valamint ennek két módosítása (2001/118/EK és a 2001/119/EK bizottsági határozatok) adta. Két részből áll a melléklet: egyrészt A) Alaplista, másrészt B) Kiegészítő lista. Az Alaplista következetes, pontos, az Európai Közösség által alkotott jogszabálynak megfelelő. Teljesen idegen azonban a hatályos szabályoktól a Kiegészítő lista – a rendeletben ilyen módon történő – elhelyezése. Az itt felsorolt hulladékok esetén a főcsoportok és az alcsoportok számozása és elnevezése megegyezik az Alaplistában találhatókval, a hulladék kódszáma viszont a – jelenleg már nem hatályos – 102/1996. (VII.12.) Kormányrendeletben alkalmazott nyilvántartási kódszámokkal azonos. Egyszerűbb és okosabb megoldás lett volna a Kiegészítő listában felsorolt hulladékokat az Alaplistában elhelyezni, az ott alkalmazott kódszámokkal jelölni. És akkor nem kellene a módosított listát is módosítani (legalábbis emiatt). A jogalkotók – meglehetősen

nagyvonalúan – úgy nyilatkoztak a 3.§ (2) bekezdésében, hogy a 16/2001. (VII.18.) KöM rendelet a közösséggel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz, ez az megállapítás azonban mindenképpen vitatható.

Az egyes hulladéklistákkal kapcsolatban további problémafelvetés is szükségesnek látszik: a létező hulladéklisták egymásnak való megfelelése, avagy meg nem felelése.

Létezik ugyanis a 2000-ben létrehozott és azóta két ízben módosított egységes hulladéklista, amely a veszélyes és a nem veszélyes hulladékokat egyaránt tartalmazza.

A veszélyes hulladékok szállítását rendező Bázeli Egyezmény szintén tartalmaz veszélyes hulladékkatalógust. Az egyezmény ugyan nem közösségi szabály, de – mert a Közösség is az aláírói között szerepel – a tagállamoknak is alkalmazniuk kell a rendelkezéseit.

A Tanács 1993. február 1-ei, 259/93/EGK sz. rendelete a Közösségen belül, a Közösségbe és a Közösségből történő hulladékszállítás felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló szabály a visszaforgathatóság, tehát újrahasznosíthatóság szempontjait figyelembe véve a hulladékok zöld, sárga és vörös listáját tartalmazza.

2000 és 2002 között a tagállamok folyamatosan tértek át az egységes Európai Hulladék Listára, de az átmeneti időben az előző kettőt alkalmazták.

Magyarország vonatkozásában pedig a Htv., a ratifikált Bázeli Egyezmény (101/1996. (VII.12.), valamint a hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001. (VII.18.) KöM rendelet létezik.

A hulladékok szabályozásának ez a módja még önmagában nem jelentene problémát. Az egyes listák között azonban nincs megfelelés, azaz az egyik listán szereplő hulladék nem azonosítható minden esetben a másikon szereplővel. Ehhez ugyanis a csoportosítási szempontoknak, a kódszámoknak, valamint az egyes hulladékok elnevezésének meg kellene egyezniük. Ez pedig csak úgy képzelhető el, hogy a fentiek közül meg kellene jelölni azt a szabályt, amelyik irányadó, és amelyekre a többinek visszavezethetőnek kellene lennie.

A hulladéklisták összhangjának, együtt alkalmazhatóságának megteremtése azért is indokolt, mert enélkül a különböző értelmezések, alkalmazások révén a szabályok tényleges tartalma üresedhet ki.

Ugyanúgy, ahogy pontos, körülhatárolt, mégis általánosan megfogalmazott és egységesen értelmezett hulladékdefiníció hiányában a hulladékgazdálkodás egésze nem szabályozható hatékonyan, úgy egyformán értelmezett, jelölt, elnevezett hulladékokat tartalmazó hulladéklisták nélkül sem működhet a hulladékgazdálkodás rendszere.

Törölt: ¶

## 5. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS SPECIÁLIS

Törölt: ¶

### TERÜLETEI

#### 5.1. A csomagolási hulladékok

Törölt: ----- Oldaltörés -----  
5. A HULLADÉKOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁS SPECIÁLIS TERÜLETEI¶

##### 5.1.1. A csomagolás és hulladékai szabályozása az Európai Unióban

A csomagolás és a csomagolási hulladékok tekintetében az EU 1994. végén megalkotott egy irányelvet, amely a tagállamok feladataként határozta meg, hogy 1996. június 30-ig vegyék át a rendelkezéseit. Az irányelv megalkotása során egy-egy szemlélet kialakítására törekedtek, érvényesítve a prevenció elvét, valamint a prioritási sorrend elfogadásával deklarálták a megelőzést követően az újrahasználat, újrahasznosítás, energiatermelési hasznosítás, gyűjtés vagy végső tárolás egymást követő rendszerét.

A csomagolással és a csomagolási hulladékokkal kapcsolatos jogforrások az EU-ban a következők:

- az Európai Parlament és a Tanács 94/62/EK irányelve a csomagolásról és a csomagolási hulladékról
- a Bizottság 97/129/EK határozata a 94/62/EK európa parlamenti és tanácsi irányelv szerinti csomagolóanyag-jelölési rendszer létrehozásáról
- a bizottság 97/138/EK határozata a 94/62/EK európa parlamenti és tanácsi irányelv szerinti adatbázis-rendszerre vonatkozó formátum létrehozásáról.

Jelen terület szabályozásának fontossága nem igényel különösebb magyarázatot. Teljesen egyértelmű, hogy szinte minden, amit a különböző profilú üzletekben megvásárolunk, csomagolva van, és ez a csomagolóanyag az áru elfogyasztása, feldolgozása vagy használatba vétele után nagyrészt feleslegessé és így hulladékká válik. Az így keletkezett hulladékok mennyiségére tekintettel indokolt a külön szabályozás, utalva természetesen arra, hogy keretszabályként itt is alkalmazni kell a 75/442 (EEC) számú direktíva rendelkezéseit.

Az Európai Parlament és Tanács 1994. december 20-i 94/62/EK számú irányelv **preambuluma értelmében** az irányelv szabályozási tárgyára vonatkozó egyes nemzeti szabályokat úgy kell megalkotni, hogy azok egymással is összhangban álljanak, valamint hogy

- a környezetre gyakorolt káros hatás kiküszöbölhető, vagy amennyiben ez nem lehetséges, csökkenthető legyen,
- biztosítva legyen a belső piac működése,
- ne legyenek kereskedelmi akadályok a közösségen belül, valamint
- ne torzuljon és ne korlátozódjon a gazdasági verseny.

Alapvető követelményként említi és szabályozza a direktíva a hulladék **keletkezésének megelőzését** olyan módon, hogy nemcsak a jelen irányelvben meghatározott módokon valósíthatják meg a tagállamok ezt a célkitűzést, hanem olyan nemzeti programokkal is, amelyeket a gazdasági szereplőkkel való konzultáció alapján fogadnak el, és amelyeknek további célja, hogy egybegyűjtsék és hasznosítsák az ilyen irányú kezdeményezéseket. A **fenntartható növekedés** megvalósításával áll összhangban a csomagolás összmenyiségének csökkentésére vonatkozó igény.

Az irányelv megalkotásakor elsődleges célként került megfogalmazásra a megelőzés és kiegészítő alapelvekként szabályozták.

Törölt: a

- a csomagolás újrafelhasználását,
- a csomagolás visszaforgatását,
- a csomagolás újrahasznosítását, valamint
- az ártalmatlanítás csökkentését.

A fenti eljárások megvalósításához **tudományos és technológiai fejlődésre, fejlesztésre van szükség** és addig, amíg ez az egyes tagállamokban nem valósul meg, vagy nem éri el a megfelelő színvonalat, addig az újrafelhasználást és visszaforgatást kell preferálni. Az újrahasznosítás és visszaforgatás tekintetében kitűzött célokat úgy kell meghatározni, hogy a szabályok legyenek tekintettel a tagállamok eltérő helyzetére, és hogy a kereskedelem számára ne jelentsenek akadályt, valamint ne torzítsák a gazdasági versenyt.

A fent meghatározott célok megvalósítása és a szükséges technológia bevezetése nem történhet meg egyik napról a másikra. Ezért szükség van **közép- és hosszútávú határidők kitűzésére**, valamint arra, hogy a feladatok végrehajtását az Európa Parlament és a Tanács a Bizottság jelentései alapján folyamatosan megvizsgálja, és összegyűjtse az ennek során szerzett tapasztalatokat is.

A jelen irányelv arra is lehetőséget biztosít a tagállamoknak, hogy az abban foglaltakon túlmenően is feltételeket és követelményeket állapítsanak meg a nemzeti jogalkotásuk keretében azzal a kitéttel, hogy ez nem eredményezheti azt, hogy más tagállamok ne tudjanak eleget tenni az irányelvben foglaltaknak. Ennek érdekében az ilyen irányú nemzeti intézkedéseket megfelelő ellenőrzést követően a Bizottságnak meg kell erősítenie.

Törölt: i

A tagállamok másik, ezen irányelvben biztosított lehetősége, hogy **alacsonyabb szintű célkitűzéseket** állapítsanak meg például azért, mert még nem képesek az összes célkitűzést megvalósítani forráshiány, vagy a felkészülésre megadott határidő rövidege miatt. Amennyiben egy tagállam él az utóbb felvázolt lehetőséggel, ebben az esetben vállalnia kell, hogy az általános határidőn belül megvalósítja az általa vállalt minimális, majd egy későbbi határidőig az általános célkitűzéseket is.

Közösségi szinten kell gondoskodni a **csomagolás közösségi jelölésének**, a csomagolás összetételének és "újrafelhasználható és visszanyerhető (ideértve visszaforgatható) jellegére vonatkozó lényeges követelményeknek" a kialakításáról. (94/62/EK irányelv preambuluma.)

Törölt: 98

Csökkenteni kell a káros fémek és más anyagok csomagolásban való részvételét, az ártalmas nehézfémek felhasználását. Ez utóbbiak koncentrációs szintjét az irányelv 11. cikkelye szabályozza. Mivel ezek a fémek egyben veszélyes hulladéknak is minősülhetnek, az irányelv előírja a veszélyességük szerinti szétválogatást és azt, hogy összegyűjtésükre és feldolgozásukra csak ezután kerüljön sor.

Az irányelv megalkotásakor a tagállamok képviselőit az a szándék vezette, hogy az terjedjen ki a forgalomba hozott csomagolás minden típusára és minden csomagolási hulladékra. Ennek megfelelően az **irányelv hatálya** kiterjed

**"minden a közösségben forgalomba hozott csomagolóanyagra, valamint minden csomagolási hulladékra, függetlenül attól, hogy azt ipari, kereskedelmi, hivatali, üzleti, szolgáltatási, háztartási vagy bármilyen más szinten használják fel vagy dobják el, tekintet nélkül a felhasznált anyagra."** (2. cikkely)

Törölt: 99

Az irányelv hatálya nem visszamenőleges, ebből következően a rendelkezései nem vonatkoznak azokra a csomagolóanyagokra, amelyeket a hatályba lépés előtt gyártottak és megfelelnek a fennálló nemzeti törvényeknek. Ez a lehetőség a tagállamok számára csak a direktíva hatályba lépését követő 5 éven belül áll fenn.

Az irányelv 25 cikkelyt, 3 mellékletet és 4 táblázatot tartalmaz.

A továbbiakban azokat az alapvető fogalmakat határozza meg, amelyek az irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához szükségesek, így például:

- **csomagolás:**

**"minden olyan, bármilyen jellegű anyagból készült terméket jelent, amelyet áruk tárolására, megővására, mozgatására, szállítására és kínálására használnak, a nyersanyagoktól a feldolgozott árukig, a termelőtől a felhasználóig vagy a fogyasztóig. Az ugyanilyen célra használt, "vissza nem váltható" dolgokat ugyancsak csomagolásnak kell tekinteni."** (3. cikkely 1. pont)

Törölt: 100

**A csomagolás a következőkből állhat:**

- értékesítési vagy elsődleges csomagolás,
- csoportos vagy másodlagos csomagolás,
- fuvarozási vagy harmadlagos csomagolás.

Az irányelv meghatározza továbbá a

- csomagolási hulladék,
- csomagolási hulladék kezelés,
- megelőzés,
- újrahasznosítás,
- visszaforgatás,
- energiavisszanyerés,
- szerves visszaforgatás,
- ártalmatlanítás,

- **gazdasági szereplők:**

**"a csomagolás vonatkozásában a csomagolóanyagok szállítói, a csomagolás előállítói és átalakítói, töltői és felhasználói, importőrjei, kereskedői és forgalmazói, hatóságok és a törvény által meghatározott szervezetek."** (3. cikkely 11. pont)

Törölt: 101

- önkéntes megállapodás fogalmát is.

A tagállamok a 6. cikkely értelmében vállalják, hogy legkésőbb a jelen irányelv nemzeti jogba ültetésétől számított 5 éven belül a csomagolási hulladékok tekintetében 50-65%-os újrahasznosítási arányt, és 25-40%-os visszaforgatási arányt érnek el. Az itt meghatározott 5 éves időszak letelte előtt 6 hónappal a Bizottságtól érkezett javaslat alapján a Tanács felülvizsgálja, és újból meghatározza az újrahasznosítási és visszaforgatási arányt. A fenti eljárás minden 5 évben megismétlődő.

A visszaváltási, gyűjtési és újrahasznosítási rendszerek létrehozására vonatkozó kötelezettséget a 7. cikkely mondja ki oly módon, hogy: a használt csomagolás, vagy csomagolási hulladék visszaváltását és begyűjtését a fogyasztótól, vagy más végfelhasználótól úgy kell megszervezni, hogy ezáltal a "legmegfelelőbb hulladékgazdálkodás" valósuljon meg. Az így létrehozott rendszerek nyitva állnak az érintett ágazatok gazdasági szereplői és az illetékes hatóságok előtt.

Az irányelv hatálybalépését követő két éven belül határozni kellett a csomagolás jelölése felől úgy, hogy

*"a begyűjtést, újrafelhasználást és a visszaforgatást magában foglaló újrahasznosítás megkönnyítése érdekében a csomagolásnak az érintett iparág részéről az azonosítás és osztályozás céljából fel kell tüntetnie a felhasznált csomagolóanyag(ok) jellegét."* (8. cikkely 2. pont)

Ennek érdekében a Bizottság az irányelv hatályba lépését követő 12 hónapon belül meghatározza az azonosítási rendszer alapjául szolgáló számozást és rövidítéseket, valamint azokat az anyagokat, amelyeket az azonosítási rendszerbe be kell vonni. A fentieket az I. számú Melléklet és a 21. cikkelyben lefektetettek szerint kell megtenni. A jelölésnek

- világosan láthatónak,
- könnyen olvashatónak és
- tartósnak kell lennie.

A Bizottság 1997. január 28-i határozata – a csomagolóanyagok jelölési rendszerének létrehozásáról az Európai Parlament és a Tanács a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelvének megfelelően

**Törölt:** Az irányelv megalkotásakor figyelembe vették 3 tagállam, Görögország, Írország és Portugália sajátos földrajzi helyzetét, valamint a csomagolás alacsony szintjét ezen államok vonatkozásában, és úgy határoztak, hogy alacsonyabb célkitűzések megvalósítása is elegendő az esetükben, de az újrahasznosítás tekintetében legalább 25%-ot el kell érniük, és az újrahasznosítás és visszaforgatás kapcsán a többi tagállammal szemben főlállított követelmények teljesítését csak legkésőbb 2005. december 31-ig halaszthatják el.

**Formázott**

**Törölt:** 102

**Törölt:**

**Formázott**

**Törölt:** magolási

**(97/129/EK)** – kiterjed a 94/62/EK irányelv hatálya alá tartozó csomagolásra és meghatározza azokat a számozásokat és rövidítéseket, amelyeken a jelölési rendszernek alapulnia kell.

Törölt: (97/129/EK)

Formázott

Bevezet egy új fogalmat az összetett csomagolásra vonatkozóan, egyéb fogalmak tekintetében az eredeti irányelv definíciói irányadóak. **A határozat 7 mellékletet tartalmaz**<sup>105</sup>.

**El kell készíteni a megfelelő szabványokat** és az ezekre vonatkozó jogi szabályozást az egyes tagállamok szintjén, valamint közösségi szinten egyaránt. Ez utóbbiak ún. **európai szabványok**, amelyeket úgy kell elkészíteni, hogy kiterjedjenek az alábbiakra:

- a csomagolás életciklus-elemzésének kritériumai és módszerei,
- a csomagolásban nehézfémek és más veszélyes anyagok jelenlétének, valamint a csomagolásból és a csomagolási hulladékból a környezetbe való kibocsátásuknak a mérésére és ellenőrzésére szolgáló módszerek,
- a visszaforgatott anyagnak a csomagolásban való minimális tartalmára vonatkozó kritériumok a csomagolás megfelelő típusai vonatkozásában,
- a visszaforgatási módszerek kritériumai,
- a komposztálási módszerek és az előállított komposztkritériumai, a csomagolás jelölésének kritériumai.

A nemzeti szabályokat pedig egymással is összhangba kell hozni és közölni kell a Bizottsággal.

A hulladékokkal kapcsolatban is megjegyeztük, hogy a keletkezésükről, mennyiségükről és minőségükről megfelelő adatokkal kell rendelkezni. Az **adatnyilvántartás kötelezettsége** a csomagolási hulladékok tekintetében terheli az előállítót, a felhasználót, az importálót és a forgalmazót egyaránt, valamint fontos azért is, mert ezáltal a fogyasztókat is megfelelően tájékoztatni lehet az így kelet-

<sup>105</sup> - a műanyagok számozási és rövidítési rendszere,  
 - a papír és kartonpapírok számozási és rövidítési rendszere,  
 - a fémek számozási és rövidítési rendszere,  
 - a faanyagok számozási és rövidítési rendszere,  
 - a textil anyagok számozási és rövidítési rendszere,  
 - az üvegek számozási és rövidítési rendszere,  
 - az összetett anyagok számozási és rövidítési rendszere.

kezett hulladékokkal való gazdálkodásról. Az irányelv 12. cikkelye értelmében olyan adatbázisokat, információs rendszereket kell létrehozni, amelyeken keresztül a kitűzött célok megvalósítása nyomon követhetővé válik. Adatokat kell gyűjteni a „hulladékáramlás nagyságáról, jellemzőiről és alakulásáról ... (beleértve a csomagolóanyagok és a gyártásokhoz felhasznált összetevők mérgező vagy veszélyes voltáról szóló információkat)” (12. cikkely 2. pont)

Törölt: 103

A III. Melléklet azokat az adatokat tartalmazza, amelyeket a tagállamoknak fel kell venniük a csomagolással és csomagolási hulladékkal kapcsolatos adatbázisaikba. Az adatfelvételhez nyújt segítséget az a 4 táblázat, amelyek szerkezetileg az irányelv végén találhatók.

A tagállamok minden általuk meghozandó intézkedésről előzetesen értesítik a Bizottságot, valamint **jelentést tesznek** minden - az irányelv végrehajtására vonatkozó - tevékenységükről és ezek eredményéről. A Bizottságot munkájában az egyes tagállamok képviselőiből álló bizottság segíti, ez utóbbit a Bizottság képviselője vezeti. Ő terjeszti elő a meghozandó intézkedések tervezetét, amelyről a bizottság az elnök által meghatározott határidőn belül véleményt nyilvánít. Ennek során az elnök nem szavaz. Ha a javaslat nem áll összhangban a bizottság véleményével, akkor a Bizottság a Tanács elé terjeszti azt. Ez utóbbi minősített többséggel jár el. Ha a Tanács az előterjesztéstől számított 3 hónapon belül nem intézkedik, a javaslatot a Bizottságnak el kell fogadnia.

Formázott

Az irányelv nemzeti jogba történő átültetése végső határidejének 1996. június 30-át állapították meg.

A **3 melléklet** közül az I. sz. az **Azonosítási rendszer** címet viseli, és azt szabályozza, hogy mely anyag milyen számot visel az egységes közösségi rendszerben<sup>106</sup>.

---

<sup>106</sup> - műanyag 1-19,  
- papír, karton 20-39,  
- fém 40-49,  
- fa 50-59,  
- textil 60-69,  
- üveg 70-79.

A **csomagolóanyag jelölése** során rövidítések is alkalmazhatók, a számozás és rövidítés kombinációja a leggyakoribb. „Az azonosítási jelek a csomagolás újrafelhasználható vagy újrahasznosítható grafikus jel közepén vagy alatta jelennek meg.” (I. melléklet: Azonosítási rendszer).

Törölt:

Törölt:

A **csomagolás összetételére, valamint újrafelhasználható és újrahasznosítható (ideértve a visszaforgatható) jellegére vonatkozó lényeges követelményeket az irányelv II. sz. Melléklet<sup>e</sup> tartalmazza. A követelményeknek 3 csoportját állítja fel:**

**1. A csomagolás gyártására és összetételére vonatkozó sajátos követelmények:**

- a csomagolás terjedelme és súlya csak éppen olyan legyen, amely még szükséges, és kielégíti a biztonságosság, higiénia és elfogadhatóság igényét,
- a csomagolóanyagokat, azok összetételét úgy kell megtervezni, hogy kikerülve a fogyasztási láncból újrafelhasználható, újrahasznosítható vagy visszaforgatható legyen, és csak minimális legyen az ártalmatlanításuk környezeti kockázata,
- ne legyen a csomagolóanyagok összetevői között ártalmas vagy veszélyes anyag, vagy ha van, akkor ezek arányát olyan minimálisra kell csökkenteni, hogy a hulladék elégetése, vagy hulladéklerakóhelyen történő ártalmatlanítása során a környezetre, a levegőre csekély veszélyt jelentsen.

**2. A csomagolás újrafelhasználható jellegére vonatkozó sajátos követelmények:**

- a csomagolás tartós legyen,
- a csomagolási hulladék tekintetében betarthatóak legyenek az egészségügyi és biztonsági előírások, amelyeket a dolgozók számára állapítottak meg,
- az újra nem használható csomagolási hulladékot újra lehessen hasznosítani.

**3. A csomagolás újrahasznosítható jellegére vonatkozó sajátos követelmények:**

- a csomagolást úgy kell előállítani, hogy meghatározott súlyaránya visszaforgatható legyen,
- „minimális alsó fűtőértékkel” rendelkezzen a csomagolás az energia-

Törölt: és

- olyan - biológiai úton lebomló - jellegű legyen, hogy még elkülönítetten be lehessen gyűjteni, és komposztálni,
- a komposztálás során létrejött kész komposzt széndioxiddá, biomasszává és vízzé váljon.

Törölt: i

Az uniós csomagolási irányelv előírta, hogy a Bizottság 2000. decemberét megelőzően vizsgálja meg a jogszabályt és jelöljön meg 2000-2006 közötti időszakra új célokat. Az első határidő 2000. áprilisa lett volna, de ezt az illetékes főigazgatóság nem tudta tartani. Az igazgató Ludwig Krämer ekkor bejelentette, hogy a felülvizsgálatot 2001. elejére halasztják<sup>107</sup>.

Végezetül **két jogeseten** keresztül kerül bemutatásra, hogy az Európai Unió Bírósága a csomagolóanyagok és a hulladékká váló csomagolóanyagok kapcsán milyen tartalmú döntést hoz:

Az **első** a környezetvédelmi célok érdekében alkalmazott tagállami rendelkezések kereskedelmet korlátozó hatásának a Római Szerződéssel való összhangját és a korlátozás arányosságát vizsgálta. Dánia a hulladék csökkentése érdekében a sör és az üdítőitalok forgalmazására vonatkozóan egy kötelező letéti és visszaváltási rendszert vezetett be. Az italok tartóeszközeire a Nemzeti Környezeti Hivatal általi engedélyezési kötelezettséget írt elő, amely a nem dán termelők és forgalmazók számára jelentős plusz költségeket okozva kereskedelmi tevékenységüket korlátozta. Dánia a Bizottság felhívására változtatott a szabályozáson, termélonként 3000hl/év mennyiségben szabva meg az italoknak a Dán Környezeti Hivatal által el nem fogadott tartóeszközökben való forgalmazását. A Bizottság mind a letéti és visszaváltási, mind pedig a Hivatal általi elfogadási rendszert a Római Szerződés kereskedelmi korlátozásokat tiltó 30. cikkelyével ellentétesnek tartotta, ezt követően azonban a Bíróság másként ítélte meg a dán szabályozást, és C-302/86 számú ítéletében kimondta, hogy a környezet védelme alapvető követelmény, amely korlátozhatja a Szerződés 30. cikkelyének alkalmazását is<sup>108</sup>.

Törölt: i

Törölt: c

Törölt: .

Törölt: c

<sup>107</sup> Környezetvédelmi hírek az Európai Unióból: Késik a csomagolási irányelv felülvizsgálata, EU Hírlevél 2000. augusztus, <http://www.mtvsh.hu/0008/00081.htm>

<sup>108</sup> Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása (szerk.: Bándi Gyula) Környezetvédelmi Kiskönyvtár 8., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1999. 207-208. o.

Ennek a jogesetnek az eldöntése során a bíróság ugyan nem a 94/62/EK számú irányelvet alkalmazta, de az irányelvben szabályozott visszaváltási, gyűjtési és újrahasznosítási rendszer kapcsán merült fel a jogvita, és a bíróság lehetségesnek találta a kereskedelmi korlátozásokat eredményező nemzeti szabályozás alkalmazását, mert kimondta, hogy a környezetvédelem a kereskedelmi érdekek fölött áll.

A **másik ügy** lényege is az volt, hogy lehet-e, és ha igen milyen mélységben piackorlátozó intézkedéseket tenni a környezet védelme érdekében.

A 380/87. számú eset előzménye, hogy 1987-ben Comune város polgármestere megtiltotta a biológiailag le nem bomló táskák és csomagolóanyagok használatát a kereskedelemben. A város kereskedői megtámadták az önkormányzati rendeletet. A Bíróság a polgármesternek adott igazat és azt mondta, hogy a helyi önkormányzatnak széles jogköre van az olyan rendeletek megalkotására, amelyek a települési környezet védelmét szolgálják. Az eset eldöntése a hulladék keretdirektíva hatálya alá is tartozott, mert bár a vizsgált önkormányzati rendelet nem hulladékokat szabályoz, de a hulladékok keletkezésének megelőzésére vonatkozik, amely elv az első a prioritási sorban, ezért tehát a polgármester által felállított tilalom és a Bíróság döntése is mindenben megfelel a közösségi Direktíva céljai-

nak<sup>109</sup>

Törölt:

<sup>109</sup> Lásd: 108. lábjegyzet 477-478. o.

### 5.1.2. Magyarország jelen helyzete a szabályozás terén

Törölt: 11

Hazánkban a települési hulladékok nagy részét a csomagolóanyagok teszik ki, újrafelhasználásuk vagy újrahasznosításuk azonban megoldatlan, többek között a szelektív hulladékgyűjtés hiánya miatt<sup>110</sup>

Törölt:

Az évente keletkező összes hulladék kb. 5%-át teszi ki a háztartási hulladék, és ennek kb. 30%-a a csomagolóanyagokból ered. Felmérések szerint az EU országokban évente kb. 50 millió tonna csomagolási hulladék keletkezik, s ebből csupán kb. 9 millió tonnát hasznosítanak. A háztartási szemét kb. 35-40%-a a csomagolási hulladék, ennek pedig 18-20%-a műanyag. 1992-től Nyugat-Európában előtérbe kerültek a környezetbarát csomagolóanyagok, szemben Kelet-Európával, ahol a tendencia a fogyasztói társadalmak eldobó magatartása felé mozdult el<sup>111</sup>.

Formázott

Formázott

1996 végén a CSAOSZ (Csomagolási és Anyagmozgatási Országos Szövetség) környezetvédelmi bizottsága (HAPEC) vállalatai létrehozták az Öko-Pannon Közhasznú Társaságot, amely azt a célt tűzte ki, hogy olyan hulladékkezelési alternatívákat dolgoz ki, amely kiválthatja a termékdíjat, valamint, hogy megvalósítsa a csomagolószer hulladék integrált kezelési rendszerét Magyarországon az EU jogrendszerével összhangban.

A kormányzat feladatául jelentkezik, hogy törvényi szabályozást készítsen elő a csomagolószer hulladékgazdálkodás témakörében, valamint hozza létre és működtesse ennek informatikai hátterét.

Az önkormányzatoknak a csomagolószer hulladékot jogszabályoknak megfelelően kell gyűjteniük a kezelő-, gyűjtőrendszereket piackonform módon kell kialakítani és működtetni és ami talán a legfontosabb, hogy az állampolgárokat ösztönözze a hulladékgyűjtés legkisebb terheléssel járó módszereinek követésére.

<sup>110</sup>Havas Gyula-Havas Ádám-Pogátsnik Olivér: A csomagolóanyagok újrahasznosításának lehetőségei és korlátai, Környezet és Fejlődés IV. szám 1-2, 1993. 31-36. o.

A hivatkozott cikk a fém és műanyag csomagolószerek újrahasznosításának hazai lehetőségeit és korlátait tekinti át

<sup>111</sup>Gentischer Péter-Hartman Mátyás-Kalas György-Tarnik Csilla: A lakossági fogyasztás változásának összefüggése a hulladékgazdálkodással, Zöld belépő 20. szám

Az egyes állampolgároknak pedig kötelessége részt venni az önkormányzatok által biztosított pl. szelektív hulladékgyűjtési rendszerekben, valamint kötelessége megfizetni a szolgáltatási díjat közvetlenül vagy helyi adók formájában<sup>112</sup>

Formázott

A csomagolási hulladékok tekintetében **nem rendelkezünk önálló, átfogó jogszabállyal.**

Az 1995. évi LVI. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról rendelkezik.

Az 1995. évi LVI. törvény értelmében a csomagolóeszköz termékdíjköteles termék (2.§ (3) d). A 11.§ kimondja, hogy termékdíjat kell fizetni a csomagolóeszközök után. A csomagolóeszköz fogalmát a 20.§ h) pontjában a Záró rendelkezések alatt határozza meg:

*"a termék(ek) vagy kisebb csomagolóeszközök befogadására, egységbe fogására kialakított, meghatározott anyagú, szerkezeti - általános ipari jellegű tevékenység keretében előállított - ideiglenes védőburkolat."*

A törvény hatálya valamennyi csomagolóeszközre kiterjed. Arra tekintettel azonban, hogy a csomagolóeszközökkel kapcsolatban már létezik egy EU direktíva, amely már különböző kezelési célokat meghatároz, illetve mert a magyar gazdaság teherbíróképessége a végéhez közeledik, a termékdíj megfizetése alól mentesség szerezhető. Ez lehet akár teljes mentesség is, mindez attól függ, hogy a kibocsátott csomagolóeszköz milyen hányadát gyűjtik vissza, hasznosítják, vagy ártalmatlanítják. Lehetőség van arra is, hogy a gyártó vagy az importáló mentességet kapjon, ha egy kezelést koordináló szervezet vagy a csomagolóeszköz vevője a kötelezettséget átvállalja. A termékdíjfizetési kötelezettség ebben az esetben a szervezetre illetve a vevőre száll át.

A törvény kimondja, hogy a kötelező újrahasznosítási arányt elérő ipari körök teljes termékdíjmentességet kapnak, tehát ezen cégek nem csak a valójában visszagyűjtött és újrahasznosított csomagolások mennyisége, hanem a teljes kibocsátásuk után továbbra is teljes termékdíjmentességet élvezhetnek. A kötelező hasznosítási arány esetében a hasznosítási arány minimuma kerül meghatározásra és mivel már ezt is teljes termékdíjmentességgel honorálja a jogszabály, ennek

<sup>112</sup> A CSAOSZ, <http://www.csaosz.cd.hu/okopkht.htm>

eredményeképpen az a helyzet alakult ki, hogy a további újrahasznosításra sem motiváció, sem érdekeltség nincs<sup>113</sup>.

**A 113/1995. (IX.27.) Kormányrendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről rendelkezik.**

A csomagolóeszközök környezetvédelmi termékdíjával kapcsolatos egyes szabályok címszó alatt rendelkezik a fenti mentességi módról, a mentesség feltételeiről, a mentességi engedélyről, amelyet a környezetvédelmi alap kezelője ad ki. (A csomagolóeszközök termékdíjtételeit a 2. számú melléklet tartalmazza.)

A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény módosításáról szóló 2001. évi LXXIII. törvény alkalmazásában termékdíjköteles termék:

- „a) *üzemanyag és egyéb köolaj termék,*
- b) *gumiabroncs,*
- c) *hűtőberendezés, hűtőközeg,*
- d) *csomagolóeszköz,*
- e) *akkumulátor,*
- f) *festékek, lakkok hígítói és oldószerei.*”

A módosítás a csomagolóeszköz fogalmát is részletesebben definiálja:

**„a külön jogszabályban meghatározott termékek mellett csomagolóeszköznek minősül a termék(ek) vagy kisebb csomagolóeszközök befogadására, egységbe fogására, megóvására, kezelésére, szállítására, csoportosítására és kínálására használt és kialakított ideiglenes védőburkolat, amely e törvény 2. számú mellékletében felsorolt anyagból készült.”**

A csomagolási hulladékok meghatározó hányada kommunális hulladék, ebből következik, hogy az ezek kezelésével kapcsolatos felelősséget és jogköröket az **1990. évi LXV. számú önkormányzati törvény** a helyi önkormányzatokra telepíti.

Az Unió nyilatkozata értelmében az **1995. évi XC. törvény az élelmiszerrekről**, csomagolóanyagokra és ezek hulladékaira vonatkozó része teljesen EU-konformnak tekinthető.

Törölt: A csomagolóeszközök termékdíjtételei:¶

Formázott

Formázott

Törölt: ,

<sup>113</sup> Bödecs Barna: Mi lesz a csomagolóeszközök termékdíjának sorsa? KukaBúvár 22. szám 2000. tél

E törvény értelmében élelmiszer előállítása során csak az illetékes miniszter által engedélyezett élelmiszer-csomagoló anyagot lehet felhasználni. Az engedélyt az egészségügy miniszter a környezetvédelmi miniszterrel egyetértésben adja ki.

Kizárólag olyan élelmiszer hozható forgalomba, amelynek a csomagolása megfelel a vonatkozó előírásoknak.

A törvény IV. Fejezete konkrétan foglalkozik **A csomagolás követelményeivel és feltételeivel**. A csomagolóanyagnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy az élelmiszert megóvja a szennyeződéstől, a külső hatásoktól. Legyen újratölthető, vagy hulladékként hasznosítható, illetve ártalmatlanítás esetén a környezeti hatások a lehető legkisebbek legyenek.

#### **A hulladékgazdálkodásról szóló törvény 8.§ (1) bekezdése értelmében**

**„A gyártó köteles külön jogszabályban meghatározott termékekre vagy termékcsoportokra az ott megállapított arányban és feltételek mellett az általa belföldön forgalmazott termékből származó hulladékot, illetőleg a használt terméket a forgalmazótól, a fogyasztótól visszafogadni, illetve visszaváltani annak újrahasználatára, hasznosítására, vagy környezetkímélő ártalmatlanítására érdekében”.**

A **Zárórendelkezések** 56.§ (8) bekezdése pedig kimondja, hogy 2005. július 1-ig a hulladékká vált csomagolóanyagok legalább 50%-át hasznosítani kell, 25%-át anyagában úgy, hogy ez az arány minden anyagtípusnál legalább 15% legyen. Ehhez azonban megfelelő szabályok szükségesek, ennek érdekében a Felhatalmazó rendelkezések 59.§ (1) bekezdés b) és h) pontjaiban felhatalmazást kap a **K**ormány a letéti díj, a betétdíj, a visszavételi és visszaadási rendszerek szabályainak, valamint a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályainak meghatározására.

Törölt: .

Törölt: k

### 5.1.3. A készülő rendelettel szemben támasztott követelmények

Törölt: ¶  
¶

Az **önálló szabályozás** jogharmonizációs kötelezettségünk is, de ezt egy jelentős joghézag betöltésének igénye is szükségessé teszi.

Szabályozást igényel a hasznosítási arányok, az összetétel ellenőrzése, a megfelelő adatbázis kiépítése, a jelölési és a lakossági tájékoztatási rendszer bevezetése. Nem elegendő azonban a jog eszközával rendezni ezt a területet, hanem gondoskodni kell a begyűjtő és feldolgozó kapacitások kiépítéséről, azaz a tárgyi és személyi feltételekről is. A feladat teljesítéséért elsősorban a Környezetvédelmi Minisztérium a felelős, de jelentős munka vár a Gazdasági-, Egészségügyi Minisztériumra, FVM-ra, valamint a Környezetvédelmi Felügyelőségekre, az ÁNTSZ-ekre, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőségekre és a Vámservezetkekre is.

Törölt: ,  
Törölt: n

A csatlakozás időpontjáig létre kell hozni a megfelelő önálló jogszabályi környezetet, amelynek elveiben és alapjaiban a Hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvényre kell visszavezethetőnek lennie. Szükséges továbbá a jelenleg hatályos 1995. évi LVI. A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló törvény és annak végrehajtási szabályainak megfelelő módosítása is. A létrehozandó jogszabályok előírásainak végrehajtásához szükséges a termékek gyártásának, importjának és forgalmának **megfigyelési, bejelentési és nyilvántartási rendszerének kialakítása**, elengedhetetlen egy olyan **információs rendszer létrehozása**, amelynek segítségével a csomagolási hulladékok keletkezését, gyűjtését és kezelését nyomon lehet követni. **Ellenőrizni kell** az összetételi előírásokat, a jelölési rendszerben előírtak megfelelő betartását, valamint pénzügyi, szakmai szempontból kell ellenőrizni a visszagyűjtési, visszavételi, csere vagy betétdíjrendszerek működését.

A csomagolási hulladékokkal kapcsolatos feladatok nem csak kormányzati szinten és a már felsorolt felügyelőségek, vámszervek szintjén merülnek fel. A **gazdasági szervezetek kötelessége**, hogy a hulladékgazdálkodási célok beépüljenek a termelés folyamatába, vagyis hogy a megelőzés, csökkentés, hasznosítás, ártalmatlanítás mellett a végső elhelyezést szolgáló intézkedések és beruházások a környezettudatos termelés részeként valósuljanak meg. Teljesítsék az előírt hasznosítási arányokat, ugyanis egyes anyagtípusokra még nem értük el a minimális

Formázott

15%-os arányt. Ezt az értéket 2001-re 25-30%-ra kell emelni, ehhez azonban szükség van a keletkezési helyekről történő begyűjtés megszervezésére és a jelenlegi hasznosító kapacitások bővítésére. Az Unió által megkövetelt 50-60%-os arány elérése azonban csak a szelektív gyűjtés eszközrendszerének kialakításával válhat lehetővé. (Az egyes csomagolóeszközök kötelező kezelési arányát a 3. számú melléklet tartalmazza.)

A KöM vállalta, hogy 2001-re törvényi szinten rendezi a csomagolási hulladékok helyzetét, ezt követően pedig folyamatosan létrehozza a szükséges végrehajtási szabályokat, és megfelelően módosítja a termékdíjtörvényt.

A 113/1995. (IX.27.) Kormányrendelet 4.§-a kimondja, hogy a **Csomagolóeszközök Környezetvédelmi Termékdíja Tanácsadó Testület (CSKTTT)**<sup>114</sup> javaslatot tesz a vonatkozó törvényben szabályozandó kötelező hasznosítási arányokra.

**A 2212/1998. (IX.30.) Kormányhatározat a 2002. december 31-ig terjedő időszakra vonatkozó jogharmonizációs programról és a program végrehajtásáról** azt mondta, hogy a csomagolás és hulladékai tekintetében törvényi szintű szabályozás szükséges, és ezt egészítenék ki a speciális és a végrehajtásra vonatkozó rendelkezések. A hulladékgazdálkodásról szóló törvény viszont már a kormányrendeleti formát preferálja, és 1998-ban a Javaslat a csomagolás és csomagolási hulladék szabályozásáról szóló kormányrendeletre szintén ezt a jogforrási formát irányozta elő.

A jogharmonizációs program értelmében 2001-re kell a szabályozást megalkotni, és ennek során a következő uniós szabályokat kell figyelembe venni:

- az Európai Parlament és a Tanács 94/62/EK irányelve a csomagolásról és a csomagolási hulladékokról,
- a Bizottság 97/129/EK határozata a csomagolásról és a csomagolási hulladékokról szóló 94/62/EK irányelv alapján létrehozott csomagolóanyag-jelölési rendszerről,

<sup>114</sup> A CSKTTT 19+1 fős testület. Tagjai: a szakmai szövetségek (7 fő), környezetvédelmi társadalmi szervezetek (2 fő), önkormányzati szövetségek (2 fő), BM, FVM, GM, KVM, EüM, PM és KöM (1-1 fő), valamint a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség 1 képviselője állandó meghívottként.

Formázott

Formázott

Törölt:

Formázott

- a Bizottság 97/138/EK határozata a csomagolási hulladékokról szóló 94/62/EK irányelv alapján létrehozott adatbázis formátumáról.

**A tervezett kormányrendeletnek szabályozni kell a következőket:**

- a csomagolóanyagok piacra helyezésének feltételeit, pl. a hulladékok megfelelő hasznosítása,
- itt is alapvető feladat a fogalmak meghatározása. Az uniós direktíva a hulladékos keretdirektívára utal vissza azon fogalmak esetében, amelyeket az utóbbi már tartalmaz, ez a módszer a magyar szabályozás meghatározásánál is irányadó lehet, de ehhez a Htv. fogalmait pontosítani és kiegészíteni szükséges,
- a prioritási sorrendet tekintve szintén a hulladékos keretdirektívára illetve törvényre való utalás szükséges, azzal a kiegészítéssel, hogy az újrafelhasználást ösztönözni kell, súlysázalék arányában kell meghatározni azt,
- szorgalmazni kell a hulladékgazdálkodási törvényben már röviden szabályozott visszagyűjtési, gyűjtési és visszanyerési rendszerek létrehozását, ennek érdekében azonban megfelelő jelölési és azonosítási rendszert kell létrehozni,
- meg kell határozni a csomagolás nehézfém tartalmát az ólom, higany, kadmium és klórtartalom tekintetében,
- létre kell hozni egy információs rendszert elsősorban azért, hogy a fogyasztókat megfelelően tájékoztatni lehessen.

Törölt: za

Törölt: meg azt

A szabályozásnak figyelembe kell vennie a **megelőzés elvét**, a **hulladékmennyiség csökkentésének követelményét**, a **környezet magas szintű védelmét** és azt, hogy a tisztességes piaci verseny fenntartása mellett **a piac megfelelő működése se szenvedjen csorbát**.

A kormányrendelet **tárgyi hatálya** ki kell terjedjen minden csomagolásra és csomagolóanyagra az ipari, kereskedelmi, irodai, szolgáltatási, háztartási és bármely más szinten.

A **személyi hatály** ki kell terjedjen a gyártókra, a fogyasztókra és a felhasználókra egyaránt.

Az **időbeli hatály** pedig többszintű. Ez abból következik, hogy vannak, illetve lesznek a rendeletnek az irányelvhez hasonlóan olyan rendelkezései, amelyek a kihirdetés napján már hatályba léphetnek, de vannak olyanok is, amelyek későbbi, a rendeletben meghatározandó időpontban lesznek csak hatályosak.

A csomagolás fogalmának meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy a fogalomnak **széleskörűnek kell lennie**, a csomagolás valamennyi fajtáját magába kell foglalnia: így az eladásra szánt csomagolást, a gyűjtő vagy másodlagos csomagolást valamint a szállítási vagy elsődleges csomagolást<sup>115</sup>. Meg kell határozni, továbbá az újrahasználat, újrafelhasználás, energianyerési célú felhasználás és a szerves felhasználás fogalmakat is.

Igaz, hogy a csomagolási hulladékokról még nincsen önálló jogszabály, de a 2001. évi LXXIII. törvény tartalmaz egy fogalmat a csomagolást illetően:

**„a külön jogszabályban meghatározott olyan termék, amelyet termékek, áruk beburkolására, befogadására a megóvásuk, kezelésük, szállításuk, csoportosításuk és kínálásuk érdekében használnak.”**

**Kormányhatározat formájában csomagolásról és csomagolási hulladékról szóló program elkészítését kell előírni**, ezen belül le kell fektetni az alapjait az újrahasznosítási rendszereknek, határidőt kell szabni az 50, majd 65%-os újrahasznosítási arány eléréséhez (2001. június 30.), valamint ennek további növeléséhez (2006. június 30.) (Ezeket a határidőket a kormányrendeletre vonatkozó javaslat jelölte meg, a hulladékgazdálkodásról szóló törvény ettől eltérő időpontot állapított meg.)

A csomagolás vagy csomagolási hulladék gyűjtése, újrahasznosítása, vagy újrafelhasználása megkönnyítése érdekében tisztán látható, azonosítható és tartós **jelölést** kell alkalmazni.

A Bizottság 1997. január 28-i határozata a csomagolóanyagok jelölési rendszerének létrehozásáról - az Európai Parlament és a Tanács a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelvének megfelelően - nyújt segítséget. A jelölési rendszer számozásait és rövidítéseit a mellékletek tartalmazzák. Használatuk az 1.-7. mellékletben felsoroltakra önkéntes a határozat értelmében. A magyar szabályozás során ezt a jogforrást is figyelembe kell venni.

Formázott

Formázott

Formázott

**Törölt:** A csomagolóanyagok jelölési rendszerének létrehozásához a

<sup>115</sup> A fentieknek megfelelően a **csomagolásnak egy lehetséges fogalma** a következő: bármely termék, amelyet annak érdekében készítettek, hogy az áruk tárolására, védelmére, kezelésére, szállítására és bemutatására szolgáljon, a nyersanyagból a késztermékig, illetve a termelőtől a fogyasztóig terjedő folyamatban, anyagára való tekintet nélkül.  
Hulladékos keretszabályozás tanulmány: készült a KTM részére, Budapest 1998. április  
Javaslat a csomagolás és csomagolási hulladékok szabályozásáról szóló kormányrendeletre

Külön jelölési rendszert érdemes kidolgozni a: műanyagokra, papír és kartonpapírokra, fémekre, faanyagokra, textil anyagokra, üvegekre és összetett anyagokra vonatkozóan.

Az **adatbázis kialakítására** vonatkozóan a szabályozás alapjait a hulladékos keretirányelv is tartalmazza. A csomagolásra vonatkozó adatokat a csomagolóanyagok és csomagolási eszközök gyártóitól kell beszerezni, az adatoknak ki kell terjedniük a csomagolás és csomagolási hulladék mennyiségére, jellemzőire, fejlődésének alakulására.

A **fogyasztói információs rendszer** létrehozása is alapvető követelmény. A következő feladatokat kell ellátnia:

- tájékoztatás az igénybe vehető visszatérítési, gyűjtési és újrahasznosítási rendszerekről,
- a jelölések magyarázata,
- a csomagolásra, a csomagolási hulladékokra vonatkozó programokról adott tájékoztatás.

A csomagolás tekintetében ugyanúgy, ahogy a hulladékokkal kapcsolatos engedélyezés kapcsán már említésre került, **lehetőség van önkéntes megállapodás kötésére**, amely szabályozást kiváltó eszköz, nem pedig eseti döntéseket jelent. Az egyes megállapodások azonban mindig esetiek, és egyik fél a szabályozásban érintett minisztérium, a másik csomagolási iparágakat képviselő szervezet. Ezekén kívül az önkéntes megállapodásokban harmadik félnek is szerepet kell biztosítani, mégpedig a társadalomnak<sup>116</sup>

Törölt:

<sup>116</sup> Hulladékos keretszabályozás tanulmány: készült a KTM részére, Budapest 1998. április  
Javaslat a csomagolás és csomagolási hulladékok szabályairól szóló kormányrendeletre

## 5.2. Hulladékégetés

### 5.2.1. A hulladékégetés jogi szabályozásának rövid története és meghatározó tényezõi az Európai Unióban

Az, hogy a hulladékgazdálkodást komplex rendszerként definiáljuk azt is jelenti, hogy különbséget kell tenni a hulladékok keletkezésének megelőzését illetve a már keletkezett hulladékok kezelését szolgáló tevékenységek között. A hulladékok égetése és lerakása a hulladékkezelő tevékenységek közé tartozik<sup>117</sup>.

„Az égetés egy termikus kezelési eljárás, ami átalakítás oxigén jelenlétében oxigén- vagy levegőbevitellel, amikor is az elégetett anyag kémiai energiája hő formájában szabadul fel.”<sup>118</sup>

A **89/369/EGK irányelv** levegőminőségi normákat állított fel, ezeket a szabályokat az újonnan létesített (1990. december 1. után kezdik meg a működésüket) hulladékégető művek esetén kellett alkalmazni. A **89/429/EGK irányelv** a már meglevő települési hulladékégető művekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazott<sup>119</sup>.

Az irányelvek kibocsátási határértékeket állapítottak meg főleg a port, nehézfémeket, kénes és fluoros savakat, valamint a kén-dioxidot illetően. Emellett a tagállamok egyéb szennyezőkre, - mint a dioxinok, furánok - is állapíthattak meg kibocsátási határértékeket.

A **94/67/EGK irányelv a veszélyes hulladékok égetéséről** azzal a céllal jött létre, hogy a veszélyes hulladékok égetése során a levegő, talaj, felszíni víz és talajvíz-szennyezés a lehető legminimálisabb legyen. A hulladékkezelési engedélyt csak akkor lehetett kiadni, ha a kérelmező bemutatta az égetőmű tervezése, berendezései, működése kapcsán a környezetszennyezés megakadályozása érdekében megvalósított vagy megvalósításra kerülő preventív intézkedéseket tartalmazó terveket. Az engedélynek tartalmaznia kellett:

<sup>117</sup> Fodor László: A hulladékégetés jogszabályi környezete, Kézirat 1-2. o.

<sup>118</sup> Berecz Endre: Veszélyes hulladékok termikus kezeléssel végzett ártalmatlanításának problémái és megoldásai, OMIKK, Budapest Környezetvédelmi füzetek 1994/6. 3. o.

<sup>119</sup> Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása (szerk: Bándi Gyula), Környezetvédelmi Kiskönyvtár 8., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1999. 464. o.

- a veszélyes anyagok típusait,
- mennyiségeit, valamint
- a teljes égetőmű kapacitást.

Az égetőmű köteles volt a prevenció maximális szem előtt tartásával működni<sup>120</sup>.

A lerakás és az égetés között az EU számára sokáig nem volt kialakult sorrend. A gyakorlat azonban azt mutatta az égetőművek sorozatos építéséből következően, hogy az égetés megelőzi a lerakást. (Ugyanakkor a lerakókról hamarabb született jogszabály, mint a hulladékégetésről.) Ezt a helyzetet a 6. környezetvédelmi akcióprogram oldotta meg, ugyanis az itt felállított prioritási sorrendben az égetés a lerakás elé került.

A hulladékgazdálkodási stratégia (a Tanács 1997. február 24-i állásfoglalása) 28., 29., valamint 43. pontja értelmében a hulladékégető berendezések működéséhez a levegőbe, vízbe és talajba kibocsátott anyagokra vonatkozóan **kibocsátási határértékeket kell alkalmazni**, és ezeket szigorúan be kell tartani. A Tanács felkérte a Bizottságot, hogy módosítsa a hulladékégetésre vonatkozó közösségi jogszabályokat, és erre vonatkozóan nyújtson be javaslatot.

Az Európai Bizottság 1998. év végén egy javaslatot fogadott el arra nézve, hogy a Közösség alkosson egy új, a hulladékégetés rendjét szabályozó direktívát. 1999 végére a tagállamok elfogadták az ún. közös álláspontot, amelyben elfogadták a vonatkozó jogalkotás menetrendjét<sup>121</sup>.

1999-ben az EEB ülésén a Javaslatot és a hulladékégetés helyzetét megvizsgálva a következő megállapítások születtek. Az EEB álláspontja a hulladékégetés kapcsán 3 pontban foglalható össze, ezt a direktíva megalkotásakor is figyelembe vették:

- égetőmű létesítéséhez csak akkor adható engedély, ha egy közel 75%-os hőenergia és villamosenergia hatékonyság elérését, valamint az energiatovábbítás rendszerének beruházás keretében történő biztosítását vállalja a kérelmező,

<sup>120</sup> Gefährliche Abfälle. Verbrennung gefährlicher Abfälle,  
[http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)

<sup>121</sup> Lábódy József: Veszélyes hulladékok égetése, korszerű égetőművek üzemeltetése I. kötet, NETI Kft., Budapest 2000. 50. o.

- csak akkor adható engedély, ha a veszélyes hulladék szelektív gyűjtése már megvalósult, valamint a kérelmező bizonyíthatóan megoldja az előkezelést is (Egy nagyon fontos megjegyzés kívánczik még az engedély megadásának feltételeihez. Minden esetben vizsgálni kellene azt, hogy a kérelmező nem rendelkezne-e "aránytalanul nagy kapacitással". Ha ugyanis ez fennáll, akkor a hulladékkeletkezés megelőzése, a prevenció háttérbe szorulna, holott az EU hulladékokkal kapcsolatos álláspontja szerint a prioritási sorrendben ez az elsődlegesen elérendő cél<sup>122</sup>.),
- a tervezett égetők kibocsátási határértékeit a holland és a német értékeknek a figyelembevételével kellett meghatározni.

### 5.2.2. A hulladékégetés szabályozása az Európai Unióban

A Parlament és a Tanács 2000. december 4-i 2000/76/EK számú irányelve a hulladékok égetéséről tartalmazza a veszélyes és nem veszélyes hulladékok égetésére vonatkozó rendelkezéseket egyaránt.

**Célja** a további – az égetés során történő – hulladékkeletkezés megakadályozása, csökkentése, minimalizálása, valamint az egészségkárosodás elkerülése.

Az égetési direktívában előírt működési feltételek az alkalmazott technológia, a kibocsátási határértékek úgy kerültek meghatározásra, hogy megfeleljenek a 75/442/EGK irányelvben foglaltaknak.

Az irányelv **hatálya** a 89/369/EGK és a 89/429/EGK számú irányelvekhez képest nem csak a hulladékégető-művekre és a hulladék együttégető művekre terjed ki<sup>123</sup>, ahol a fő cél az energiatermelés vagy termékek gyártása, és ahol a hőkezeléssel ártalmatlanított hulladékok maradványait nyersanyagként használják.

<sup>122</sup> Bödecs Barnabás: Az EU és a hulladék, KukaBúvár 15. szám 1999. tavasz

A Greenpeace külön véleménye szerint a szeméttégetés uralkodóvá fog válni, a szelektív hulladékgyűjtés csak „alibi” tevékenység lesz

<sup>123</sup> A már említett közösségi közös álláspont vezette be az együttégetés fogalmát, ami azt jelenti, hogy bizonyos – szigorúan lefektetett szabályok mellett – más, nem hulladékégetésre szolgáló létesítményben is elégethessenek veszélyes hulladékot.

Official Journal of the European Communities, 2000. január 28. C25/17-44. o.

Meglehetősen részletes felsorolását adja a jogszabály azon üzemeknek, amelyekre a **tárgyi hatály** nem terjed ki, például:

- tetemek (állati),
- radioaktív hulladékok,
- mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó növényi hulladékok,
- papírgyártásból származó növényi rosthulladékok,
- olaj és gázlelőhelyek feltárása és a kinyerés során keletkezett hulladékok.

A jogszabály a 75/442/EGK irányelvre visszautalva határozza meg a **hulladék fogalmát**, illetve a 91/689/EGK irányelv szerint a **veszélyes hulladék**ét. Ezen túlmenően szerepel a kommunális hulladék, a hulladékégető-mű, a hulladékégetés és újrahasznosítás, az engedéllyel működő hulladékégető telep, a névleges teljesítmény, a kibocsátás, a kibocsátási határértékek, a dioxinok és furánok, a kezelő vagy üzemeltető, az engedély és a maradvány fogalma.

Hulladékégetési tevékenység csak **engedély** alapján végezhető, függetlenül attól, hogy az égetést főtevékenységként végzi az üzemeltető, vagy ilyen tevékenységet is végez.

**Az engedély iránti kérelemnek az alábbiakra kell kiterjednie:**

- az égetendő hulladék fajtájára, az egységes európai hulladéklista kategóriái szerint meghatározva,
- a hulladékhő hasznosításának módjára,
- a hulladék minimalizálásának, előkezelésének módjára, a hulladék mennyiségére vonatkozó információkkal.

Engedély csak akkor adható ki, ha a kérelemből kiderül, hogy a kibocsátási határértékek megfelelnek a vonatkozó mellékletben foglaltaknak. A veszélyes hulladékok égetésére és újrahasznosítására kiadott engedély iránti kérelemnek ezen kívül tartalmaznia kell:

- a kezelendő veszélyes hulladék-fajták mennyiségét,
- a veszélyes hulladékok minimális és maximális mennyiségét és szennyező anyagtartalmát.

**A tagállamok illetékes hatóságai rendszeresen kötelesek felülvizsgálni és szükség esetén korszerűsíteni az engedélyezés feltételeit, például abban az eset-**

ben, ha egy hulladékégető-mű, amely korábban nem foglalkozott veszélyes hulladékok égetésével, a jövőben veszélyes hulladékokat akar égetni.

Ha az engedélyes (vagy üzemeltető) nem teljesíti az engedélyben meghatározott feltételeket, az illetékes hatóság megfelelő intézkedéseket tesz a betartatásukra.

Az égetési folyamat maradványát a minimálisra kell szorítani, és amennyit csak lehet, újra fel kell használni. **Szárazmaradványok szállítása esetén** olyan óvatossági intézkedéseket kell tenni, amelyek megakadályozzák a káros komponensek környezetbe való kijutását. **Kísérleteket kell végezni**, hogy megfejtse a maradványok fizikai és kémiai tulajdonságait, például a szennyezési potenciájukat.

A **nyilvánosság, társadalmi tájékoztatás** követelményének tesz eleget az a szabály, hogy hulladékégető-mű létesítésére vonatkozó pályázatokat egy vagy több, a nyilvánosság számára elérhető helyen hozzáférhetővé kell tenni (pl. polgármesteri hivatalnál) meghatározott időre, úgy, hogy ez megelőzze az illetékes hatóság döntéshozatalát. A megadott engedélyt szintén elérhetővé kell tenni a nyilvánosság számára.

Két vagy több tonna/órás névleges teljesítményű hulladékégető-mű üzemeltetője a telep működésére és ellenőrzésére vonatkozó **éves jelentést** köteles az illetékes szervhez megküldeni, amely ezt szintén nyilvánosságra hozza. A jelentésnek ki kell terjednie a

- levegőbe és vízbe történő kibocsátási értékekre,
- hulladékégető-mű üzemeltetésével kapcsolatos tapasztalatokra, és a környezetvédelmi követelmények teljesítésére.

Az irányelv rendelkezik a "rendkívüli üzemről". Az itt lefektetett szabályokat akkor kell alkalmazni, ha az égetőművek úgy állnak le, vagy következik be zavar, amelyet nem lehetett volna az adott műszaki színvonal mellett elkerülni. Főszabály a rendes működés lehető leghamarabb történő helyreállítása<sup>124</sup>.

---

<sup>124</sup> Fodor László: A hulladékégetés jogszabályi környezete, Kézirat 9. o.

2008. december 31-ig a Bizottság jelentést köteles tenni az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az irányelv végrehajtásáról, a kibocsátás ellenőrzés előrehaladásáról, és a hulladékgazdálkodással kapcsolatos tapasztalatokról.

2008. december 28-val az alábbi jogszabályok hatályukat veszítik:

- 89/369/EGK számú irányelv,
- 89/429/EGK számú irányelv,
- 94/67/EGK számú irányelv.

Az irányelv rendelkezései a meglevő égetőművekre 2005. december 28-tól, új művekre 2002. december 28-tól érvényes.

A hatálybalépés ideje 2000. december 28-a.

Az irányelv alapján hozott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó **szankciókat** a nemzeti hatóságok határozzák meg úgy, hogy azok hatékonyak és visszatartó erejűek legyenek. Ezeket a szabályokat szintén 2002. december 28-ig kötelesek megalkotni és bejelenteni a Bizottságnak<sup>125</sup>.

---

<sup>125</sup> Abfallwirtschaft: Verbrennung von Abfällen, [http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)

### 5.2.3. A hulladékégetés szabályozása Magyarországon

A hulladékok égetésére vonatkozóan **jelenleg nem rendelkezünk önálló speciális jogszabállyal.**

A **11/1991. (VI.16.) KTM rendelet** az egyetlen olyan jogszabály, amely speciális szabályozást tartalmaz a hulladékégetéssel kapcsolatban. A rendelet hibája, hogy nem tesz különbséget a veszélyes és nem veszélyes hulladékok égetése, csupán az égetés és az együttégetés között. Számos – az EU irányelvével ellentétes – rendelkezése miatt módosítása a jogharmonizáció megteremtéséhez elengedhetetlenül szükséges lenne.

A hulladékgazdálkodásról szóló **2000. évi XLIII. törvény** a hulladékégetés szabályozása kapcsán is a kereteket adja meg. Ezek közül a legfontosabb szabályok például:

- az elérhető legjobb eljárás elve,
- a közelség elvének érvényesítése a hulladék ártalmatlanítása során,
- hulladékkezelési tevékenység kizárólag engedély alapján végezhető,
- hulladékkezelő létesítmény csak engedély alapján üzemelhet,
- a hulladékkezelési tevékenység rendszeres hatósági ellenőrzést feltételez.

A **98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet** további feltételeket és követelményeket állapít meg a Hgt. általános szabályain túl, például:

- a hulladékkezelő környezetvédelmi megbízottat köteles alkalmazni,
- kevés kivételtől eltekintve a kezelés engedélyköteles,
- lehetővé teszi az égetést és az együttégetést egyaránt, de csak a levegővédelmi szabályok maradéktalan betartásával.

A **21/2001. (II.14.) Kormányrendelet** a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról általános követelményeket fogalmaz meg. A rendelet tartalmazza azokat a szabályokat is, amelyek a hulladékégetés kapcsán nem tartoznak a hulladékgazdálkodás előírásai közé. Például:

- a hulladékok nyílt téri égetése tilos,
- külön engedély nélkül égethető háztartási tüzelőberendezésben, a háztartásban, vagy kis mennyiségben keletkező papírhulladék, vagy veszélyesnek nem minősülő fahulladék,

- közút, vasút, töltés, stb. mentén – a létesítmény tengelyétől számított 100 méteren belül – mindenfajta növényzet égetése tilos,
- a lábon álló növényzet, a tarló, illetve a növénytermesztéssel összefüggésben keletkezett hulladék égetése tilos, de jogszabály ettől eltérően rendelkezhet,
- engedély nélküli nyílt téri égetésnek minősül, ha a hulladék bármilyen okból eredően kigyullad, kivéve az elemi kár esete,
- erdei vágástéri fahulladék, valamint az egyéb erdőgazdasági fahulladék erdővédelmi célú nyílt téri égetésére külön jogszabályban foglaltak az irányadók.

**Az 5/2001.(II.23.)KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és terfenilek kezeléséről** arra vonatkozóan tartalmaz égetéssel kapcsolatos szabályokat, ha az ártalmatlanítás égetéssel történik. Ha az ártalmatlanítás nem égetéssel történik, akkor a feltételeknek és körülményeknek az égetéssel azonosnak kell lenniük.

#### **5.2.4. A készülő rendelettel szemben támasztott követelmények**

Az EU vonatkozó javaslatát figyelembevéve egy olyan szabályt kell megalkotnunk, amely rendelkezik a veszélyes és nem veszélyes hulladékok égetéséről is. Ebben az esetben is – ugyanúgy, ahogyan a lerakók esetében is elmondtuk - egy teljesen új jogszabályt kell létrehozni, amelynek megvannak az előnyei és a hátrányai is. A jogszabály megalkotása azonban csak egy lépés, a - talán legfontosabb - lépés a szabályok végrehajtásához szükséges feltételek megteremtése, a statikus norma élővé, és működővé tétele.

A terület szabályozása rendeleti úton indokolt, amellyel szemben a következő követelmények támaszthatóak:

Az **égetőművek csak engedély alapján üzemelhetnek**, de nagyon pontosan kell szabályozni a hulladékok beérkezésének, fogadásának rendjét is.

A **támasztott műszaki követelmények** a következők:

- az égetés a lehető legtökéletesebb legyen,
- a levegőszennyezési (kibocsátási) értékeket megállapítsák,
- a vízvédelem, valamint a talaj és felszín alatti vizek védelme megvalósuljon,
- a maradékanyagok kezelése szabályozásra kerüljön,

- az üzemeltetés részletes szabályainak kidolgozása,
- a kibocsátási értékek mérése, nyilvántartása és bejelentése,
- határidők, türelmi idők megállapítása a szabályok bevezetésére vonatkozóan.

Az EU jogalkotása során jelenleg az a tendencia van kialakulóban, hogy lehetőség szerint egy szabályanyagban rendezi a hulladékok és ezen belül a veszélyes hulladékok helyzetét, az ezekkel kapcsolatos tennivalókat. Ezt úgy oldja meg, hogy az egyes különös szabályokra a vonatkozó szabály mellékletében vagy külön jogszabályban kell kitérni. Ezt a tendenciát mutatja az új hulladéklista, valamint a hulladéklerakókra vonatkozó irányelv, és ebben a szellemben készítette el az Unió a hulladékegetésre vonatkozó irányelvet is.

A magyar jogalkotók által a hulladékegetésre vonatkozó javaslatban ezt az utat jelölik meg követni, és ennek értelmében két melléklet lesz szükséges:

- a kommunális hulladékegetésre vonatkozó és
- a veszélyes hulladékegetésre vonatkozó melléklet.

Amennyiben a későbbiekben szükséges, a mellékletek száma bővíthető.

A javaslat felhívja a figyelmet arra, hogy a veszélyes hulladékos kormányrendelet égetőművekre vonatkozó melléklete nem felel meg az EU elvárásainak, ezért módosítása szükséges. A szabályozás céljai megfelelnek a hulladékgazdálkodásról szóló törvényben meghatározottaknak, így ezek megismétlése nem szükséges.

A rendelet **tárgyi hatályát** tekintve a kommunális és veszélyes hulladékegetőkre fog kiterjedni.

A **személyi hatály** alapján a rendelet rendelkezéseit a tervezőkre, kivitelezőkre, valamint az égetőművek üzemeltetőire kell alkalmazni.

A rendelet a kihirdetés napjától hatályos, kivéve a meglevő létesítményeket, mert ezekre vonatkozóan **3 éves türelmi idő** adható.

Égetőmű csak engedély alapján üzemelhet, de mert az erre vonatkozó rendelkezések a hulladékos törvényben már szerepelnek, így elég erre csupán visszautalni.

A **kibocsátási értékeket** úgy kell megállapítani, hogy a legjobb elérhető technológián, vagy ahogyan nálunk definiálják, a leghatékonyabb megoldáson alapuljon, ezeket pedig rendszeresen mérik. Törekedni kell a legtökéletesebb és

leghatékonyabb égetésre, a levegőszennyezés megelőzésére, különösen a hulladégázok ellenőrzött módon, kéményen át történő távozására. Az Európai Unió előírásainak megfelelés igénye miatt arra is törekedni kell, hogy az égetés kibocsátási határértékeit fokozatosan csökkentjük méghozzá olyan módon, hogy maga a szabályozás motiválja a csökkentést<sup>126</sup>.

**A kommunális hulladékégetőkre vonatkozó külön szabályok között kell rendelkezni pl.:**

- a távozó füstgázra vonatkozó értékekről,
- a CO koncentrációra vonatkozó követelményekről.

Folyamatosan mérni kell az egyes anyagok koncentrációját a füstgázokban, valamint a működés feltételein belül a gázok hőmérsékletét.

**A veszélyes hulladékégetőkre vonatkozó külön szabályok** egyike az **égetőmű üzemeltetőjével** szemben állít majd fel követelményt, hogy megfelelő leírással rendelkezzen az égetésre átvett hulladékról. Ennek tartalmaznia kell:

- a hulladék fizikai, kémiai összetételét,
- a hulladék veszélyes jellemzőinek leírását.

A veszélyes hulladék égetésre történő átvétele előtt

- meg kell határozni a hulladék mennyiségét,
- a szállítás szabályait,
- mintát kell venni.

**Külön jogszabályok rendezik majd**

- a levegőbe kerülő kibocsátások értékeit,
- a szennyvízkibocsátás általános kérdéseit,
- a talajvédelem és a felszín alatti vizek védelmének általános kérdéseit, valamint
- az égetés során megmaradt hulladék veszélyes hulladékként való kezelésének általános kérdéseit.

---

<sup>126</sup> Lábódy József: Veszélyes hulladékok égetése, korszerű égetőművek üzemeltetése I. kötet, NETI Kft., Budapest 2000. 63. o.

A hatósági eljárás egyes kérdéseit a hulladékgazdálkodási törvény, valamint a veszélyes hulladékokra vonatkozó jogszabályok rendezik, ezért a hulladékégetésről szóló rendeletben erre is elégséges csak utalni<sup>127</sup>.

---

<sup>127</sup> Hulladékos keretszabályozás tanulmány: Készült a KTM részére, Budapest 1998. április  
Javaslat a hulladékégetésre vonatkozó KTM rendeletre

### 5.3. Hulladéklerakás

Törölt: 1

#### 5.3.1. A hulladéklerakókra vonatkozó szabályozás az Európai Unióban

„A **tárolás** a (veszélyes) hulladék környezetszennyezést kizáró módon kialakított és üzemeltetett tárolótelepen történő elhelyezése, ha a (veszélyes) hulladék hasznosítása vagy ártalmatlanítása igénybevehető kapacitás hiányában nem oldható meg”<sup>128</sup>.

A Közösség területén csak biztonságos és ellenőrzött hulladéklerakási tevékenységet szabad folytatni. A Tanács felhívta a Bizottságot egy – a hulladéklerakókra vonatkozó irányelvre történő – javaslat előterjesztésére, valamint a Tanács vállalta, hogy soron kívül megvizsgálja az említett javaslatot. Végezetül felhívta a tagállamokat arra, hogy a lehető leghamarabb és legmegfelelőbb módon rehabilitálják a régi lerakókat és más szennyezett területeket.

A lerakóhelyekről szóló javaslatot a Bizottság először 1990-ben nyújtotta be a Tanácshoz. Az Európai Parlament azonban - arra hivatkozva, hogy a szabályok nem elég szigorúak - tiltakozott ellene, és 1995-ben a folyamat meg is rekedt. **A Tanács 1997. február 24-i állásfoglalása a hulladékgazdálkodás közösségi stratégiájáról** 30-35. pontjaiban kimondja a hulladéklerakás minimalizálásának szükségességét, valamint a lerakás megfelelő és integrált hálózata megteremtésének fontosságát. A Bizottság új javaslat **(COM/97/105)** benyújtására kényszerült, amelynek elvi alapja a 75/442/EGK irányelv, valamint a BATNEEC. A Javaslat elfogadására 1997. december 19-én került sor. A megalkotandó direktíva célja az volt, hogy **biztosítsa a hulladékelhelyezés magas színvonalát és a hulladékkeletkezés megelőzését**<sup>129</sup>.

Törölt: (COM/97/105)

Törölt:

A **Tanács 1999. április 26-i 1999/31/EK irányelve a hulladéklerakókról** a javaslat által felállított követelmények maradéktalan figyelembevételével jött létre. Igen részletes szabályanyag, amely irányt szab a magyar jogalkotás számára

<sup>128</sup> Szabó Imre: Hulladékelhelyezés, Miskolci Egyetemi Kiadó, 1999. 35.o.

<sup>129</sup> Kupper Zsuzsanna: Az EK hulladéklerakókról szóló jogszabály-javaslat (COM/97/105), Zöld Jog, Környezetvédelmi Hírlevél, 1999. április II. évfolyam 4. szám 4-5. o.

is. 1999-es létrejötte pedig azt is jelenti, hogy már az Unió által célul tűzött reformot is figyelembe veszi, tehát követve azt és adaptálva a magyar viszonyokra, egy minden szempontból megfelelő szabályozás alakítható ki a magyar hulladéklerakókra is.

Visszaulva az EU hulladékos keretszabályára, a hulladéklerakókra vonatkozó irányelv is az ott meghatározott **prioritási sorrendet** és a **szennyező fizet elvet** veszi figyelembe.

A hulladéklerakók szabályozása nem jelenti azt, hogy ezután korlátlan számban létesülhetnek ilyen telephelyek és korlátlan mennyiségben lehet a hulladékokat lerakni. Ellenkezőleg, a lerakókra elhelyezni szándékozott hulladékoknak a mennyiségét és a veszélyes jellegét is csökkenteni kell. Ez utóbbi a **szelektív gyűjtés** megvalósításával érhető el.

A fogalmak meghatározásánál az irányelv a hulladék és a veszélyes hulladék esetében a 75/442/EGK irányelvre utal vissza, de értelemszerűen **új fogalmakat is definiál**. **Ezek a következők:** inert hulladék, föld alatti tárolás, hulladéklerakó:

Törölt: F

Törölt: , például

*“olyan hulladék-ártalmatlanító telep, amely a hulladéknak a földre, vagy földbe (föld alá) való lerakására szolgál, beleértve:*

- *a belső hulladék-ártalmatlanító telepeket (vagyis olyan hulladéklerakókat, ahol a hulladék termelője a termelés helyén valósítja meg a saját maga által termelt hulladék ártalmatlanítását), és*
- *az állandó (vagyis több mint egy éves) telepet, amely hulladék ideiglenes elhelyezésére szolgál,*

*de kizárva*

- *azokat a létesítményeket, ahol azért rakják le a hulladékot, hogy azt hasznosítási, kezelési vagy más helyen történő ártalmatlanítási céllal való továbbszállításra előkészítsék, és*
- *a hulladék újrahasznosítását vagy kezelését megelőző általános szabályként három évnél rövidebb időtartamú tárolást, vagy*
- *a hulladék ártalmatlanítását megelőző egy évnél rövidebb időtartamú tárolást.”*

a kezelés, csurgalékvíz, hulladéklerakó gáz, eluátum, üzemeltető, biológiailag lebontható hulladék, tulajdonos, kérelmező, illetékes hatóság, folyékony hulladék, elzárt település.

A hulladék lerakása során **bizonyos feltételeket figyelembe kell venni már a tervezés fázisában is:**

- nem mindegy, hogy milyen halmazállapotú hulladékot kívánunk lerakni,
- milyenek lesznek az elhelyezés költségei,

- melyek a környezeti szempontból megfelelő elhelyezési módszerek,
- milyen gazdasági hatásai lesznek a lerakásnak,
- mik a környezeti elvárások a lerakók létesítésével, üzemeltetésével kapcsolatban<sup>130</sup>.

**Az irányelv háromféle lerakót különböztet meg:**

- veszélyes,
- nem veszélyes,
- inert hulladéklerakó.

**Szabályozza**

- a hulladéklerakókban át nem vehető hulladékokat és a nem alkalmazható kezeléseket,
- a különféle osztályokba sorolt hulladéklerakókban átvehető hulladékokat,
- az engedélykérelmeket,
- az engedély megadásának feltételeit és tartalmát,
- a hulladéklerakóba való elhelyezés költségeit,
- a hulladékvételi eljárásokat,
- az ellenőrzési és megfigyelési eljárásokat a működési fázisban,
- a bezárási és gondozási eljárásokat,
- a meglévő hulladéklerakókat,
- a jelentéstételi kötelezettséget,
- az illetékes bizottság jogköreit,
- a Bizottság eljárását,
- az átvételt, és a
- hatálybalépést.

Hulladéklerakóhely **csak engedély alapján** létesülhet és működhet, az erre vonatkozó kérelemnek tartalmaznia kell a vonatkozó információkat, a pénzügyi biztonságot garantáló nyilatkozatot, ez utóbbit az előírt 30 vagy 50 éves rekultiválási (utókezelési) időszakra vonatkozóan is.

---

<sup>130</sup> Szabó Imre: Hulladékelhelyezés, Miskolci Egyetemi Kiadó, 1999. 39-40. o.

Az **engedély iránti kérelemnek tartalmaznia kell** továbbá:

- a kérelmező és az üzemeltető személyi adatait,
- a lerakásra szánt hulladék típusainak leírását és összes mennyiségét,
- a kapacitást,
- a lerakó helyszínének leírását,
- a szennyezés megelőzésére és csökkentésére javasolt módszereket,
- a működési, megfigyelési és ellenőrzési terveket,
- a bezárási és utógondozási eljárásokra vonatkozó terveket, valamint
- a pénzügyi vagy azzal egyenértékű más biztosítékot.

Az **engedélyt csak akkor lehet kiadni**, ha

- a hulladéklerakó terv az irányelv céljainak megfelel,
- ha legalább a telep vezetője megfelelő szakértelemmel rendelkező természetes személy,
- ha a balesetvédelmi előírások betartása garantált,
- a pénzügyi biztosíték letételét igazolja a kérelmező,
- a hulladéklerakó terve összhangban van a 75/442/EGK irányelvben szabályozott hulladékkezelési tervekkel,
- a telepet a hatóság előzetesen ellenőrizte és az megfelel a feltételeknek.

A **kiadott engedélynek tartalmaznia kell minimálisan**:

- a hulladéklerakó osztálya,
- az engedéllyel érintett hulladék típusa és összmennyisége,
- a hulladéklerakó előkészítésére, a lerakás műveleteire, a megfigyelési és ellenőrzési eljárásokra vonatkozó követelmények,
- a bezárási és az utógondozásra vonatkozó előírások, valamint
- a kérelmező kötelezettségét arra vonatkozóan, hogy évente jelentést készítson az illetékes hatóságnak, amelyben beszámol a lerakott hulladék mennyiségéről és típusairól s a megfigyelési program eredményeiről.

A **hulladéklerakóhely lezárására** csak az illetékes hatóság helyszíni vizsgálata után kerülhet sor. A javaslat elfogadását követően is működő lerakóhelynek 8 éven belül kell az irányelv rendelkezéseinek megfelelni, valamint a működésről 3 évente jelentést kell küldeni a Bizottságnak.

A tagállamok kötelesek megtenni az arra irányuló intézkedéseket, hogy a hulladéklerakókba a folyékony hulladékokat, a robbanékony, maró, oxidáló, erősen gyúlékony vagy gyúlékony tulajdonságú hulladékokat, a kórházi vagy más egészségügyi vagy állategészségügyi intézményből származó és a 91/689/EGK irányelv III. mellékletében foglalt H9 tulajdonság szerint fertőző hulladékokat, egész használt gumiabroncsot ne vegyék át lerakás céljából<sup>131</sup>.

A **hulladéklerakókba csak előkezelt hulladék vehető át** azzal a kitéttel, hogy az inert hulladékok kezelése műszakilag nem oldható meg, ezért ezek tekintetében ezt az előírást nem kell alkalmazni.

A **hulladéklerakóba való elhelyezés költségeit úgy kell meghatározni**, hogy fedezze:

- a hulladéklerakó telep felállításának és működésének,
- a kötelezően adandó pénzügyi biztosítéknak, valamint
- a telep bezárásának, és 30 éves utógondozásának becsült költségeit.

A hulladékok engedély alapján történő kezelését, lerakását a hulladék teljes életciklusa alatt **dokumentálni szükséges**, ideértve a hulladékok szállítását az 1993. február 1-i, az Európai Közösségen belül, vagy oda, illetve onnan szállított hulladékszállítmányok felügyeletéről és ellenőrzéséről szóló 259/93/EGK tanácsi rendelet által megkövetelt dokumentumokat is.

Az üzemeltető **köteles értesíteni** az illetékes hatóságot minden olyan káros környezeti hatásról, amelyről tudomást szerzett az ellenőrzési és megfigyelési eljárás során és köteles vállalni a hatóság által határozatban előírt intézkedések költségeit.

Törölt: é

A tagállamok kötelesek hatályba léptetni azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek az irányelv hatályba lépésétől számított két éven belül megfelelnek az irányelvben foglaltaknak. Az irányelv 1999. július 16-án lépett hatályba.

<sup>131</sup> H9 „fertőző”: életképes mikroorganizmusokat vagy azok toxinjait tartalmazó anyagok, amelyek tudottan vagy megalapozott vélekedés szerint betegséget okoznak az emberben vagy más élő szervezetben. A Bizottság 91/689/EGK számú irányelve a veszélyes hulladékokról

### 5.3.2. A hulladéklerakás helyzete Magyarországon

Törölt: 1

A szervezett hulladékgyűjtés csupán a rendszerváltást követően terjedt el hazánkban<sup>132</sup>. Ennek ellenére még ma is napi probléma az illegális hulladéklerakás: a települések 40%-át érinti.

#### A legsúlyosabb problémák:

- a hulladéklerakók 1/3-a vízjárta területen fekszik,
- a hulladéklerakók több, mint fele gödörfeltöltéses technológiával üzemel,
- a hulladéklerakók 1/3-a homokra és kavicsra épült,
- a hulladéklerakók 1/10-e természetvédelmi területen van,
- a hulladéklerakók 1/3-a humán- egészségügyi szempontból kedvezőtlen helyen található,
- a hulladéklerakók 2/3-nál elmarad a tömörítés vagy a földtakarás,
- a hulladéklerakók 1/4-nél az üzemeltető égetéses megsemmisítést alkalmaz<sup>133</sup>.

**A mai hulladéklerakási gyakorlat jellemzői, hogy környezetszennyező, túlságosan területigényes, nyersanyag- és energiapazarlással járó tevékenység**, amelyet csak regionális, műszaki védelemmel ellátott, tehát szigetelt lerakók kialakításával lehetne megoldani. A jelenleg kb. 2800 lerakóhely helyett középtávú programként meg kell valósítani, hogy csupán 100-120 lerakóhely működjön, míg hosszú távon el kell érni, hogy 10-15 lerakóhely lássa el a hulladékelhelyezést. Rögzíteni kell, hogy új lerakóhely csak akkor építhető, ha 30 km-es sugarú körzetben nincsen egyéb hulladéklerakási lehetőség. Azon települések esetében, ahol a közegészségügyi és környezetvédelmi előírásoknak nem megfelelő lerakótelep üzemel, célszerű volna a hulladék gyűjtését **átrakóállomás** üzemeltetésével megvalósítani, ez az Unióban már ismert és alkalmazott "two-stage waste transport" néven ismert eljárás. A szükséges lépéseket a Phare Cop

Formázott

<sup>132</sup> Németországban a hulladéktörvény a lerakókkal kapcsolatos részletes szabályokat is tartalmazza. 1972-ig a hulladéklerakók itt is engedély nélkül működhetek, a létesítéshez sem kellett engedély. 1972-öt követően a hulladéklerakók létesítéséhez hatósági engedély szükséges, amelynek kiadását hatásvizsgálat előzi meg. Kloepfer, Michael: Umweltrecht, C.H. Beck, München 1989 825-826. o.

<sup>133</sup> Fazekas István: Az Európai Unió környezetvédelmi politikája és a magyar integráció, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001. 99-106. o.

'99 keretében elfogadott, 2002 végéig tartó „landfill” projekt tartalmazza. Azokon a településeken (az ország településeinek kb. 22%-án), ahol jelenleg nincsen szervezett hulladékgyűjtés, ott ezt a feladatot a lehető leghamarabb meg kell oldani. Ennek érdekében a hulladékgazdálkodási törvény is kötelező szolgáltatásként szabja meg a települési hulladékkezelést. Azon lerakóhelyek tekintetében, amelyek jelenleg működnek, de beteltek, meg kell oldani a rekultivációt, amelynek Magyarországon jelenleg nincs még kialakult gyakorlata. Ebből következik, hogy először **rekultivációs terveket** kellene készíteni, amelynek fő része kell hogy legyen a munkák költségeinek becslése<sup>134</sup>.

Formázott

A települési hulladékok lerakása kapcsán alapvető követelményként merül fel a szerves és a gumihulladékok szelektív gyűjtése és kezelése, az ehhez szükséges programot az Országos Hulladékgazdálkodási Program tartalmazza.

A KöM megkezdte az illegális hulladéklerakók feltérképezését és ezt követően a megszüntetését. Légi felvételeket készítettek és megkezdtek a felszámolás költségbecslését, amely óvatos elemzések szerint is több száz milliárd forintot tesz majd ki<sup>135</sup>. A hulladéklerakók bezárása nemcsak a csatlakozás miatt elemi érdekünk és nem szabad újabb olyan kötelezettségként felfogni, amely késlelteti a csatlakozás időpontját. A hulladéklerakás regionalizálása és a hulladéklerakók számának drasztikus csökkentése az uniós tagállamok többségében is napirenden van<sup>136</sup>.

<sup>134</sup> Hartman Mátyás: A hulladékbomba ketyeg, KukaBúvár 20. szám 2000. nyár, Melléklet: Szemét egy helyzet

<sup>135</sup> Feltérképezik a hulladéklerakókat, <http://www.kitaibel.hu/hirek/terkep010206.html>

<sup>136</sup> A Dán Környezetvédelmi Hivatal 2001. májusában bejelentette, hogy az országban jelenleg működő 135 hulladéklerakó 1/4-ét 2009-re bezárják. A dán lerakók mintegy 40%-a nem felel meg az 1999/31/EK irányelvben foglalt előírásoknak. A dánok helyzetét és a csökkentést azonban egy nagyon komoly eredmény is igazolja és alátámasztja: a lerakott szemét mennyisége 1985 óta az akkori 39%-ról 12%-ra esett vissza, ami komoly jogérvényesítő tevékenységet is feltételez. [www.mst.dk](http://www.mst.dk)

### **5.3.3. A hulladéklerakás szabályozása Magyarországon**

A hulladék lerakására vonatkozóan átfogó magyar jogi szabály 2001-ig **nem volt**, csak néhány jogszabály illetve állami irányítás egyéb jogi eszköze tartalmazott rendelkezéseket erre vonatkozóan, például:

- az **1995 évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól** meghatározza a hulladék fogalmát, de nem rendelkezik a lerakókról,
- az **egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló 1995 évi XLII. törvény** a települési folyékony és szilárd hulladék definícióját adja meg, valamint az önkormányzatok számára előírt teendőket tartalmazza,
- a **Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 83/1997. (XII.26.) OGY határozat** a hulladékgazdálkodás terén évente 10-15 regionális hulladéklerakóhely létesítését tűzte ki célul, amelyek összkapacitása elérje a kétmillió köbmétert,
- a **98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet** 3. számú melléklete a veszélyes hulladékok gyűjtéséről és tárolásáról szóló szabályzat. A munkahelyi gyűjtőhely, az üzemi gyűjtőhely, a speciális gyűjtőhely, a hulladékgyűjtő udvar, valamint a tároló telep fogalmakat a jogszabály 2.§ c)-g) pontjai tartalmazzák, a mellékletben az itt alkalmazandó és betartandó részletes előírások szerepelnek. A veszélyes hulladékok gyűjtése és tárolása, továbbá a tárolóhely kialakítása során be kell tartani a külön jogszabályokban előírtakat is, így különösen a 22/2001. (X.10.) KöM rendeletet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről.
- a **2000 évi XLIII. törvény** a hulladékgazdálkodásról nem tartalmazza a hulladéklerakó fogalmát és az a hulladékkezelési eljárások között sem kerül meghatározásra, pedig a hulladékok égetéssel történő ártalmatlanítása sem eredményezi teljes mértékben a hulladék megsemmisülését, ugyanis a salakanyag (maradékanyag) elhelyezéséről ebben az esetben is gondoskodni kell. A hulladékgazdálkodási törvénynek ugyanakkor - mivel keretjogszabály - a hulladékokkal kapcsolatos minden tevékenységet, illetőleg valamennyi hulladékfajtát szabályozni kellene.

Csupán a Záró rendelkezések 56.§ (5) bekezdése, valamint a (7) bekezdés tartalmaz hulladéklerakókra vonatkozó szabályokat. A már üzemelő hulladéklerakók esetében meg kell állapítani, hogy a működésük megfelel-e a környezetvédelmi és műszaki követelményeknek. Ennek érdekében a Kvt. szerinti környezetvédelmi felülvizsgálatot kell elvégezni.

A jelenlegi helyzethez képest a lerakással ártalmatlanított biológiailag lebomló szerves anyag tartalma<sup>t</sup>

- 2004. július 1-ig 75%-ra
- 2007. július 1-ig 50%-ra
- 2014. július 1-ig 35%-ra kell csökkenteni<sup>137</sup>.

**A 22/2001. (X.10.) KöM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről** a kihirdetését követő 8. napon lépett hatályba. A veszélyeshulladék lerakók létesítésére vonatkozó szabályait 2002. január 1. után kell alkalmazni. Az 5.§ (1) bekezdés b), c) pontja szerinti előkezelést 2002. december 31-től kell majd alkalmazni.

Az Európai Közösség hulladéklerakókra vonatkozó irányelve túllép azon az irányelvi sajátosságon, hogy célokat fogalmaz meg, a megvalósítás mikéntjét az egyes tagállamokra bízva. A hulladéklerakók esetén a Közösség egy meglehetősen terjedelmes, részletekre is kiterjedő joganyagot hozott létre, amely adja az összehasonlítási alapot a 2001-ben hatályba lépett magyar jogszabály elemzéséhez. Így a korábbi elemzési módszerrel – amely a hibákra koncentrált az összehasonlítással szemben – részben szakítva ebben a részben a Közösségi irányelvvel történő összevetést, tehát elsődlegesen az összehasonlító módszert fogom alkalmazni.

Az irányelv a preambulumot – amely alapvetően a közösségi jogszabályok sajátja, és a magyar jogalkotásban nem alkalmazzák, így a magyar rendeletben sem szerepel – követően kijelöli az irányelv megalkotásának általános céljait. Ez nem haszontalan dolog, és a törvényekben szerepelni is szokott a törvény célja meghatározása. Talán indokolt volna a rendeletekben is alkalmazni.

---

<sup>137</sup> 2000. évi XLIII. törvény A hulladékgazdálkodásról 56.§ (7) bekezdés

Az irányelv az alapvető fogalmak meghatározásával folytatja a szabályozást és ezt követi a hatály kérdésének rendezése (tárgykör). A rendelet – szerintem helyesebben – először a hatályt szabályozza, és ezt követi a fogalmak tisztázása. Jogi relevanciája ugyanakkor egyik megoldásnak sincs, csupán jogtechnikai kérdésről lehet szó. Nincs jelentősége – jogi jelentősége – ugyanis annak, hogy először tisztázom, mire terjed ki a jogszabály hatálya és aztán definiálom a jogalkalmazás szempontjából lényeges fogalmakat, vagy pedig a fogalmakat definiálom és azt mondom, hogy ezekre terjed ki a jogszabály tárgyi és személyi hatálya.

### 5.3.3.1. A rendelet hatálya

Az irányelv ezt a kérdést meglehetősen egyszerűen oldja meg. Azt mondja, hogy az irányelv hatálya a hulladéklerakókra terjed ki. A rendelet ennél differenciáltabb szabályozást tartalmaz:

- „- a hulladéklerakással történő ártalmatlanításra (továbbiakban: lerakás), illetve a hulladéklerakók engedélyével, üzemeltetésével, lezárásával és utógondozásával kapcsolatos tevékenységekre,**  
**- a lerakással ártalmatlanítható hulladékokra,**  
**- a lerakók felülvizsgálatára.”**

A Közösség által alkalmazott megoldás véleményem szerint jobb, ugyanis a „kevesebben a több” elvét követi. A felsorolás mindig magában rejtje a kibúvás lehetőségét, mert a jogszabályt csak a konkrétan megemlítettek kell vonatkoztatni. Ha pedig a felsoroltakból valami kimarad, azokra a jogszabályi rendelkezések nem alkalmazhatók, ami joghézagot eredményezhet. Az, hogy a közösségi jogszabály hatálya a hulladéklerakókra terjed ki, feltételezi valamennyi hulladéklerakókkal kapcsolatos tevékenységnek, hulladéknak az irányelv hatálya alá tartozását, és a kivételek felsorolása teszi átláthatóvá a helyzetet.

### 5.3.3.2. Értelmező rendelkezések

Az irányelv utal arra, hogy a jogszabályban már újra megfogalmazásra nem kerülő hulladék és veszélyes hulladék fogalmak a 75/442, valamint a 91/689

irányelvekben található. A rendelet ilyen utalást nem, és egyébként is kevesebb fogalmat tartalmaz, csupán a hulladéklerakás, a hulladéklerakó, a csurgalékvíz, a hulladéklerakó-gáz, az üzemeltető, a meglevő hulladéklerakó fogalmakat definiálja. A hulladéklerakás fogalmát annak általánosabb, mégis átfogóbb (értem ezalatt a tároló telepekre, hulladékgyűjtő udvarokra való alkalmazását) volta miatt a Hgt. fogalmai között lett volna célszerűbb definiálni.

### 5.3.3.3. A hulladéklerakás általános szabályai

A hulladéklerakók esetében meg kell különböztetni két alapvető kategóriát. Vannak olyanok, amelyek 2001. július 16-ig működhetnek a korábbi engedély alapján, és vannak, amelyek ezt követően. Az előbbiek a **meglevő hulladéklerakók**, az utóbbiak az **új hulladéklerakók**.

A közösségi jogszabállyal egyezően **a hulladéklerakók három kategóriáját kell megkülönböztetni** és létrehozni:

- veszélyes hulladék-lerakó,
- nem veszélyes hulladéklerakó
- inert hulladéklerakó, és mindegyikben csupán az elnevezésében is szereplő hulladék helyezhető el.

A 3.§ (3) bekezdését a közösségi szabályt figyelembe véve a következő mondattal indokolt kiegészíteni:

- eredeti szöveg: hulladéklerakással csak az előkezelt hulladékok ártalmatlaníthatók, kivéve az inert hulladékokat és azokat a hulladékokat, melyek előkezelése az elérhető legjobb technikával nem valósítható meg,
- kiegészítő szöveg: és az előkezelés nem csökkentené a hulladék mennyiségét vagy annak az emberi egészségre vagy környezetre való veszélyességét.

**Hulladéklerakóban tilos elhelyezni:**

4.§ (1) bekezdés

**a) folyékony hulladékot;**

**b) nyomás alatti gázt;**

**c) a hulladéklerakás körülményei között a Hgt. 2. számú melléklete szerint;**

**ca) robbanásveszélye,**

- cb) maró,
- cc) oxidáló,
- cd) tűzveszélyes, (az irányelvben erősen gyúlékony vagy gyúlékony,
- ce) fertőző kórházi vagy más egészségügyi illetve állat-egészségügyi intézményből származó klinikai hulladékot;
- d) használt egész gumibroncsot 2003. július 1-je után, a hulladéklerakó-építés műszaki létesítményeinek céljára használt gumibroncsok, valamint a kerékpár gumibroncsok és az 1400 mm külső átmérőnél nagyobb gumibroncsok kivételével, továbbá az aprított használt gumibroncsot 2006. július 1-je után;
- e) előkezelés nélküli szennyvíziszapot;
- f) állati hulladékot;
- g) minden más típusú hulladékot, mely elégíti ki az e rendelet 2. számú mellékletében meghatározott átvételi követelményeket.”

Az irányelv az előkezelés nélküli szennyvíziszapot és az állati hulladékot nem tartalmazza a kizáró felsorolásban, bár a magyar jogalkotókkal egyetértve teljesen indokoltnak tartom ugyanúgy, ahogy a 4.§ (2) bekezdésében való közösségi jogszabálytól való eltérést. Itt arról van szó, hogy míg a Közösség csupán a hulladék hígítását tiltja meg abból a célból, hogy az így nyert hulladék a hulladéklerakóban való elhelyezés követelményeinek megfeleljen, addig a rendelet a hulladék keverését is tiltja a fenti célból.

A 7.§ a **pénzügyi garanciára** vonatkozó rendelkezést tartalmaz. E szerint:

**„a hulladéklerakás díját az üzemeltetőnek úgy kell megállapítania, hogy az fedezze a hulladéklerakó kiépítésének, üzembe helyezésének és üzemeltetésének teljes költségét, továbbá a hulladéklerakó lezárásának és legalább 30 évig történő utógondozásának becsült költségét.”**

A rendelet ezt a szabályt az általános szabályokon belül helyezi el. Az irányelv külön cikkelyben az engedélyezést követően tartalmazza ezt a rendelkezést A hulladék lerakóba való helyezésének költsége címmel.

Amennyiben az engedély megadásának egyik feltételeként fogjuk fel a fenti szabályt, akkor az irányelvben – az engedélyezést követő – elhelyezése indokolt, és nem pedig az általános szabályok között, ahogyan ez a rendeletben található. Viszont, ha a közösségi megoldást fogadjuk el, akkor nem érdemes külön címet illetve cikkelyt szentelni neki, hanem az engedély megadásának feltételei között kellene elhelyezni. Véleményem szerint ez lenne a helyes megoldás.

#### 5.3.3.4. A hulladéklerakó létesítésének engedélyezése

Az irányelv a hulladéklerakó létesítésére vonatkozó engedély iránti kérelem minimális tartalmi elemeit rögzíti („legalább az alábbiakra vonatkozó adatokat kötelezően tartalmazza”), ebből adódóan természetesen, hogy a rendelet több feltételt rögzít: a 8.§ (2) bekezdés egy 13 pontból álló felsorolást tartalmaz és ezek **a hulladéklerakó létesítésére vonatkozó engedély iránti kérelem kötelező tartalmi elemei.**

**Az engedély tartalmi elemei** kapcsán ugyanez mondható el. Az irányelv itt is csupán a minimális elemeket tartalmazza, az egyes nemzeti jogszabályok, így a magyar is további elemekkel egészítik ki a felsorolást.

#### 5.3.3.5. A hulladéklerakó üzemeltetése

A rendelet az irányelvhez képest részletesebben szabályozza ezt a kérdést is. Kötelezővé teszi az **üzemeltetési terv** készítését, amelyet a felügyelőség hagy jóvá. Ez az üzemeltetési terv a hulladéklerakó létesítésére vonatkozó engedély iránti kérelem egyik tartalmi eleme, amely vonatkozhat például a lerakásra tervezett hulladék típusától függően keletkező hulladéklerakó-gáz gyűjtési, kezelési rendszerének megoldására. Kötelező tartalmi elemeit a 11.§ (2) bekezdés a)-h) pontjai tartalmazzák.

A felsorolás tulajdonképpen egy példálózó felsorolás, amely megállapítás a megfogalmazásból következik. A rendelet ugyanis úgy fogalmaz: az üzemeltetési tervnek tartalmaznia kell különösen. Tehát elsősorban, főleg a fent felsoroltakat kell tartalmaznia, ezen túlmenően pedig mindent, ami az üzemeltetés során felmerülhet körülményként, eljárásként, feltételként, eszközként.

A 11.§ (4) bekezdése az irányelvhez képest megint egy különbséget vet fel. Mindkét jogszabály – az irányelv és a rendelet is – tartalmazza, hogy a rendelet megfogalmazása értelmében

***„az üzemeltetőnek a hulladéklerakó működtetéséhez külön jogszabályban meghatározott szakképzettséggel rendelkező környezetvédelmi megbízottat kell alkalmaznia, és a hulladéklerakó dolgozói számára a szakmai továbbképzést, oktatást biztosítani kell.”***

A rendelet ezt a szabályt a hulladéklerakó üzemeltetése, míg az irányelv az engedély megadásának feltételei között helyezi el. Úgy gondolom, hogy a hulladékkezelés, és ezen belül is a lerakás olyan tevékenység, amely megfelelő szakértelmet igényel. Természetesen nem szükséges, hogy az üzemeltető maga rendelkezzen a megfelelő képesítéssel, de akkor a hulladéklerakó telep vezetését (az irányelv ebben a tekintetben is helyesebb, mégpedig, hogy a telep vezetését neve-síti, nem pedig, mint a rendelet, a telep működtetését) csak olyan természetes személy láthatja el, akinek a műszaki felkészültsége megfelelő. Így messzemenő-kig indokolt, hogy az engedély megadásának feltételei között helyezze el a jogal-kotó a fenti követelményt.

Említettem, hogy **az üzemeltetési terv a hulladéklerakó létesítésére vo-natkozó engedély iránti kérelem része**. Amennyiben tehát a képesítésre, szakér-telemre vonatkozó fent említett szabályt a jogalkotó az üzemeltetési terv tartalmi elemei között helyezte volna el, akkor ezt az engedély iránti kérelem tartalmi ele-mévé tette volna, s akkor egy – a jogalkalmazási és a közösségi követelmények-nek is – megfelelő szabályozás valósult volna meg.

Az **üzemeltetés további feltételei** az átvételhez, az átvett és lerakott hulla-dék nyilvántartásához, az ellenőrzéshez, a megfigyelési eljáráshoz kapcsolódnak. Az **átvételkor** minden esetben írásos elismervényt kell adni, de ezt megelőzően meg kell vizsgálni, hogy a hulladék átvehető-e. **Ellenőrizni kell** a hulladék típu-sát, minősítését, a dokumentáció megfelelőségét, szükség esetén szemrevételezés-sel történő vizsgálatot kell végezni, vagy reprezentatív mintavétel lehet szükséges.

A **nyilvántartásnak** a hulladék eredetére, a termelő, a birtokos megjelölésé-re, a beszállítás időpontjára, a veszélyes hulladék lerakásakor a lerakás pontos helyére kell kiterjednie. A nyilvántartási és ellenőrzési kötelezettség rendszeresen teljesítendő kötelezettséget jelent, és az ellenőrzési vagy megfigyelési eljárások során észlelt környezetszennyezésről 8 napon belül értesíteni kell a felügyelősé-get. A szükséges – előírásoknak megfelelő – intézkedéseket a saját költségén kö-telez az üzemeltető megtenni.

Az irányelv az Ellenőrzési és megfigyelési eljárások a működési fázisban részben szabályozza a **jelentéskészítés** és **adatszolgáltatás** kötelezettségét. Ez utóbbi két jogintézmény az ellenőrzéssel és a megfigyeléssel áll szoros kapcsolat-

ban, ezeket az eljárásokat segíti, teszi lehetővé. Indokolt az itt történő elhelyezése a vonatkozó szabályoknak és felesleges külön címben szabályozni. A rendelet vonatkozó része kapcsán még más is elmondható. A 19.§ előírja a legalább évenként egyszeri jelentéstételt, ugyanakkor első ízben 2003-ban teszi ezt kötelezővé. Miért? A hatálybalépéshez képest ez így nem egy év (2001.10.18.), és a határidő ilyen mértékű meghosszabbítása indokolatlan. Persze az a meghatározás, hogy 2003 szintén igen tág keretet ad: 2003. január 1.-2003. december 31-ig, ami több, mint két éves időintervallumot is lehetővé tesz a jogszabály hatálybalépése és az első jelentés kötelező megtétele között.

#### 5.3.3.6. A hulladéklerakó lezárása és utógondozása

A hulladéklerakó egészének vagy egy részének lezárására akkor kerülhet sor, ha

- „a) az engedélyben meghatározott és a lezárásra vonatkozó feltételek teljesülnek;**
- b) az arra hatáskörrel rendelkező hatóság vagy az üzemeltető a lezárást kezdeményezi.”**

A lezárás azonban nem jelenti azt, hogy az eddig üzemelő hulladéklerakót úgy ahogy van, ott lehet hagyni. Meglehetősen hosszú utógondozásra van szükség annak érdekében, hogy az ebben az időszakban az üzemeltető által észlelt környezetszennyezésről gondoskodni lehessen, azt meg lehessen szüntetni, vagy a környezetkárosodás bekövetkezése esetén az eredeti állapot helyreállításáról saját költségén az üzemeltető gondoskodni tudjon.

A rendelet 18.§-a a meglevő hulladéklerakó telepekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz, de a hulladéklerakó lezárása és utógondozása címszó alatt. Az irányelv külön címen és ezáltal logikailag is külön rendezi a vonatkozó szabályokat, ami a rendelet esetén is indokolt volna, mert a jelen formájában a szabályozás értelemzavaró.

## A kutatás eredményeinek összegzése: következtetések és javaslatok

Törölt: ¶

Törölt: ¶

Törölt: ¶

Törölt: ----- Oldaltörés -----

A kutatás céljaként Magyarország és az Európai Unió hulladékjoga egyes elemeinek vizsgálatát, a jogharmonizáció során elvégzendő feladatok meghatározását jelölte meg a dolgozat. Ennek során felvázolta azt a történelmi folyamatot, amely oda vezetett, hogy a környezetvédelmi jogalkotáson belül – a Közösség integrációjának elmélyülése eredményeképpen – létrejött a **hulladékjog**, és a hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogi szabályozás nyomán egy átfogó (komplex) rendszer. Az általános áttekintést – fogalmak, alapelvek, alapvető tevékenységek (újrafelhasználás, újrahasznosítás, ártalmatlanítás) – követően tér rá az értekezés a hulladékokat és a hulladékgazdálkodást érintő helyzet és jogi szabályozás vizsgálatára, és ennek során a leíró jelleg dominál. Abból, hogy hulladékjogról hazánk esetében komplex értelemben még nem beszélhetünk, következik, hogy a vizsgálat során nem csak azokkal a jogszabályokkal kellett foglalkozni, amelyek elsődlegesen hulladékok jogi szabályozásával kapcsolatosak, hanem azokkal is, amelyek csak néhány hulladékokra vonatkozó rendelkezést tartalmaznak.

Az értekezés céljai között azt vállaltam fel, hogy az Európai Unió és Magyarország hulladékgazdálkodásának meghatározó jogszabályait vizsgálom meg. Ezért nem csupán a keretjogszabálynak minősülő 75/442/EGK és a 91/689/EGK irányelveket, illetve nem csupán a 2000. évi XLIII. törvényt és a 98/2001. (VI.15.) Kormányrendeletet dolgoztam fel, hanem a hulladékgazdálkodás olyan speciális területeire vonatkozó jogszabályokat is, mint a csomagolási hulladékokról (94/62/EK irányelv), a hulladékégetésről (2000/76/EK irányelv), a hulladéklerakókról (1999/31/EK irányelv) rendelkezőket és a 22/2001. (X.10) KöM rendeletet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről.

A dolgozat azon részeiben, ahol elsődlegesen hulladékok kezelésére vonatkozó jogszabályok összehasonlítására nem volt lehetőség (például a csomagolási hulladékok és a hulladékégetés), ott a hiányosságok felvázolását az uniós szabályokhoz képest jelentkező lemaradásunkat, valamint a megoldásra tett javaslatokat tartalmazza az értekezés.

Mindezek alapján vizsgáljuk meg, milyen eredményekre és megállapításokra jutottam a kutatás során, milyen hibákat tártam fel, mik az előttünk álló feladatok, milyen megoldási alternatívák léteznek a cél eléréséhez, a hulladékgazdálkodás hazai komplex rendszerének létrehozásához.

A hulladékgazdálkodás, és ennek jogi szabályozása a XX. század végére, a XXI. századra a környezetvédelem egyik legfontosabb, központi feladatává vált. Az Európai Unióban 1975-ben jött létre az első irányelv a hulladékokról (75/442/EGK irányelv), amely önálló jogi szabályozást jelentett, és tulajdonképpen ettől az időponttól számíthatjuk a hulladékjog történetét az Unióban. Ez a jogszabály keretszabály, ami azt jelenti, hogy valamennyi speciális, illetve különös hulladékos jogszabály alapját képezi, fogalmait és alapvető jogintézményeit tekintve. A jogi szabályozás fejlődése során – amikor a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos szabályozás iránti igény is megjelent – az Európai Közösség még egy keretirányelvet alkotott 1991-ben a veszélyes hulladékokról (91/689/EGK irányelv), amely fogalmait és jogintézményeit, valamint eljárási rendjét tekintve a hulladékos keretirányelvre vezethető vissza. Az egyes speciális szabályok erre a két irányelvre utalnak vissza fogalmi rendszerüket és alapvető rendelkezéseiket tekintve, és ehhez képest csupán a sajátos szabályokat tartalmazzák. Így épül fel a csomagolási hulladékokra, a hulladékégetésre és a hulladéklerakókra vonatkozó uniós jogszabály. A hulladékjog speciális területeinek rendezése szintén 1975-től tart (a Tanács 75/439/EGK irányelve a hulladékolajos ártalmatlanításáról), és jelenleg is folyamatban van, például a hulladékégetési irányelvet 2000. december 4-én írták alá, a 2000-ben kiadott hulladéklistát pedig azóta már két ízben módosították.

Az, hogy az Unióban jelenleg is tart a hulladékjog reformja, Magyarország számára azt jelenti, hogy érdemes a kijelölt utat követni, a tapasztalatokat leszűrni, és ezt követően megalkotni a magyar jogi szabályokat. Az EU jogszabályainak megalkotásakor azonban az Közösség tagországainak hulladékgazdálkodási helyzetét vették figyelembe, amely sokkal kedvezőbb, mint hazánké. A magyar szabályozás kialakításakor a jelenleg létező hulladék helyzetet, jogi szabályozást is szem előtt kellett és kell tartani, egy olyan területet kell rendezni, amelyre vonatkozóan átfogó, keretjellegű rendelkezés még nem létezett a Hulladékgazdálkodásról szóló

2000. évi XLIII. törvény (Hgt.) hatálybalépését megelőzően. Nem is sikerült egy tényleges értelemben vett keretjogszabályt megalkotni, a magyar törvénybe olyan speciális szabályok is belekerültek – remélhetőleg csak átmeneti jelleggel – mint a veszélyes hulladékokra és a települési hulladékokra vonatkozó fejezetek.

A 2000. évi XLIII. törvényt a szabályozás hiányossága és az ebből fakadó elhelyezési, kezelési problémák, a természeti erőforrásokkal való takarékoság hiánya, az aránytalanul nagy hulladékképződés, és az ezzel szemben aránytalanul alacsony újrahasznosítási arány hívta életre.

A törvény előírja a megelőzést és a hulladékmennyiség csökkentését, a gyártók, a forgalmazók, valamint a fogyasztók kötelezettségeit, a visszavételi kötelezettséget, a kezelési eljárásokra vonatkozó alapvető szabályokat. Bevezeti a hulladékgazdálkodás tervezési rendszerét, a hulladékgazdálkodási információkhoz való szabad hozzáférést, s ezen túlmenően számos olyan kérdést, amely által a hazai hulladékgazdálkodás átfogó kereteit megadja.

A **fogalmak** tekintetében a magyar törvény megalkotásához a hulladékos keretirányelv szolgál<sup>t</sup> alapul, de a törvény több fogalmat tartalmaz, és részletesebb definíciókkal dolgozik.

A Közösség a fogalmak jogszabályi elhelyezését illetően azt a megoldást alkalmazza, hogy a hulladékos keretirányelv csak az általános fogalmakat – mint a hulladék, az előállító, a birtokos, a kezelés, az elhelyezés, az újrafelhasználás, a hulladék összegyűjtése – definiálja. A további fogalmak a speciális szabályokban kaptak helyet. Ez a megoldás is helyes, csupán az a fontos, hogy a választott módszer következetesen alkalmazzuk. A Közösség ezt megteszi, a magyar szabályozás viszont nem.

Az **alapelvekről** a fogalmakhoz hasonlóan az mondható el, hogy számos olyan alapelvet tartalmaz a törvény, amelyet az irányelv nem említ meg.

Szerepel a törvényben a megelőzés és a szennyező fizet elve, de csak ajánlásként, nem kötelezően végrehajtandó előírásként, s mivel nincsenek a törvényben jelen azok a jogi és gazdasági eszközök sem, amelyek ezek megvalósítását megalapoznák és finanszíroznák, ezen alapelvek megemlítése csupán „üres szóvirág”-nak hat.

Magyarország még nem tagja az Európai Uniónak. Ebből pedig az is következik – bár ennek nem kellene törvényszerűnek lennie –, hogy az alapelveknek nálunk még nincs kötelező jogi ereje. Az Európai Unió Bírósága joggyakorlata már kialakította, hogy az alapelvekben foglaltakra jogokat és kötelezettségeket lehet alapozni. Ehhez viszont az szükséges, hogy az alapelvek tartalma konkrét és pontos legyen.

A törvényalkotás során élénk vita zajlott arról, hogy **hogyan kerüljön a hulladékbehozatal szabályozásra**. Ha ugyanis a hulladékot is árunak tekintjük, akkor az áruk szabad mozgásának elve alapján nem korlátozható a kereskedelme. Az országgyűlés azonban korlátozni próbálta a hulladékimportot és a végleges törvényszövegben is kikötötte, hogy csak hasznosítás céljára szabad az országba hulladékot behozni. Ez azonban jelenti az égetéssel történő hasznosítást is, és mert az „energetikai hasznosítás” megengedett, gyakorlatilag szabadon behozható az országba valamennyi égethető hulladék.

Az EU a tagországi számára kötelezően előírta, hogy **a biológiai hulladékokat 2014-ig a jelenlegi 35%-ára kell csökkenteni**. A hulladékgazdálkodásról szóló törvényben ez csupán a Záró rendelkezések között szerepel egyfajta elvárásként és nem kötelezettséggént. Ugyanakkor nem írják le, sehol nem szerepel, hogy ez milyen módon érhető el (pl. szelektív gyűjtés és komposztálás).

A törvény (de a 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet sem) **nem rendeli el a veszélyes hulladékok szelektív gyűjtését és ártalmatlanítását sem**. A szelektív hulladékgyűjtés ugyanakkor gazdasági háttér nélkül szintén csak elmélet. A központi támogatási rendszer ezen cél megvalósítására nem nevesít összegeket. Nem határozza meg a gyűjtés módját sem. Azt viszont előírja, hogy ahol már működik a szelektív gyűjtés ott azt a lakosságnak kötelező igénybe venni. Ez csak azért nagyon nehéz, mert az ezt a célt szolgáló hulladékudvarok, pl. Budapesten hétköznapi munkaidőben tartanak nyitva.

A törvény azon kívül, hogy kimondja az **engedélyezési kötelezettséget** hulladékkezelési tevékenység végzéséhez, valamint rendelkezik az engedély kiadására jogosult szervekről, egyéb kérdéseket – engedély iránti kérelem tartalmi elemei, engedély megadásának feltételei, engedély tartalma – nem rendez. Ezt később úgy próbálták a jogalkotók áthidalni, hogy a veszélyes hulladékokról rendelkező kor-

**Törölt: 1**  
Ha a fenti különbségeket a törvény előnyének tekintjük, addig értelemszerűen hátrányként értékelhető az engedélyezés szabályainak tulajdonképpeni hiánya.

**Törölt: A**

mányrendeletben helyezték el mind a keretengedélyre, mind a speciális működési engedélyre vonatkozó szabályokat. Ebből viszont jelentős problémák adódhatnak. A Hgt. ugyanis valamennyi további hulladékos jogszabály kereteként kell, hogy funkcionáljon, a veszélyes hulladékos kormányrendelet viszont csupán a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos további rendelkezésekhez szolgál keretül. A helyzet tehát az, hogy a veszélyes hulladékok kezelése, a veszélyes hulladékokat kezelő létesítmények működtetéséhez szükséges engedélyezési szabályok adóttak, a nem veszélyes hulladékok kezeléséhez szükséges engedélyezés feltételrendszere viszont nincs szabályozva. Azt ugyanis meglehetősen kevés kimondani, hogy „Hulladékkezelési tevékenység - ... - kizárólag a környezetvédelmi hatóság engedélyével végezhető”. Ez önmagában még csak egy olyan kötelezettség illetve kikötés, amelynek a törvényben meghatározott további jogi tartalma nincs, így ezt a kötelezettséget nem lehet hogyan teljesíteni. A törvény 40.§ b) pontja azt mondja, hogy a hulladékgazdálkodási igazgatás körébe tartozik az e törvényben, valamint a külön jogszabályokban meghatározott szabályok szerinti hatósági engedélyezési feladatok ellátása. A Hgt.-ben ilyen szabályok nincsenek, vagyis akkor külön jogszabály készül majd? (Erre vonatkozóan a törvény felhatalmazó rendelkezései között nincs utalás.) És addig milyen szabályok vagy szabályok hiányában mi alapján folyik az engedélyezési eljárás?

A dolgozat által az adott fejezetben vázolt megoldást figyelembe véve a probléma egyszerűen orvosolható lenne egy jogtechnikai módszerrel. A veszélyes hulladékos kormányrendelet azon részeit, amelyek általában szólnak az engedélyezésről át kellene helyezni a Hgt.-be, kiegészíteni eljárási szabályokkal és máris kiküszöböltük a Hgt.-n belüli joghézagot.

Amennyibe a települési hulladékokkal és a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos IV. és V. fejezetet is kivennék a Hgt.-ből, akkor – a dolgozatban említett egyéb hibák orvoslását követően – egy tényleges értelemben vett keretjogszabály jöhetne létre és valóban igaz lenne a 60.§-ban tett azon megállapítás, hogy „Ez a törvény ... az Európai Közösségek ... jogszabályaival összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.” És akkor igaz volna az is, hogy ténylegesen a további hulladékos jogszabályok kereteként tudna funkcionálni. Jelenlegi formájában azonban a fenti megállapítások nem felelnek meg a valóságnak.

Ha már rendelkezünk egy kerettörvénnyel, akkor lehetett volna elkezdni, ezt figyelembe véve megalkotni a további speciális jogszabályokat. Elsősorban a – szintén keretjogszabályként létrehozandó – veszélyes hulladékok kezelését szabályozó kormányrendeletet. Ez hazánk esetében módosítást jelentett, mert 1996-tól (vagy már korábban is 1981-től) rendelkezünk ilyen tartalmú jogszabállyal. El lehetett volna azon is gondolkodni, hogy az új – mert tulajdonképpen nem csak módosították a régit, hanem új jogszabályt alkottak – jogszabályt akár törvényként is megalkothatták volna. Akkor a Hgt.-vel „egyenrangú”, egyszintű lett volna. Ekkor azonban sokkal jobban oda kellett volna figyelni az egymásnak való megfelelésre, és nem lenne megoldás a „kétszerszabályozás” vagy ellentétes szabályozás feloldására a jogszabályok hierarchiájából adódó törvényi elsődlegesség.

Amennyiben a két – közösségi vonatkozó jogszabálynak is megfelelő – keretjogszabály kész van – de még a hatályba léptetésük előtt – lehetett volna elkezdni kidolgozni a települési hulladékokra vonatkozó szabályokat, majd ezt követően az 5. környezetvédelmi akcióprogramban is szereplő, majd a 6. környezetvédelmi akcióprogramban pontosított prioritási sorrend megvalósításához elengedhetetlenül szükséges hulladékkezelési módszereket – így a csomagolási hulladék újrafelhasználását, újrahasznosítását, a hulladékégetést és a hulladéklerakást – és csak ezután kellett volna az egyes veszélyes és nem veszélyes hulladékokra illetőleg ezek kezelésére vonatkozó szabályokat megalkotni.

Oda kellett volna figyelni a fentiekén túlmenően az egyes jogszabályok hatálybaléptetésének időpontjára is. Ha ugyanis egy jogszabályt akkor léptetünk hatályba, amikor a végrehajtásához szükséges jogi és egyéb feltételek még nem állnak rendelkezésünkre, akkor a jogszabály nem fogja tudni betölteni a szerepét, célját. Ez a helyzet azonban a hulladékjog területén jelenleg is fennáll. Előírta a Hgt. – igaz csak a Zárórendelkezése között –, hogy a biológiai hulladékokat 2014-ig a jelenlegi 35%-ára kell csökkenteni, a szükséges – a hulladékok komposztálásának technikai követelményeit tartalmazó – jogszabály, valamint az ennek alapján kialakítandó személyi és tárgyi feltételrendszer azonban hiányzik.

A Hgt. Felhatalmazó rendelkezéseiben egy 28 pontból álló felsorolást találhatunk, amelyből eddig (2001. november 30-ig) csupán pár rendelet (a dolgozat-

ban már felsorolt) készült el és lépett hatályba. A többi még hiányzik, így jelentős feladatok várnak még a jogalkotókra.

2000. év elején még úgy tűnt, hogy a **veszélyes hulladékos kormányrendelet** csak kisebb módosításokra szorul, és ezt követően mindenben meg fog felelni a Közösségi szabályoknak. 2001-re azonban ez a helyzet megváltozott és a kormányrendelet teljes szerkezeti és jelentős tartalmi átalakítására került sor. A 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet egy igen hosszú, terjedelmes jogszabály volt, amely a veszélyes hulladékokra vonatkozó általános rendelkezéseket, 11 mellékletben a speciális területek szabályait, valamint a veszélyes hulladékok felsorolását is tartalmazta. A 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet útján új jogszabály jött létre, amely keretrendelet és külön jogszabályok rendezik majd az egyes különös szabályokat, valamint külön jogi rendezést igényelt a hulladéklista. 2001-ben létrejött a hulladékok jegyzéke (1/2001 (I.24.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről), még amikor a 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet volt hatályban, amely betöltötte a Hgt. hatályba lépése után rövid ideig fennálló joghézagot, azonban a rendeletben szereplő előírás értelmében a veszélyes hulladékos kormányrendelet összhangban álló alkalmazása nem volt lehetséges, és a veszélyes hulladékok felsorolását még a kormányrendelet tartalmazta. A 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet hatályba lépését követően szükség volt a hulladéklista módosítására is, amely még 2001-ben megtörtént és a két jogszabály egy időben 2002. január 1-én lépett hatályba. Ez dicséretes volna akkor, ha a hulladékok jegyzékébe nem kerül be egy ún. Kiegészítő lista, amely a hatályon kívül helyezett 102/1996. (VII.12.) Kormányrendeletben használt kódszámokat áthozta, és ezzel megnehezítette az így jelölt hulladékoknak – a nemzetközi közösség számára történő – azonosítását. Ha a korábbi veszélyes hulladéklistában szereplő hulladékok majd mindegyikét el lehetett helyezni az alaplistában csillaggal jelölve, akkor azt a pár – a Kiegészítő listában szereplő – hulladékot miért nem.

A csomagolási hulladékok az Európai Unió 1994-ben szabályozta. Hazánkban csupán az élelmiszer törvényben (1995. évi XC. törvény) és a termékdíj törvényben (1995. évi LVI. törvény) találunk ilyen irányú rendelkezéseket. Az élelmiszer törvény azonban kizárólag az élelmiszerek csomagolóanyagaira és a csomagolás módjára tartalmaz előírásokat. A termékdíj törvény hatálya ugyan

Formázott

Formázott

kiterjed valamennyi csomagolóanyagra, de csupán az újrafelhasználás, visszagyűjtés és ártalmatlanítás meghatározott hányada után adandó termékdíj-mentességről és az ezek hiányában fizetendő termékdíj mértékéről rendelkezik.

Az önálló jogszabálynak tartalmaznia kell a csomagolóanyagok piacra helyezésének feltételeit, a jelölés, az információs rendszer, a betétdíj-rendszer (viszszaváltási, gyűjtési és újrahasznosítási rendszer), a szabványok, nyilvántartás, azonosítási rendszer megfelelő jogintézményeit.

Az **égetésre** vonatkozó uniós jogszabályt, amelyet a Közösség 2000. december 4-én szavazott meg, a szakemberek jelenleg tanulmányozzák. Ezt figyelembe véve a magyar szabályok megalkotása során rendelkezni kell a szelektív hulladékgyűjtésről, amely előkezelést, a hulladékok előzetes szétválogatását is jelenti. Arról, hogy az égető-mű ne rendelkezzen „aránytalanul nagy kapacitással”, hogy csak engedély alapján végezhető a hulladékégető tevékenység. Garanciális szabály a lakosság tájékoztatásának kötelezettsége, a rendszeres hatósági felülvizsgálat és a szankcionálás lehetőségének megteremtés, feltételeinek meghatározása.

Az Európai Unió a hulladéklerakókra vonatkozóan 1999-ben irányelvet adott ki. A vonatkozó magyar jogszabály megalkotása során az ebben foglalt rendelkezéseket figyelembe kellett venni.

Formázott

Ez a 22/2001. (X.10.) KöM rendelet útján meg is valósult. A rendelet szinte mindenben megfelel a közösségi jogszabályban foglaltaknak. Az inert hulladék fogalmának a hiányáról és az egyéb hibákról már szóltam, így ezt itt nem ismétel meg.

A szabályok megalkotása során nem szabad elkövetnünk azt a hibát, hogy a mielőbbi csatlakozás reményében felgyorsítjuk a jogalkotás ütemét, de egyben olyan jogszabályokat alkotunk, amelyeket a gyakorlatban nem lehet végrehajtani. Ne akarjunk ugyanakkor túlságosan megfelelni sem az uniós szabályoknak (és nem az uniós elvárásoknak), mert ezzel a hazai speciális helyzetek megoldása válna lehetetlenné. Tehát:

1. Mérjük fel a hazai hulladék helyzetet mindenre kiterjedően, és ezeket a felméréseket rendszeresen vizsgáljuk felül.

2. Jelenleg mindenképpen a jogi rendezés a legfontosabb feladatunk, de közben az ennek megfelelő cselekvési programok végrehajtását is meg kell kezdeni illetve folytatni kell.
3. Ügyeljünk arra, hogy a jogszabályi rendelkezések megfogalmazása pontos és egyértelmű legyen, kerüljük a határozatlan jogfogalmakat.
4. Fordítsunk figyelmet arra, hogy nyomon kövessük a megszületett jogszabályok alkalmazásának hatékonyságát.
5. Teremtsük meg a megfelelő intézményrendszert, gazdasági ösztönzőket, információs adatbázisokat.
6. Létre kell hozni a hulladékgazdálkodás és a hulladékjog egymást feltételező rendszerét, amelynél nem a gyorsaságra, hanem a hatékonyságra és a megvalósíthatóságra kell törekedni.
7. Meg kell győzni a lakosságot, hogy a hulladékegyesítő és a hulladéklerakók nem „ellenük” létesülnek, hanem pontosan az érdekükben, a tisztább és egészségesebb környezetért.

A dolgozat a hulladékgazdálkodás európai uniós és magyar rendszere egyes elemeinek áttekintését, a jelenleg hatályos jogszabályok elemzését, a hibák feltárását és a feladatok megjelölését vállalta fel. Nem nyújt és terjedelmi okokból nem is nyújthat teljes képet a témát illetően. Csupán arra vállalkozhatott, hogy felvázolja a kereteket, azokat a területeit a hulladékgazdálkodásnak, amelyeknél a szabályozás hiánya maga az egész rendszer működésképtelenségét eredményezhetné, másfelől amelyekre épülve az egész felépítmény létrehozható.

A hulladékgazdálkodás olyan terület, amelyet nagyon nehéz pusztán jogi eszközök útján befolyásolni és rendezni, mert műszaki, fizikai, kémiai, biológiai, társadalmi törvényszerűségek is jelen vannak. Valószínű, hogy szükség lesz a most bevezetendő jogszabályok módosítására, a gyakorlathoz igazítására, de ezek már mindenképpen kisebb feladatot jelentenek, mint egy új rendszer kialakítása.

A csatlakozás szempontjából a problémát valószínűleg nem csupán a jogharmonizáció során felmerülő esetleges hiányok fogják okozni, hanem az, hogy a tényleges, konkrét célok megvalósításához egy megfelelő környezeti állapot létrehozásához az ország nem rendelkezik elégséges anyagi eszközökkel. Az Országgyűlés megszavazta a 2001-2002 évre vonatkozóan a Költségvetési törvényt,

**Törölt:** A hulladékszállítás kapcsán az Unió rendeleti szintű szabályozást alkotott, ezért Magyarország számára csupán átmeneti rendelkezések létrehozására van szükség, a csatlakozás megtörténtét követően a rendelet közvetlenül hatályos és alkalmazható lesz nálunk is. ¶  
A veszélyes hulladékok szállításának szabályozása teljesen eukonformnak tekinthető azzal a kiegészítéssel, hogy a Bázeli Egyezmény időközben megejtett módosításait is integrálni kell a 101/1996. (VII.12.) Kormányrendelet szövegébe. ¶

amelyben az figyelhető meg, hogy a környezetvédelemre fordítható, a KöM által felhasználható összeg még az előző évekhez képest is kevesebb. A miniszter úgy nyilatkozott, hogy azért, mert a KöM költségvetésének meghatározása során figyelembe vették az Unió által nyújtandó támogatásokat is. A szaktárca azonban annyi forrással sem rendelkezik, amennyi – az önerőt is megkövetelő beruházásokra vonatkozó – pályázatok benyújtásához és elnyeréséhez szükséges lenne.

A környezeti gondok megoldása és ezen belül is a hulladékgazdálkodás működőképessége ugyanakkor nem csak az uniós csatlakozás szempontjából fontos. Nem kellene ilyen mértékben az EU támogatására alapozni a környezetvédelmi beruházások tervezése során. Arra kellene törekedni, hogy a szükséges forrásokat a magyar költségvetés biztosítsa. A jogszabályok megalkotása terén jól haladunk, amennyiben a pénzügyi forrásokat is sikerül előteremteni, ugrásszerű változások várhatók. Akkor létre lehet hozni egy szelektív hulladékgyűjtési rendszert, az emberek a környezeti nevelés és oktatás eredményeképpen hajlandóak lesznek közreműködni ebben. Az ipar hulladékszegény technológiákat vezet be, a hulladékokat újrahasznosító iparág virágzásnak indul. Megszűnnek az illegális szeméttelpek, lerakók, az illegális szállítások, és egy tiszta, élhető környezetben létezhetünk. A fentiek ma még utópiának hatnak, de vannak rá nemzetközi példák, hogy mindezek megvalósíthatóak. Erre kell törekedni.

## Mellékletek

Törölt: 1

### 1. számú melléklet

#### A hulladékgazdálkodás célkitűzései, akciók és időkeretek

|                                     | Célkitűzések                                                                                          | EK célok 2000-ig                                                                                                                    | Akciók                                                                                                                              | Időke-<br>ret    |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|                                     | Általános cél: erőforrások ésszerű és fenntartható használata                                         |                                                                                                                                     |                                                                                                                                     |                  |
| Hul-<br>ladék                       | Hulladék keletkezés megakadályozása (ciklusok zárása)                                                 | Hulladékgazdálkodási tervek a tagállamokban                                                                                         | A lerakókról szóló Direktíva működővé tétele                                                                                        | 1995 előtt       |
|                                     | Anyagok maximális újrahasznosítása és újrahasználata                                                  | A keletkezett hulladék mennyiségének stabilizálása 300 kg/fő EK átlag (1985-ös szinten*), országonként a 300 kg/főt meg nem haladva | A csomagolásról szóló direktíva működővé tétele                                                                                     | 1995             |
|                                     | Minden olyan hulladék biztonságos ártalmatlanítása, amely nem használható újra a következő sorrendben | A papír, üveg és műanyag legalább 50%-os újrahasznosítása és újbóli használata (EK átlag)                                           | Tisztább technológiák és terméktervezés                                                                                             | fokozatos        |
|                                     | - tüzelőanyag-ként                                                                                    | Közösség szerte infrastruktúra a biztonságos gyűjtésre, válogatásra és ártalmatlanításra                                            | Megbízható EK adatok a keletkezett, gyűjtött és lerakott hulladéka                                                                  | 1995             |
|                                     | - égetés                                                                                              | Végleges lerakás céljából EK-n kívülre nem lehet exportálni                                                                         | Felelősségi rendszer kialakítása                                                                                                    | 2000             |
|                                     | - lerakás                                                                                             | Fogyasztási termékek újrahasznosítása és újrahasználata                                                                             | Gazdasági ösztönzők és eszközök (beleértve a letéti-betét díjrendszereket és önkéntes megállapodásokat)                             | folva-<br>matban |
|                                     |                                                                                                       | Piac az újrahasznosított anyagok számára                                                                                            | Települési hulladékégetőkből származó dioxin kibocsátásokra határértékek                                                            | 1994 előtt       |
|                                     |                                                                                                       | Dioxin kibocsátások jelentős csökkentése (90%-os csökkentés 1985-ös szinten 2005-re)                                                |                                                                                                                                     |                  |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     |                                                                                                                                     |                  |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     |                                                                                                                                     |                  |
| Ve-<br>szély<br>es<br>hul-<br>ladék | Hulladékkeletkezés megakadályozása (ciklusok zárása)                                                  | Végleges lerakás céljából EK-n kívülre nem lehet exportálni                                                                         | A lerakókról szóló Direktíva működővé tétele                                                                                        | 1995 előtt       |
|                                     |                                                                                                       | Hulladékgazdálkodási tervek a tagállamokban                                                                                         | A veszélyes hulladék égetéséről szóló Direktíva működővé tétele                                                                     | 1995             |
|                                     |                                                                                                       | Közösség szerte infrastruktúra a biztonságos gyűjtésre, válogatásra és ártalmatlanításra                                            | Politika a legfontosabb hulladékáramlásokra, speciális hulladékok lerakásának tilalma (jogi szabályozás és önkéntes megállapodások) | folva-<br>matban |
|                                     |                                                                                                       | Piac az újrahasznosított anyagok számára                                                                                            | Tisztább technológiák                                                                                                               | folva-<br>matban |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     | Megbízható EK adatok a keletkezett, gyűjtött és lerakott hulladékról                                                                | 1995             |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     | Hulladékpiacon megteremtése                                                                                                         | 1995 előtt       |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     | Felelősségi rendszer kialakítása                                                                                                    | 2000             |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     | Kockázatok leltára                                                                                                                  | 1995             |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     | Gazdasági ösztönzők és eszközök (beleértve az önkéntes megállapodásokat)                                                            | folva-<br>matban |
|                                     |                                                                                                       |                                                                                                                                     |                                                                                                                                     |                  |

\* Az adatok az EUROSTAT és az OECD statisztikákon alapulnak.

**2. számú melléklet****A csomagolóeszközök termékdíjtételei**

| <u>A csomagoló eszköz anyaga</u>           | <u>A csomagolóeszköz termékdíja (Ft/kg)</u> |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <u>Műanyag</u>                             | <u>11,0</u>                                 |
| <u>Társított</u>                           | <u>9,0</u>                                  |
| <u>Alumínium</u>                           | <u>5,4</u>                                  |
| <u>Fém (kivéve alumínium)</u>              | <u>4,3</u>                                  |
| <u>Papír, fa, természetes alapú textil</u> | <u>3,3</u>                                  |
| <u>Üveg</u>                                | <u>2,2</u>                                  |
| <u>Egyéb</u>                               | <u>5,4</u>                                  |

**3. számú melléklet****A csomagolóeszközök kötelező kezelési aránya**

| <u>Csomagolóeszköz anyaga</u>                                                                                                 | <u>Kötelező kezelési arány (h)</u> |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-------------|
|                                                                                                                               | <u>2000</u>                        | <u>2001</u> |
| <u>Papír</u>                                                                                                                  | <u>51%</u>                         | <u>55%</u>  |
| <u>Fa</u>                                                                                                                     | <u>45%</u>                         | <u>50%</u>  |
| <u>Természetes alapú textil</u>                                                                                               | <u>45%</u>                         | <u>50%</u>  |
| <u>Üveg (palackok esetében csak akkor, ah az újratölthető palackok aránya eléri 2000-ben a 70%-ot, 2001-ben a 80%-ot)</u>     | <u>40%</u>                         | <u>45%</u>  |
| <u>*Műanyag (palackok esetében csak akkor, ha az újratölthető palackok aránya eléri 2000-ben a 70%-ot, 2001-ben a 80%-ot)</u> | <u>41%</u>                         | <u>55%</u>  |
| <u>Társított</u>                                                                                                              | <u>43%</u>                         | <u>60%</u>  |
| <u>*Nem természetes alapú textil</u>                                                                                          | <u>45%</u>                         | <u>55%</u>  |
| <u>Fém</u>                                                                                                                    | <u>40%</u>                         | <u>50%</u>  |
| <u>Alumínium</u>                                                                                                              | <u>36%</u>                         | <u>45%</u>  |

Formázott

Formázott

\*A visszagyűjtött és kezelt mennyiségen belül kisebb kell legyen az energianyaggal történő kezelés aránya  
 (A 113/1995. (IX.27.) Kormányrendelet 1. számú melléklete alapján)

### Felhasznált irodalom

- Abfallentsorgung: Basler Übereinkommen  
[http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)
- Abfallentsorgung: Verpackungen und Verpackungsabfälle  
[http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)
- Abfallwirtschaft: Verbrennung von Abfällen  
[http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)
- Abfallzerkleinerung: Grundlagen und praktische Erfahrungen: Vorträge und Poster zum XLVIII. Berg- und Hüttenmännischen Tag 1997 in Freiberg  
 TU Bergakad, Freiberg 1997
- An Agenda of Science for Environment and Development into the 21st Century  
 University Press, Cambridge 1992
- A szelektív hulladékgyűjtés térhódítása Európában, Melléklet: Szemét egy helyzet  
KukaBúvár 20. szám 2000. nyár
- A természet romlása, a romlás természete: Magyarország  
 Föld Napja Alapítvány, Bp. 2000
- A világ helyzete: A washingtoni Wordwatch Institute jelentése a fenntartható társadalomhoz vezető folyamatról  
 Föld Napja Alapítvány, Bp. 1999

- A világ helyzete: A washingtoni Wordwatch Institute jelentése a fenntartható társadalomhoz vezető folyamatról  
Föld Napja Alapítvány, Bp. 2001
- (szerk.: Bándi Gyula) [Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása](#)  
[Környezetvédelmi kiskönyvtár 8., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp. 1999](#)
- (szerk.: Bándi Gyula) Az Európai Unió környezetvédelmi szabályozása 2. átd. kiad.  
Környezetvédelmi kiskönyvtár 8., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp. 2001
- Barbara Ward-René Dubos: Csak egyetlen Föld van,  
Közgazdasági- és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1975
- Bándi Gyula: A környezethez való jog az elméletben és a gyakorlatban: a magyar tapasztalatok  
In: A környezeti jog, mint a hatékony környezetvédelem eszköze  
Környezeti Management és Jog Egyesület, Bp. 1994. május
- Bándi Gyula: A „szennyező fizet” elv és a környezetre veszélyes tevékenységgel okozott károkra vonatkozó felelősségi szabályok európai trendjei. Összevetés a hazai helyzettel  
In: Nyugat-Európai hatások a magyar jogrendszer fejlődésében II.  
ELTE ÁJK-n készült tanulmányok, Bp. 1994
- [Bándi Gyula-Bencze László-Elek Andrea: Az EU és a hazai környezeti jogi szabályozás intézményi rendje, szabályozási módszertani kérdései](#)  
[Zöld Belépő 58. szám](#)
- [Bándi Gyula-Balogh Attila-Ijjas István: Az EU környezeti szabályozása által átfogott területek és a hazai környezeti szabályozás területeinek összevetése](#)  
[Zöld Belépő 53. szám](#)

- Bándi Gyula: Környezetvédelmi kézikönyv  
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1995
- Bándi Gyula: A hulladékgazdálkodás jogi szabályairól  
Magyar Közigazgatás, 1995. V. szám
- Bándi Gyula: Környezetjog  
Osiris Kiadó, Bp. 1999
- Bándi Gyula: Környezetjog 2. átd. és bőv. kiad.  
Osiris Kiadó, Bp. 2000
- Bándi Gyula: A környezetvédelmi jogközelítés nehézségei  
Európai Jog 2001/3.
- Beker, D.: Sanitary landfilling in the Netherland, International perspectives on municipal solid wastes and sanitary landfilling,  
Academic Press, London 1990
- Bercz Endre: Hulladékok és a veszélyes hulladékok minimalizálásának kérdései és lehetőségei  
Környezetvédelmi füzetek, OMIKK Bp. 1993
- Bercz Endre: Veszélyes hulladékok termikus kezeléssel végzett ártalmatlanításának problémái és megoldásai  
OMIKK, Környezetvédelmi füzetek, Bp. 1994/6.
- Bödecs Barna: Mi lesz a csomagolóeszközök termékdíjának sorsa?  
KukaBúvár 22. szám, 2000. tél

- Bödecs Barnabás: A HuMuSz javaslatai a hulladéktörvény szakmai koncepciójához  
<http://www.kukabuvár.hu/kb09/kb09-28.html>
- Bödecs Barnabás: Az EU és a hulladék  
Kuka Búvár 15. szám, 1999. tavasz
- Chiras, Daniel D.: Environmental science: action for a sustainable future  
The Benjamin/Cummings Publishing Company, 1991
- Commission opinion on Hungary's application for membership of the EU.  
Bulletin of the EU. Supplement 5/1997.
- Dennison, Mark S: Understanding Solid & Hazardous Waste Identification & Classification  
John Wiley & Sons, 1994
- Environmental signals 2000  
EEA, Copenhagen 2000
- Faragó Lajos: Környezetvédelem – környezetgazdálkodás 3. átd. kiad.  
Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2000
- Farkas Ferenc: A műanyagok és a környezet  
Akadémiai Kiadó, Bp. 2000
- Fazekas István: Az Európai Unió környezetvédelmi politikája és a magyar integráció  
Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen 2001

- Fodor László-Prugberger Tamás: A környezetjog rendszere, elméleti és gyakorlati kérdései  
Környezetgazdálkodási Intézet TOI Környezetvédelmi Tájékoztató Szolgálat, Bp. 1996
- Fodor László: A környezetvédelmi jogalkotás tendenciái  
Jogtudományi Közlöny 1997. november
- Fodor László: Hulladékszabályozás Magyarországon, a főbb kodifikációs tendenciák nemzetközi kitekintés tükrében  
In: Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás prof. 60. születésnapjára, a Miskolci Egyetem ÁJK Ünnepi Tanulmányok sorozatának III. kötete, Novotni Alapítvány, Miskolc 1997
- Fodor László: Integratív környezetjog  
Bíbor Kiadó, Miskolc 2000
- Fodor László: Az EU környezetjoga és a magyarországi jogharmonizáció feladatai a jogalkotás, valamint a jogalkalmazás terén  
Európát Kutatva, Kutatási konferencia 2000. november
- Fodor László: Környezetvédelmi igazgatás az ezredfordulón  
Sectio Juridica et Politica Tomus XVII.  
Miskolc University Press 2000.
- Fodor László: Kezünkben a jövőnk – az Európai Közösség 6. környezetvédelmi akcióprogramja  
Európai Jog 2001/4.
- Fodor László: A környezetjog elméleti alapjai a jogfejlődés tükrében  
In: Facultas Nascitur 20 éves a jogászképzés Miskolcon  
Bíbor Kiadó, Miskolc 2001

- Fodor László: A hulladékégetés jogszabályi környezete  
Kézirat
- Futó Péter: Jogharmonizáció és környezetvédelem: Gazdasági hatásvizsgálat  
Európai tükrő 1998. III. évf. 3. szám, június 31-46. o.
- Füsthy Zsolt: Hulladékgazdálkodás – számokban  
[http://www.cegnet.hu/munkado/0010/ml49\\_43.htm](http://www.cegnet.hu/munkado/0010/ml49_43.htm)
- Gefährliche Abfälle: Kontrollierte Entsorgung gefährlicher Abfälle  
[http://www.europa.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.europa.eu.int/pol/env/index_de.htm)
- Hartman Mátyás: Hulladékgazdálkodás holland módra?  
KukaBúvár IV. évf. 2. szám 1998. nyár
- Hartman Mátyás: A hulladékbomba ketyeg  
KukaBúvár 20. szám, 2000. nyár
- Havas Gyula-Havas Ádám-Pogálsnik Olivér: A csomagolóanyagok  
újrahasznosításának lehetőségei és korlátai  
Környezet és fejlődés IV/1-2, 1993.
- Havas Péter: A hulladékkal kapcsolatos attitűdök és a környezeti szocializáció  
<http://www.korlanc.hu/cikk3.htm>
- Helen Wallace-William Wallace: Politikák születése az Európai Unióban II.  
kötet  
JPT Európa Központjának gondozásában, Pécs 1999
- Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról  
Magyar Ogy. 1999

- [Hulladékgazdálkodás az Európai Unióban és Magyarországon](#)  
[Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Bp. 1999](#)
  - (főszerk.: Árvai József) [Hulladékgazdálkodási kézikönyv](#)  
[Műszaki Könyvkiadó, Bp. 1992](#)
  - [Hulladékgazdálkodási kisokos](#)  
<http://www.kukabuvár.hu/kb15/kb15-24.html>
  - [Hulladék helyzet: Alapadatok a magyar kommunális szilárd hulladékokról és azok kezeléséről](#)  
<http://www.humusz.hu/mixed/reklam/hullahelyzet.html>
  - [Kalas György: Együtt a hulladéklerakó ellen](#)  
<http://www.kukabuvár.hu/kb01/kuka1f.htm>
- 
- [Kalas György: A hulladékproblémák elméleti megközelítése a környezeti nevelésben](#)  
[KukaBúvár III. évf. 2. szám 1997. nyár](#)  
[GUBERÁLÓ a KukaBúvár melléklete](#)
- 
- Kerényi Attila: Általános környezetvédelem. Globális gondok, lehetséges megoldások  
Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged 1998
- 
- (szerk.: Bándi Gyula) [Kézikönyv a veszélyes hulladékokról](#)  
[Környezetvédelmi kiskönyvtár 3., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Bp. 1996](#)
- 
- Környezet és társadalom közös jövője: Az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferenciáján elfogadott „Feladatok a XXI. századra” című program áttekintése és megvalósításának első eredményei  
Borsodi Nyomda, Miskolc 1994

- (szerk: Barótfi István) Környezettechnika  
Mezőgazda Kiadó, Bp. 2000
- (szerk.: Glatz Ferenc) Környezetpolitika és Unió csatlakozás, MTA, Bp. 1998
- Környezetpolitikai vizsgálatok. Magyarország  
Környezetvédelmi Minisztérium, Bp. 2000
- Környezetvédelmi hírek az Európai Unióból: Késik a csomagolási irányelv  
felülvizsgálata  
EU Hírlevél 2000. augusztus,  
<http://www.mtvsh.hu/eu/0008/00081.html>
- II. Környezetvédelmi Igazságügyi Szakértői Kamarai Konferencia 1998. szeptember 27-28. Tata  
Dr. Sopovné Dr. Bachmann Katalin: A környezet védelme bírói szemmel című előadása
- Környezetvédelmi ipar megyei fejlődési lehetőségei Konferencia  
Készült PHARE támogatásával (HU 9507 0103-L001/4) 1999. november 29-30.
- Környezetvédelmi jogesetek és a szakértői tevékenység  
Környezetvédelmi Kiskönyvtár 10., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 2001
- Krämer, Ludwig: EEC Treaty and Environmental Protection  
Sweet & Maxwell, London, 1990
- Krämer, Ludwig: Focus on European Environmental Law 2. ed.  
Sweet & Maxwell, London, 1997

- Krämer, Ludwig: E.C. Environmental Law 4th ed  
Sweet & Maxwell, London, 2000
  - Kupper Zsuzsanna: Környezetvédelmi jogharmonizáció  
Zöld Jog, Környezetvédelmi Hírlevél, 1999. március II. évfolyam
  - Kupper Zsuzsanna: A hulladék definíciója I.  
Zöld Jog, Környezetvédelmi Hírlevél, 1999. november-december, II. évfolyam  
11-12. szám
  - Kupper Zsuzsanna: Az EK hulladéklerakókról szóló jogszabály javaslata  
(COM/96/105)  
Zöld Jog, Környezetvédelmi Hírlevél, 1999. április II. évfolyam
  - Lábod József: Veszélyes hulladékok égetése, korszerű égetőművek üzemeltetése I. kötet  
NETI Kft. Bp. 2000
- 
- Láng István: EU-csatlakozásunk környezeti szempontból  
Európai tükrő, 1998. III. évf. 2. szám, április 11-21. o.
  - Láng István-Kerekes Sándor-Kiss Károly-Bulla Miklós (szerk.): Javaslat az  
EU-val folytatandó tárgyalási stratégiához. Környezetvédelem (a tárgyalási  
anyaggal bővített változat)  
Zöld Belépő 2. szám
  - Lugosi Bea-Szilágyi László: Kengyelfutás  
<http://www.kukabuvár.hu/kb12/kb12-22.html>
  - Magyar közigazgatási jog Különös rész európai uniós kitékintéssel  
Szerkesztette: Ficzer Lajos-Forgács Imre  
Osiris, Bp. 1999

- Magyarország környezeti jövőképe  
Készült az MTA és a KTM megbízásából  
In: A környezeti jog mint a hatékony környezetvédelem eszköze  
Környezeti Management és Jog Egyesület, Bp. 1994
- (szerk.: Kurtán Sándor-Sándor Péter-Vass László) Magyarország politikai évkönyve 2000-ről  
Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2001.
- [Magyarországi résztanulmányok, Hulladékgazdálkodás](#)  
[Végleges változat: Péteri Gábor Bp. 1998. szeptember](#)  
[PHARE HU 9402-01-02-L4](#)
- [Magyarország: Csatlakozási partnerség](#)  
[Hivatalos lap, 98/C 202/04 1998. június 29.](#)  
<http://www.euroinfo.hu/szerver/csatl/csatpart.htm>
- [Magyarország környezeti állapota hulladékgazdálkodási szempontból](#)  
<http://www.hu/kvh/HULLADEK/helyzet.html>
- [M.A.: Szétválogatják Pécs piszkát](#)  
<http://www.baranyanet.hu/dn/97jun/970604-4.htm>
- [Markó Csaba: EU Hírlevél 2000. szeptember: Még egyszer a hulladékgazdálkodásról](#)  
<http://www.mtvsh.hu/eu/0009/0009c.htm>
- Marton Emőke: A veszélyes-, különösen a radioaktív hulladékokkal kapcsolatos szabályozás az EU-ban  
Doktoranduszok Fóruma Miskolc, 1997. november 6., ÁJK Szekciókiadványa

Megváltozott a mezőkód

Megváltozott a mezőkód

- Marton Emőke: Az EU környezetpolitikájának története  
Doktoranduszok Fóruma Miskolc, 1998. november 6., ÁJK Szekciókiadványa
- Marton Emőke: Az Európai Közösségek Tanácsának hulladékokkal kapcsolatos szabályozása  
Doktoranduszok Fóruma Miskolc, 1999. november 4-5., ÁJK Szekciókiadványa
- Marton Emőke: Környezetvédelmi jogharmonizáció - Hulladékjog  
Publicationes Universitatis Miskolciensis Tomus XVII.  
Miskolc, University Press 2000.
- Marton Emőke: A veszélyes hulladékok  
Magyar Közigazgatás 2001. II. szám
- Marton Emőke: Környezetvédelem Magyarországon a hulladékjog szempontjából  
Magyar Közigazgatás 2001. V. szám
- Marton Emőke: A hulladékjog története és a szabályozás jelen helyzete Magyarországon  
Jogtudományi Közlöny 2001. IX. szám
- Marton Emőke: A csomagolás hulladékai  
Magyar Jog 2001. VII. szám
- Marton Emőke: A hulladéklerakók  
Publicationes Universitatis Miskolciensis Tomus XIX.  
Miskolc, University Press
- Marton Emőke: A hulladékszállítás helyzete az Európai Unióban és Magyarországon  
Magyar Közigazgatás 2001. november

- Mavi Viktor: Nemzetközi összefogás a veszélyes hulladékok országhatárokon túlra történő szállításának ellenőrzésére: a Bázeli egyezmény Állam- és Jogtudomány XXXVI. évfolyam 1994.
- McGraw-Hill Encyclopedia of Environmental science 2nd ed  
McGraw-Hill Book Company 1980
- Mikola Klára: A szeméttörvény hiányosságai  
<http://www.lelegzet.hu/0011/001107a.htm>
- Molnár Attila: Kukás szemmel Norvégiában  
KukaBúvár IV. évf. 3. szám 1998. ősz
- Monspart Éva: Bántja a szemét A SZEMÉT?  
Örökség Alapítvány, Bp. 1994
- Moser Miklós-Pálmai György: A környezetvédelem alapjai  
Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1999.
- Munkácsy Béla: Hulladékudvar-teszt Budapesten  
KukaBúvár III. évf. 3. szám 1998
- Nagy György: Hulladékgazdálkodási feladatok és támogatások  
<http://www.net.hu/Magyar/onkorkep/10-12/kotelezoen.html>
- Nagy Tamás: Müncheni kukaviziten  
<http://www.kukabuvár.hu/kb09/kb09-08.html>  
Kukabúvár III. évf. 3. szám 1997. ősz
- (Szerk.: Bándi Gyula) Önkormányzati környezetvédelmi kézikönyv  
Környezetvédelmi kiskönyvtár 7., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1999

- [Pomázi István: Az Európai Unió környezetpolitikája és a szabályozás várható tendenciája](#)  
[Zöld Belépő 44. szám](#)
- Pomázi István: Az OECD környezetpolitikája és a magyar csatlakozás  
Környezet és Fejlődés, Bp. 1996
- Pomázi István (szerk.) Az átmenet irányítása a fenntartható fejlődés felé  
KTM, Budapest 1998.
- Rákosi J.-Marossy Z.-Zsikla Gy.: Csomagolási hulladékgazdálkodás tapasztalatai Magyarországon és az Európai Unióban  
Öko Rt., Bp. 1999
- Rengeling, Hans-Werner: Handbuch zum europäischen und deutschen Umweltrecht  
Carl Heymanns Verlag KG, Köln-Berlin-Bonn-München 1998
- [Rylander, H.: A hulladékgazdálkodási stratégiák eszközei – fenntarthatóság irányában](#)  
[Köztisztaság VI. évfolyam 62. szám](#)
- [Sántha Attila: Környezetgazdálkodás](#)  
[Akadémia Kiadó Bp. 1993](#)
- Szabó Imre: Hulladékelhelyezés  
Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc 1999
- Szalóki Gyula: Az ezredforduló szülötte a hulladékgazdálkodásról szóló törvény  
Ma és holnap, Környezetvédelmi és Területfejlesztési folyóirat, 2001. február, I. évfolyam 1. szám

- [Szelektív hulladékgyűjtési körkép /Kukabúvár melléklet/  
http://www.kukabuvár.hu/kb14/kbm14-02.html](http://www.kukabuvár.hu/kb14/kbm14-02.html)  
[Kukabúvár IV. évf. 4. szám 1998. tél](#)
- [Szilágyi László: Mitől lesz kevesebb a szemét  
http://www.kukabuvár.hu/kb13/kb13-06.html](http://www.kukabuvár.hu/kb13/kb13-06.html)  
[Kukabúvár IV. évf. 3. szám 1998. ősz](#)
- (szerk.: Fodor István-Kovács Bernadett-Tétits Róbert) Társadalom és környezet. Tanulmányok a Tudomány Világkonferenciájára  
Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2000.
- (szerk.: Kerekes Sándor-Kiss Károly) [Termelés, piac, természeti környezet:  
Zöld belépő az Európai Unióba](#)  
[MTA, Bp. 1998](#)
- (szerk.: Lányi András) Természet és szabadság  
Osiris Kiadó, Bp. 2000
- (szerk.: Kereszty ) [Tények könyve: Zöld](#)  
Greger-Delacroix [Kiadó, Bp. 1998](#)
- Umwelt-Allgemeine Bestimmungen: Sechtes Aktionsprogramm für die EU  
Umwelt 2010: Unsere Zukunft liegt in unserer Hand  
[http://www.eu.int/pol/env/index\\_de.htm](http://www.eu.int/pol/env/index_de.htm)
- [Varga Attila: A környezeti nevelés egy eredményes útja  
http://www.tabulas.hu/cedrus/2-3/szakmas.html](http://www.tabulas.hu/cedrus/2-3/szakmas.html)
- [Véleményünk a hulladékos törvénytervezetről  
Hulladék Munkaszövetség 1999. május 20.  
http://www.humusz.hu/mixed/hullavelemen.html](http://www.humusz.hu/mixed/hullavelemen.html)

- Vermes László: Hulladékgazdálkodás, hulladékhasznosítás 2. átdolgozott kiadás  
Mezőgazda, Bp. 1998
- Veszélyben a hulladékgyűjtési rendszer  
Népszabadság 57. évf. 9. szám 1999. január 12. kedd
- (szerk.: Kozák Kristóf) Veszélyes anyagok és készítmények  
Környezetvédelmi kiskönyvtár 6., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1998
- (szerk.: Fehér László ) Veszélyes hulladékok  
Műszaki könyvkiadó, Bp. 1984
- Zacker, Christian: Abfall im gemeinschaftlichen Umweltrecht: Eine dogmatische Untersuchung ausgewählter Rechtsprobleme  
Duncker und Humblot, Berlin 1997.
- Zoltán Ödön: A környezetvédelemről és szabályozásáról  
Magyar Jog 1994. április

## Felhasznált magyar jogszabályok

### **Törvények**

- 1990. évi LXV. törvény az önkormányzatokról
- 1994. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről
- 1995. évi XLII. tv. az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1995. évi LVI. tv. a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról
- 1995. évi XC. törvény az élelmiszerekről
- 1998. évi XV. tv. A Gazdasági Együttműködésről és Fejlesztési szervezet (OECD) Konvenciójának, az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyveknek és a csatlakozási nyilatkozatnak a kihirdetéséről
- 2000. évi XLIII. tv. a hulladékgazdálkodásról
- 2001. évi LXXIII. törvény a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény módosításáról

### Kormányrendeletek

- [A 113/1995. \(IX.27.\) Kormányrendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről](#)
- 101/1996. (VII.12.) Korm.rend a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bazelben, 1989. március 22. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről
- 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet a veszélyes hulladékokról (már nem hatályos)
- [25/2001. \(II.14.\) Kormányrendelet a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről szóló 113/1995. \(IX.27.\) Kormányrendelet módosításáról](#)
- 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről

### Rendeletek

- 56/1981. (XI.18.) MT. sz. rendelet a veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és azok ártalmatlanításáról (már nem hatályos)
- 4/1984. (II.1.) ÉVM rendelet a településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladékok ártalmatlanításáról

- 2/1985. (II.16.) EüM-ÉVM együttes rendelet a települési folyékony hulladékok tárolásának, ártalmatlanításának és hasznosításának közegészségügyi szabályairól
- 1/1986. (II.21.) ÉVM-EüM együttes rendelete a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékokkal való összefüggő tevékenységekről
- 11/1991. (V.16.) KTM rendelet a hulladékégetés technológiai kibocsátási határértékeinek és azok alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról
- 1/2001. (I.24.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről (már nem hatályos)
- 5/2001. (II.23.) KöM rendelet a poliklórozott bifenilek és terfenilek kezeléséről
- 16/2001. (VII.18.) KöM rendelet a hulladékok jegyzékéről
- 22/2001. (X.10.) KöM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről
- 213/2001. (XI.14.) Kormányrendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről

#### **Kormányhatározatok**

- 2068/1998. (III.25.) Kormányhatározat a hulladékgazdálkodásról szóló törvény szabályozási szempontjairól
- [A 1064/2000. \(VII.26.\) Kormányhatározat az ISPA program lebonyolításával kapcsolatos egyes feladatokról](#)

**Országgyűlési határozatok**

- 108/1995. (XI.9.) OGY. határozat a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény egyes rendelkezéseinek érvényesítése érdekében szükséges jogalkotási feladatokról
- [83/1997. \(IX.26.\) Ogy. határozat a Nemzeti Környezetvédelmi Programról](#)

**Törvényerejű rendelet**

- [1976. évi 20. tvr. a hulladékokkal és egyéb anyagokkal való tengerszennyezés megelőzéséről szóló egyezmény kihirdetéséről](#)

## Egyéb források

- 1995. évi LVI. tv. indoklása a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról
- Konceptió III. a hulladékgazdálkodásról szóló törvény elvi, szakmai, tartalmi követelményeiről, KTM, Bp. 1997. október  
Š Copyright, Zöld Pók Hálózat 1997-98.  
halomester@zpok.hu
- Az Európai Bizottság véleménye Magyarország Európai Unióba történő jelentkezéséről  
<http://www.meh.hu/KTM/egyeb/euvelemenym.htm>
- Hulladékos keretszabályozás tanulmány: készült a KTM részére, Bp. 1998. április
  - Javaslat a hulladékgazdálkodásról szóló törvénytervezet elkészítéséhez
  - Javaslat a hulladékégetésre vonatkozó KTM rendeletről
  - Javaslat a csomagolás és csomagolási hulladékok szabályozásáról szóló kormányrendeletről
  - Javaslat egyes veszélyes hulladékká váló anyagok ártalmatlanításának szabályozásáról szóló Kormányrendeletéről, esetleg IKIM-KTM együttes rendelete
  - Javaslat a veszélyes hulladékokról szóló 102/1996. (VII.12.) Kormányrendelet módosítására
  - Javaslat kormányrendeletre (esetleg IKIM-KTM együttes rendeletről) egyes termékek hulladékká válásának megelőzésére, illetve hasznosításának előmozdítására

- Jelentés a hulladékok égetéséről szóló Tanácsi direktíva tervezetről 1998. november 20.  
Közelítés az elfogadásra váró EK környezetvédelmi jogalkotáshoz, Phare Projekt HU 9402-01-02-L2 Magyarország
- Jelentés az Európai Tanács hulladéklerakásra vonatkozó direktíva javaslatáról  
Közelítés az elfogadásra váró EK környezetvédelmi jogalkotáshoz, Phare Projekt Szám HU 94-01-02-L2, Magyarország
- 2000. évi XLIII. tv. indokolása a hulladékgazdálkodásról

|

**Felhasznált európai uniós jogszabályok**

- A Tanács 75/442/EGK irányelve a hulladékokról
- A Tanács 1991. március 18-i 91/156/EGK irányelve a hulladékokról szóló 75/442/EGK irányelv módosításáról
- A Tanács 1991. március 18-i 91/157/EGK számú irányelve egyes veszélyes anyagokat tartalmazó elemekről és akkumulátorokról
- Az Európai Parlament és Tanács 1994. december 20-i 94/62/EK sz. irányelve a csomagolásról és a csomagolási hulladékról
- A Tanács 1994. december 22-i, 94/904/EK. sz. határozata a Tanács 91/689/EGK sz. irányelv 1. cikkelyének (4) bekezdése értelmében a veszélyes hulladékok listájának összeállításáról
- A Bizottság 94/37/EK határozata a 75/442/EGK irányelv 1. Cikkelyének a) pontja szerinti hulladékjegyzékről
- A Bizottság 1996. április 17-i határozata a veszélyes hulladékról szóló 91/689/EGK tanácsi irányelv 8. cikkének (3) bekezdése szerinti adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének módjáról
- A Bizottság 1996. április 17-i 96/302/EK határozata a veszélyes hulladékokról szóló 91/689/EGK tanácsi irányelv 8. Cikkének (3) bekezdése szerinti adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének módjáról
- A Tanács 1997. február 24-i állásfoglalása a hulladékgazdálkodás közösségi stratégiájáról

- A Tanács 1997. szeptember 22-i határozata a veszélyes hulladékok országhatárokon át történő szállításának és azok ártalmatlanításának ellenőrzéséről szóló Egyezménynek (Bázelai Egyezmény) a Részesek Konferenciája III/1 határozata által megállapított módosításának a Közösség nevében történő jóváhagyásáról
- A Bizottság 97/129/EK határozata a 94/62/EK európa parlamenti és tanácsi irányelv szerinti csomagolóanyag-jelölési rendszer létrehozásáról
- [A Tanács 1999. április 26-ai 1999/31/EK irányelve a hulladéklerakókról](#)
- A Bizottság 2000/532/Ek határozata a 75/442/EGK tanácsi irányelv 1(a) bekezdése szerint a 94/3/EK határozattal létrehozott hulladéklista, valamint a 91/689/EGK tanácsi irányelv 1(4) bekezdése szerint a Tanács 94/904/EK határozatával létrehozott veszélyes hulladéklista helyettesítéséről,
- Az EU Tanácsának és Parlamentjének 2000/76/EK irányelve a hulladékok égetéséről
- A Bizottság 2001/118/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról,
- A Bizottság 2001/119/EK határozata a hulladékok listájára vonatkozó 2000/532/EK határozat módosításáról.

## Összefoglalás

A dolgozat megírása során az Európai Unió és Magyarország hulladékjogának – meghatározó elemeinek – a vizsgálatát vállaltam fel. Ezen belül a következő jogszabályokkal foglalkoztam elsődlegesen:

- 75/442/EGK irányelv a hulladékokról,
- a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény,
- a 91/689/EGK irányelv a veszélyes hulladékokról,
- a 98/2001. (VI.15.) Kormányrendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről,
- a 94/62/EK irányelv a csomagolási hulladékokról,
- 2000/76/EK irányelv a hulladékégetésről,
- az 1999/31/EK irányelv a hulladéklerakókról,
- a 22/2001. (X.10.) KöM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről.

Az Európai Unió jogszabályainak vizsgálata során a leíró módszert alkalmaztam. A magyar jogszabályokat viszont a kritikai módszerrel elemeztem. Ennek eredményeképpen számos hibára és hiányosságra hívtam fel a figyelmet, például:

- a fogalommeghatározások fellelhetősége és a hiányzó fogalmak,
- az alapelvek megfogalmazása és „jogi ereje”,
- az egyes jogintézményekben fellelhető ellentmondások, hiányosságok.

Emellett természetesen kitértem a szabályozás eredményeire is és ott pedig ahol hiányosságot fedeztem fel, megoldási alternatívákat is felvázoltam.

A dolgozat ugyanakkor nem volna teljes, ha csupán a fent felsorolt jogszabályokat vizsgáltam volna meg. Különösen az egyes hulladékkezelési módokat nem csupán egy jogszabály szabályozza. Egyéb – nem elsődlegesen hulladékos – jogszabályokat is meg kellett vizsgálnom.

A dolgozat megírása során a következő megállapításokra jutottam:

1. Magyarországon a hulladékjog még gyerekcipőben jár.
2. Nem felelnek meg egymásnak a már létrejött és hatályba lépett jogszabályok.

3. Alapvető fogalmak hiányoznak az egyes jogszabályokból, illetőleg nincs utalás arra vonatkozóan, hogy a jogszabály alkalmazása szempontjából fontos fogalmak hol találhatók.
4. Az egyes jogszabályok hatályba lépésének időpontjai illogikusak, a végrehajtáshoz szükséges jogi és egyéb feltételek hiányoznak.
5. Nincsenek meg az újrafelhasználáshoz, az újrahasznosításhoz szükséges (jogi és egyéb) feltételek, például nincs csomagolási hulladékokról szóló jogszabályunk.
6. A hulladéklerakás szabályai a 21/2001. (X.10.1) KöM rendelet útján megvalósultak, a további feltételek megteremtése, a hulladéklerakás regionalizálása, a hulladéklerakók számának drasztikus csökkentése, valamint a lezárt hulladéklerakók utógondozása még nehéz feladat lesz.
7. A hulladékgéztetés szabályozása hazánk esetében még várat magára. Ennek hiányában csupán pár – egyéb jogszabályban található – rendelkezésre támaszkodhatunk, amelyek közül sok már nem felel meg a közösségi előírásoknak.

A szabályok megalkotása során nem szabad elkövetnünk azt a hibát, hogy a mielőbbi csatlakozás reményében felgyorsítjuk a jogalkotás ütemét, de egyben olyan szabályokat alkotunk, amelyeket a gyakorlatban nem lehet végrehajtani. Ezzel nem is érnénk el eredményt, mert soha nem a gyorsaság, hanem a hatékonyság és a végrehajthatóság a fontos. Nem vitatható, hogy az Európai Unió jogszabályait a magyar jogalkotóknak figyelembe kell venniük. De csupán abból a szempontból, hogy ne legyen ellentétes a magyar szabályozás a közösséggel. Ezen túlmenően:

1. A hazai hulladékhelyzetet szükségszerűen meg kell vizsgálni, mindenre kiterjedően fel kell mérni, s a felméréseket rendszeresen felül kell vizsgálni.
2. Nyomon kell követni a hatályos jogszabályok alkalmazásának hatékonyságát.
3. Meg kell teremteni a megfelelő intézményrendszert.
4. Figyelmet kell fordítani a környezeti nevelésre.
5. Meg kell teremteni a szelektív hulladékgyűjtés feltételeit.

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény 28. rendelet elkészítésére adott felhatalmazást az illetékes minisztereknek. Ebből eddig kb. 10

készült el. A további 18 rendelet megalkotása jelentős feladatot hárít a jogalkotó szervekre, de ezek hiányában a kerettörvény sem tudja betölteni a szerepét.

Nem vitatom, hogy a hulladékgazdálkodás jogszabályi környezetének létrehozása – tulajdonképpen előzmények nélkül – nehéz munka. Valószínűnek tartom, hogy szükség lesz a már és a majd hatályos jogszabályok módosítására. De “csak az nem téved, aki nem is dolgozik”. A jogszabályok gyakorlathoz igazítása már kisebb feladat lesz, mint egy egész jogterület első ízben történő szabályozása.

## Zusammenfassung

Im Laufe der Verfassung vorliegenden Aufsatzes unternahm ich die Untersuchung des Abfallrechtes und dessen bestimmender Elemente in der Europäischen Union und in Ungarn. Auf diesem Wissenschaftsgebiet beschäftigte ich mich hauptsächlich mit folgenden Rechtsregeln:

- Richtlinie 75/442/EWG über die Abfälle,
- Gesetz XLIII/2000 über die Abfallwirtschaft,
- Richtlinie 91/689/EWG über die gefährlichen Abfälle,
- Regierungserlaß 98/2001. (15.06.) über die Bedingungen einer Aktivität mit gefährlichen Abfällen,
- Richtlinie 94/62/EK über die Verpackungsabfälle
- Richtlinie 2000/76/EK über die Abfallverbrennung,
- Richtlinie 1999/31/EK über die Abfallniederlassungen,
- Erlaß des Ministeriums für Umweltschutzwesen 22/2001 (10.10.) über die Regeln und einige Bedingungen zur Abfallniederlegung sowie zur Absperrung und Nachpflege der Abfallniederlassungen.

Während ich bei der Rechtsregeluntersuchung der Europäischen Union die beschreibende Methode verwendete, analysierte ich die ungarischen Rechtsregeln demgegenüber mit der kritischen Methode. Demzufolge habe ich auf zahlreiche Fehler und Unvollkommenheiten aufmerksam gemacht, z.B.:

- auf den Inhalt der Beriffsdefinition und die fehlenden Begriffe,
- auf die Konzipierung der Grundsätze und deren „Rechtskraft“,
- auf Gegensätze und Unvollkommenheiten in den einzelnen Rechtsinsituten.

Darüber hinaus habe ich mich auch auf das Resultat der Regelung konzentriert und im Falle einer Unvollkommenheit habe ich verschiedene Lösungsalternativen vorgeschlagen.

Der Aufsatz ist nicht vollständig, wenn ich nur die oben gennanten Rechtsregeln untersuche. Besonders die einzelnen Methoden der Abfallwirtschaft werden nicht durch eine einzige Rechtsregel behandelt. Ich müßte vorliegend die in erster Linie nicht mit dem Abfall beschäftigenden Rechtsregeln unter die Lupe nehmen.

Bei der Verfassung habe ich folgende Festlegungen gemacht:

1. In Ungarn steckt das Abfallrecht noch in den Kinderschuhen.
2. Die verfaßten und in Kraft getretenen Rechtsvorschriften stimmen miteinander nicht überein.
3. Grundlegende Begriffsbestimmungen fehlen in den Rechtsvorschriften.
4. Die Zeitpunkte der einzelnen in Kraft tretenden Rechtsvorschriften scheinen illogisch zu sein, es fehlen an juristischen und anderen Bedingungen, die sie durchzuführen.
5. Es fehlen des weiteren die (juristischen und sonstigen) Bedingungen zur Wiederverwertung und Wiederverwendung, z.B.: in unsriger Heimat haben wir Mangel an Rechtsvorschriften über den Verpackungsabfall.
6. Die Regelvorschriften der Abfallniederlegung sind mit Hilfe des Erlasses des Ministeriums für Umweltschutzwesen 21/2001. (10.10) verwirklicht worden, trotzdem bereiten noch die Realisierung von weiteren Bedingungen, die Regionalisierung der Abfallniederlegung, die drastische Verringerung der Anzahl der Abfallniederlassungen, sowie die Nachpflege der abgesperrten Abfallniederlassungen doch Schwierigkeiten.
7. Die Regelung der Abfallverbrennung im Fall Ungarn läßt noch immer auf sich warten. In ihrer Abwesenheit kann man nur auf einige – in sonstigen Regelvorschriften vorkommende – Erlässe stützen, unter denen viele den Kommissionsvorschriften lange nicht mehr entsprechen.

In der Zeit der Regelschöpfung darf man den Fehler nicht begehen, das Tempo der Rechtschöpfung in der Hoffnung eines frühzeitigen Anschlusses zu beschleunigen, und Regel zu schöpfen, die in der Praxis nicht vollzogen werden können. Das könnte zu keinem Ergebnis führen, weil nie die Schnelligkeit das wichtigste ist, sondern die Effektivität und die Vollziehbarkeit.

Darüber kann aber keine Debatte geführt werden, daß die Rechtsvorschriften der EU auch von den ungarischen Rechtsschöpfern vor Augen gehalten werden müssen. Aber das nur aus einem Gesichtspunkt, wodurch die ungarische Regelung mit der der EU nicht gegensätzlich werde. Darüber hinaus sei es zu bemerken:

1. Die heimliche Abfallsituation muß notwendigerweise untersucht werden, sie muß auf alles eingehend ermessen werden und die Ermessungen müssen regelmäßig überprüft werden.
2. Der Verwendungseffektivität der wirksamen Regelvorschriften muß man der Spur nachgehen.
3. Das entsprechende Institutssystem muß zustande gebracht werden.
4. Auf die Erziehung zum Umweltbewußtsein muß man aufpassen.
5. Die Bedingungen für die selektive Abfallsammlung müssen hergestellt werden.

Das Gesetz (XLIII/2000) über die Abfallwirtschaft gab den zuständigen Ministern für Vorbereitung von 28 Regelvorschriften Ermächtigung. Davon wurden bisher ungefähr 10 geschöpft. Die Schöpfung der übrigen 18 Regelvorschriften wälzt auf die Rechtsschöpfungsorgane eine bedeutende Aufgabe ab, aber ohnedies kann nicht einmal das Rahmengesetz seine Rolle spielen.

Ich stelle es nicht in Frage, daß die Ralisierung der Rechtsvorschriften in der Abfallwirtschaft – eigentlich ohne Präzedenzfall – eine schwierige Arbeit ist. Ich halte es für wahrscheinlich, daß es unentbehrlich sein wird, einerseits die schon, und andererseits die später wirksamen Rechtsregeln zu modifizieren. Aber „nur der irrt sich nicht, wer auch nicht arbeitet“. Die Anpassung der Rechtsregel an die Praxis scheint daher eine leichtere Arbeit zu sein, als die erstmalige Regelung eines ganzen Rechtsgebietes.